

అంశం

జనవరి

వ్యవసాయ క్రాంతి
సంక్రాంతి సంచిక

ఆంధ్ర ప్రదేశ్ ప్రభుత్వం; సమాచార, ప్రజా సంబంధాల శాఖ; హైదరాబాద్

"ఆంధ్ర ప్రదేశ్" లాంఛన్, 1984

జనవరి	ఫిబ్రవరి	మార్చి	ఏప్రిల్	మే	జూన్
5 12 19 26	2 9 16 23	1 8 15 22 29	5 12 19 16	31 3 10 17 24	7 14 21 28
6 13 20 27	3 10 17 24	2 9 16 23 30	6 13 20 17	4 11 18 25	1 8 15 22 29
7 14 21 28	4 11 18 25	3 10 17 24 31	7 14 21 18	5 12 19 26	2 9 16 23 30
1 8 15 22 29	5 12 19 26	4 11 18 25	1 8 15 22 19	6 13 20 27	3 10 17 24
2 9 16 23 30	6 13 20 27	5 12 19 26	2 9 16 23 10	7 14 21 28	4 11 18 25
3 10 17 24 31	7 14 21 28	6 13 20 27	3 10 17 24	1 8 15 22 29	5 12 19 26
4 11 18 25	1 8 15 22 29	7 14 21 28	4 11 18 25	2 9 16 23 30	6 13 20 27
జూలై	ఆగష్టు	సెప్టెంబరు	అక్టోబరు	నవంబరు	డిసెంబరు
5 12 19 26	30 2 9 16 23	6 13 20 27	4 11 18 25	1 8 15 22 29	6 13 20 27
6 13 20 27	31 3 10 17 24	7 14 21 28	5 12 19 26	2 9 16 23 30	7 14 21 28
7 14 21 28	4 11 18 25	1 8 15 22 29	6 13 20 27	3 10 17 24	1 8 15 22 29
1 8 15 22 29	5 12 19 26	2 9 16 23 30	7 14 21 28	4 11 18 25	2 9 16 23 30
2 9 16 23 30	6 13 20 27	3 10 17 24	1 8 15 22 29	5 12 19 26	3 10 17 24 31
3 10 17 24 31	7 14 21 28	4 11 18 25	2 9 16 23 30	6 13 20 27	4 11 18 25
4 11 18 25	1 8 15 22 29	5 12 19 26	3 10 17 24 31	7 14 21 28	5 12 19 26

ఆంధ్రప్రదేశ్

వ్యవసాయ క్రాంతి
సంక్రాంతి సంచిక

ఆంధ్రప్రదేశ్

సంపుట : 8. పుష్కల - మామిడి
సంచిక : 3 1885 కకం

జనవరి, 1964

విషయసూచిక

3. ముఖ్యమంత్రి లేఖ
5. ప్రతిపదిము
— వారదాసి వెంకటేశ్వరులు
9. జరిగింది — జరుగునుది
— అద్దూరి బలరామరెడ్డి
9. విశేషాలు — వ్యాఖ్యలు
— సి. వి. నగసింహగౌడు
14. బరోపా మధ్యయగాంత్య చిత్రకళలు
— డి. తివల్లభాన నరసింహదేవి
20. అఖండకృషి — ఆహారోత్పత్తి (వెలుగు బాటలు)
— డి. విశ్వనాథరెడ్డి
22. సంక్రాంతి
23. చంటల రక్షణ
— సి. శ్రీనివాసన్
25. క్రాంతి సంక్రాంతిపక్షి
— శ్రీవాత్సవ
27. చెజుకు — చరిత్రోధనా ప్రగతి (తెలుపు - నలుపు)
— యస్. వి. మోహనరావు
33. సంఘసంస్కరణ కవిత్వం-2
— డా॥ సి. నారాయణరెడ్డి
35. జయభేరి
— జంధ్యాలి వెంకటేశ్వర శాస్త్రి
36. ఆభ్యుదయ ముఖంగా పరిపంతులు
— ఎస్. హెచ్. వి. కృష్ణమూర్తి
38. పీఠమాత
— శ్రీపాద లక్ష్మీనారాయణమూర్తి
40. పండ్లు, కూరగాయల ఆభివృద్ధి — వాటి పోగుబడి
— సి. భుజంగరావు
44. స్వార్థత్వగుణులు (నాటిక)
— ఎల్లారా
51. భూపాఠ పరిరక్షణతో శ్రద్ధాపత్రాలు
— జి. హెచ్. శంకరరెడ్డి
54. పొదుపును ప్రోత్సహించే యూనిట్లు
— చాటితోపు
57. కాటితోపు
— నాయని సుబ్బారావు

'ఆంధ్ర ప్రదేశ్' పాఠకులకు, రచయితలకు, చందాదారులకు, ఏజెంట్లకు నూతన సంవత్సరం సందర్భంగాను, సంక్రాంతి సందర్భంగానూ మా శుభాకాంక్షలు. — ఎ.టి.పి

59. భారత ప్రగతి
61. ఆంధ్రదేశంతో పరికారంగం (మన చరిత్ర - సంస్కృతి)
— సి. వి. హెచ్. రావు
66. చిరుధాన్యాలు
69. మానవ సంస్కృతికే మూలకందమైన ద్రుతిపంపి
— కె. నవ్యనారాయణమూర్తి
75. సెనాని గానగిగిగి గానకృష్ణులు: జిన్న గూగు : ఇద్దరు
— రేవరపల్లి వెంకట కృష్ణారెడ్డి
78. పారిశ్రామిక విశేషాలు
80. సంగీత (కళాకళ)
— మూలం : రాత్ శ్రువు
— అనువాదం : చెరుకుమర్రి వెంకటనరసయ్య
83. ప్రగతి పథంలో
85. రసాయనిక విరువులు
— డా॥ టి. వెంకటరెడ్డి
90. సంగ్రహ ప్రకటనలు
92. వీరిన ముక్త్యాలు
94. సంఘ ఉత్పత్తి ఉత్సాహం
— యమ్. కె. అదేని
98. ప్రశ్నోత్తరావళి
98. బంగారమే శృంగారమా : (లలావనం)
— టి. రత్నమూల
99. నవగీతి (లలావనం)
— వి. యస్. ప్రకాశ్ బాబు
100. గర్భోత్పత్తి - వారు శిశువోపసిన శాస్త్రీయ (లలావనం)
— డా॥ కె. నమంధర
103. విద్యా సహాయం (దానానందం)
106. పండుగ పితృ (తానానందం)
— భంగిరాల
108. ముఖ్యార్థాలు
110. గ్రంథసమీక్ష
— వాఙ్మయ సుబోధ్యక్ష

రెండవ అడ్డు : సంక్రాంతి పూర్వం పంపిణీకరు.
మూడవ అడ్డు : ధాన్యాన్ని తుల్య పరిశుభ్రపర్యక్షం.

సంవత్సరం చందా — రు 3-00
విడి ప్రతి రు 0-25 సయాపైతలు

వీయిమైన చదువలో:

కాత్ర సంవత్సరం వచ్చినప్పుడల్లా కొత్తకాత్ర నిర్వహణ చేసుకోవడం మనందరికీ ఒక సంప్రదాయం. ఈ సంవత్సరానికి నా సంకల్పాలలో ఒక దానిని ఇదివరకే నేను ప్రకటించాను. ఏబైవరి మొదటివారంనుంచి ఇది అమలుకొనికే వస్తుంది. "ఒక్కొక్క టిల్లాలో ఒక వారం" బొప్పెన గడ్డుబూ రాష్ట్ర ప్రజలతో ప్రత్యక్ష సంబంధం కలిగి వుండడానికి నిర్ణయించు కున్నాను. దీనివల్ల పరిపాలనా నిర్వహణ కూడా వడివడుతుంది. ఇందుకై నేను ప్రస్తుతం నిర్వహిస్తున్న పదవీ బాధ్యతలలో కొన్నింటిని నా సహచరులకు స్వీకరించమని అభ్యర్థించాను. సభపీ స్వీకారం చేసినప్పుడు స్వచ్ఛమైన, సమర్థవంతమైన పరిపాలనను గూర్చి నేను ఎటువంటి సందేహం లేకుండా ఆ జాగ్రత్తను వెలపేర్చడానికి నేను ఏమేమిదవర్కలు తీసుకుంటున్నదీ మీకు తెలుసు. ఆమెదగ్గరైన పీఏఐఎస్ ఆధికార్థను జిల్లాలో వియ్యంతులం ఈ చర్యలలో ఒకటి. విజానగి కొన్ని సందర్భాలలో వీరికి జీత భత్యాలలో నష్టం కలుగుతున్నది కూడా. అందువల్లనే అనుభవ కాలమైన ఈ అధికార్యులకు ఈ బదిలీలను రాష్ట్రంయొక్క జన సామాన్యం యొక్క ప్రయోజనాల దృష్ట్యా

చిరువ్వుమొలకల తేజ్

సంతోషంగా సమ్మతించారు. ఇది విజంగానాకు గర్వకారణం. ఈ నానూత్న సంకల్పాన్ని సవరించడం చేయడానికి ముమ్మందు కూడా మీ ఇదేవిధంగా సహకార భావాన్ని ప్రకటించగలరని సమ్మతన్నాను.

మనదేశంలోని వివిధ రాజకీయపార్టీల అవర్గాలు, విధానాలు ఏవైనప్పటికీ ప్రతి ఒక్కరికీకూడా ప్రజాస్వామ్యాన్ని అనుసరిస్తున్నట్లు చెప్పకుంటుంది. ప్రజాస్వామ్యం అనే పదం చాలా ఇంపుగా వుంటుంది. జనాకర్షణకు ఈ పదాల్లో ఈ మోటా బాగా ఉపయోగపడుతుంది. అయితే చక్కసపట్టిగల ఏ రాజకీయ పార్టీగని ఉద్దేశ పూర్వకంగా కేవలం వివాదంగానే ప్రజాస్వామ్యం అనే పదాన్ని ఉపయోగించుకోవడం చేయకొందరు కామీ నిజమైన ప్రజాస్వామిక విధానాలను అనుసరిస్తున్నామని చెప్పకుంటూ ఇతరులు అపరాధిస్తున్నది బాటకపూ ప్రజాస్వామ్యమని, ఇంకా ఏమీమో నిందారోపణలు చేయవచ్చు. తమనాడనను బలపరుతుకుంటూ తమ ఆలోచనలను సమర్థించుకుంటూ విభిన్నమైన వ్యాఖ్యానాలు చేయవచ్చు.

అయితే ముఖ్యమైన విషయమేమిటంటే, ప్రజాస్వామిక వ్యవస్థలలో తమకు గల విశ్వాసాన్ని ప్రజలు గుర్తించాలంటే, వారు ప్రత్యక్షంగా ప్రమోక్షణయొక్క కొన్ని కనీస ప్రమాణాలకు కట్టుబడివుండాలి.

ఉదాహరణకు ఆసియాలోకెల్లా పెద్ద ప్రజాస్వామిక దేశానికి చెందిన మనం మన రాజ్యాంగంపై నిర్ణీతాలను మన శాసనసభ్యుల సర్వసత్తాక అధికారాన్ని ఏర్పరచుకోగోరవలసింది. రాజ్యాంగం మనకు ప్రసాదించిన ప్రాథమిక హక్కులకు కట్టుబడి ఏ అంశం గురించి అయినా మనం ఎంతకాలమయినా చర్చించుకోవచ్చు. వాదించుకోవచ్చు. కానీ సర్వసత్తాక అధికారంకల మన రాజన సభలు ఏదైనా ఒక ముఖ్య విషయంలో ఒకసారి నిర్ణయించుకుని దానికి కాననం రూపం యిచ్చిన తరువాత అది అమలు జరుగుతుందా అని అందరినీ బద్ధులచేస్తూ నిర్ణయించుకుంటూ ఏదీ ఏదీ పది రిందం ఎంతమాత్రం ప్రజాస్వామిక నిధానం అనిపించుకోదు. కానీ గాని ప్రతిగంనాగి గాని కొన్ని దానిని రేఖించుకునిగి పార్లమెంటుకి వ్యవస్థలలో ప్రయత్నాలు చేయవచ్చు. కాని మాడ్చు జరిగే సర్వంకం కాననాన్ని విషయం చేయడానికి కానననద వెలు

నం నిర్ణీతర చర్యలకు పూనుకోవడం విశాక తరమైన విధానం. వీటిని ప్రోత్సహించే వారు

ప్రజాస్వామ్యాన్ని తృణీకరించినవారే అవుతారని మనం చేస్తున్నాను. అదనపు మానిగిస్తు విధింపు చట్టానికి వ్యతిరేకంగా "సర్వా గ్రహం", "ప్రత్యక్ష చర్యల"కు దిగువామంటూ డెమోస్ట్రాపుండడం వల్ల ఈ విషయాలు నేను చెప్పవలసి వచ్చింది. ఈ కాననం జరగడానికి పూర్వం, బిల్లు చర్చించబడుతున్న సమయంలోనూ, బిల్లు ఆమోదించబడిన తరువాతకూడా దీనిలో ప్రతిపాదనలను సమర్థిస్తూ చాలాసార్లు చెప్పడం జరిగింది. సహాతురమైన విమర్శలను సమాధానాలు ఇవ్వజినవి. చక్కని తీవ్ర విధానాన్ని సాదించడానికి మన రాష్ట్రం సాగిస్తున్న సర్వరక్తపిని విజయవంతం చేయడానికే అననపు భూమికు విధింపు అనుసరిస్తున్నదని నేమా ఇతరమంత్రులు అనేకసార్లు వివరించాము. ప్రజాశీలను అమలుపరచడంలో మనం గర్వకారణమైన పటితాను సాదించాం. రెండవ ప్రజాశీల తీరు యింపును పూర్తిగా చెప్పించాము. మూడవ ప్రజాశీల పథకాలపర ఇలోకూడా గట్టిగా కృషిచేస్తున్నాం. మూడవ ప్రజాశీల వచ్చే సంవత్సరానికి ప్రజాశీల సంఘంవారు మనం అడిగినంత వరకు

బాధాపూర్తిగా తేటాయించు చేతారు. వారు పెట్టిన కోత నాకు మాత్రమేనని. ఇప్పటి మన సామర్థ్యాన్ని తగ్గకుండా నిలబెట్టుకోదానికి మన రాష్ట్రంలోనే అధికంగా సాదన సంపత్తులను సమకూర్చుకోవలసిన బాధ్యత మనమీదవుంది. ఈ ముఖ్యోద్దేశంతోనే మన శాసనసభ ఆదినపు భూమిని శాసనం చేయడం జరిగింది. ప్రణాళిక విజయవంతంగా అమలు పరచడంలో రాష్ట్రదేశ శ్రేయోభిలాషులంతా సహాయపడాలి. ఈ చట్టానికి వ్యతిరేకంగా జరిగే ఆందోళనలు, దెబ్బరింపులను నేటివీ ప్రభుత్వం సహించబోదని నేను హెచ్చరిస్తున్నాను.

మన ప్రణాళికలన్నీ కూడా ప్రజల ముఖ్యమైన అవసరాలను తీర్చడానికి ఉద్దేశించబడినవే. అందులకు ఈ ప్రణాళికా పథకాలలో మనం ఎట్టి సరళింపులనుకూడా తేయడానికి వీలులేదు. నిజానికి వచ్చే పది లేక పదిహేను సంవత్సరాలకు మనం చూపొందించ వలసిన దీర్ఘకాల ప్రణాళిక బృహత్, సామర్థ్యమైన మూలక మూలక ద్వారా సమకూరగలవానితోసహా సాదన సంపత్తులు చాలనట్లే కవివిస్తున్నవి. ఉదాహరణకు గ్రామీణ విద్యుదీకరణకు సంబంధించి విస్తృతమైన పథకాన్ని పరిశీలిస్తున్నాము. దీనికి సుమారు రూ. 450 కోట్లు ఖర్చవుతుంది. ఈ పథకం ప్రకారం అయిదవ పంచవర్ష ప్రణాళిక ముగింపునాటికి రాష్ట్రంలోని ప్రతి గ్రామానికి విద్యుచ్ఛక్తి లభిస్తుంది. ఆనావుట్టి, కరువు కాలాలలోకూడా మనరైతులు అత్యవసరమైన పనులన్నీ కొనసాగించుకో గలిగేటట్లు వీలు కలిగించాలి. ఒక్క విద్యుచ్ఛక్తి వల్లనే ఇది సాధ్యపడుతుంది. విజానికి మన గ్రామప్రజలకు సంబంధించినంతవరకు స్వాతంత్ర్యం అంటే ప్రణాళికా కార్యక్రమాలు, విద్యుచ్ఛక్తి సరఫరా అని నిర్వచించవచ్చు. ఎందుచేతనంటే వీటివల్లనే ఎడతెగకుండా ఉత్పత్తికృషి జరిగి వాస్తవ ప్రగతిని సాధించడానికి వీలు కలుగుతుంది. వీటివనరుల సౌకర్యాల లేవబడటం వెనుకబడిన ప్రాంతాలలోని రైతులకు విద్యుచ్ఛక్తి సరఫరా చేయడానికి అధికతర ప్రాధాన్యం ఇస్తున్నాము. రాష్ట్రంలోని ప్రతిరైతుకూ వీటిపాదపరకు ఒక బావివీ, అవసర

మైన విద్యుచ్ఛక్తి సరఫరానూ సమకూర్చాలన్నదే మన ఆశయం. గ్రామీణ అవసరాలనట్టి ఈ విధంగా దృష్టిని తీరితీరిస్తున్నామంటే పట్టణప్రాంతాల సమస్యలను నిర్లక్ష్యం చేస్తున్నామని అర్థం కాదు. నేనూ నా సహచరులు ఎప్పుడూ పీడినగురించి ఆలోచిస్తూనే వుంటాము. అయితే పట్టణాలు, నగరాల పరిస్థితి కొంత భిన్నమైనది. ఇక్కడ విద్యావంతులు, విజ్ఞానవంతులు అయిన నాయకులు వుంటారు. వారు పరిస్థితులను మెరుగుపరచడానికి వ్యయంగా సమర్థులు. ఈ సమస్యలను ఎల్లప్పుడూ విశాల దృక్పథంతో ఉదార దైశికితో చూచాలి, మైనారిటీ హక్కులనబడే వాటికోసం అంతగా ప్రయత్నించవద్దని ఇటువంటి నాయకులకు విజ్ఞప్తి చేస్తున్నాను. స్థూలంగా ఇప్పుకోవాలంటే మనకు ఇక్కడ భాషకు సంబంధించిన లేక యిది మైనారిటీ సమస్యలు లెవనో అలా ప్రాయం. స్వల్ప సమస్యలు ఏవి ఉత్పన్నమైనా వాటిని పరిపాలనా దర్శనద్వారా శీఘ్రంగా పరిష్కరించడం జరుగుతున్నది.

మన రాష్ట్రంలో ఎస్. ఎస్. ఎల్. సి. వర్గిత పరిశీలన ప్రైవేటుగా కూర్చోవడానికి ప్రీతుల అవకాశం కల్పిస్తూ ఇటీవల ఉత్తర్వు చేయడం జరిగింది. ఈ చర్య (మైనారిటీలు, మెజారిటీలతో దీని కేమీ ప్రమేయం లేదు) నాకు చాలా అసందకరంగా వుంది. వచ్చే మార్చి పరిశీలనంది దీనిని అమలు పరచడానికి ప్రభుత్వ పరిశీలకమీషనరు చర్యలు తీసుకుంటున్నారు. అన్ని స్థాయిలలోనూ ప్రీ విద్యకు సౌకర్యాల పెంపొందించాలి. హైదరాబాదు, కాకినాడలలో నెలకొల్పబడిన ప్రీల సాచీబెక్సిక్స్ విషయంలో నైతేనేమీ ఇంకా ఇతర పథకాల విషయంలో నైతేనేమీ ప్రీలు చూపుతున్న శ్రద్ధా పత్రంనుబట్టి మనం కల్పించగల మరేఅదనపు సౌకర్యాలనైనా వారు పూర్తిగా వినియోగించుకోగలరని నా విశ్వాసం. ఉన్నత విద్యకు అవకాశం ప్రతిభావంతమైన విద్యార్థినులు చాలామంది వున్నార కాబట్టి ఈ విషయంలో మన విశ్వవిద్యాలయాల సంపూర్ణ సహకారం అవసరం. ఈ సహకారం అవశ్యం లభించగలదని నేను విశ్వసిస్తున్నాను.

తై. హింద్ :
తవ తీయుదు :

మీలం శింశి మ. శి. శి.

జరిగింది...జరుగనున్నది...

అద్వైత బలరామరెడ్డి

త్రివిక్రం రంగంలో మనం గడించిన అనుభవాన్నిబట్టి, ఇతర భారీ పరిశ్రమల మాదిరిగానే, వ్యవసాయ పథకాలకు కూడ తగినంత ప్రాముఖ్యత నివ్వాలని గుఱపాతం కలిగింది. మన వం చవర్గ ప్రధానీకలు, నమాజు వికాస పథకాలు మొదలైన వాటిలో నమాజు కాలానుగుణ్యతను అనుసరించి, అవకాశాలుతగుమాత్రం మన బ్రతుకుతెరువు అన్ని రంగాలలోను అభివృద్ధి కాలాని అక్షయం ఉంటూ వున్నప్పటికీ వ్యవసాయాభివృద్ధి ఎక్కువచేయాలనే ఉద్దేశం ముఖ్యంగావున్నది. ఏమంటే వ్యవ

సాయము మన జీవనోపాధి, ఆరక్షణాధిని విధ్యలూ అనుబంధములో ఉన్నవంటారు. ఆ విధంగా ఇన్నికోట్ల ప్రజలు మన పొలం పంటల తెరుచు రూపు ఉంటారు. ఈ పరిస్థితులలో క్షణక్షణానికి కొన్ని వందల శిశువులు మన దేశంలో జన్మిస్తున్నారు. పెరుగుతూవున్న జనసంఖ్యను పోషించేది సేవ్యభూమేకదా. అందుచేత ఇదొక పెద్ద సమస్యగా ఉంది. మన తెలివి తేలింకూ, శక్తి సామర్థ్యాలకూ ఇదొక పరీక్ష. ఈ పరీక్షలో అహారాన్ని ఎక్కువ చేయడమో లేక అహారీ కావడమో ఒక్కటే మార్గం. కనుక అహార శాస్త్రజ్ఞుల సూచన ప్రకారము నిత్యమూ పెరుగుతూ వున్న జనాభాకు దారివంత అహార వస్తువులనే కాకుండా మన దేశంలోని పరిశ్రమలకు కావలసిన కొన్ని ముడి పదార్థాలను కూడ ఇతోధికంగా ఉత్పత్తి చేయడమే కర్తవ్యం. సాగులోనికి రాకుండా ఉన్న కొంతభూమి,

మన-ఉత్పత్తిలో అదవుల విస్తీర్ణం కూడా తక్కువగా ఉంది. అందుచేత, ప్రస్తుతం ఉన్న సాగునీలలోనే సాధ్యమైనంత ఎక్కువగా సంధించడమే మన కర్తవ్యం.

మనవందవర్షప్రణాళికలో మొదటినుండి అంత్రప్రదేశ్లో వ్యవసాయాభివృద్ధికి అగ్రస్థానమిస్తున్నాము; ఆ లక్ష్యాసాధనకై అవినీతికృషి చేస్తున్నాం. ఇంతలో చైనా దురాక్రమణ వచ్చినందువల్ల మనవ్యవసాయ పథకాల్నూ, గమనం, లక్ష్యం మొదలగు నవి ఎక్కువచేయవలసివచ్చింది. మూడవ ప్రణాళిక అంతమయ్యే సరికి 27 లక్షల 90 వేల ఐన్నుల అహార దానాలు, 4 లక్షల ఐన్నుల చమురు గింజలు, ఒక లక్ష 18 వేల ఐన్నుల చెజులు, పంచదార, 86 వేల టేళ్ళు ప్రత్తిని అదనంగా సంధించనున్నాము. దీనికి తగిన వ్యవసాయ కార్యక్రమాలలో 227 పథకాలున్నాయి. వీటి ఖర్చు 1900 లక్షల రూపాయలు.

ఈ లక్ష్యాలను అధిక్కార్యములో సహాయపడగల విద్య, పరిశోధన, ప్రచారం మొదలయినవికూడా చేపట్టాలి. అయినా ఉత్పత్తి నంబందించిన మేరకు చిన్న తరహా నీటిపారుదల, క్రొత్త భూములను సాగులోనికి తీవడం, భూసార పరిరక్షణ, మెట్టసాగులలో మేలైన పద్ధతులు, మంచి జాతి విత్తనాల వాడుక, పచ్చి ఎరువులు, కం పోష్టులు, రసాయనికపుటెరువులు, నవ్వరక్షణ మొదలైనవి ఉన్నాయి.

విస్తృతంగా భూమిని సాగుచేసి పంట నెక్కువ చేద్దామనే ఆలోచన ఎక్కువఖర్చు మాత్రమేకాక అలక్ష్యంగా జరిగేవని. సాగు నేలకు గంపడిస్తే, గరిళిస్తా నంటుందట; కనుక ప్రస్తుతం సాగులో ఉన్న ప్రతి ఎకరాలోను వీలైనంత ఎక్కువ చదుపుతో భూసారాన్ని పెంచి, మంచి పద్ధతులలో చేరిన సంధిస్తే, పెట్టుబడికి, పడినశ్రమకు ఎన్నోరెట్లు ఫలితం వస్తుంది. అప్పుడు

మనస్వేద్యం 'రాజాచేతిలోని నిశ్శుభం' మాదిరి రాజీస్థుంది. ఈ అనుభవంతో "సాంద్రవ్యవసాయ పథక" మనేది జిల్లా స్థాయిని కయారలు అమలులోనికివచ్చింది. మనరాష్ట్రంలో పశ్చిమగోదావరిజిల్లాకిది వర్తింపజేయబడి 1960 రాబీ కాలంలో ప్రారంభమయింది. ఈ పథకంక్రింద రైతులకు కావలసిన విత్తనాలు, ఎరువులు, సస్య రక్షక ద్రావదాలు, ముఱుం, సాంకేతిక సహాయం మొదలై నవి వారిసంతకా సహాయంతో అందజేయ బడుతున్నవి. కడపన మూడు సంవత్సరాలలో ఈ పథకం వలన ప్రయోజనం చాలా ప్రోత్సాహకరంగా ఉన్నది. ఎకరా దిగుబడి పంటలలో పెరిగింది. ముఖ్యంగా పరిపంటలో ఎకరాకు 1000 పౌనులు ఎక్కువ పండింది. అంటే సామాన్యంగా వచ్చే ఎకరా దిగుబడిలో నూటికి 54 వంతులు ఎక్కువ. నగం పంటకు పైగా ఈ పథకం వలన ఎక్కువ పండిందంటే స్వల్ప విషయంకాదు. ఎన్నో అంశపులలో ఈ కార్యక్రమ నిర్వహణలో ప్రజాపాలకులు వ్యర్థిగాను, సమర్థిగానూ కృషిచేసి ఉండబట్టి. ఇంతటి శ్రద్ధ కలిగింది.

ఇది ఇంతలో ఆ గలేదు. సాంద్ర వ్యవసాయ విధానం ఈ పరిస్థితిలో శరణ్యమని ఋజువయింది. కనుక మరో పది జిల్లాలలో ఈ విధాన మే గల సాంద్ర వ్యవసాయ పథకాన్ని మనరాష్ట్ర ప్రభుత్వం అమలు పరిచింది. అయితే ఈ పథకానికి పశ్చిమగోదావరి జిల్లాలో నడుస్తున్న పథక మంతటి విస్తృత స్వభావం కా నీ దన సహాయంకానీ లేదు. సాంద్రవిధానంలోని ప్రధాన అంశాలు తప్పకుండా చేతనున్న అర్హత ప్రాంత కనుగొనగా తగు సవరణలు చేసి తూర్పు గోదావరి, కృష్ణా, గుంటూరు,

నెల్లూరు, చిత్తూరు, కర్నూలు, మహబూబ్ నగర్, వరంగల్, కరీంనగర్, విజాపూరాదు జిల్లాలలో ఈ పథకాన్ని ఈ సంవత్సరమే తొలిపంటకాలంలో ప్రారంభించారు.

ఈ పథకం క్రింద పరి, జొన్న, రాగి (చోడి), మొక్కజొన్న, చెరుకు, పేరుకనక, ప్రత్తి, అరటి కూరగాయల ఉత్పత్తిని ఎక్కువ చేయాలని ఉద్దేశం. ఈ పంటల విస్తీర్ణంలో తొలి సంవత్సరం 40 శాతం, రెండవ యేడు 70 శాతం ఇవ మూడవయేడు పూర్తిగాను పథక కార్యక్రమాలతో నిర్వహిస్తారు. అంతటితో మూడవ పంచవర్ష ప్రణాళిక చివరకు వస్తుంది. అప్పటికి అయిపంటల దిగుబడిలో అయిదవవంతు హెచ్చుకాగలదు. పది జిల్లాలలో కొత్తగా ఈ యేటనుండి నడప బడుతున్న సాంద్ర వ్యవసాయ కార్యక్రమ లక్ష్యం ఇది. సహకార సంఘాల ద్వారానూ, ఎరువుల కొనుగోలుకై ప్రత్యేకంగా ఇవ్వ బడుతున్న ఋణాల ద్వారానూ, రైతులకు తగు ధనసహాయపు చేర్పాట్లున్నాయి.

మెట్ట భూములలో కూడ సాంద్ర వ్యవసాయం జరిపి ఉత్పత్తిని ఎక్కువ చేద్దామని మిగతా 10 జిల్లాలలో ఉన్నట్లే, అదిలాబాదు, అనంతపురం జిల్లాలలో ఒక పథకాన్ని ప్రభుత్వం ఈ యేడు రాబీ జొన్న పంటలలో ప్రారంభించింది. క్రమంగా మెట్ట సాగులోనున్న మిగతా పంటలకు, జిల్లాలకు కూడా ఇది వర్తింపజేయబడుతుంది.

ఆంధ్ర ప్రదేశ్ చమురుగింజల పంటకు కూడ ముఖ్యమైనది. కనుక మూడవ ప్రణాళిక అంశమయ్యేసరికి లభనంగా 4 లక్షల టన్నుల చమురు గింజలు ఉత్పత్తి చేయవలసిన లక్ష్యం వీటిని విస్తరించు కున్నాము. ఈ చమురు గింజలలో పేరు కనగలు మనకు ముఖ్యం. నీటి పారుదలకు

సదుపాయ ముంటే వర్షాచరంతో కంటే ఎక్కువగా పండింద గలమని అనుభవం. కనుక కర్నూలు జిల్లా తుంగభద్ర ప్రాంతా దిగువ ఎమ్మిగూరు తాలూకాలో 17 గ్రామాలు తీసుకొని వాటిలో 5000 ఎకరాల మేరకు సాంద్ర వ్యవసాయ నిధితాలను, పద్ధతులను చేర్చి ఒక పథకం గత సంవత్సరం అమలు పరచబడింది. దీని ఫలితం ఎంతో ఉత్సాహంగా ఉంది. ఎవంటే ఇదివరకు ఎకరాలో సరాసరి దిగుబడి 397 కిలో గ్రాములు ఉండగా ఈ పథకం అమలు జరిగిన తర్వాత 524 కిలోగ్రాములకు దిగుబడి పెరిగింది. అందు చేత మరిరెండు జిల్లాలలోనివారు, మహా బూబునగరు జిల్లాలో - ఈ సంవత్సరం దీనిని ప్రవేశపెట్టడం జరిగింది.

సాంద్ర వ్యవసాయ విధానం ఇంతటితో ఆగిపోలేదు. ప్రతిపంటకు కూడా వర్తింప జేపాడు. ముఖ్యంగా పొదపుబోవప్రత్తి మనకు వారి.

పరిపంట కోతలై న తర్వాత గుంటూరు, కృష్ణా రెల్లా భూములలో ఏ. 216 ఎప్ అనే పొదపుబోవప్రత్తి రకాన్ని పెంచడానికి ఎక్కువ ఆసకాళం, లాభం ఉన్నట్లు కనబడింది. ముఖ్యమైన రెండువరిపంటలకు గల మధ్య కాలంలో పండగల రకమిది. అందు చేత గత సంవత్సరం 5000 ఎకరాలలో ఈ రకం ప్రత్తి సాంద్ర వ్యవసాయ విధానంలో పండింబడింది. ఈ సంవత్సరం 20000 ఎకరాలకు, వచ్చేసంవత్సరం 50000 ఎకరాలకు ఇది విస్తరింప బడుతుంది.

ప్రత్యేకంగా ఒక సాంద్ర వ్యవసాయ పథకం ఉన్నా లేకపోయినా పంటల దిగుబడిని ఎక్కువచేయగలవాటిలో ఎరువు లొకటి. సాంద్రవిధానపు అవసరం, స్థానికంగా అకు

లములు, చెత్త చెదరాలు, పగుల మల మూత్రాలు మొదలైన వాన్నే సేంద్రియపు తెరువుల కయారీకి ఉపయోగిస్తది. వచ్చి ఎరువు పైర్లకు తగినది కూడా ఎన్నో ఉన్నది. ఈ విధమైన సేంద్రియపు తెరువులను గ్రామములోనే పొతంగా తయారు చేసుకోవచ్చు కనుక, ఈ విషయాలలో ఎక్కువ శ్రద్ధావల్లతో పరిశ్రాన్ని పొంద గల కార్యక్రమాల సాగుతూ ఉన్నవి. ఇక రసాయనికపు తెరువుల విషయమై మనం తెలిసిందైనా ఆధార పడవలసి ఉంది. అయినా మన రాష్ట్రానికి వారి ఎక్కువ సంఖ్య అయివున్న ప్రభుత్వం శ్రద్ధ తీసు కున్నది.

కూడవ ప్రణాళిక పూర్తిచేసేందుకు వచ్చిన కాలంలో 11½ లక్షల టన్నుల నత్ర జని యెరువులు, 11 లక్షల టన్నుల సూపరు ఫాస్ఫేటు (కార్బనపు తెరువు)ను సరఫరా చేయ గల కార్యక్రమం ఏర్పాటుయింది. వీటికి తోడుగా 487 లక్షల టన్నుల కంపోస్టు, ఒకలక్ష టన్నుల మానవ పురి శువు కంపోస్టు తయారు చేయాలని మా ఉద్దేశం.

వ్యవసాయాత్పత్తిని ఎక్కువ చేసే కార్యక్రమాలకు సహాయపడే అంశం మరోటి కూడావుంది. అదేమంటే 'భూసార' పరి లక్షణాల సరిలో ఉండటంతోనూ, ఏటవాలుగా వున్న మెరుకైన ప్రాంతాలలోనూ, వాన ప్రదల వల్ల నేలకొక జరుగుతూ ఉంటుంది. అందు వల్ల భూములు సన్నాకమై విస్తృతమైన ముపుతూన్నవి. ఈ దుస్థితిని వారించి, భూసారాన్ని నిలకడగా కార్యక్రమాలలో వాడుగకు వేయడం గడగడవ్వడం, పీల్చుక సేవ్వం, సవ్యసరియైన మొదలగుతూ చేరివున్నాయి. వీటివలన కక్షణ కరితం పరిసాయంలో కనిపించకపోయినా నిలకడపై, భూసారం ఎక్కువవటం వలన, ఇహికాలం వరకు వ్యవసాయాత్పత్తిని హెచ్చుస్తాయలో నిలవ

గలవు. కనుక ఈ కార్యక్రమం మన రాష్ట్రంలో జరుగుతూ వున్నది.

ఇంతవరకు 1½ లక్షల ఎకరాలలో ఈ పనికాట్లు జరిగినవి. కూడవ ప్రణాళికలో 2 లక్షల 88 వేల ఎకరాలలో జరుపుతామని ఉద్దేశం. దీనికి రైతు పోలాల్లో వాడుగకు వేసే నియంత్రం, ఒక్కోటి 74 లక్షల రూపాయల ఖర్చు అవుతుంది. ఈ ఖర్చు తరిం చడం రైతులకు కష్టం, కనుక ఆ ఖర్చుని ముందుగా ప్రభుత్వమే భరించి, కాపీగా 15 సంవత్సరాలలో వాయిదాలపై పనులు చేసారు. వాడుగకు వేసే, పోలాల్లను పట్టు చేసినకర్తావ సాంద్రపద్ధతులలో మెట్ట వ్యవసాయం చేసి ఉత్పత్తి నెక్కువచేయడం ముగిసి చెప్పిపోయిందే సాంకేతిక విప్లవం ప్రభుత్వ హస్తాన్నది.

ఏ మహాత్తర కార్యక్రమమైనా నడిపేటప్పుడు, సరిపించేవారి సహకారం వారికి కూడ తగిన విద్యావ్యాసంగం చాలా అవసరం. వ్యవసాయరంగంలో కావలసిన సాంకేతిక విద్య, పరిశోధన, ప్రచారం ఉన్నది. ఈ మూడింటివరికం వ్యవసాయాత్పత్తిలో కన్నుతుంది. కనుక వీటిలో పరస్పరంగా ఒక కలయిక ఉండాలి. దీనికి కనగణంగా కార్యక్రమాల రూపురేఖలను తీర్చిదిద్దే ఉద్దేశంతో రాజేంద్రనగర్లో వ్యవసాయ విశ్వవిద్యాలయమొకటి కర్వంలో ఏర్పాటు కానున్నది. దీనిపై 208 లక్షల రూపాయలు ఖర్చు అవుతుంది. ఈ మూడవ ప్రణాళిక ముగిసే లోపుగా 125 లక్షల ఖర్చుగాగల పనికాట్లను పూర్తిచేస్తామని మా ఉద్దేశము.

ఇటువంటి వ్యవసాయ విశ్వవిద్యాలయం పనిచేస్తూ ఉన్నందువలన, పరిశోధనా ఫలితాలు ఇంతకంటే విరివిగా రైతుల అవరణలోనికి వచ్చి పరిసాయాన్ని ఎక్కువ చేయడానికి వీలుంటుంది. ఇప్పుడు వ్యవసాయ కాగల నిరహిస్తూ ఉన్న పరిశోధన, విద్యా కాగల ఆ విశ్వవిద్యాలయంలో మున్నందు

ఉండ గలవు. దీనివలన వ్యవసాయ శాఖకు వ్యవసాయాత్పత్తి విషయంలో ఎక్కువకృషి చేయ వీలుంటుంది. ఒకవైపు విశ్వవిద్యాలయం, మరొకవైపు ప్రభుత్వ వ్యవసాయ శాఖ - వీటిలో వ్యవసాయదారుల పరస్పర సహకారంతో ముందడుగు వేయగలరని, అంత ప్రదేశో అక్కడికంగా పండించుకుని రాష్ట్రాలకు ఎగుమతి చేయగలరని పరిశ్రమ లకు రావలసిన ముడిసరకులనుకూడా అధికంగా ఉత్పత్తిచేసి ఆర్థికస్థాయిని ఎక్కువ చేయగలరని ఆశిస్తున్నాము.

రానున్నది నాలవ ప్రణాళిక. నాటికి నేటికి మనపడుట నిలచి నిరంతర కృషి కోరే ఏత్తకలక్ష్యం - అధిక వ్యవసాయాత్పత్తి. కనుక నాలవ ప్రణాళికలో కూడవ ప్రణాళిక లక్ష్య ప్రమాదాలకు 1½ రెట్లు సాధిస్తామని ఉద్దేశం. దానికి తగిన పథకాలు అలోచనలో ఉన్నవి. వాటివలన 40 లక్షల టన్నుల ఆహారధాన్యాలు, 11 లక్షల టన్నుల పశుమగ్గింజలు, 1 లక్ష 75 వేల టన్నుల చెరకు పంపదార, 1 లక్ష 25 వేల టన్నుల అదనంగా ఉత్పత్తి కాగలవు. ఈ లక్ష్య సాధనలో 60 వేల ఎకరాలకు అదనంగా సాగునీటి సౌకర్యం, 4 లక్షల ఎకరాల కొత్తభూమి దాగుచేసి సాగుకు అనుకూల పరిచడం, 6 లక్షల ఎకరాలలో భూసార పరిరక్షణ, 13 లక్షల ఎకరాలలో వచ్చి ఎరువు వాడకం, 22½ లక్షల టన్నుల రసాయనిక ఖార్బురపు తెరువులు, 3½ లక్షల టన్నుల నత్రజని ఎరువులు, 1 లక్ష 19 వేల టన్నుల మేంతు మేర్చనకాతి విత్తనాల పంపనం, 2 కోట్ల ఎకరాలలో సవ్యరక్షణ, మొదలైన కార్యక్రమాలకు చెందిన పథకాలు రానున్నాయి.

సాగే వ్యవసాయ పద్ధతి మున్నందు ఇకటికంగా నాలవ ప్రణాళికలో రాష్ట్రంలో వ్యాపించగలదు. మన ఏత్తక లక్ష్యమైన అధిక వ్యవసాయాత్పత్తిని సాధించగలమని కృతనిశ్చయంతో ముందడుగు వేస్తున్నాము.

ప్రబోధము

వారణాసి వెంకటేశ్వరులు

బంధుర సంపదాశీయుత భారతజాతి విదేశరాజ్య సం
బంధముచేత నక్కట! అమానుష భీకరపాఠశాస్త్ర ని
ర్బంధమునం గృహించి, పలుకాములపాలము శాధనందుచోన్
గాంధీమహాత్ముడుద్యమమున నల్లయించెనచో! స్వరాజ్యమే!

భరతభూమికి స్వాతంత్ర్య భాగ్యమెట్లు;
కాంగ దార్శిన్యము నవిద్య రోగబాధ
సస్యహినతయను పరిశ్రమలకోత
జరిగి మాతృదేశము నిసాగుదుయ్యెట్లు

ఎట్ల భాగ్యముగల దీక్ష మేన కాన
నియమబద్ధ ప్రణాళికానిరీతికే
అగునె వృద్ధి? రహస్యమొదలైన దేశ
ములు ప్రణాళికాతతిచేత పొందె వృద్ధి

ఒక నిర్దిష్ట విశిష్టవర్తతిఁ బ్రకట్యోక్తిగిచ్చగమ్ము తె
క్కక మీఱన్ సమకూర్చి లభ్యమగు భాగ్యంబెల్ల, దేశాభివృ
ద్ధికి నై పెచ్చమునుదొససల్గుటకు యత్నింపంగడంగన్ ప్రణా
ళికా నెంచుదు; నేడు మూడవది వెల్లెన్ సాముభాగ్యముచున్

చారములేని మాలిక - ఉదార గుణములులేని వ్యక్తి - యం
గారములేని భూమి - నుడికారములేని కవిత్వమున్ - సదా
చారములేని పాండితీయు - సారవిచార బృహత్ప్రణాళికా
ధారములేని దేశము పృథాయగుగాదె తలంచి మాడగన్

వేలకొలదికోట్లు పునవిత్తము వెచ్చముచేసి జాతి సా
ఖ్యాంబు మూలకందమగునట్లులచేయుచుకొత్తవృత్తి గృహిన్
పాలునుగొంచు, సాయముగ భారత సోదరులెల్ల నిల్పుచో
లీల ప్రణాళికా విజయడివిమముల్ మినుముట్ట మ్రోయవే!

జాతింగాంచియు, దేశముందలచియున్, స్యాభావిక
మ్రొంచియున్

ఖ్యాతింగన్నొని, కోట్లసంఖ్య జనసంఘంబున్ విలీకించి, వి
ఖ్యాతంబౌ నదులెంచి, ఆర్థిక సమృద్ధి పల్లయొనించి, సం
ప్రీతింగల్పు ప్రణాళికా విజయంబొందుదుచున్

సంకటముల్ పడింబదిగ సంభవమైనను, వెంటనంటి యా
టంకములెన్ని యేని మిము జూసిన, భూరి ధనవ్యయాసకున్
గొంకక, కార్యభారమునకున్ వెనుదీయక భారతీయులున్
కంకణముల్ ధరింపుడు ప్రణాళికల బరిపూర్తిసేయగా

విద్యావర్ధతి వృద్ధిచేసి ప్రజకున్ విస్తార విజ్ఞాన సం
పద్యోగమునుకూర్చి, సస్యచయనసన్నమ్ముగావించియున్,
వైద్యహృది ముఖించి, నర్వవిధ సౌభాగ్యాల వాఁమ్మువౌ
విద్యుచ్ఛక్తిని ఈ ప్రణాళిక తెచ్చెల్లొందగా జేయుచున్

మన నాగార్జునసాగరు
కన్య భాగ్యకానంగలాదిగా గలకట్టల్
మునుకొని ప్రణాళికా జయ
మును జాటు మహావీరాకములు తలపోయన్

జాతీయభాగ్యము సాలున కైదు
శాతము చొప్పున పెంపుదలను చేత,
అవోరథాన్యము లభికమ్ముగాగ దే
శమున నంద యత్నముపేత,
ఉక్కుమున్నగువాని యుత్పత్తిగావించి
మిలితేని యుత్త నిర్మితచేత,
జనశక్తి ఘనముగా వినియోగమును జేసి
జహావిధ్యోగ కల్పనముపేత

సామగ్రివాదసిద్ధాంత మాచరణసేత
వివేచనంబర సొంపును వృద్ధిపేత
మూడవప్రణాళిక ముగియబోవుటోన
యత్న మొనరింప దగిన కృత్యము లిదియె!

ఎలరారుగావుత! ఎల్లరంగాలలో
భారతాభ్యుదయము జహానుఖాల
అలరారుగాత! పుష్కల సస్యలక్ష్మీని
లాగు మెల్లడలను భాసురముగ
పొసరారుగాత! మాభూరికర్మాగార
నిర్మాణవైపున నిఖండకల
తనరారుగాత! విద్యావైద్యసౌకర్య
మాఖండకల నిరశ్శంతరముగ

క్రాలుగాత! సమాజ వికాసపథము
వెలయుగావుత! మాశ్రీర్షి విశ్వవిధి
పంచరత్న ప్రణాళికా బద్ధ విపుల
యన్నసముదాయ సంపత్తి యగుచు మాకు!

కాంతి చిహ్నము
విదేశాలలో అనేక

సైనిక స్థావరాలను మూసి
వేయడానికి ఆమెరికా సెక్యూరిటీ
యూనియన్ వెంటనే రష్యా
ప్రధాని, పచ్చేనెనత్సరం

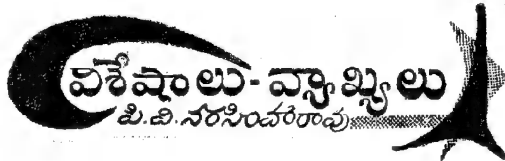
సోవియట్ సైనిక వ్యయాన్ని తగ్గించ
దలిచినట్లు ప్రకటించారు. సైనిక దళాల
సంఖ్య బలాన్ని తగ్గించే విషయం కూడా
తమ ప్రభుత్వం పరిశీలిస్తున్నట్లు ఆయన
తెలిపారు. అయితే ఆయన, ఏడురాత్రుల
పాత్రను సరే అంతామించడంపై సోవియట్
యూనియన్ కు "కాపలనిన హంగులన్ని
అవసరాన్ని మించే పున్నా"యని అన్నారు.

1964-65 వ సంవత్సరానికి రష్యా
తన సైనిక వ్యయాన్ని 600 మిలియన్
రూబిల్స్ (సుమారు రూ. 300 కోట్లు)కు
తగ్గించుకుంటున్నట్లు మాస్కోలో ప్రకటించారు.

పారిస్ లో దక్షిణ అట్లాంటిక్ ఒడం
బడిక మినిస్ట్రీయల్ కౌన్సిల్ లో చేసిన
ప్రసంగంలో ఆమెరికా డ్విట్ సైక్లర్
శ్రీ డీన్ రస్సెల్ రష్యాకు, చైనా కమ్యూనిస్టులకు
మధ్య అధికత్వం విషయంలో
వచ్చిన పోరాటంలో రష్యాకు సహాయం
చేయవలసిందిగా వశ్చిమ రాజ్య కూటమి
వారిని కోరారు. ఈ ప్రసంగం అసాధారణ
మైనదిగా పరిగణించబడుతున్నది. పెకింగ్
ప్రభుత్వంపై సైనిక మనస్తత్వానికంటే
మాస్కో అనుసరిస్తున్న కాంతియంత
సహజీవన విధానమే వశ్చిమ రాజ్యాలకు
బాలా ప్రయోజనకరం అయినట్లు ఆయన
పేర్కొన్నారు.

ఆమెరికా ఆధిపత్య శ్రీ జాన్సన్ ఐక్య
రాజ్య సమితి జనరల్ ఆసెంబ్లీలో ప్రసంగిస్తూ
శ్రీ కెనెడీ హత్య వల్ల తమ దేశం

జనవరి, 1964

స్వతంత్రదేశంగా అవతరించింది. గత 60 సంవత్సరాల నుండి కీన్యా వలస పాలన క్రింద వుంటున్నది. శ్రీ జోమో కెన్యాటా కీన్యా తొలి ప్రధాన మంత్రి అయ్యారు. ఈ దేశ

జనసంఖ్యే విదానలో మార్పు ఏమీ
వుండదని మన్నవ్వంచేశారు.

(1) ప్రభుత్వ యధాన్ని కాళ్యంతంగా
తుదిముట్టించడం, (2) ప్రస్తుతం అజ్ఞాప్తా
లేని దేశాలకు ఆజ్ఞాత్యం వ్యాపించకుండా
చెయడం, (3) ఆయుధ శక్తిని పెంపొందించుకో
తుండాచాడడం, (4) అనాదినుండి మానవకోటిని పీడిస్తున్న అకలి, అజ్ఞానం,
వ్యాధులను జయించడంలో ఐక్యరాజ్యసమితి
సభ్యదేశాలన్నింటికో సంపూర్ణంగా సహకారం
రించడమే ఆమెరికా లక్ష్యమని శ్రీ జాన్సన్
పేర్కొన్నారు.

అఫ్రికాలో నూతన స్వతంత్ర
దేశాల అవతరణ

గత నెలలో అఫ్రికా ఖండంలోని రెండు
దేశాల కొత్తగా స్వాతంత్ర్యం పొందాయి.
డిశంబరు 9 వ తేదీన జాంబియా సంపూర్ణ
స్వాతంత్ర్యం పొందింది. ఈ దేశం 1890 వ
సంవత్సరం నుంచి బ్రిటిష్ రజజిలో
వుంటున్నది. ఇప్పటి జాంబియా సుల్తాన్
"హిజ్ మెజిస్టీ" బిరుదం పొందారు. గత
73 సంవత్సరాలుగా ఈ దేశపు సుల్తానులు
"హిజ్ మెజిస్టీ" అని వ్యవహరించబడు
తున్నారు. జాంబియా జనాభా 300,000.
వీరిలో 15,000 మంది భారతీయులు.
కామన్వెల్త్ లో వుండడానికి ఈ దేశం నిర్ణయించింది.

జాంబియా స్వాతంత్ర్యం పొందిన రెండు
రోజుల పిమ్మట కీన్యా, అఫ్రికాలో 34 వ

జనాభా 8,800,000. వీరిలో అసియా వారు
180,000 మంది; యూరోపియన్లు 80,000
మంది. జాతి, భాష, వర్గ వివక్షతలను
పాలించకుండా కీన్యాలోని ప్రజలందరినీ
సమంగా చూసుకోవడం జరుగుతుందని
శ్రీ కెన్యాటా ప్రకటించారు. కీన్యా, ఉగాండా,
టాంగానికా, జాంబియా లతో కూర్చు
అఫ్రికా సమాఖ్యను స్థాపించడానికి తృప్తి
జరుగుతుందని కూడా ఆయన ప్రకటన
చేశారు. దక్షిణాఫ్రికాలో కొనసాగుతున్న
జాతి వివక్షతను విరూపించడానికి కీన్యా
పోరాడుతుంది.

కొత్తగా స్వాతంత్ర్యం పొందిన ఈ
రెండు దేశాల ఐక్య రాజ్య సమితి లో
సభ్యత్వం పొందాయి.

శ్రీ జోమో కెన్యాటా నాయకత్వాన
కీన్యాలో సాగిన స్వాతంత్ర్య పోరాటానికి
భారతదేశం సానుకూలి ఎల్లప్పుడూ లబ్ధి
చింది. స్వతంత్ర కీన్యాను అభివృద్ధిపరు
చున ప్రధాన మంత్రి సందేశం పంపారు.
ప్రెసిడెంట్ జాన్సన్ కూడా అభినందన
సందేశం పంపించారు. ఈ సూత్ర స్వతంత్ర
దేశాన్ని ప్రభుత్వంగా పరిగణించిన దేశాలలో
రష్యా, చైనాను కూడా వున్నాయి.

కీన్యాలో నివసిస్తున్న అసియా ప్రజలలో
భారతీయులు ఎక్కువ. వారు ప్రభుత్వోద్యోగ
గురుగా, వర్తకులుగా, కళాకారులుగా,
వృత్తి పనికరలుగా వుంటున్నారు.

పాకిస్తాన్ కు వ్యతిరేకంగా

ఐ. రా. సమితి తీర్పు
కాక్సల్ తోపున్న ఐక్యరాజ్య సమితి

తాళాకు ప్రదాన సైనిక పరిశీలకుని విశేషిక ప్రకారం, చాక్ నాట్ సమీపంలో తమ సైన్యాలను సమీకరించి నిర్బంధ తేజస్ ఉద్ఘాటించింది పాకిస్తాన్ కాని ఇండియా కాదు. చాక్ నాట్ వద్ద ఇండియా సైన్యాలను సమీకరించడంబూ పాకిస్తాన్ చేసిన ఆలోచనలు పురస్కరించుకొని ఆయన జరిపిన దర్బాపుపల్ల కూడా ఈ అంశమే వెల్లడైంది. నిర్బంధతేజస్ మన భాగంలోనున్న ఈ చాక్ నాట్ గ్రామం తనవని పాకిస్తాన్ అనుకుంది. ఒక్కడైతేనే అది ఆ కల్లంఘించడంబూ పాకిస్తాన్ సాగిస్తున్న ప్రచారం ప్రపంచాన్ని మధ్యపరిచి ఆ గ్రామపు కాణేయదానికి వేసిన ఎత్తుగడ మాత్రమే.

భారతదేశం సైనిక దళాలను సమీకరించడాన్ని గూర్చి పాకిస్తాన్ చేసిన ఆలోచనలపై తీర్పు విచ్చే అధికారం ఐక్యరాజ్య సమితి పరిశీలకులను ఎక్కడిదని పాకిస్తాన్ విధికాంగ మంత్రి శ్రీ ఖుద్దో ప్రశ్నించారు. ఈ పరిశీలకులు వెలిచుచున్న అభిప్రాయాలను "అవాద్" గా పరిగణించడానికి వీలులేదని ఆయన అన్నారు. దీర్ఘిలో విధికాంగ మంత్రికన్యకా ప్రతినిధి ఒకరు శ్రీ ఖుద్దో ప్రకటన సరైనదికాదని పేర్కొంటూ న్యాయ కాఫ్ర రీత్యా ఇది "తీర్పు" కాకపోవచ్చు కాని నియమ నిబంధనల క్రింద మాత్రం ఇది ముమ్మాటికీ "అవాద్" యేనీ, కాగా ఈ నియమనిబంధనలకు ఇండియా, పాకిస్తాన్, ఐక్యరాజ్యసమితి — ఇవన్నీ కట్టుబడి ఉన్నాయని అన్నారు.

శ్రీ ఖుద్దోకూ, పాకిస్తాన్ నాయకులకూ ఇది కొత్త అనుభవమైనట్లు కనిపిస్తున్నది. ఆ నాయకులు తాము ఏమి చేసివచ్చుటకీ, పరిశీలకుల అనరాగు

పొందడాన్ని మాత్రమే బహుశా ఎరిగి వుంటారు. కనుకనే శ్రీ ఖుద్దోకు ఆయన బృందానికి ఈ మార్పు గణించలేనిదిగా వుంది. ఒక వంక పశ్చిమ రాజ్యాలతో సైనిక ఒప్పందాలు కుదుర్చుకుంటూనే మరోవంక నీతి నియమాలు లేకుండా చైనాతో చెలిమిచేస్తూ పాకిస్తాన్ నాయకులు భారత దేశానికి హాని కలిగించడానికి తమకు సామర్థ్యమైందని ఆయన ప్రకటించారు. అయితే అంతిమంగా సత్యమే జయించి తీరుతుంది.

అమెరికా అసంగృహీత వచ్చే ఏటవరి నెలలో తమ దేశాన్ని సందర్శించ వలసిందిగా పాకిస్తాన్ చైనా ప్రధాని శ్రీ చౌ ఎన్ లైని ఆహ్వానించడం పట్ల ఆమెరికా అసంగృహీత వెల్లడించింది. "సిద్ధి"లో పాకిస్తాన్ సభ్యదేశం.

ఆమెరికా షేడ్ డిస్కం మెంట్ ప్రెస్ అఫీసు ఒకరు ఈ విషయం ప్రకటిస్తూ ప్రపంచంలో మిగతా దేశాలవారితా కాంతి పాదనకు కృషి చేస్తుండగా చైనా కమ్యూనిస్టు మాత్రం అంతర్జాతీయ సంబంధంలో హింసావిధానాలను అనుసరిస్తూనే ఉన్నారని అన్నారు.

నిష్ఫలమైన రాయబారం

ప్రతిపాదిక అలీన రాజ్యాల సమావేశం జరగకుండాచేసి, బాండుంగ్ సమావేశం పద్ధతిలో అధికార, అనియత రాజ్యాల సమావేశాన్ని ఏర్పాటుచేసే ఉద్దేశంతో జరిపినట్లు తెలుస్తున్న చైనా ప్రధాని సంయుక్త అరబ్ రిపబ్లిక్ పర్యటన, పాకిస్తాన్ అధ్యక్షుని సింహళం పర్యటనలు ఫలించలేదు.

సంయుక్త అరబ్ రిపబ్లిక్ అధ్యక్షుడు శ్రీ చౌ ఎన్ లైకి సకం అతిథి మర్యాదలు చేశారు కాని ఈ విషయంలో ఆయన తన వైఖరిని మార్చుకున్నట్లు మాత్రం కచ్చితం లేదు. చైనా ప్రధానితో సంభాషణల ప్రారంభించడానికి పూర్వం ఆయనకు యుగోస్లావియా అధ్యక్షుని సుంబీ, శ్రీ కృష్ణేవ్ సుంబీ సందేశాలు వచ్చాయి.

సింహళం ప్రధానమంత్రికి, పాకిస్తాన్ అధ్యక్షుడు కొలంబోలో తమ భర్తలు ముగిసిన సంయుక్త ప్రధాన సభలకు తోడ్పడి, కాని ప్రధాన అంశంపై ఉభయలకు అంగీకారం కుదిరినట్లు మాత్రం ఈ ప్రకటనలో తెలుపబడలేదు.

ప్రతిపాదిక అలీన రాజ్యాల సమావేశంలో చైనా పాల్గొనడాన్ని యుగోస్లావియా హద్దీగా వ్యతిరేకించింది.

చైనా, పాకిస్తాన్ — ఈ రెండు దేశాలకు అలీన రాజ్యాల సమావేశంలో పాల్గొనే అర్హత లేదని కనుకనే అవి ఈ సమావేశానికి ఇష్టపడవనీ ప్రధాన మంత్రి శ్రీ నెహ్రూ లోకసభలో తెలియ జేశారు. క్రిందటిసారి బెర్లిన్ సమావేశానికి చైనా, పాకిస్తాన్ దేశాలు ఆహ్వానించ బడలేదు.

అంతర్జాతీయం అవగాహనం పెంపొందించడానికి, ప్రపంచపు యుద్ధ ఉద్ధిక్తతలు సడలడానికి అలీన దేశాల సమావేశం జరగాలని సంయుక్త అరబ్ రిపబ్లిక్ అధ్యక్షుడు, సింహళం ప్రధాన మంత్రికి చేసిన ప్రతిపాదనపట్ల భారత దేశం హర్షం వెలిబుచ్చింది. ఈ విషయంలో ఇందుకు సంబంధించిన ఇతర దేశాల అభిప్రాయాలను తెలుసుకోవడం జరుగుతున్నది.

చైనా ప్రధాని, పాకిస్తాన్ అధ్యక్షుడు జరిపిన ఈ పర్యటనలు,

అగ్రనాయకులే స్వయంగా రాయ
వారం జరిపినప్పటికీ-ముఖ్యంగా అది
సద్భావంతో, నిజాయితీతో జరగ
నప్పుడు - అది మైత్రీని పెంచలేదని,
ప్రజాదృష్టిని అక్కడించలేదనే
సత్యాన్ని మాత్రమే వెల్లడించ
గలిగాయి. కొలంబో, కైరోలలో
విడుదలచేసిన ప్రకటనలను జాగ్రత్తగా
పరిశీలించినట్లయితే నిజంగా ఏదైనా
అంగీకారం కుదిరినదనడానికంటే
నమ్రతావచనాలు ఎక్కువగా వచ్చిచి
నట్లుగా మాత్రమే కనిపిస్తుంది.

తటస్థరాజ్యమైన కాంబోడియా అమెరికాకు
కోపంకలిగించే రీతిగా వాషింగ్టన్ నుండి
తన దౌత్యప్రతినిధిని, దౌత్యకార్యాలయం
నిర్మించి స్వదేశానికి పిలిపించుకొంది.
దక్షిణ వియత్నాం, థాయిలాండ్ ల నుండి
వదిలేస్తున్న తిరుగుబాటు శక్తులకు అమెరికా
మద్దతు యిస్తున్నదని దీని ఆరోపణ.

కొద్దికాలం గ్రిందటే, అమెరికానుండి
వచ్చే అన్నిరకాల ఆర్థిక సహాయాన్ని
తిరస్కరించడానికి కాంబోడియా నిశ్చయం
చింది. ఇప్పుడు యిది అమెరికాను దాని
ఆర్థిక, సైనిక సహాయాన్ని ఉపసంహ
రించుకోమని తెలియజేసింది.

అమెరికా తన రాయబారిని కాంబోడియా
నుండి స్వదేశానికి రప్పింపుకొంది. అయినా
యిది ఏ విధంగానూ బౌత్స సంబంధాలకెగ
రెంపుకాదని అమెరికా తెలియజేసింది.
అమెరికా అధ్యక్షుడు కెన్నెడీ మరణంపై
కాంబోడియా రేడియో "సంకల్పి"ని
ప్రకటించిందని అమెరికా ఆరోపణ. ఈ
ఆరోపణను కాంబోడియా ఖండిస్తూ
సంకల్పి ప్రకటన, ఉత్సవ నిర్వహణ

శేవం థాయ్ ప్రధాని మరణంపై జరిగిన
గాని వేరుకాదని వ్యక్తం చేసింది.

తటస్థ విధానంపై హామీ యివ్వడానికి
ఒక అంతర్జాతీయ సమావేశాన్ని ఏర్పాటు
చేయాలనే కాంబోడియా విషయకు ఇంగ్లండు
వ్యక్తంచేసిన అసంశ్లష్టికరమైన భోరణివల్ల
లండన్ లోని కాంబోడియా దౌత్య
కార్యాలయాన్ని మూసివేసినట్లు, అక్కడి
దౌత్య కార్యాలయంలోని కాంబోడియా
నిర్బంధిని స్వదేశానికి పిలిపించడం జరిగి
నట్లు నోరడమ్ సిహెన్ క్ రాజ
ప్రకటించారు.

కాంబోడియా 80 లక్షలలోపు జనాభా
కలిగివుంది. దినప్పటికీ ఇది దారక-చైనా
ద్వీపకల్పానికి భౌగోళికంగా కీలక
ప్రాంతంలోవుంది. పశ్చిమరాజ్యానుయాయుల
కూడమిక్, కమ్మూనిస్టు చైనాకు సరిహద్దు
ప్రాంతంగా చెప్పబడుతూ వుంటుంది.

శుష్క వాగ్దానాలు
ఎర్రచైనా సేవాయల్ నిర్మించనున్న
కాగితపు మిల్లు ప్రయత్నాన్ని విరమించు
కొన్నదన్న విషయం, అచిదేసిన వాగ్దానం
మీద యికా ఏమాత్రం నమ్మకమున్న
యిరుగు పొరుగు చిన్న చిన్న రాజ్యాలకైనా
శ్రమను పోగొట్టుతుందని యిటీవలి
ఆ సంఘటనే వ్యక్తంచేస్తుంది.

తుర్పు యారపు దేశాంనుండి అవసర
మైన యంత్రాలు లభించని కారణంచేత
ఇంతకుపూర్వం అక్కడ సేమంటు కర్మా
గారాన్ని నిర్మించే ప్రయత్నాన్ని చైనా
విరమించుకున్నది.

ప్రణాళిరాజ్యమైన రృషి
లోక సభలో ప్లానింగ్ మీద జరిగిన
చర్చల్లో ప్రధాని కల్పిందుకొని ప్లానింగ్ తో
కూడిన ఆర్థికాభివృద్ధిని దేశంలో కల్పించే

బృహత్తర కార్యాన్ని, నిరాశను పాత
ద్రోహతూ విశ్వాసంతో చేపట్టాలని దేశానికి
ఒక నిజమైన చేరు.

ప్లానింగ్ కమిషనును రద్దుచేయాలనే
వ్యతిరేక పార్టీవారి వాదనను విమర్శిస్తూ దాని
స్వరూపాన్ని మార్చుచేసే సూచనను కూడా
ప్రధాని త్రోసివేసారు. గత రెండేళ్ళలోనూ
సంభవించిన లోపాలను - ముఖ్యంగా
వ్యవసాయ రంగంలో ఏర్పడిన వాటిని -
ప్రస్తావిస్తూ ఏమైనా మొత్తంమీద ప్రణాళిక
క్రింద సాధించిన అభ్యుదయం అనకి
కరమైనదే కాక అసాధారణమూ, అస
మానమూ అని అన్నారు. నమ్మలకు సమాన
అవకాశాలను సోపనిస్తూ సమాన సమాజం
కల్పిస్తుంది కనుక, ఆరకుప్త సమాజనిర్మా
ణానికి ఏమాత్రం వెనుకంజ వేయడం
కూడదు. ముందుగా, యా విషయమై జరిగే
చర్చల్లో ఆర్థికమంత్రి శ్రీటి.టి. కృష్ణమూర్తి
ప్రణాళిక, ప్రణాళికా సంఘంపై వాటిని
సమర్థిస్తూ ఉత్తేజకరమైన ప్రసంగం
కావించారు.

ప్రణాళికను ప్రారంభించడం అనేది పులి
సవారివంటిది. అయినా దీనినుండి తప్పకుండా
వాలనే ఆలోచన ప్రభుత్వానికి లేదు. ఆర్థిక
పురోగమనం జరగల్సిందే. ఉత్పత్తి దెబ్బ
తినే విధంగా ఒకేచోట ధనం కేంద్రీకృత
మవుతున్నదనే భయాలకు తావివ్వరాదు
అనేదే ఆయన ప్రసంగంలోని ముఖ్యోంశం.
శేవం ధన కేంద్రీకరణకు అవకాశం
లేకుండా ఉండేవిధంగా ఉత్పత్తి ఉండరాదనే
దానికన్న ధన కేంద్రీకరణ, ఉత్పత్తి -
రెండూ ఉండాలనే నేను భావిస్తున్నాను" -
అని ఆయన అన్నారు.

స్వదేశీ పరిశ్రమలకు ప్రోత్సాహం
కేంద్ర ఆర్థికమంత్రి దేశంలో ఆర్థిక
పరిస్థితి గూర్చి లోకసభలో ప్రకటిస్తూ

పదహారు సరకులపై ధరల కంట్రోలు తొలగించడం జరిగింది. రై సెన్సునుండి మినహాయింపు స్థాయిని రూ. 10 లక్షల నుండి రూ. 25 అక్షలకు పెంచడం జరిగింది. తెలియజేశారు. పెట్టుబడి ధనం కంట్రోలు ప్రయోజనార్థం వాటి పరిమితుల విధింపును కూడా పెంచడం జరుగుతుంది.

ప్రస్తుతం పున్న రై సెన్సు విధానాలను తేలికపరచడానికి, దేశంలో తయారయ్యే ముదీనరుతులో స్వదేశీ వస్తు సామగ్రిలో పరిశ్రమలను ప్రోత్సహించేందుకు ప్రత్యేక సహాయాన్ని కల్పించడానికి యీ చర్యలు తీసుకొనబడ్డాయి.

గోవాలో ప్రజా ప్రభుత్వం

గోవా, దయ్యూ, దామన్ లలో 450 ఏళ్ళ తరువాత తొలిసారిగా సాధారణ ఎన్నికలు జరిగాయి. మొత్తం 30 స్థానాలకు 14 స్థానాలను సంపాదించుకొని అధిక బలం కల పార్టీగా వర్చిన మహారాష్ట్రీవాది గోమంతక దళానికి సంబంధించిన మంగ్లరితో ప్రజా ప్రభుత్వ మంత్రి మండలి ఏర్పడింది. దీనికి ఇద్దరు స్వతంత్రుల మద్దతు ఉంది. గోవాను కక్షణమే మహారాష్ట్రలో విలీనం చేయాలని యీ పార్టీవట్టుదల. ఇది ఏడు నెలల క్రితమే ఏర్పడింది, ఈ పార్టీ పార్లమెంటు ఉభయ సభల సీట్లను కూడా గెలుచుకుంది.

దీని తరువాత యునైటెడ్ గోవా న్యూ వస్తుంది. దీనికి అసెంబ్లీలో 12 సీట్లు ఉన్నాయి. స్వతంత్రులకు మూడు, కాంగ్రెసుకు ఒకటి స్థానాలు లభించాయి. కాగా పాపులర్ ఫ్రంట్ కు ఒక్క స్థానమూ రాలేదు.

ప్రస్తుతం గోవాను క్రక్కురాష్ట్రంలో విలీనం చేయడం యిప్పుడు సాధ్యంకాదని కొంతకాలంపాటు యీ ప్రాంతం స్వతంత్ర రాష్ట్రంగా ఉంటుందని లోకద ప్రజలకిచ్చిన

వాగ్దాన్ని గౌరవించవలసి వుంటుందని ప్రధాని జై పూరు సభలో ప్రసంగిస్తుతెలియజేశారు.

గోవాలో ఎన్నికలు జరుగుతున్నప్పుడే ముగ్గురు బీద్యుగ్మినువారు. ఒక పాకిస్తాను సభ్యుడు గోవా స్వాతంత్ర్యాన్ని గురించి ఐక్యరాజ్య సమితి ధర్మకర్తృత్వ సంఘం ఎదుట ఆ విషయాన్ని ప్రవేశపెట్టే ప్రయత్నాలు జరిగాయి కాని దానిని నిర్వాక్షిణ్యంగా అధ్యక్షుడు త్రోసిపుచ్చడం జరిగింది.

విద్రుమైన విషయమేమిటంటే ఆఫ్రికాలోని బోర్నుగర్ స్థావరాలను అంగోలా, మొజాంబిక్, బోర్నుగ్లీస్ గినియా దేశాల ప్రజలు తమ రాజకీయ భవిష్యత్తును తామే నిర్ణయించుకోవడానికి హక్కు గలిగి ఉన్నారనే ఐక్యరాజ్యసమితి దృక్పథాన్ని భద్రతాసంఘం దృవపరిచింది. ఈ మేరకు మూడు రాజ్యాల చిత్తు ప్రతిపాదనను ప్రవేశ పెడుతూ; వలస రాజ్యాల ప్రజలకు, రాజకీయ భవిష్యత్తును నిర్ణయించుకునేందుకు పూర్తి స్వేచ్ఛను యిచ్చే విషయంలో అవసరమైన సత్వరచర్యలు తీసుకొనే అంశానికి సంబంధించిన ప్రతిపాదనను ఆమలు చేయనుండు తమ నిరసనను తెలియజేస్తూ, స్వయం నిర్ణయాధికారాన్ని కోరిన నిర్బంధితులను విడుదల చేయాలని తిన్నసను కోరింది.

చేల్డర్ యాత్ర

భారత దేశ నాయకుల విధానాలను, వాటి ఆచరణలను తెలుసుకొని అమెరికా కొత్త అధ్యక్షుడికి తెలియజేప్పే ఉత్తరంలో అమెరికా సంయుక్త దళాధిపతుల అధ్యక్షుడు జనరల్ మాక్స్ వెల్డర్ చేల్డర్ గత నెలలో కొత్త ఢిల్లీకి విచ్చేశారు. ప్రధానమంత్రి, ఆర్థిక మంత్రి, సైన్యాధినేత, మంత్రిమండలి కార్యదర్శి, రక్షణ కార్యదర్శి యితర అధికారులు మొదలయినవారిని వీరు కలుసు

కున్నారు. దేశంలో రక్షణ క్రింద పెంపొందించుకోవడానికి అధికారులు ఏ విధంగా కృషిచేస్తున్నారో పూర్తి వ్యూహం చేల్డర్ తెలుసుకున్నారు. హిందూ మహాసముద్రంలో అమెరికా సప్తమ నౌకాదళం ప్రవేశించే అలోచన అమెరికా ప్రభుత్వం సరికివిస్తున్నదని కూడా ప్రధానికి తెలియజేస్తుమని కూడా వీరికి ఆదేశించడం జరిగింది.

ఈ ప్రవేశమూ, దాని ఫలితాలూ మన తరుస్త విధానంపై ప్రతినిధిస్తాయి గనుక అమెరికా స పతమ నౌకాదళం హిందూ మహా సముద్రంలో ప్రవేశించడంపై, ముందుగా అనుకున్నట్లే, పార్లమెంటులోనూ, బయట కూడా చక్కటివర్చులు తల ఏస్తాయి. మన తరుస్త విధానంపై జరుగుతున్న యీ చర్చ యికా కొనసాగి మనం అంగీకరించే నిర్ణయాలకోసం తేవలం కాకాల్సిన ప్రయోజనాల చేతకానీ, భయపడి పోయినందువల్ల కానీ రాజీవదడం కూడదని ప్రతి ఒక్కరూ గుర్తించగలిగితే చాలామంది. అంతేకాక ఉత్పన్నమైన ప్రత్యేక పరిస్థితివల్ల కలిగిన నిర్బంధాలను కూడా అంక్ష్యం చేయలేము.

ఉదాహరణకు అంతర్జాతీయ రంగంలో చైనా జగదరామారి దేశంగా క్రొత్తగా రూపొందడాన్ని తేవలం విన్నవించి అంక్ష్యం చేయకూడదు. దీనివారి సుగమం అయితే పూర్తి ప్రపంచాన్ని కలకరించుచేస్తుంది. అయితే ప్రస్తుతం దీని ఆగడాన్ని అరికట్టే కత్తి తేవలం రష్యా మరియు అమెరికాలకు మాత్రమే ఉన్నదనే విషయంకూడా వాస్తవమయిన విషయం. వాస్తవ విషయాలను దృష్టిలో ఉంచుకొని చైనాను రష్యా అడ్డ గిన్నెండా లేక అమెరికానా అనే విషయంలో లేదా చూసకపోవడమే సరిఅయిన విధానం అవుతుంది. యీ రెండు దేశాలకులని సమష్టిగా యీ కృషిని నిర్వహించడమే

ఆదర్శంగా ఉంటుంది. యీ కృషిలో పెట్టు బదిలీ, కమ్యూనిస్టుల సిద్ధాంత సమస్యలకు యే త్రుడు. అందువల్ల వస్తువు నెతావళ క్యాంపెలాపాలను గూర్చి పార్లమెంటు, పత్రికలలో చదివించే అతివాద, మితవాద వర్గాల నాలను సరికొత్తే అవి అప్రస్తుతమైనవిగా భావించవలసి ఉంటుంది.

చైనా పెనుభూతాన్ని ప్రతిఘటించడం, పెట్టుబడిదారీ, కమ్యూనిస్టు, ఇతర వర్గాలకు చెందిన అన్ని ప్రపంచ నాగరిక దేశాలనుండి వచ్చే కృషిగా గుర్తించడమే ప్రాథమిక లక్ష్యం. ఏదంటే రోజు రోజులా అధిక వస్తువునే ఉంది.

కాగవడేశక విధానం మున్నప్పటికీ, సాధ్యమయినంత త్వరలో చైనా నుండి రక్షించు కోవడానికి వీలుగా జరిగడడమే మన వంతు. పోయిన మన ప్రాంతాలను తిరిగి పొందాలని మన కోరిక. దీనికై అన్నివిధాల సహాయం అందిస్తూ దీనిని పట్టినా హర్షణీయమే. ఇదే విధంగా చైనా దేశమును అతికష్ట చర్యను అమెరికా నుంచి అయినా, రష్యా నుంచి అయినా దాని కాగిగులను బట్టి పరిశీలించాలి. చైనా విస్తరణకాంక్షను ఇక ముందు అతికష్ట దానికి వీలుగా రష్యా వహిస్తున్న ముఖ్య పాత్రను (అమెరికా వహించేషంత ముఖ్యం కాకపోయినా) కొందరు గుర్తించడం జరుగుతున్నది.

విజిలెన్స్ కమిషన్

ప్రభుత్వోద్యోగులలో అవినీతిని నిరోధించడానికై కేంద్ర విజిలెన్స్ కమిషన్ నెలకొల్పాలనే ప్రభుత్వ నిర్ణయాన్ని పార్లమెంటులో ప్రదీప్తా యీ కమిషన్ అధికార పరిధి మొత్తం కేంద్ర ప్రభుత్వోద్యోగులకు వర్తిస్తుందని కేంద్ర హోం మంత్రి అన్నారు. ప్రతి మంత్రిత్వశాఖలో ఒక చీఫ్ విజిలెన్స్ అధికారిని, సబార్డినేటు అధీనులలోనూ, అనుబంధ అధీనులలోనూ, ప్రభుత్వ

రంగంలోని పరిశ్రమలలోనూ విజిలెన్స్ అధికారులను నియమించడం జరుగుతుంది.

యీ కమిషన్ విధులు మాదిరిగానే సలహా రూపంలో ఉంటాయి. యీ కమిషన్ స్వతంత్రత, విధి నిర్వహణాస్వరూపం, దీని నివేదికను పార్లమెంటుకు సమర్పించడం దృష్ట్యా “ప్రభుత్వోద్యోగులలో అవినీతిని నిర్మూలించడానికి పటిష్టమైన శక్తిగా యీ సంస్థ వ్యవహరిస్తుందని” శ్రీ నందా అన్నారు.

భారత ప్రధాన న్యాయమూర్తి శ్రీ బి. పి. సిన్హా, జనపరిశోధనా పరిషత్ విరమణ చేసిన తర్వాత కేంద్ర విజిలెన్స్ కమిషన్ లోని నియమించబడవచ్చునని భావించబడుతున్నది.

రాష్ట్రంలో కూడా యటువంటి సంస్థలను నెలకొల్పాలని నిర్ణయించారు. అవినీతి చర్యలను తగ్గించడానికి వీలుగా పరిపాలన విషయాల్లో నిర్ణయాలు చేయడంలో దాగు చేయరాదని కూడా నిశ్చయించారు. యీ సమస్య చాలా జటిలమైనదీ, ప్రమాద భరితమైనది. అయితే దృఢ చిత్తంతో, విధేయతతో పనిచేస్తే యీ క్రొత్త వ్యవస్థ కూడా రంభం కాకపోవడానికి కారణం కనిపించదు.

సాంకేతిక విద్య

సాంకేతిక విద్యా వ్యాప్తి అభివృద్ధికై కేంద్ర పరిశోధనా సంస్థను నెలకొల్పాల్సిన అవసరాన్ని గూర్చి కేంద్ర విద్యా మంత్రి శ్రీ యం. పి. చాగ్లా నొక్కి చెప్పారు. గత చదివేసిన సంవత్సరాల కాలంలో భారత దేశంలో ఇంటర్మీడియట్, సాంకేతిక సిబ్బందికి శిక్షణ సౌకర్యాలను కి నుండి కి పంపించుట చేయడాన్ని గూర్చి వస్తున్న అభివృద్ధిలో ఉన్న ఏ దేశంలోనూ యీ విధంగా జరగలేదని” అయిన అన్నారు.

అయితే సాంకేతిక విద్యాస్థాయి, ప్రమాణాలకు గల ప్రాముఖ్యతను విస్తరించ వీలు లేదు. క్రొత్త సంస్థలను నెలకొల్పడం వల్లనూ, ప్రస్తుతం ఉన్న కళాశాలలను విస్తరించేయడంవల్లనూ ప్రస్తుత సంవత్సరంలో డిగ్రీ కోర్సుల్లో 20,000, డిప్లొమా కోర్సుల్లో 40,000 ప్రవేశం సంఖ్య పెరిగింది. 1965-66 సంవత్సరానికి డిగ్రీ కోర్సుల్లో ప్రవేశసంఖ్యను 24000, డిప్లొమా కోర్సుల్లో 50,000 కు పెంచాలని ప్రతిపాదించారు. జీలాల స్కేళ్ళను పెంచడం, క్రొత్త సంస్థలను ప్రారంభించడం గూర్చి యీ సంస్థలలో ఉపాధ్యాయుల కొరతను రాష్ట్రాల తీర్చవచ్చు.

అతిథి భారత సాంకేతిక విద్యా మండలి 18 వ సమావేశాన్ని ఉద్దేశించి శ్రీ చాగ్లా మాట్లాడారు.

భిల్లా య్ నుండి ప్రత్యేక ఉత్సుక్తీ సీ. సు. సుబ్రహ్మణ్యం, కేంద్ర ఉత్సుక్తీ శాఖ మంత్రి గత నెలలో అతిథి భారత ఇంటర్మీడియట్ సంఘం సమావేశంలో ప్రసంగాన్ని బిల్లా ఉత్సుక్తీ కర్నూలులో సంవత్సరానికి 150,000 నుండి 200,000 ఉత్సుక్తీ మేరకు ప్రత్యేక ఉత్సుక్తీ ఉత్పత్తి అవుతుందని అన్నారు. యీ ప్యాక్టరీ నుండి 41 రకాల ప్రత్యేక ఉత్సుక్తీ ఉత్పత్తి చేయడానికి యీ ప్యాక్టరీలోని సింగియట్ సాంకేతిక నిపుణులు తమ సహాయ సహకారాలను అందజేస్తున్నారు. దీని వల్ల ప్రత్యేక ఉత్సుక్తీ ఉత్పత్తి ప్యాక్టరీలను నెలకొల్పే విధులు తలపిస్తుంది. జటిలమైన పరిశ్రమలను నెలకొల్పడంలో విదేశాలపై ఆధారపడనక్కరలేకుండా ఉండేందుకు వీలుగా భారతదేశం వ్యవసాయాలకు శిక్షణం ఇవ్వడం, క్రొత్త సాంకేతిక విధానాలను అభివృద్ధి పరచడంవంటి అవసరం. విదేశసహాయం పై చాలా తక్కువగా ఆధారపడే దశకు అతి త్వరలో చేరుకోగలమని ఆయన తన ఆలోచనాన్ని వ్యక్తం చేశారు. ★

క.చిత్తకలం సహజీవీదేవి

బైజాన్ టైన్ చిత్రం విమర్శ మరల

చిత్రక చరిత్రలో చెప్పుకోదగిన చిత్రాలు ఐరోపాకు చెందినవి కాదు. ఇందు సంబంధించి శాస్త్రము నుండి సమగ్రమైన శాస్త్రము వరకు అలరారిన చిత్రకలం రెనైసాన్స్ కాలమునాటి వారు 'గోత్' చిత్రకంగా ('గోత్' అను పదమునకు అనాగరికమైన, మోతైన అను అర్థము గలదు) పేర్కొని యున్నారు. ఇందులకు రెనైసాన్స్ చిత్రకారులకు ఈ చిత్రకలం గల యేహ్యుధావమే కారణము. ఈ గోత్ చిత్రక విశిష్టతను ప్రజలు సందర్భించిన కథాబ్రమువలకు గ్రహించలేక పోయిరి. గ్రీస్, రోమీయన్ చిత్రకలం వలనే ఇది ఒక ప్రత్యేకతను కలిగియున్నది. ఈ శాస్త్రమునుండి సైతము అక్కడక్కడ, చర్చించిరి. అనుకరణమునందు ఈ గోత్ కైలి అనుకరణమగుచున్నది.

ఈ చిత్రక రెండు విధములుగా నున్నది. ఒకటి క్రైస్తవమత సంబంధమైనది. మరొకటి సామాన్య జీవులకు సంబంధించినది. ఇందు మొదటి చిత్రకలం పూర్తిగా చర్చించి అధికారముతో నుండెడిది. చిత్రకారులే చర్చిగోడలపై యే చిత్రము చిత్రించునయి నన్నది గూడ చర్చి అధికారులే నిర్ణయించెడివారు. రెండవ విధమైన చిత్రకలో ఈజిప్షియన్ భాషలు కొంత వరకునున్ను, ఆ చిత్రకలం నైతము గోత్ చిత్రక ప్రత్యేకతను మనకు చూడ

కము. కానీ రెండవ చిత్రక నేటికి పూర్తిగా అంతరించినది. ఆ చిత్రకలము వర్ణముగను చిత్రకారులకే చిత్రకలనే కలంపితమోపుటచే దాని సేమాశ్రము వారు జాగ్రత్త పరచలేదు. కానీ ఏ దేశమునందైన చిత్రక కేవలము మత సంబంధమైనదేనై సామాన్య జీవితమునకు సంబంధించిన పోయినయెడల యెక్కువకాలము నిలువ లేదేమో.

గోత్ చిత్రకలో బైజాన్ టైన్ చిత్రక కళాకారుల ప్రవృత్తి స్థానము కలదు. ఆ నాటి ప్రజలు భగవంతుని సర్వాంతర్యామిగా భజించుటచే వారి మత సంబంధమైన చిత్రములందు కూడ ప్రవృత్తికి స్థానము లభించినది. కాగా నాటి చిత్రములందలి ప్రవృత్తికి స్వకీయమైన వ్యక్తిత్వము లేదు. ఇదే గోత్ చిత్రకలం గల విశిష్టత. ఈ చిత్రకలోని మరి యొక విశిష్టత, ఆ చిత్రములందు చిత్రించిన మనస్సుల వ్యక్తిత్వమునకు వారిచ్చిన ప్రాముఖ్యత, బైజాన్ టైన్ చిత్రకలం మనస్సులందలకు కేవలము దుష్టులుగనో, సాధువులుగనో చిత్రించబడెడివారు. కానీ చిత్రకలం అట్లు గాదు. ఈ అంశముతోనే దేదోడువాడోగా నడిచిన మరియొక అంశము సహజత్వము.

ఈ గోత్ చిత్రకారులు జీవించియున్నవారి ప్రతిరూపములను చిత్రించకపోయినప్పటికి వారి చిత్రములందు బైజాన్ టైన్ చిత్రము లందుకన్న సహజత్వపు పాత్రుకము. మరియు ఈ చిత్రక బైజాన్ టైన్ చిత్రక కళవలె కేవలము సాంకేతికమైనదే కాకపోయినప్పటికిని, దీనియందుకూడ సాంకేతిక చిత్రకరణ కొంతవరకు చోటు చేసుకొన్నది. ఆ నాటి చిత్రకారులు సాధుత్వమును గొత్తెబ్బిల్లుగాను, పిరికితనమును కుండేలు బారినండి పారబోతున్న యోధుని

వలెను, గర్వమును పదివానిని తన్నుతున్న శ్రీమంతులారని వలెను, రాజుకు బదులు కిరీటమును, సాధువుకు బదులు అశను ధరించే గొంతును చిత్రించెడివారు.

గోత్ చిత్రకలందలి మరియొక ప్రత్యేకత, ఆ నాటి చిత్రకారులు బైబిలులోని యేదో ఒక ఘట్టమును తీసుకొని దానిని సినీమా రీళ్లవలె వరుసగా చిత్రించెడివారు. వారి జగత్తు అనంతమైనదిగా భయపడి యెట్లు చిత్రించెడివారోమో. అందుతోనే కాబోలు వారు తమ చర్మంను నైతము పూర్తిగా నిర్మించక, కొద్ది అసంపూర్ణగా వదలివేసెడివారు. అదనాతన చిత్రకలో కానవచ్చు సంతకమునకు యిది పునాదేమో.

గోత్ చర్మం ప్రపంచప్రసిద్ధి గాంచి యున్నది. ఇది చాలా యెత్తున పుండి నియమిత పరమితులతో నిర్మించబడెడిది. వీటికి పెద్దపెద్ద కిటికీలుండెడివి. గోత బాగము చాలా తక్కువ. ఈ కిటికీలు వయస్సు గల ముగ్గులతో, తాళి కమ్ముల మధ్య వయ ఆకారములలో బిగించబడెడివి. ఇందు గుండ్రటి ఆకారమెక్కువ వాడుకతో నుండెడివి. ఈ చర్మం పటిష్ఠముగా నుండుటకై ఆనాటి వారు 'బిల్డరస్' లను సహాయ గోతలను నిర్మించెడివారు. మరియు, వారు తమ కట్టడములందలి స్తంభములను మొట్టమొదట అతిసామాన్య ఆకారములలో మలచెడివారు. కాని పోను పోను వారు వాటిని వివిధ ఆకారములలో మలచునాగిరి. వారి చర్మ గోతలపై (వెలుపల, లోపల రెండు వైపుల) వర్ణములు పూసెడివారు. ఆకాలమున కుడ్య చిత్రములవాడకే ఉగ్గినది. వాటి స్థానే వర్ణములలో బిగించబడిన బల్లంపై చిత్రించిన చిత్రపటములు బహుశా వ్యక్తి నొందసాగినవి. ఈ చర్మం లందు తాళి, చెక్క, కంబ, దంతము,

వలువతోతుకో చేయబడిన చక్కని ప్రతిమలు కూడ వుండెడివి. వీటికి కూడ ఆనాటివారు వర్ణములను పూసెడివారు. ఈ ప్రతిమలలో కొన్ని కొక్కసారి చర్మిగోడలను దే తొలవబడినవి. మరొక్కొక్కసారి వేరేగా సలవబడి, ఈ చర్మిలందు ప్రతిష్ఠింపబడినవి మరి కొన్ని నదుయములందు కేవలము పలువర్ణపు (తెలుపు, నలుపు, ఎఱుపు, గులాబి, పచ్చ, గోధుమ) జలువ తాళ్ళతోనో, వలువర్ణపు చిత్రవర్ణపు నవి కోళ్ళ అలంకరింపబడినవి.

ప క్రిందవ శతాబ్దపు గోతికి శిల్పములందు కొంతవరకు వైశాన్వీయ శిల్పాకారాలులను చూడగలము. కాని పడమూడవ శతాబ్దమునాటికి ఈ గోతికి శిల్పములు వైశాన్వీయ శిల్పముల కన్నను నహాతముగా మలచబడినవి. ముఖముగా ఆ ప్రతిమల వర్ణముల మడతలు చక్కగా (వారు ముతకొట్టలు కట్టుకొనినట్లు.) చెక్కబడినవి మరియు ఆ శతాబ్దపు మధ్య కాలమునాటికి ప్రతిమలలో నహాత్యమే గాక చిత్రవర్ణము కూడ కానరాసాగినది.

ఈ గోతికి శిల్పాలు మామ ప్రతిమలు చెక్కునప్పుడు చెక్కకుండ విడిచిపెట్టిన చెక్కరాగమునకు నీలివర్ణము పూసెడివారు చులవన భాగమునకు మొదలొక విడమైన తెల్లని పదార్థమును పూసి, దానిపై పై రా వర్ణములు పూసెడివారు. ఆ తెల్లటి పదార్థమువలన ఆ చెంపరా వర్ణములు యెనూరి వర పెరువసాగెడివి. వీటిని యి కా ాచవర్ణపు విలువైన నల్లని ముక్కలు ములను పట్టికములను కూడ అతికించెడివారు మొత్తమునందునుండి చూచుటకిది చక్కటి చిత్రపటమువలె నుండెడిది. కాని వారు ప్రేక్షకులకు కన దని ఆ చెక్కప్రతి

మల వెనువైపులందు మాత్రము శ్రద్ధ చూపించెడివారు కాదు.

గోతికి చిత్రకళలో శిల్పమున కున్న స్థానము చిత్రలేఖనమునకు లేదు. కుడ్య చిత్రములు బహు అరుదు. కట్టములలో నీగింపబడిన బల్లలపై చిత్రంబడిన చిత్ర పటములే యొక్కవ వాడుకలో నుండెడివి. తెల్లవర్ణ చిత్రములన్నటికి వాడుకలో లేవు.

గోతికి చిత్రకారులలో పేరుగాంచినవారు గియాటో. ఇతని చిత్రములు కొంతవరకు కళాపరిమళానికే పట్టించితిమి, చేతులు ముతకట్టులు మాత్రము మరి విన్నవిగా వుండెడివి. ఇతని కాంమున కుడ్యచిత్రములు 'పెన్సిల్' విధానమున చిత్రంపబడినవి. వారు వర్ణములను పొడిచేసి నున్నపు నీటిలో కలిపి, గోడపై గిలావా చేయబడిన భాగము కడియారక ముందే చిత్రించెడివారు. యువతీ యువకుల ముఖములను చిత్రించనప్పుడు ఈ గోతికి చిత్రకారులు వర్ణములనొక గ్రామపు కోడి యొక్క గుడ్డులోని పచ్చటి భాగముతో కలిపియు, పప్పుల ముఖములను చిత్రించనప్పుడు వర్ణములను పట్టణపు కోడి యొక్క గుడ్డులోని పచ్చటి భాగముతో కలిపియు చిత్రించెడివారు. గ్రామపు క్రోడి గుడ్డుతో కలిపిన వర్ణము పట్టణపు కోడి గుడ్డుతో కలిపిన వర్ణముకన్న ఒక చారు తక్కువగా నుండునది.

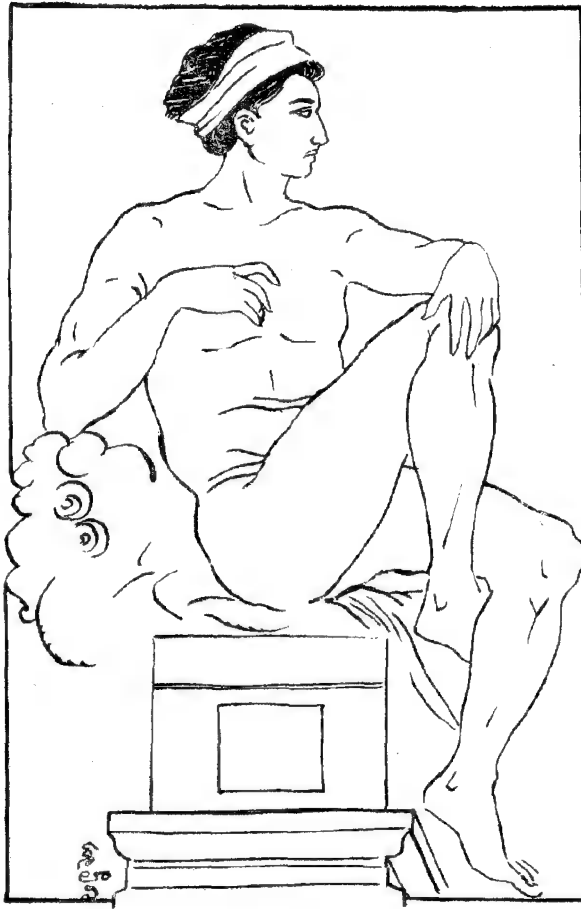
ఆనాటి చిత్రకారులు వ్రాతప్రతులపైకూడ చక్కగా చిత్రించెడివారు. 13 శతాబ్దములో వారు బంగారు వన్నె పూయబడిన చర్మపు కాగితముపై యెఱుపు, నీలము మొదలగు నదునవర్ణములతో చిన్నచిన్న చిత్రములు చిత్రించెడివారు. ఈ చిత్రములు కూడ నీనిమార్గిళ్ళవలె వరసగా చిత్రంపబడినవి. ఈ చిత్రములందలి ప్రతిమలు వారి శిల్పము లను పోలియుండెడివి నదునాలవ శతాబ్ద

దేవి. శిల్ప : పానెల్లో.
మరో కాగితమునకు ముందు బంగారు వన్నె పూయ వాడుకపోయినది. అందులకు బదు లొక్కొక్కటకు చుట్టు అంచువర లంతో, పూవులతో పట్టలతో చిత్రంపసాగిరి.

అలంకారము కొరకు ప్రేలాదగట్టు పటు, జలకారు మొదలగు వాటితో చేసే అల్లిక

రెనైసాన్స్ నాటి ఒక కథ్యవిత్రానికి శిలామూర్తి
పనియందుకూడ వారు నేర్పరులు. ఇవి లోలో అనేక విధములైన చిత్రములతో అతి
పరదాలగనో, లేక కవలము అంధానికి మనోహరముగా నేసెడివారు. ఈచిత్రములు
గోడలమీదనో తగిలించబడినవి. దేవతల ముందు చిత్రకారులనే వర్ణములలో చిత్రించ
జీవగోంపులప్పుడుగాని, ప్రభువుల పట్టాభి షేక వివాహముతోత్సవ సందర్భములలో
గాని యివి వీధులలోకూడ సరవబడినవి. ఇట్టివస్త్రములను అనాటివారు పలవర్ణము

చక్కగా చెక్కెడివారు ఒక్కొక్కసారి వాటిపై యెనామిల్ పనికూడ చేసెడివారు. వీటిపై చెక్కెడి చిత్రములుకూడ సాధారణ ముగా మత సంబంధమైన చిత్రములేనై వుండెడివి.

గోతిక్ చిత్రకళ చాలావరకు దర్పి సంబంధమైన చిత్రకళే అయినా అనాటి శిల్పులు సామాన్యముగా గృహములందు వాడుకొనెడి కుప్పీలు, బల్బలు మొదలగు సామాన్యమైన కూడ చక్కటి నగిషిని నేర్పెడివారు.

ఐరోపా అందము యొక్క మధ్య యుగాంతపు చిత్రకళలో మరి యొకటి రెనైసాన్స్ చిత్రకళ. ఈ చిత్రకళ మధ్య యుగాంతపు చిత్రకళ కాదని అభిప్రాయ భేదములున్నవి. కొందరిది 15, 16, 17 శతాబ్దములకు చెందినదనియు, మరికొందరిది 14, 15, 16 శతాబ్దములకు చెందిన దనియు, యింకను మరి కొందరిది 15, 16 శతాబ్దములకు మాత్రమే చెందినదనియు అభిప్రాయ పడుచున్నారు.

ఈ రెనైసాన్స్ చిత్రకళకు ఇటలీ జన్మ స్థానము. రెనైసాన్స్ అనగా పునరుద్ధరణ మని అర్థము. ప్రాచీన గ్రీకు రోమన్ చిత్ర కళల పునరుద్ధరణ ఈ రెనైసాన్స్ చిత్ర కారుల ద్వేయము. వీరు ప్రాచీనులవలె చిత్రకళను చిత్రకళ కోసమే అవలంబించెడి వారు. ఈ చిత్రకళందు మతమునకు కొంత స్థాన మున్నను మతముకొలక జెప్పించిన చిత్రకళల జాబితాలలోకి మాత్రమిదిరాదు. ఈ చిత్రకళ గ్రీక్, రోమన్ చిత్రకళల పున రుద్ధరణ రూపమేనైనను ఒక ముఖ్య భేదమును మాత్రము కలిగియు న్నుది, రెనైసాన్స్ చిత్రకళలో భావమునకు, చిత్ర కారుని వ్యక్తిత్వమునకు ఒక ముఖ్యస్థానము

కలదు ఏ చిత్రమునైన అందు చిత్రంపబడిన విషయమును బట్టిగాక అదా చిత్రకారునిచే చిత్రించబడిన విధానమును బట్టి దానికి విలువ కట్టెడివారు మరియు సాంకేతిక చిత్రకరణ కనుమరుగనపాగినది

రెనైసాన్స్ చిత్రకారులు తేవలము త్రైస్తవ మత చిత్రములే గాక వారి పురాణగాథలకు సంబంధించిన చిత్రములను సామాన్య చిత్రములనుకూడ చిత్రించెడి వారు మతసంబంధమైన చిత్రములను చిత్రించునప్పుడునైతేకము అందరి దేవతలను సాధువులను సామాన్య మానవులవలెనే చిత్రించెడివారు కొందరు రెనైసాన్స్ చిత్రకళలో ఎతమునకు చోటు లేదని అందుకు కనపడి వాస్తవము కాదు ఆ కాలములో చిత్రించబడిన కొన్ని మత సంబంధమైన చిత్రములు ఎదురు మన్ననలను బడసినవి రెనైసాన్స్ వాస్తుశాస్త్రము నందు శిల్పమునందు కూడ మతమునకు కొంత స్థానముకలదు గాని గోతిక్ చిత్రకళవలె నివ్వెమురాధీనములు కావు వాస్తవానికి మనము రెనైసాన్స్ మహాశస్త్ర శిల్పిళను చర్చిలలో కచ్చ నమాదులలోను రాజ సౌధములలోను స్మృతి మందిరముల లోను యెక్కువగా చూడగలము

ఆ నాటి చిత్రకారులు గ్రీక్ రోమన్ చిత్రకారులలె రేతమ చిత్రములందరిమానవ ముగ ప్రతిమలను అతి శాస్త్రోక్తముగా చిత్రించెడివారు రెనైసాన్స్ చిత్రకారులందరు అతి సహజముగా చిత్రించెడివారను నది పూర్తిగా విజమకాదు వారి చిత్రములలో సహజత్వమే వున్నను అది శాస్త్రోక్తమైన సహజత్వమేగాని వాస్తవమైన సహజత్వము మాత్రము కాదు పుస్తకానమునకు ప్రపంచ జ్ఞానమునకు భేదమున్నట్లే శాస్త్రోక్తమైన సహజత్వమునకు చాత్రవ జనవది 1964

నెలవి

కడ్యచిత్రం బాడిత్ హోలోపన్నన్ మైన సహజత్వమునకు చాలా భేదమున్నది వారు ప్రకృతిలో మానవుడున్న విధముగా గాక వుండవలసిన విధముగా చిత్రించెడి వారు రెనైసాన్స్ చిత్రకళలో గోతిక్ చిత్రకళలో వలెగాక చిత్రలేఖనమునకు శిల్పమునకు సమాన స్థానము కలవు చిత్రకారులు జీవించియున్నవారి ప్రాయములనుకూడ చిత్రించెడివారు అంతేగాకకూడ వారు పోను పోను ముఖ్యముగా వై లాంజెలో కాలము

చిత్రకారుడు మైఖిలంజిత్ నాటికి చర్చిలలో నైతము నగ్నమానవ రూపములను చిత్రించసాగిరి ఈ రెనైసాన్స్ చిత్రకళ యొక్క మరి యొక ముఖ్యలక్షణము ఆ చిత్రకళందు పెద్దిలు చిత్రిములకు లభించిన స్థానము అంతవరకు పెద్దిలు చిత్రములకు దిలోపా చిత్రకళలో యెటువంటి స్థానము లేదు వర్తమున లేనిచిత్రము చిత్రమనినందు కొనిడిదిగాదు కాని రెనైసాన్స్ కాలము నాటికి ప్రజలు ఈ పెద్దిలు చిత్రములకు

నిలు వియ్య మొదలిడిరి. ఆనాటి చిత్రకారులు కూడ పెన్నిలును కుండెపలి వాటి ఒక్కొక్క చోట నన్ను గాను, ఒక్కొక్కచోట మందము గాను, ఒక్కొక్కచోట మెల్లగాను, ఒక్కొక్కచోట గట్టగాను గీయుదు చక్కగా చిత్రములను చిత్రించెడివారు. సాధారణముగా ఈ చిత్రములలో ఒక్క ప్రతిమో, వస్తువో మాత్రమే చిత్రింపబడినవలన దానిపై షణము మన దృష్టియంతా కేంద్రీకరించి ఆనందభంగము.

ఈ చిత్రకళ కాలములో గోతిక చిత్ర కళానాటక మూలబిడ్డ కుర్చుచిత్రములు మరల వాడుకలో వచ్చినవి. తెలచర్ల చిత్రములు కూడ బహుళ ప్రచారము పొందసాగినవి. ఆనాటికి కాత్తముకూడ అభివృద్ధి చెంది యుడుటచే ఆనాటి శిల్పాలు పలువధార్థము లపై చెక్క నారంభించిరి.

ఇట్లే రెనైసాన్స్ చిత్రకళ వర్ధిల్లి ఆదర్శే గాక ఆనాటి ప్రభువుల, సామాన్యజనుల ఆదరణగూడ పొందుటచే ఆ చిత్రకారుల ఊహాపాది సా పీ గా గడిచిపోయెడిది. మైలాంకెలోపంటి చిత్రకారులు రెండు చేతుల కట్టు గడించెడివారు.

ఈ రెనైసాన్స్ చిత్రకారులలో పేరు గాంచినవారు వానఐక, బోలెనెర్, రియ నార్డో దీ పెర్సి, రాఫెల్, మైకెలాంజెలో, టిటాన్ మొదలగువారు. కొందరు ఎల్ గ్రోటోబూడ రెనైసాన్స్ చిత్రకారుల జాబితా లోకి చేర్చియున్నారు. వానఐక చిత్రములు గోతిక చిత్రములవల్ల కొద్దిగా సహజముగా నున్నను, పెద్దసహజముగా వుండెడివి కావు. ఇతని కాలములో రైలవర్ల చిత్ర ములు బహుళ ప్రచారములోనికి వచ్చినవి. వానఐక బహుళ రస చిత్రములను రైల-
దెంపరా విధానమున చిత్రించెడివలయును.

బోలెనెర్ చిత్రములలో కాస్తోర్ల కమైన సహజత్వమును చూడగలము. ఇతని చిత్ర ములలో 'పీనస్ పుట్టుక' చిత్రము ప్రపంచ ప్రసిద్ధి గాంచినది. గాలికి యెగురుతున్న ట్లను పీనస్ దేవత వెంట్రుకలు, (పీనస్ సగ్గుముగా చిత్రింపబడినది) ప్రక్కనున్న ప్తీ యొక్క యెగురుతున్న దుస్తులు సహజ ముగా చిత్రింపబడియున్నవి.

రియనార్డో దీ పెర్సి రెండుచేతులతోను చిత్రించెడివారట. ఇతని చిత్రములలో 'అటరి టోజనము' 'మెనోలిసా' పేరు గాంచినవి. ఇందులో 'అటరి టోజనము' దెంపరా విధాన మున గోతరై చిత్రింపబడినది. ఇతని కాలము నాటికి రెనైసాన్స్ చిత్రకళలో మరియొక ముఖ్యఅంశము ప్రవేశించినది. అది రాసము. ఈ 'అటరి టోజనము' చిత్రములో అందు చిత్రింపబడిన మనుష్యుల ముఖములలోనే గాక, వారి అంగములలోను, కదలికలలోను కూడ రాసము దృక్కృతమగుచున్నది. 'మెనోలిసా' చిత్రములనుంచి ఆనాటికొక్క టీవళకుట్టినట్లుచున్న వుత్సాహాభూతిక మైన నేత్రములు భావోత్తమైన మృదు మందహాసము ఆ చిత్రపటమునకు అకాండ ఖ్యాతిని దచ్చినవి. ఇందులో 'మెనోలిసా' రూపము వీరమై ఆకృతిలో చిత్రింపబడ టము మరియొక విశేషము.

మైకెలాంజెలోకి చిత్రపటమునకున్న శిల్పమన్ననే యెక్కువ ప్రీతి. అయినను, యితని చిత్రములు అనన్య సాహాయ్యములు. ఇతను చూసిన రూపములనే యెక్కువగా చిత్రించెడివాడు. ఇతని చిత్రములు, శిల్ప ములు అతి సహజముగా నుండెడివి. ఈ సహజత్వము కాస్తోర్ల కమైన సహజత్వము గాక వాస్తవమైన సహజత్వము. ఇందులోనే వున్నది యితని ఘనత. మరియు, యితని చిత్రములలో రాసముకూడ దృక్కృతమగు

చుండెడిది. ఈ శిల్ప తన "మెనస్" శిల్పమునందు కోపముతో ముడిపడిన కను బొమ్మలను, బాధతో విండిన నేత్రములను, యేహ్యారాసమును కనవరచుచున్న పెదవులను యెంతో చక్కగా చలించియున్నాడు. ఇతనికా 'పీనస్' బావోర్ల పై కట్టపైన యెంతో చక్కగా 'నోహ' కథ 'అంప్, ఈవ్' కథ మొదలగు పురాణకథలను చక్కగా చిత్రించియున్నాడు. ఇందులోనన్న రూపము రెక్కన, మొత్తము మానవరూప ములు 343, అందులో 226 రూపములు 10, 18 అడుగుల పద్య యెత్తున వుండెడి వట. కన్నపై అంత పెద్ద పెద్ద ప్రతిమలను అంత అతి సహజముగాను, భావోత్తమ గాను, సుందరముగాను చిత్రింపబడుచున్న మాటలుగాను. ఒక పెద్ద మేకి గట్టి, దాని మీద విపులై వు పండుకొని యెంతో యేకాగ్రతతో చిత్రింపారట. అన్నసానీయములు పైతము మేకికైతే పంపబడినవట. చిద్రికి మాత్రమే గించెప్పగిడబడి. దుస్తులు కూడ అతి లయదుగా మార్పెడివారట. ఒకసారి అతను తన బూట్లు రియ్యబోగ అవి తన కారి చర్మమునకు అతుక్కు పోయినట్లు గ్రహించి వారట. అట్టిది అతని యేకాగ్రత. ఇహ శిల్పరాతుర్యమా అనన్య సామాన్యము. అందుచేతనే అతనిపేరు చిత్రకళా చరిత్రలో చిరస్థాయిగా నిలిచిపోయినది.

రాఫెల్, రియనార్డో దీ పెర్సి రైలని మైకెలాంజెలో రైలని యేకముచేసి తన ప్రత్యేక శైలినికంటే యేర్పరుచుకో ప్రయత్నించినాడు. అతని చిత్రకళ స్వచ్ఛమైన 'మెరెనైసాన్స్' చిత్రకళ. అతని ప్రెహ్టాలు అతని ప్రపంచ ఖ్యాతికి మూలములు. అందులో ముఖ్యంగా 'స్కూల్ ఆఫ్ ఏటెన్స్' అనునది ఒక విశిష్టమైన చిత్రము.

ఇంద చిత్రంబడినమానవ రూపముల నను
కొని చతురస్ర ఆకారములో అమర్చబడి
యున్నవి. ఆ చిత్రమునందు అన్ని మానవ
రూపములు చిత్రంబడినప్పటికీ, అందు యేక
స్వరముండుటయే దృష్ట్యాగా లేదు, మరియు
ఆ మానవరూపముల అంగములలోను,
తదలికలలోను భావము ద్యోక్తమగుచున్నది.

టిబాన్ ఒక ప్రఖ్యాత పెసిషియన్ చిత్ర
కారుడు. ఇతని చిత్రములలో సహజత్వపు
పాత్రైక్యము. ఇతను తన చిత్రములందు
వాదిన పరములు కనులవందువుగానున్నవి.
ఇతను సజీవుల ప్రతిరూపములను కూడ
చిత్రించెడివాడు. ఇతని చిత్రములలో 'పిన్స్
అండ్ ది బూట్ స్లెయర్' 'పిన్స్ విత్ ది
మిర్రర్' అనునవి అతి చక్కటి చిత్రములు.
వీటి రెండింటిలోను పిన్స్ దేవత శరీరము
(నగ్నముగా), ఆమె వెంట్రుకలు, ఆమె

చుట్టానున్న బట్టలు యెంతో సహజముగా
(కాస్ట్రోక్టమైనదే నయినా) చిత్రించబడినవి.
ఈ చిత్రకారుడు తన కొందై తొమ్మిదవ
యేట స్నేగువలన మృత్యువాతపడుపరకు
ఇతనిలో చిత్రకళాశక్తి నశించలేదు.

వాస్తుశాస్త్రమునందు కూడ రెనె సాన్స్
శిల్పిలు గ్రీక్, రోమన్ కట్టడములను
కొంతవరకు అనుకరించినను, తమ శిశోష్ట
కాల సరిస్థితులకు తగినట్లు మార్పుచేసి
యున్నారు. వారు చర్మిలనేగాక చక్కటి
నమాదులను, రాజపౌడ్రములను కూడ కట్టి
యున్నారు వాటి కట్టడములకప్పుతో అంత
ప్రాముఖ్యత విచ్చెడివారు గాదు. వారి వాస్తు
శాస్త్ర చాతుర్యమునకు పారిస్ లోని 'లోన్'
చక్కటి నిదర్శనము. ఇది పూర్వముక
రాజసాధము. ఇప్పుడు నస్తు ప్రదర్శనశాల,
కలిగినవనది.

రెనె సాన్స్ కాలమునాటి ప్రీ పురుషు
లిరువురు దుస్తులకు, నగలకు ప్రాముఖ్యత
విచ్చెడివారు. వారి నగలు పలు విధ
మార్పిళ్లతో చక్కగా చేయబడెడివి. కుర్చీలు,
బల్ల బస్తాకూడ చక్కటి నగిషి చేసెడివారే
గాని, ఆ సామానులు మరీ బరువుగా నుండి,
వనతిగా నుండెడివి గావు. వీరు మృజ్జయ
పాత్రలు చేయుటయందుకూడ నేర్పురులు.
వీరు యిమముతో చక్కటి కవచములు
గూడ చేసెడివారు.

ఇట్టి ఐరోపా మధ్య యుగాంతపు చిత్ర
కళలు రెండూ విభిన్న దృక్పథములు కలివి.
ఒకటి భగవదర్పితమైన, మరియు కళాకే
అర్పితము. ఒకటి ఆత్మానందము కలిగించు
నదైన, మరియు కటి హృదయానందము
కలిగించనది.

(ఈ వ్యాసంలోని చిత్రాలను ప్రతికృతులు శ్రీ శీరా వీరాశా)

స్టేట్ బ్యాంక్ ఆఫ్ హైదరాబాద్

(స్టేట్ బ్యాంక్ ఆఫ్ ఇండియా సబ్సిడరీ)

97 స్వంత కార్యాలయములు, స్టేట్ బ్యాంక్ ఆఫ్ ఇండియా, దాని ఇతర సబ్సిడరీలకు
చెందిన 1500 కార్యాలయములు, ప్రపంచ మంతటా గల కరస్పాండెంట్లద్వారా
అన్ని రకముల బ్యాంకింగ్, విదేశ మారకపు పనులను నిర్వహించుచున్నది.

శీఘ్రముగా సమర్థతతో, మరియు సౌజన్యముతో మీకు సేవ చేయడమే మా లక్ష్యము.

అఖండ కృపి : ఆహారోత్పత్తి

ప్రపంచంలో బాగా అభివృద్ధి చెందిన దేశాలలో మాదిరిగానే ఇండియాలో కూడా చాలినంతగా ఆహారంలేదు. దీనికి అడు బలమును ఇస్తున్నాము. అందుచే బోయింది. సాధారణంగా ఒకరికి రోజుకి 3200 కాలరీల శక్తివచ్చే భోజనముండాలి. కాని మనకు 2100 కాలరీల శక్తివచ్చే భోజనం మాత్రమే లభిస్తున్నది. ఆహార ధాన్యాలతో పాటు, మాంసకృత్తులు, పిటమినులు, రక్తకావోరాలు గల వస్తువులు లోపంగా ఉన్నాయి. అందువల్ల నమ్మదగిన బలకరంగానూ ఉండే ఆహారవస్తువుల ఉత్పత్తికై మనం కృషిచేయాలి.

దీనికితోడు ప్రతి నిమిషానికి పెరుగుతూవున్న మన దేశ జనాభా ఒకపెద్దసమస్యగాఉన్నది. 1950లో ఇంపు మించు 36 కోట్ల జనాభా ఉంటే ఇప్పుడు 45 కోట్లు. ఈ పెరిగే జనాభా క్రమాన్ని అదుపులో ఉంచాలంటే పరిమితికుటుంబం కొరకు తగినవర్గతులను ప్రతివారూ అమలుపరచాలి. కాని ఇది అంతగా జరగలేదు. మనకు ఆహారం అవసరాలు తులనానికి ఎక్కువైపోతున్నవి; కాని సాగు నేలలు మాత్రం పరిమితంగానే ఉన్నవి. కనుక ఈ సాగునేలలోనే తగిన కొత్త వర్గతులు ప్రవేశపెట్టి ప్రతి యెకరాలోనూ ఎక్కువ పండించే ప్రయత్నంతో మనమంతా పనిచేయవలసి ఉంది. ఇది

యోవిధంగా ఉండగా వైవాదాడివల్ల కలిగిన వివరీత పరిస్థితి మన యత్నాలను మరింత వేగిరచుచున్నది. శాస్త్రీయ గమ్యానికి కృషిచేయగల వేమూర్లను కొన్ని దేశాలలో పోల్చి చూస్తే మనదేశంలో ఎకరా దిగుబడి పంటలు తక్కువగానే ఉన్నవి. దీనికిగల కారణమేమిటని దూరం ఆలోచించ నక్కరలేదు. ఏమంటే ఎక్కువ పంటలు, అవకాశంల సారమైన భూములు, పారుచులను నీరు మొదలయినవి ఉన్నప్పు టికి వాటికన్నా పూర్తిగా వినియోగించు

డి. విశ్వనాథరెడ్డి

కొనలేదు. మంచిజాతి విత్తులు, చాలి నంతగా యెరువులు, ప్రస్తుతైన నీటి పారుదల, సవ్యరక్షణ మొదలైన వాటిని ప్రతి యెకరాకూ అవలంబించుకోవలసివచ్చింది. తృప్తి సాధ్యమవుతుంది. ఇటువంటిచర్య ఇప్పుడు అనవసరంకనుక, ఈ కార్యక్రమం దృష్టిలో ఉంచుకొని పంచవర్ష ప్రణాళిక లలో పథకాలు తయారయినాయి. నీటి అమలుభరితంగా గడచిన పదేళ్ళలో పరిపంటలో నూటికి 26 పాళ్ళు, పొన్నలలో 60 పంటలు ఎకరా దిగుబడి ఎక్కువయ్యాయి.

అయితే ఇంతమాత్రంతోనే మనలత్వం చెరచేరలేదు. మొదటి ప్రణాళిక అమలు కావూర్వం ఉన్న ఆహారధాన్యాల ఉత్పత్తిని మూడవ ప్రణాళిక అవసరమేమిటనికే తెలిపవలసి వచ్చింది. రెండవ పంచవర్ష ప్రణాళిక 1960-61 లో అంతమయింది. అప్పటికి 60 లక్షల 24 వేల టన్నుల ఆహారం ఉత్పత్తి అయింది. మూడవ ప్రణాళికా కాలంలో ఉత్పత్తి 67 లక్షల 11 వేల టన్నుల స్థాయికి పెంచాలని పథకాలు వేయడం జరిగింది. ఆహారధాన్యాలకు తోడు మాంసం, పంటలు, ప్రత్తి, చెరకు, వైద్యోగకూడా ఉత్పత్తులు ఎక్కువ చేయడానికి తగిన పథకాలు వేయవలసింది.

ఈ అత్యవసర పరిస్థితిలో అటు యుద్ధ రంగంలోని వైద్యులకూ, యిటు పెరుగుతూవున్న జనాభాకూ చాలినంత ఆహారోత్పత్తి చేయడానికి భారత ప్రభుత్వ ఆదేశానుసారం మన రాష్ట్రంలోనూ కూడా కొన్ని కొత్త పథకాలను అమలు పరచాము. ఇదిచరకే ఉన్న ఉత్పత్తి పథకాల గమనంతో కొంత వ్యతిరేకమిది ప్రవేశ పెట్టాము. పంటల ఉత్పత్తిని ఎక్కువ చేయడానికి సాంద్ర న్యూనాయమునే కొత్త పథకం పశ్చిమ గోదావరిజిల్లాలో 1960 సంవత్సరం అక్టోబరు 1న తేదీన అమలు

పర్యవేక్షించి. ఇందులో కావలసిన మేలు రకం విత్తనాలు, సమృద్ధిగా రసాయనకవులు ఉంటుంటే, నుంచిననుముట్లు, సస్యరక్షణకు తగిన మందులు, యంత్రాలు, ఋణ సహాయం, మురుగునీటి వనరులు మొదలైనవాటిని రైతులకు అందజేస్తారు. ఈ రెండేళ్ళలో కనబడిన ఫలితాలన్నిటికీ అసోరోత్పత్తి సెక్టరు చేయాలంటే సాంద్ర వ్యవసాయ పథకంనంటే కార్యక్రమాలకు అనుబంధరచడం ముఖ్యమని తెలిసింది. అందుచేత పరిమంటను ఎక్కువ చేద్దామనే ఉద్దేశంతో ఒక కొత్త పథకాన్ని ఆంధ్ర ప్రదేశ్ ప్రభుత్వం 1963 సంవత్సరం అక్టోబరు 10 తిథిలో ప్రవేశ పెట్టింది. ఇందులో పరిమంటపాటు తీసుకు, రాగి, చెరకు, పేరుసెనగ, ప్రత్తి, అరటి, కూరగాయలు కూడా చేర్చబడినవి. పది తిథిలోని 150 బ్లాకులలో వైస్ సేర్కొన్న పంటల విస్తీర్ణంలో మొదటి సంవత్సరం 40 శాతం, రెండవ యేట 70 శాతం, మూడవ ప్రదాేశికాం తానికి పూర్తి విస్తీర్ణంలోను ఈ పథకం క్రిందనే తీసుకునే ఉద్దేశించబడింది.

ఇంతకాకుండా పన్నులు శక్కువగా వున్న మొట్టమొదటనుండికూడా వ్యవసాయాన్ని అభివృద్ధి చేయడానికి మరో పథకం 1963-64 సంవత్సరం రాబీ పంట కాలంలో అనంతపురం, ఆదిలాబాద్ జిల్లా లలో అమలు చేయబడింది. ప్రస్తుతం జోన్నపైరుకు తరువాత ఇతర పైరులకూ వర్తింపజేస్తారు.

అవధిర ధాన్యాల ఉత్పత్తికోసాటు వ్యాపార పంటల ఉత్పత్తినికూడా ఎక్కువచేయడం అవసరమే. కనుక ప్రత్తి పేరుసెనగ పంటలపై ప్రత్యేకంగా ఒక సాంద్రవ్యవసాయపథకం ప్రారంభించారు.

కృష్ణా, గుంటూరు జిల్లాల్లో తక్కువకాలపు పరిమంట కోసినకర్షాక వి. 21 రియస్ అనే ప్రత్తిరకాన్ని కాగా పెంచడానికి అవకాశమంది. కనుక ఈ రెండు జిల్లాల్లో మూడవ ప్రదాేశిక అంతమయేనరికి 50 వేల ఎకరాలలోనూ, వాల్లవ ప్రదాేశికలో 50 వేల ఎకరాలలోనూ ఈ పంటను వ్యాప్తిచేద్దామని కార్యక్రమం తయారయింది. ఇందులో సస్యరక్షణకు మందులకై ఎకరాలకు 10 గ్రాములు ఈ పంట పండించే రైతులకు ప్రత్యేకంగా సరఫరా చేసేందుకు 2000 టన్నుల అమోనియం సల్ఫేటు కేటాయించబడింది. ఖాడిగ్రామోద్దేశిక పంపిణీ సహాయంగా ప్రత్తి విత్తనాలు తీయడానికి అన్నదానికి పోగార్లు కల్పించబడతాయి. కర్నూలు జిల్లా యెమ్మిగనూరు ప్రాంతంలో 100 ఎకరాల మేర యాండ్రాస్ రకం "సి ఆయి లాండు" రకం శ్రేష్టమయిన ప్రత్తి విత్తరం పేరునడానికి కూడా ఒక పథకం ప్రవేశపెట్టబడుతుంది. ఆ ప్రాంతంలో సి ఆయిలాండు ప్రత్తికాగా పండుతున్నది. రైతులు తీసుకుంటున్న క్రొత్త తగిన ఫలితంకూడా కనపడింది. పేరుసెనగ పంటనుకూడా సాంద్రవ్యవసాయ పథకంలో అభివృద్ధి చేద్దామని గత సంవత్సరం కర్నూలు జిల్లా తుంగభద్రా ఆయకట్టు ప్రాంతంలోనూ 1963 సెప్టెంబరు నుండి పిస్తూరు, మహబూబ్ నగరు జిల్లాల్లోనూ ఈ పథకాన్ని అమలుచేస్తున్నారు. మూడవ పంచవత్సర ప్రదాేశికాంతానికి 50,000 యెకరాలలో దీనివ్యాప్తి ప్రయత్నాలు చేయబడుతున్నాయి.

మొక్కజొన్న పంటలో రకాను హైబ్రిడ్ మొక్కజొన్న రైతులు చాడే

విత్తనంకంటే మూడు నాలుగింతలు ఎక్కువగా పండగలదు. కనుక ఈ విత్తనపు అభివృద్ధిలో విస్తృతమూడా ప్రత్యేక క్రొత్త తీసుకునబడు తున్నది.

పుష్పికరమైన అవోరాన్ని పండించి దేవా ఆరోగ్యాన్ని కాపాడడం చిన్నతనంలోనే నేర్పాలి. ఈనాటి బాలబాలికలు పెరిగి పెద్దవారయినపుడు బలకరమైన కూరగాయల పెంపకంలోనూ, వాటి వాడుకలోనూ ఎక్కువ క్రొత్త, నేర్పు చూపించగలరు. అందుచే బడికోటలలో పుష్పికరమైన అవోరాన్ని పేర్ కూరగాయలను బాలురు పెంచే కార్యక్రమం అమలులో వున్నది. ఇంతవరకు 161 బడి కోటలు ఏర్పాటుచేయడం జరిగింది. ఇందుకుగాను 171 మంది ఉపాధ్యాయులను శిక్షణకూడా ఇచ్చారు.

బడికోటలను నీటి సరఫరా కొరకు ఇంతవరకు 56 ఆయిల్ ఇంజను పంపు సెట్లు 17 ఎలక్ట్రిక్ మేటారులు 80 సెల్లె కోట్లపనిముట్లు ఇవ్వబడ్డాయి. కూరగాయ విత్తనాలు 98 పాన్లు అమ్మబడినాయి.

కూరగాయల పెంపకంలో ఉత్సాహం పట్టవాసలకుకూడా కల్గించాలి. ఇంటి అవరణంలోనే ఎవరికి కావలసిన కూరగాయలు వారు పండించు కొన్నపుడు ఆహారోత్పత్తిలో తోడ్పడిన వారవుతారు. అధికాక, పెరుగునూ ఉన్న కూరగాయల రకమకూడా అదుపుతో ఉంచినవారవుతారు. ఈ పంచవత్సర ప్రారంభావసరం యింటింటికీ చెల్లెల కూరగాయ విత్తనాలు, వారు మొక్కలు, ఎరువులుకూడా కొన్ని ప్రాంతాలలో ఇవ్వడం జరిగింది. ప్రతివరటి కోటకు 4 గ్రాముల విలువనుంచుకుంటూ విత్తనాలు ఎరువులు ఉచితంగా (ఉదాహరణ 108 వ పేజీలో)

సంక్రాంతి

సంక్రాంతి మనకు పెద్దపండుగ. సూర్యుడు మకరరాశిలో ప్రవేశించడంతో ఈ పండుగ ప్రారంభమవుతుంది. అందుకే దీనిని మకర సంక్రాంతి అని కూడా అంటారు. నాలుగు రోజులపాటు ఉత్సాహంగా, ఆనందంగా, నిండుగా పండుగ దినాలు గడుపుతారు. సాధారణంగా ఈ పండుగ మార్గశిర, పుష్యమాసాలలో వస్తూ ఉంటుంది. మకరం నుండి కటకం వరకూ సూర్యుడు ఉత్తరదిశగా ప్రయాణం చేయడం వలన ఈ కాలాన్ని ఉత్తరాయణం అంటారు. హిందువులు యీ కాలాన్ని పవిత్రంగా భావిస్తారు. కటకం నుండి తిరిగి మకరం వరకూ సూర్యుడు దక్షిణదిశగా ప్రయాణం చేయడం వలన ఆ కాలాన్ని దక్షిణాయన మని పిలుస్తారు. దక్షిణాయనంలో యుద్ధంలో ఓటమి పాలైతే పీడ్చుకు ఉత్తరాయణం వరకూ వేచివుంటే, ఆ తర్వాత ప్రాణాలను వదిలి వేశాడు.

సంక్రాంతి పండుగ అనాదిగా ఆచరించబడుతూనే వున్నది. వ్యవసాయక దేశమైన మన దేశానికి యీ పండుగ ప్రాధాన్యత చాలా అధికంగా వున్నది. ఎటుచూసినా పచ్చటి పైర్లు, పాలుపోసుకుని, నిండుగా చిరు నవ్వులు చిందుతూన్నట్లు వరి కంకెలు, పొడుగు ఆకాశంలోకి ఎదిగి గాలికి తలలు ఊపే జొన్న, పిజ్జమెక్కులు, పొద్దులు ఉబ్బి, గింజ గట్టిపడి తారంగా విలుచున్న పెసర, కంది, పెసగ, సూపు చేమలు, కోటల్లో, దొడ్లలో తెల్లనిదా కానినకాయగూరలు, పెరటి దొడ్లలో, ప్రిం పిగల్లో

ఆరవిచ్చిన బంతిపూలు! - ప్రకృతి కన్య విండుగా అలంకరించుకున్నట్లు ఎటుచూచినా కళ్ళను చెదర్చే కాంతులే. ఒకచోట పండిన మిరపలు కెంపుల్లా మెరుస్తూ పుంటే, మరో చోట పంగపూలు పచ్చల్లా కాంతులీను తూంటే, ఇంకోవైపు ముద్దబంతిపూలు పల్లెదీప్తిలతో మిడుమిట్లు గొల్పుతుంటే - అదృశ్యం కన్నుల పండువుగా రసమయ జగత్తుగా, కవిజన భావోత్సరణగా కాకమానదు.

గొంగళి పురుగుల్లా గొంగళ్ళ మధ్య గూళ్ళలో చరికి ముడుచుకుపోయిన జనానికి వెచ్చటి సూర్యకిరణాలు తగలడం ప్రారంభమవుతాయి. నిరాశలా వెలిగిపోయిన రాత్రి క్రమక్రమంగా తగ్గి పగలు అధికం కావడం మొదలవుతుంది. ఆకాశం నిర్మలంగా, పీలంగా మెరుస్తూ వుంటుంది. పండిన పంటనుచూసుకుని రైతులకళ్ళలో ఆనందపు జ్యోతుల్ని వెలిగించుకొంటుంటారు. వాళ్ళ ముఖాల్లో పెదపుంపిన చిరునవ్వు పూలు పూస్తుంటాయి. ఒకవైపు పంటకట్టింది నూర్చింది దాన్యం బస్తాల్లోకి ఎక్కింది ఇళ్ళకు చేరేవేస్తుంటారు. సుపర్వరం పొడుగునా పడిన శ్రమకు తగిన ప్రతిఫలం కళ్ళముందు నిలుస్తుంది.

కళ్ళల్లో ఇళ్ళల్లో దాన్యంక్లి నృత్యం చేస్తూ వుంటుంది. వెల్లపేస, అవుపేదతో అలికి, ముగ్గులు తిర్చిన యిళ్ళు కోరాయ మానంగా వెలుగుతూ వుంటాయి. కొట్లాల్లో పశుగ్రాసం సమృద్ధిగా పడివుంటుంది. ఆనందంతో గంతులు వేస్తున్న అవుల

మెడల్లో మువ్వలు, లేగదూరల మెడల్లో చిరుగంటలు గారిలోకి ఎగురుతుంటాయి. కూరి వాళ్ళకు తగినంతపని, విద్యగాళ్ళకు జోలేనిదా లెచ్చం, ఎటుచూసినా, ఎక్కడ చూసినా ఆనందం వెల్లి విరుస్తుంటుంది. ఉత్సాహం ఉరకలు వేస్తుంటుంది.

సంక్రాంతి ముందురోజు భోగి. ఆ రోజు రాత్రి పెద్ద ఎత్తున భోగిమంట వేస్తారు. ఈ చరిమంటకొరకని పిల్లలు వెలగంట పెట్టి నవ్వులనుండి దుంగలు, చూరాలు సేకరించే పనిలో వుంటారు. పొలాల్లోకి పోయి కాటి తోపుల్ని, యాతరుప్పల్ని లాక్కొచ్చే పనిలో పిల్లల ఆనందానికి హద్దులంటూ వుండవు. అడవిల్లూ గొప్పపిడకలు చేసి, దండలు అల్లడంలో పోటీలు పడుతుంటారు.

ఎదిగిన పంటను రకీంమకోపదానిని రైతులు నలుగురూ కలిపి ఊరుచుట్టూ తిరిగి చరికి మంటలు వేసుకుంటూ కాపలాకాపే అలవాటే కాలక్రమేణ ఒక ప్రత్యేకతను సంపాదించి భోగి ఆయిపుంటుందని భావించడంలో ఆనందపుమేమి ఉండతోడు.

సంక్రాంతికి వెలరోజుల ముందునుండి దనుర్కాసం, బజినలు, కీర్తనలతో గ్రామం యావత్తూ భగవన్నామ సంస్కరణతో మార్త్రోగులూ పుంటుంది. శుబియే, అన్యంగన స్నానం చేసి ప్రితా కనిపిస్తుంది గ్రామం. రంగులతో యిళ్ళు కలకలలాడు తుంటాయి. ప్రియింటి కోడళ్ళూ, కూతుళ్ళూ పీకటిలోనేలేచి, కలపిచర్ల పోటీలు పడుతూ ముగ్గులు పెడుతుంటారు. గొబ్బెమ్మలు చేసి

(తరువాతి 108 పేజీలో)

పంతుల రక్షణ

సి శ్రీనివాస్

ప్రజలను చీడ పీడలనుండి కాపాడటం అత్యవసరం. చిత్తనాలు చేసినప్పటి నుండి పంటలను పూర్తిగా వాడుకొనే వరకూ పురుగుల వల్లగాని, ఫంగల్, బ్యాక్టీరియా మొదలైన మామూలేవుల వల్లగాని తప్ప పడుతునే ఉంటాయి. ముమ్మరవ్యవసాయ సక్రతులు, నష్టపూర్తిగా రసాయన సరుకులు వాడే ఆంధ్ర ప్రదేశ్ లోని విశాల భూభాగాలందు రకరకాల పంటలు పండించ బడుతున్నాయి. వాటి నన్నింటిని పురుగులు, రోగాలు ఆపరిస్తున్నాయి. సుమారు నూటికి 10 వంతుల పంట నష్టమవుతుందని అంచనా వేసినా మన రాష్ట్రంలో 629 కోట్ల రూపాయల విలువైన ఉత్పత్తిలో 62 కోట్ల రూపాయల పంట నష్టమవుతున్నది.

అయినప్పటికీ యిందులో చాలా భాగం చీడ పీడలు ముందులాగ్ర తలపల్ల గానీ, సరైన మందులు వాడడం వల్లగానీ రోగాలను నిరోధించడమేగాక కొన్నింటిని

పూర్తిగా నిర్మూలించడానికి వీలౌతుంది. ఈ కార్యక్రమాలద్వారా పైరులను కాపాడుకోవడమే సవ్యరక్షణ. గడచిన రెండు దశాబ్దాలనుండి నూతన శాస్త్రీయ సరికొద్దనల వల్ల సవ్యరక్షణ ముందులువాడి పంటల రోగాలను కాపాడుకోగలుగుతున్నాం.

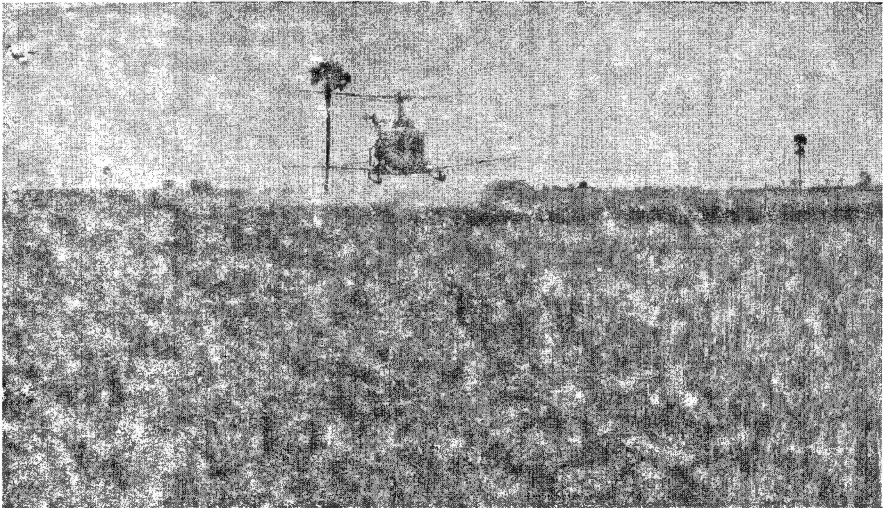
జనాభా పెరుగుదలవల్లా, ప్రజల జీవనస్థాయి ఎక్కువగుటవల్లా, యింకోవైపు అత్యవసర పరిస్థితివల్లా అహారోత్పత్తిని యింకోడిక చేయాలి. ఈ లక్ష్యపాదనకు శాస్త్రీయ పద్ధతులను అవలంబించాలి. మేలురకం విత్తనాలు, రసాయనిక ఎరువులు, శాస్త్రీయ వ్యవసాయ పద్ధతులు, సకాలంలో సవ్యరక్షణ మొదలైన పౌకర్యాలద్వారా ఆహారదానాలు, పుష్టికరమైన పోషక పదార్థాలు ఉత్పత్తి ఎక్కువ చేయాలన్న అవసరం ఎంతైనా ఉంది. ఇది చేయడే మనం విజయం సాధించలేము.

రైతాంగానికి సవ్యరక్షణ క్రమాలలో సహాయపడడానికి వ్యవసాయ శాఖ వారు

కొంత సాంకేతిక సిబ్బందికి శిక్షణయిస్తున్నారని తెలుసుకోవాలి. ఆంధ్ర ప్రదేశ్ లో ఇటువంటి సిబ్బంది 1948 నుండి రైతులకు సవ్యరక్షణలో సహాయపడుతూ ఉంది. ఫీడలు, తెగుళ్ళనుండి పంటలను కాపాడవలసిన అవసరాన్ని రైతులు గుర్తించిన కొద్దీ ఈ సాంకేతిక సిబ్బందిని అన్ని ప్రభుత్వ కార్యాలయాలలో పంపిణీ చేయాలి.

ప్రస్తుతం వారు పంటలకు పెద్ద ఎత్తున వచ్చే చీడలను ఎదుర్కొని వివారించ గలుగుతున్నారు. రైతులను సక్రమమైన సవ్యరక్షణ పద్ధతులు అవలంబించేటట్లు చేస్తున్నారు. రైతులకు కావలసిన సవ్యరక్షణమందులు, వాటిని ఉపయోగించు విముక్తను రైతాంగానికి తెలియజేసి, పంటలకు వచ్చే పురుగులు, తెగుళ్ళను నిర్మూలించగలుగుతున్నారు. ఈ విధంగా ప్రతియేటా 20 లక్షల ఎకరాల పంటలకు తక్కువలేకుండా రక్షించగలిగాము.

చీడ పీడలు వారి ఎత్తున విశాలభూభాగాలలో

వచ్చినయెడల వ్యవసాయకుల వారు ప్రత్యేక ఏర్పాట్లచేసి పంటల సమీక్షను అడుపులోకి తెస్తున్నారు. ఇంతేకాకుండా పురుగు వ్యాధిలోనున్న ప్రాంత గ్రామాలకు స్వల్ప కాలంలోనే తగినన్ని మందులు, పరికరాలు సస్యరక్షణ వ్యాసులద్వారా అందరికీ అందజేయబడుతున్నాయి. ఒక వేళ ఆ ప్రాంతం నుండి చాలదని తోచినట్లయితే ప్రక్క

జిల్లాలనుండి కూడా అదనపు సిబ్బందిని రప్పించుటకు ఏర్పాట్లున్నాయి. ఇటీవల విస్తార ప్రాంతంలో విమానాల సహాయంతో సస్యరక్షణ కార్యక్రమాలు కూడా రైతుల అనుభవంలోకి వచ్చాయి. ఈ పద్ధతిద్వారా చౌకగానూ, త్వరగానూ వివిధ ఖాతాగంధోని పంటలకు వచ్చు చీడలు అరికట్ట బడుతున్నాయి గడచిన

సంవత్సరాలలో కర్నూలు, గుంటూరు, కృష్ణా జిల్లాలలో విమానాల ద్వారా దాదాపు 35,000 ఎకరాలలోని పంటలు చీడలనుండి రక్షించబడ్డాయి. రాష్ట్రంలో ఎక్కడనైనా వికార ప్రాంతంలో ఒకే దఫాగా చీడలు ఆవరించినట్లయితే అప్పటి రైతులకు యకరాకు కి రూపాయల వంతున మందుల ఖరీదులో సగం ఖర్చు వ్యవసాయ శాఖ భరించేబట్టు ఏర్పాట్లుకూడా ఉన్నాయి. ఇంతవరకుపొందిన అనుభవాన్నిబట్టి రైతులు చాల ఉత్సాహంగా ఉన్నారు. విమానాల ద్వారా సస్యరక్షణ విజయవంతంగా ఉంది.

పంచాయతీ రాజ్యం వచ్చిన తరువాత ప్రజా అవసరాలను సామూహికంగా తీర్చడానికి అవకాశం ఏర్పడింది. పంచాయతీ సమితులకు సస్యరక్షణ కార్యక్రమాలుకూడా అప్పగించ బడ్డాయి. ఈ క్రాంత విధానంలో చీడల నివారణకు రైతులను కూడకట్టడం సమితుల కర్తవ్యం. అందుకు కావలసిన మందులు, పరికరాలు, ఋణాలు, ఇతర సాంకేతిక సహాయం వ్యవసాయ శాఖ చేస్తుంది. సమితులకు ఇచ్చిన ముఖ్య పనులలో సస్యరక్షణ ఒకటి. అందువల్ల రైతుల సహకారాన్ని ఉత్సాహాన్ని ఈ కార్యక్రమానికి అనుకూలంగా చేయడం సమితుల బాధ్యత.

వ్యవసాయోత్పత్తి కృషి విజయవంతం కావాలంటే చీడలనుండి పంటలను కాపాడటం ముఖ్యం. ఇప్పుడున్న అత్యవసర పరిస్థితులలో ఆహారోత్పత్తిని ఎక్కువ చేయాలని దేశనాయకులు మోచుచున్నారు. ఆహారరంగంలో జయప్రదం కావాలంటే సస్యరక్షణలో ప్రధానశ్రద్ధ తీసుకోవాలి. పంచాయతీ సమితులు రైతాంగం ఈ సత్యాన్ని గుర్తించి అలెక్కెన్ని అందుకొనేటట్లుగా ప్రయత్నించాలి. ఇందువల్ల ఆహారోత్పత్తినే గాక దేశరక్షణకు కూడా సహాయపడినవారవుతారు. ఈ విషయంలో ఆంధ్రప్రదేశ్ రైతులు ముందంజ వేయగలరనడంలో సందేహంలేదు

క్రాంతి సంక్రాంతి లక్ష్మి

శ్రీవాత్సవ

బృందగీతి : స్వాగతమిదె సంక్రాంతిలక్ష్మికి
స్వర్ణ కాంతి సౌభాగ్యలక్ష్మికి ;
తరలివచ్చె సంక్రాంతిలక్ష్మి
మరల తెచ్చె మనభాగ్యలక్ష్మి
అంద్రభూమి సస్థములు పండగ
అదిగో ధాన్యము గాడెనిండగ

పిల్లలు : అక్కకు బానకు ఇది తొలిపండుగ
అమ్మకు నాన్నకు కన్నులపండుగ
ఎప్పుడెప్పు డను పెద్దల పండుగ
ఏడాది పండుగ పిల్లల పండుగ

రైతుజనములు : ఒలియా...ఒలియా...పొలియో పొలి
రావేలుగలవాడ, రారపొలిగాడ
రతనాలు కురిసేటి రాశిగలవాడ
బంగారు మెరిపించు పంటగలవాడ ||

పనివారు : పన్నెండవ పండుగ పొలి, సింహాద్రి అప్పున్న పొలి
శ్రీశ్రీ లమ్మన్న పొలి, శైవాదేశికనకదుర్గ పొలి
వత్సరశ్రమము ఫలియించినది
భాగ్యలక్ష్మి మము కలుగించినది
ఇంటింటను ఐశ్వర్యనందలు
ఎందుకన్న పలువిందు నందలు
అందరి వాకిట అలికిన మ్రుగ్గులు
కుండనకాతుల విరి చేమంతులు
గుమ్మముముంగిటలో గొల్లిబుట్ట
కోరిన పంటలు మా కిబ్బుకృ

బిచ్చగాళ్లు : అన్నపూర్ణ యీ యాంధ్రావనిలో
అన్నమునకు కరువా, అతిధుల
ఆదరణకు ఐదువా ?

ఒకడు : కృష్ణ గోదావరి నదుల్ కృపవహించ
ఇచట కర్ణకు లేమి సాధించలేదు ?
ఇసుక నేలల పైరు పండించగలరు
ఎందు బీడుల చక్కెర పిండగలరు ;

మరొకరైతు : ఇయ్యగల రిచ్చి ఒరుల పోషించగలరు
తమకుగలదాని దానప్రదానములుగ
వరులకొనగను నమముగా పంచగలరు
ఇచట పుట్టిన చిగురు కొమ్మేని చేప ||

ఇంకొకరైతు : మిట్టపలములను బీళ్లు నెట్టివైచి
వాగలికి లొంగు స్థలమెల్ల సాగుచేసి
మట్టిలోపల బంగారు మట్టివారు
మాత భూదేవి నమ్మిన మా కృపికులు

మరొకబిచ్చగాడు : పేదసాదల శేదముల్ పెరుగనీక
కలిమిలేమికి కాన్కూరా చెలిమియొసగి
పంచుకొంటే సుమీ పెద్ద పండుగనుచు
కోరియొస్తురు కలవాడు కూలివ్రజకు

కథకుడు : అత్తవారింట క్రొత్తగా అడుగుపెట్టు
శావచేష్టల మరదలు పరిహాసంప
తలుపునాటు న సిగ్గుతో తలను వాల్చి
మరియు ముసిముసి నవ్వుల ముద్దరాలు.

మరదలు : సంక్రాంతికి వచ్చారా అల్లుడుగారూ, మీ
పెంకితనం మానారా అల్లుడుగారూ ?
అవితెమ్మని యిది తెమ్మని అల్లుడుగారూ మీ
అలక మానీ వచ్చారా అల్లుడుగారూ
పెళ్ళయినా యేడాదికి అల్లుడుగారూ పెద్ద
పండుగ యిదేనండి అల్లుడుగారూ
ముచ్చటగా వచ్చారా అల్లుడుగారూ ముద్దు
ముచ్చటలు జరుపుకోండి అల్లుడుగారూ !

కథకుడు : అలుకన్ బూనిన క్రొత్తయల్లు డెవియో
ఆకాశ పుష్పాలు కా
స్కలుగా కోరిన తల్లిదండ్రు లిట శెం
గన్ బూని యెట్లో యనన్

వలపే ముఖ్యమంతు ప్రాణధవునిన్
ప్రాణించి ఒప్పించి తొ
య్యలి తోడై చ్చిన నూత్నదంపతుల కా

హోవంబు సంక్రాంతికిన్
కాంతి చెలువొందు మకరసంక్రాంతివేళ
కూడి యింటిల్లిపాది పంకరుని గొలువ
తోడుతెచ్చి పుట్టింటి ఆడుపడుచు
పండుగకు చేరవచ్చెను భాగ్యలక్ష్మి.

వధువు : ఈ చల్లనిరేయి ఎంతహాయి
నీ యల్లము కొల్లగొన్నదేయి
వరుడు : రేయిలోని హాయికారు

తీయని నీ కన్నుదోయి
పాయరాని వలపులతో
వలచును తలపులు వేయి ॥

పద్మపు : ఈ నీలిమ ఆకాశపు
చుక్కకన్నె సొగసు చూడ
తలపులు ముంచుకరావా ?
వలపులు తెంచుకుపోవా ?
నడడు : చుక్కకన్నె సొగసు చూచి
చందమామ కా వలపు ?
చందమామ సరససున్న
చుక్కకన్నె కా నీలపు ?

వడగు : చంద్రునితోనే చుక్కలు
చుక్కలతోనే చంద్రుడు
ఒకరికొకరు తోడునీడ
ఒండొరు లేడబాయలేరు

యవకులు : ఇంటింటను సంజరాలు
ఎటుచూచిన సరదాలు
సంకురాత్రి వినోదాలు
సరసాలూ సరాగాలు ॥
పంటలక్షి భాగ్యలక్షి
వరాలిచ్చి వచ్చినది
భోగాలూ భాగ్యాలూ
రాగాలూ తెచ్చినది
ఉన్నవాళ్లు లేనివాళ్లు
అన్ని నోములూ పండగ
మూన్నాళ్ళ సీరినిండగ
ముచ్చట తీర్చే పండగ

కథకుడు : కనుముపండుగ వశువుల కనుమటుంచు
పాడివశువులు కలవారు పసుపురాని
పూలపండల కొమ్మల పూజచేసి.
గోవు నారాధనముచేసి కొలుచుచుండ్రు
రామలక్ష్మణులట్లు గారాముతోడ
పెంచి కొమ్మలు దీరిన మంచిజతలు
కాడియెడైన లేనట్టి కాపులేడు
జాతివశువుల కాండ్ల ప్రఖ్యాతి తెందె ॥

రైతులు : ఎద్దులే రైతుపాలి ముద్దలూ
కోడలే కాపుపాలి మేడలూ ॥
గోవులే రైతు చిరంజీవులూ
గొడ్డులే రైతులకు బిడ్డలు
దూడలే రైతు తోడునీడలూ

వశువులే రైతుకోరు శిశువులూ ॥
నోరువాయిలేకున్నా
తీరుతీయములుకలవు
మేరుపెట్టి పిలిచినంత
ప్రియముగ అంజా యనును ॥
పొలములన్ని దుక్కుడున్న
ఫలముల నందించగలవు
ఋగువులూగి బండిలూగి
భారము వహించగలవు ॥
ఎండవాన యని తక్కువు
తిండిపెట్టమని యడుగవు
మనీషికంఠై మచ్చికగా
కొంతివలె చేసిపెట్టు ॥

కథకుడు : సమ్మెటపోటుల సరిచేయు కమ్మరి
కొడవలి సుత్తుల కొలిమి యదిగొ
వంపు మంచపుకోళ్లు వడంగి సరిపెట్టు
తిరిగెడి చక్రాల తరిమెన యది
చేతివాలమ్ముతో మాతితో మొనదేర్చు
చడిజారు కుమ్మరిసారి అదియె
అసులో కండె తారాడగా చేనేత
మగ్గమ్ము రొదసేయు మంచెయదిగొ
ఏలుబడిసేయు మామడి యేలుసేడు
ఎవరివృత్తులు వారల కెంతప్రీతి ?
పూజసేతురు తమపనిముట్లు తెచ్చి
వసువు కుంకుమ పుష్పాల పండుగయని
మేళతాళాలతో సందేవేళయందు
ఉత్తరాయణ పుణ్యమహూర్తమేనును
స్వామి మాపురి వేణుగోపాలమూర్తి
వచ్చి ఊరేగు “కనక నవారి” వైన ॥

అందరు : మంగళం శుభమంగళం
మానిత భూదేవి మహిత మహాలక్ష్మి
జానపదములకు సౌభాగ్యలక్ష్మి ॥
సిరుల సందల స్థిరముగా చిరముగా
వరము లొసంగెడి వాంఛా ప్రదాయకి
రైతుజనము పాలిటి రంగనాయకి
మంజులగాయకి మణిగణనాయకి ॥
సంతతమ్ము నీ చరణమలముల
శాంతిసందెదము చింతలజాపుము
శాంతిదాంతి గుణకాంతి ప్రదాయకి
క్రాంతిరూప సంతాంతి విధాయకి ॥

చెఱుకు - పరిశోధనా ప్రగతి

యన్ వి మోహనరావు

పున రాష్ట్రంలో చెఱుకు ముఖ్యమైన వాణిజ్య పంట. పంచదార ఉత్పత్తి ముఖ్య పరిశ్రమ. 1962-63 సం॥ లో 2.88 లక్షల ఎకరాలలో చెఱుకు పండించబడింది. సుమారు 4.5 లక్షల టన్నుల బెల్లం, 1.71 లక్షల టన్నుల పంచదార ఉత్పత్తి చేయబడింది. మన రాష్ట్రం స్వయంసమృద్ధ మవ్వడమేకాక యితర రాష్ట్రాలకు వక్రైకర. బెల్లము - ఒక్కొక్కటి సుమారు 80 పేల టన్నులు యెగుమతి చేయబడ్డాయని అంచనా.

క్రిందటి శతాబ్దములో తూర్పు గోదావరి జిల్లాలో సాగుచేయబడిన చెఱుకురకాలకు ఏదో తెగులు తగిలి కొన్ని మొక్కలు చనిపోతూ వుండేవి. ఈ సందర్భంలో డా॥ థార్పర్ అనే శాస్త్రవేత్త సామర్లకోటలో చెఱుకు రకాలను పరీక్షించి మొక్కలు చనిపోవడానికి కారణం - యెఱుకుళ్ళు తెగులు అని నిర్ధారణ చేశాడు. ఇటువంటి జబ్బులను ఆవగల శక్తిగల నూతన రకాలను సృష్టి చేయడమే నీటిని అరికట్టడానికి ముఖ్య సాధనమని అతడు విశదీకరించాడు. అనంత ప్రకాశ్ మే కోయంబత్తూరు చెఱుకు రకాల ఉత్పత్తి స్థానము 1912 సం॥లో నెల కొల్పబడింది. ఈ కేంద్రం ప్రపంచమంతటా పేరుపొందింది. కనుక హిందూజేశంలో చెఱుకురకాల ఉత్పత్తి కార్యక్రమాన్ని ఆరంభించడానికి ఆంధ్ర రాష్ట్రం చాలావరకు కారణమని చెప్పవచ్చును.

రాష్ట్రంలో చెఱుకు సాగుచేయు ప్రదేశాలను మూడు భాగాలుగా విభజించవచ్చును. మొదటిది శ్రీకాకుళం, విశాఖ, గోదావరి, కృష్ణా జిల్లాలుగల కోస్తా ప్రాంతం. రెండవది చిత్తూరు, అనంతపురం, గుడిచి రాయలసీమ ప్రాంతం. మూడవది నిజామాబాద్, లోక్ కలసిన ప్రాంతం. ఈ లోక్ ఖాసా పరిస్థితి, నీటి రకాలలో బేద ఈ పరిస్థితుల ఆధిపత్య ప్రి నాలు సేపా విత్త అనకా రు, పెరు పరిశోధన స్థా జరుప బిరుదు రాష్ట్రానికి రాష్ట్రానికి శోధన స్థానం ఇక్కడ 1947

చెఱుకు పరిశోధనను విస్తృతపరచి వివిధ శాఖలలో కార్యక్రమాన్ని నడుపుతున్నాడు. ఈ పరిశోధన స్థానాలలోని కృషి ఫలితంగా లభించిన ఆచరణ యోగ్యమైన సేపారములు యీ క్రింద పొందుపరచబడ్డాయి.

రకాలు

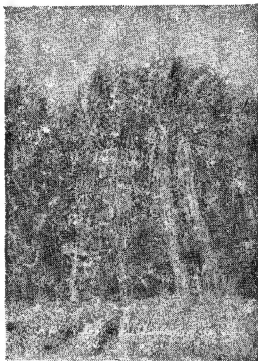
రాష్ట్రపు చెఱుకు విస్తీర్ణంలో సుమారు 99.5% అనకాపల్లి పరిశోధన స్థానముండి చెఱుకుడిన అభివృద్ధికరమయిన రకాలతో సాగువుతున్నది. ఈ రాష్ట్రంలో దాగా వ్యాప్తిచెందిన మొట్టమొదట కోయంబత్తూరు చెఱుకు రకం కో 218. ఇదికాక 1930 సం॥ ఆతరువాత కొన్ని సంవత్సరాలు కో 218, కో 300, కో 313, కో 243, అనేకకాలు కూడా కొంతవరకు వ్యాపించి తరువాత ఊటించి పోయాయి. కో 218 తీవ్రమయిన తెగుళ్ళను రోస్త ఊటించిపోగా అనకాపల్లి నుండి కో. 419, 1936 లో విడుదల చేయబడింది. ఇది ఉష్ణమండలపు అద్భుతమయిన చెఱుకు రకంగా భావించవచ్చును. ప్రస్తుతం మన రాష్ట్రంలో సుమారు 80% విస్తీర్ణం ఈ రకం క్రిందే సాగుచేయబడుతున్నది. పంట పోటీలలో కో 419 సాటిలేని రకమని నిర్ధారణ అయింది. సుమారు 5 సం॥ క్రితం జరుపబడిన అఖిల భారత చెఱుకు పంటపోటీలలో ఈ చెఱుకు రకంనుండి మన రాష్ట్రంలో యొకరానికి 150.52 టన్నుల చెఱుకు దిగుబడి వచ్చింది. ఈ దిగుబడి 13 మాసముల వయస్సులో ప్రపంచంలోని యేదేశంలో నయినాసరే కొట్టబడిన చెఱుకు తూకాలన్నిటి కంటె అధికమని చెప్పడానికి ఏలూరి సంశయమూలేదు.

మొదటగా పర్యమయ త్వరగా ఆడడానికి పనికివచ్చే రకాలను యొకరానికి రాష్ట్ర

పురుషులు

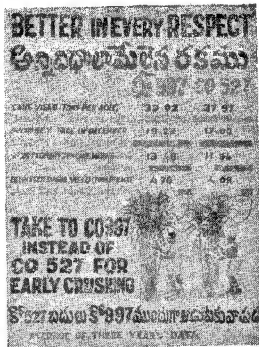

పరిశోధన స్థానంలో వివిధరకంగా కృషి జరుగుతున్నది. దీని ఫలితంగా 1948 సం॥ కో 527 ప్రథమంగా ఆడదానికిప్పి. కో 449 దీని తరువాత ఆడదానికిప్పి సిఫారసు చేయబడింది. ప్రస్తుతం కో 997 అనే చెఱకు రకం కో 527 రకం స్థానే ముందుగా ఆడదానికి సిఫారసు చేయబడుతున్నది. ఇంతకు ముందుగాని యిప్పుడుగాని విస్తృతంగా

కో 997

సాగు చేయబడిన రకాలలో యిది అత్యధిక మయిన పంపదార పాలు కలదిగా కనబడింది. గత రెండు సం॥ నుండి అక్టోబరు, నవంబరు మాసాలలో బెల్లం ధరలు హెచ్చుగా వున్నప్పుడు రైతులు యీ రకంనుండి బెల్లం—చేసి మంచి లాభాన్ని అర్జింపగలిగారు. ఈ రకం—చల్లపల్లి, తణుకు, నామర్లకోట, తుమ్మపాలెం ప్యాక్టరీ ప్రాంతాలలో బాగా వ్యాప్తి చెందుతున్నది. ఈ రకాన్ని మెరకగా వున్న మాగాణి భూముల్లో గానీ, గరువు భూముల్లోగానీ సాగుచేయాలి. అనువయిన సరిస్థితులలో ఈ రకంనుండి లభించిన అత్యధికమైన చెఱకు దిగుబడి ఎకరానికి 105 టన్నులకు కొంచెం పైగా వుంది

కో 997

సాదారణమయిన సాగుసరిస్థితులలో కో 449 బదులు కో 975 సాగుచేయడానికి సిఫారసు చేయబడుతున్నది. ఈ రకానికి నీటిముంపు నావగలక్తి హెచ్చుగా కనిపించింది.

నీటి యెద్దదీ ప్రాంతాలకు కో-449 చాలా అనువయిన రకం. తెలంగాణాలో అద్దారి పంటకు కో 775 అనేరకం సిఫారసు చేయబడుతున్నది.

కృషి పద్ధతులు
ఆంధ్ర ప్రాంతంలో జనవరి ఏప్రిల్

మాసాలు, తెలంగాణాలో నవంబరు, డిశంబరు మాసాలు సుమారు 12.18 నెలల్లో కొద్ది కోటలకు అనువయినవి. పద్దెనిమిది నెలలు యెదిగిన కరువాక కొట్టబడి అద్దారి అనేపంట వీయను బట్టి జూన్ మొదలు సెప్టెంబరు మాసాల వరకూ నాటవచ్చును. ఏపుగా పెరగడానికి కోటలు నిలబడడానికి రోతు చాళ్ళలో నాటడం చాలా అవసరం. ఇవి 8 అం॥ రోతు 10 అం॥ వెడల్పుండి, అడుగున కనీసం 4 అం॥ మెత్తని మన్ను కలిగి వుండాలి. చాలుకు చాలుకు మధ్య దూరం 40 అం॥ వుండాలి. ఈ పద్ధతిలో తొలకరించే వరకు వాడే నీటి పరిమాణమును మాటికి 15 వంతులు మిగల్చవచ్చును. పీక పురుగు వాడ వగం వరకు మందు లేకుండాగనే తగ్గిపోతుంది. ఇవక తీయడానికై లోతైన మురుగు కాలువలు, మడి నాలుటకు ముందే తయారు చేయవలెను.

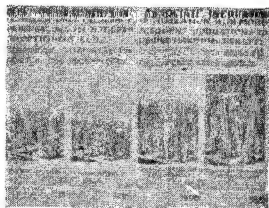

రోతు చాళ్ళలో చెఱకు నాటడం

పురుగు పుట్టలేని పుష్టికరమయిన లేత చెరకుదప్ప నాటడానికి—శ్రేష్ఠమయినది. ఎకరానికి సుమారు 15,000 మూడేసి కళ్ళ ముచ్చెల్ని నాటాలి. మొలక జబ్బిల్ని ఖాళీ లేర్పడినవాటిని మొలకెత్తిన ముచ్చెలతో 90 రోజుల రోపున నాటి భద్రీచేయాలి. ఒక మడిలో ఖాళీలు 100 కి 10 వంతులు వున్నయెడల ఎకరానికి సుమారు 7 టన్నుల చెరకు దిగుబడి తగ్గిపోతుంది. కోట నాటిన

ఆంధ్ర ప్రదేశ్

80 రోజుల వరకు జాగ్రత్తగా కలుపు అయిదం అత్యవసరం. అలా కలుపుతీయని మళ్ళలో నగటున ఎకరానికి సుమారు 3 టన్నుల చెరకు దిగుబడి తగ్గిపోతుంది. వేసవిలో తీసినం వారానికి ఒక తడి నివృద్ధం అత్యవసరం. 8 రోజుల కొక తడిగాక 18 రోజులకొక తడి పెట్టినట్లు యితే ఎకరానికి చెరకుదిగుబడి 18 టన్నుల వరకు తగ్గిపోతుంది.

పంట యెదిగిన తరువాత పడిపోతుండా నిలగట్టడానికి జడచుట్టు పద్ధతి చాలాచవుత. దీని వలన ఎకరానికి చెఱకు ఉత్పత్తి ద్రంలో పెరుగుపయోగింది తోట నిలగట్టడం కంటే రూ 150/- తగ్గించడానికి వీలయ్యింది. ఎకరానికి సుమారు 40-45 టన్నుల పంటనిచ్చే తోటలనుజడచుట్టు పద్ధతిలోనిలగట్టవచ్చును.

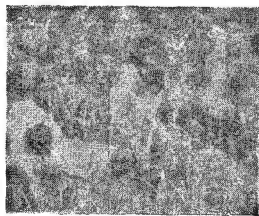
జడచుట్టు

వనాకాలంలో తోటలనుట్టా రోతయిన యివక కాదువలను క్రవ్వి ఒకే కాయల రోనికి యువక నీటిని తీసి పైకి వంపి వేయాలి. నెవైంబరు, అక్టోబరు మాసాలలో పుట్టే పింకలను సాధ్యమయినంత త్వరగా అప్పుడప్పుడు తీసివేయవలెను. చెఱకు పడిన మరునాటి నుంచి రసంలోని పంచదారపాటు తరుగ నారంభిస్తుంది. పిఠునరిమానంలో పడిన చెఱకులు వెంటనే కొట్టివేయాలి. చెఱకును వేలివట్టుదిగ్గిని. వీలయినంత వరకు నేల చుట్టానికి కొద్దిగా క్రిందుగాని నరకాలి.

ఎరువులు

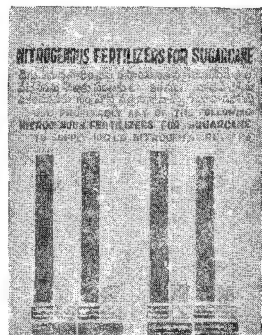
ఎకరానికి 10 టన్నుల చొప్పున పత పుల గెక్టాన్ని చాళ్ళలోవేసి మన్నుతో కప్పాలి. తోట పెరిగేకాలంలో 100 పౌ.

నత్రజని యిచ్చే రసాయనిక ఎరువులను విశాల శ్రీకాకుళం జిల్లా లోను, 160 పౌ. || నత్రజనిని ఉభయ గోదావరి కృష్ణా జిల్లాలలోను 200 పౌ. || నత్రజనిని చిత్తూరు అనంతపురం జిల్లాలలోను మొక్క తోటలకు వేయాలి. కార్మికోటలకు అద నంగా ఎకరానికి 50 పౌ. || నత్రజని వేయడం అవసరం. ఎరువులు చెఱకు దుబ్బులమొదట చిన్నగోతులు 3 లేక 4 అం. దూరంలో తీసి అందులోవేసి కప్పితే పైకైన వేసి నవ్వుటి కంటే దిగుబడి అధికంగావుంటుంది.

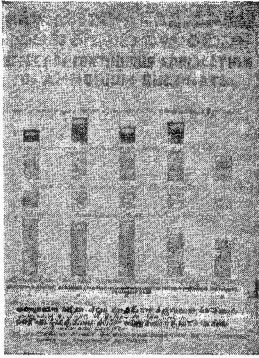

ఎరువు వేత విధానం

మొక్కతోటకు రెండు నమూళ్ళలో నాటిన 45, 90 రోజులలో నత్రజని వేయాలి. కార్మి తోటలకు మొక్కతోట కొట్టిన 45 రోజుల రోపుగా వేయవలసిన ఎరువంతా వేయాలి. నీటి ముంపుడు భూముల్లో తోటలకు 80 రోజుల రోపుగా ఎరువులు వేయడం ఉత్తమం. నత్రజని యెరువులను యెక్కువగా వేసిన తోటకు తరుదుకూడా తరచుగా యివ్వాలి. లేకపోతే దిగుబడి తగ్గిపోతుంది. అమోనియంసల్ఫేటు నైత్రేటు, కార్బియం అమ్మోనియం నైత్రేటు మొదలయిన రూపాలలో ఒకే పరిమాణములో నత్రజని వేసి పరీక్షించగా పంట దిగుబడిలోగాని, నాణ్యతలోగాని భేద మేమీ కనపించలేదు.

కాబట్టి వీటిలో యేది దొరికినప్పటికీ సాధారణంగా వాడవచ్చును. అనకాపల్లి భూమికి వీటెట అమ్మోనియం సల్ఫేటు పదియేళ్ళు ఎరువుగా వేసినప్పటికీ భౌతిక స్వభావంలోగాని రసాయనిక సంఘటనలో గాని ఇప్పుకోకగ్గ మార్పులు కనబడలేదు. కాబట్టి అటువంటి భూములకు యీ ఎరువు ప్రతియేడూ వేస్తే నష్టమున్నట్లు కనబడదు.

భాస్వరము, పొటాషియం యెరువులు వేసినందువల్ల రసము నాణ్యంలోగాని, చెఱుకు దిగుబడిలోగాని తగినంత అభివృద్ధి కనబడలేదు.

తెలంగాణలో ఎకరానికి 225 పౌ. సక్ర జని ఏకార్ పంటకు 350 పౌ. సక్రజని అద్దాలీ పంటకు వేయాలి. పొటాషియం వేసినందువల్ల ఆర్థే లాభమున్నట్లు కనబడ లేదు. కాని భాస్వరపు తెరువువల్ల రేగడి భూముల్లో దిగుబడిలో డెప్యూకోతగ్గ అభి వృద్ధి కనబడింది. కాబట్టి ఈ భూములకు ఎకరానికి 100 పౌ. స్ఫురత్ పంచాన్లుజని దమును తోట నాటేముందు వేయాలి. చెల్కా భూములలో మాత్రము భాస్వరపు తెరువులు నివృత్తయోజనముని తేలిసది.

చెఱుకు చెత్తను త్వరగా చివకబెట్టడానికి 100 కి 10 వంతులు పండి యెరువుగాని, పిల్లరు మడ్డిగాని, దీప్తలరీ నీళ్ళ కడుగుగాని కలిపి కుళ్ళబెట్టినట్లుయితే సుమారు నాలుగు నెలల్లో మంచి కంపోస్టు యెరువు తయారవుతుంది.

బెల్లం వండుట, దానిని నిలవ చేయుట పశువుల గానుగలో ఆహ్లానికమార్

మందల్ వారి గానుగ, యంత్రసహాయమున నదుపబడి సాదారణ గానుగలలో కిల్లో స్కర్ కంపెనీవారి "సారత్" గానుగలు మంచిది.

అనకాపల్లి పొయ్యి - పెనం

వెదల్యయిన (7-8 అ. వ్యాసముగలది) లోతు తక్కువగల (18 అం) పెనము లలో రసాన్ని కాస్తే శీఘ్రంగా మరుగు తుంది. త్వరగాను, తక్కువ వంతుచెఱుకు నువయోగించి బెల్లాన్ని వందడానికి అనకా పల్లి పొయ్యి మంచి ప్రయోజనకరమయింది. సుమారు 800 పౌ. రసాన్ని నూటికి 38 వంతులు తూకంగల. గాలిలో ఆరబెట్టిన పిప్పికో మరగబెట్టితే 105 నిమిషాలలో యీ పొయ్యిమీద బెల్లం వందపడును.

రసంలో భాస్వరం, సున్నం యెక్కువగా వుండి, అల్కాహోలులో కరిగే వంచదారలేని సేంద్రియ పదార్థాలు, గ్లూకోజా, సక్రజని తక్కువ వున్నట్లుయితే శ్రేష్టమయిన బెల్లం లభ్యమవుతుంది. రసాన్ని కుత్తరచే వస్తువులలో సున్నము, పోతడిచెట్టు బెరడు చాలా నంకృష్టికరమయిన ఫలితాలను ఇచ్చాయి. తఱుకు, హిందూపురం, చిత్తూరు మొదలయిన ప్రదేశాలలో "హైద్రాన్" అనే పదార్థాన్ని ఉపయోగించి బెల్లానికి మంచి రంగును తీసికొనివచ్చే అలవాటు కలదు. దీనివలన బెల్లంరంగు కాక్రాలింగా బంగారువన్నెకు వచ్చినప్పటికీ ఒకవారం దినాలలో రంగు మారి బెల్లం నల్లబడి

పోతుంది. దుచి కూడా ఉప్పుబడుతుంది. ఈ "హైద్రాన్" 400 పౌ. రసానికి 3 కిలోను కన్నా ఎక్కువ వేసి తయారుచేసిన బెల్లం ప్రజల ఆలోచనానికి భంగకరమైనది.

బెల్లపు దిమ్మలను మొదట "150 గేజి" అల్కాఫిన్ ఫిల్టర్లో చుట్టి పైని కల్తాను వేసి కుట్టినట్లుయితే వానకాలమంతా తడి గాలి తగిలినప్పటికీ దిమ్మ రూపము చెడదు. ప్రత్యేకంగా కట్టబడిన గోదాములలో నేలమీద ఊకను పరచి తగులబెట్టగా పైకివచ్చే వేడి పొగద్వారా తడిగాలిని గోదాములలోకి రానియకుండా చేయడం వీలవుతుంది. దీనిలో పెట్టబడిన బెల్లం తూకంలో తరుగు రాకుండా స్వభావం మారకుండా వుంటుంది.

చీడలు, తెగుళ్ళ నివారణ సుమారు ఒక డజను తెగుళ్ళు ఈ రాష్ట్రంలో చెఱుకు పంటకు తగులుతున్నట్లు కనబడ్డాయి. వీటిలో 'కాటుక' తెగులు యెక్కువగా వ్యాపించిన ముఖ్య మయిన జబ్బు. "ఎజ్జుకుళ్ళు" తెగులు రెండవస్థానాన్ని ఆక్రమించింది. ఇటీవల కొంత ప్రాముఖ్యతకు వస్తున్న జబ్బుల్లో "చచ్చు మచ్చ" తెగులు ఒకటి. కాటుక తెగులువలన చెఱుకు దిగుబడిలోను రసపు నాణ్యతలోను విస్తార మయిన నష్టం కలుగుతున్నది. తెగులు తగిలిన మొక్కలను సమూహంగా క్రవి తీసివేసి, వాటిని తగులబెట్టడం, తెగులు కనబడిన తోటలను విత్తనాలకొరక ఉపయోగించకుండడం, వాటినుండి కార్మికోటలను తీసికొనకుండడం యీ తెగులు నివారించడానికి ముఖ్యమైన సాధనాలు.

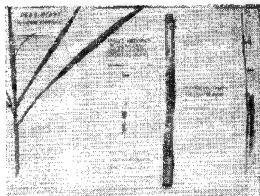
నీటి ముంపు తు ఆకరమయిన చెఱుకు తోటలు ఎర్రకుళ్ళు తెగులుకు తేలికగా రోసవుతాయి. కనుక తోటలలో నీరు నిలువ కుండా చూడడం అతిముఖ్యం. జబ్బు తగిలిన తోటలను సాధ్యమయినంత త్వరలో

గుమూడి తెగులు వ్యాధిని అరికట్టాలి. జబ్బులేని విత్తనాన్ని నాటితే ఈ తెగులు రాకపోవచ్చు. ఈ జబ్బును నిరోధించగల ప్రాక్ర చెఱకు రకాలను నాటుటవలసినదా దీనిని అరికట్టవచ్చును.

ఎత్తుకున్న తగిన చెఱకు

పీకపురుగు మన రాష్ట్రంలో ప్రతి సంవత్సరము చాలా నష్టాన్ని కలిగిస్తున్నది. ఈ పురుగు పట్టుటవలన దిగుబడిలో నూటికి 25 పాళ్ళవరకు నష్టముంటుంది. ముచ్చెలను లోతైన రాయివలలో పాతికే యీ పురుగు వలన నష్టం కొంత తగ్గుతుంది. డి. డి. బి. (0.32%) లేక ఎన్.డి.సి (0.02%) అనే రసాయన పదార్థాలు మార్చి నెలలో నాటిన తోటకు నాలుగు, ఆరు, తొమ్మిది వారాలలో నీటిలో కలిపి చల్లినట్లయితే యీ పురుగులను బాగా అరికట్టవచ్చును.

పీకపురుగు - దొలుపురు పురుగు

పీకపురుగు తరువాత దొలుపురుపురుగు, దూడేకుల పురుగు, కెల్లనల్లి, పిండినల్లి, చెడపురుగులు ముఖ్యమైనవి. వీటినివహించే రసాయన పదార్థాలు చల్లి అరికట్టవచ్చును.

జనవరి, 1984

చెఱకు అభివృద్ధి

పరిశోధన స్థానముండి చెలువ దీని సూచనలను రైతుల కందజేయడానికిగాను చెఱకు అభివృద్ధి ప్రణాళిక మొదటగా 1949 న సం.లో ఆచులు పెట్టబడి 1956-57 లో విస్తృతం చేయబడింది. ఈ అభివృద్ధి కార్యక్రమం రెండు భాగాలుగా ఉన్నది. అవి (1) చెఱకు ఫ్యాక్టరీ పరిసర ప్రాంతాలలో పరిశోధనా ప్రసార కేంద్రాలను నడపడం, (2) విరివిగా చెఱకు పొనుచేసే తాలూకాలలో ప్రత్యేక సిబ్బంది యేర్పరచి రైతులకు సలహాలు యివ్వడం.

ఇలాంటి ప్రసారకేంద్రాలు ఇప్పుడు బొద్దిలి, యలమంచిలి, సామర్ల కోట, తణుకు, పుయ్యూరు, చిత్తూరులలో నెలకొల్పబడ్డాయి. ఈ కేంద్రములు, అసలొపల్లి పరిశోధన స్థానమునుండి చెలువదన సూచనలను ఆయా ప్రాంతాల కేంద్రవరకు ఆచుగుండ్ల మోపరీక్షించుటయేకాక ఆయా ప్రాంతీయ పరిస్థితులనుకూడా పరీక్షించి తగు సలహాలను యివ్వడానికి యేర్పడ్డాయి.

ప్రత్యేక చెఱకు అభివృద్ధి సిబ్బంది ప్రస్తుతం 20 తాలూకాలలో పనిచేస్తున్నారు. ఈ అభివృద్ధి కార్యక్రమం సుమారు 1.30 లక్షల ఎకరాలకు వర్తిస్తున్నది. చెఱకు పరిశోధన, ప్రసార కేంద్రాలనుండి సూచించిన ఆచరణ యోగ్యమయిన అంశాలను ఈ ప్రత్యేక సిబ్బంది రైతుల సహకారంతో వారి పొలాలలో ప్రవేశపెట్టి అభివృద్ధి కార్యక్రమాలను ఆచులు జరుపుతున్నారు.

మన రాష్ట్రంలో 1956-57 సం.లో సుమారు 40 లక్షల ఉన్నుల చెఱకు ఉత్పత్తి అయింది. 1982-83 సం. నాటికి 71.97 లక్షల ఉన్నులకు పెరిగింది. రాష్ట్రంమీద ఎకరానికి 26 ఉన్నులనుండి 30.83 ఉన్నులకు పెరిగింది. రాష్ట్రం మొత్తం మీద

మూడవ పంచవర్ష ప్రణాళికాంశానికి 81.16 ఉన్నులకు పెరుగుటకు అభివృద్ధి కార్యక్రమం అచులు జరుగుతున్నది.

పంచదార పరిశ్రమ

గారిపోలూరు పెనములను ఉపయోగించి పంచదారను తయారుచేసే పరిశ్రమ పరిస్థితి 1981 సం.లో ఇండియా ప్రభుత్వంవారి ఆదేశానుసారం టారిఫ్ బోర్డువారు పరిశీలించి ఒక నివేదికను వ్రాశారు. దేశీయ పంచదార పరిశ్రమను ప్రోత్సహించేందుకు దిగుమతి చేయబడే పంచదారమీద సుంకాన్ని విడిచి వారిని పీరు పిపారసు చేశారు. ఇండియా ప్రభుత్వంవారి సలహాల ననుసరించి 1982 సం.లో జిగుమతి సుంకాన్ని విడిచారు. తరువాత బ్రహ్మాండంగా పంచదార పరిశ్రమ విస్తృతమయ్యింది. మన రాష్ట్రంలో ఫ్యాక్టరీల సంఖ్య ఒకటినుండి ప్రస్తుతం 17 వరకు పెరిగింది.

ఆంధ్రరాష్ట్రంలో మొట్టమొదట కాటి వెల్లాన్ని కరిగించి పంచదార ఉత్పత్తి చేయడాన్ని సామర్లకోట ఫ్యాక్టరీలో చేస్తుండే వారు. తర్వాత 1984 సం.లో మొదటి పంచదార మిల్లు బొద్దిలిలో నెలకొల్పబడింది. ప్రస్తుతం మన రాష్ట్రంలో 7 ఫ్యాక్టరీలు సహకార సంఘాల యాజమాన్యంలో పడుస్తున్నాయి. 9 ఫ్యాక్టరీలు కంపెనీవారి యాజమాన్యంలోను, ఒకటి గవర్నమెంటువారి ఆధీనత్యంక్రింద పడుపబడుతున్నాయి. ప్రస్తుతం పనిచేస్తున్న ఫ్యాక్టరీల పేర్లు, అవి రోజుకు ఆదగల చెలుకు తూకం ఈ క్రింద యాయడం జరిగింది.*

ఈ సం. (1982-83) సుమారు 20,000 ఉన్నుల పంచదార విదేశాలకు యెగుమతి చేయబడెను. ఆంధ్రప్రదేశ్ గవర్నమెంటు వారు తారతమ్యభక్తులవారి ఎంపెషియల్

కమోడిటీస్ ఆకు ననుసరించి చెబుతున్న భావము చేశారు

ఆర్థికాభివృద్ధికి పంచదార పరిశ్రమకు

పరా పద్ధతులను విధిస్తున్నా ఇటీవల ఒక

ఈ విధంగా చెబుతున్నారని గ్రామీణులకు ఎంతో దోహదకారి అవుతున్నది

రాష్ట్రంలోని పంచదార వ్యాపారాలు, వాటి వివరాలు

వ్యాపార పేరు	గ్రామం	జిల్లా	దినానికి ఆదాగల చెబుతున్నా
1. శ్రీ రామా ఫుగర్స్ & ఇండస్ట్రీస్ లిమిటెడ్	బొమ్మిలి	శ్రీకాకుళం	800
2. శ్రీ రామా ఫుగర్స్ & ఇండస్ట్రీస్ లిమిటెడ్	శివానగరం	..	450
3. అముదాలవంస కోఆపరేటివ్ & ఇండస్ట్రీయల్ సొసైటీ లిమిటెడ్	అముదాలవంస	..	1000
4. అనకాపల్లి కోఆపరేటివ్ & ఇండస్ట్రీయల్ సొసైటీ లిమిటెడ్	కుమ్మసాం	విశాఖపట్నం	500
5. ఏటికొప్పూరి కోఆపరేటివ్ & ఇండస్ట్రీయల్ సొసైటీ లిమిటెడ్	దార్లపూడి	..	1000
6. చిదోదవరం కోఆపరేటివ్ & ఇండస్ట్రీయల్ సొసైటీ లిమిటెడ్	చిదోదవరం	..	1000
7. కాండవ కోఆపరేటివ్ & ఇండస్ట్రీయల్ సొసైటీ లిమిటెడ్	పాయకరావుపేట	..	450
8. కిర్లంపూడి ఫుగర్స్ లిమిటెడ్	పిఠాపురం	తూర్పుగోదావరి	800
9. దక్కన్ ఫుగర్స్ & అటోమోబైల్ కో. లిమిటెడ్	సామర్లకోట	..	1000
10. నర్సారాయ ఫుగర్స్ లిమిటెడ్	చెల్లూరు	..	1000
11. ఆంధ్రా ఫుగర్స్ లిమిటెడ్	కణుకు	పశ్చిమగోదావరి	1200
12. పాంకొల్లు కోఆపరేటివ్ అగ్రికల్చర్ & ఇండస్ట్రీయల్ సొసైటీ లిమిటెడ్	పాంకొల్లు	..	1000
13. వి. వి. యస్. ఫుగర్స్	దాగల్లు	..	800
14. కె. సి. పి. లిమిటెడ్	పుయ్యూరు	కృష్ణా	2500
15. చల్లపల్లి ఫుగర్స్ లిమిటెడ్	చల్లపల్లి	..	800
16. చిత్తూరు కోఆపరేటివ్ అగ్రికల్చర్ & ఇండస్ట్రీయల్ సొసైటీ లిమిటెడ్	చిత్తూరు	చిత్తూరు	1000
17. నైజామ్ ఫుగర్స్ లిమిటెడ్	షక్కర్ నగర్	నిజామాబాద్	1200
18. నైజామ్ ఫుగర్స్ లిమిటెడ్	షక్కర్ నగర్	నిజామాబాద్	2000

పరిశ్రమకు ప్రాతిపదిక బొగ్గు

ఉత్పత్తి :

నాణ్యత కూ, సేవ కూ గుర్తుంచుకొనండి :

1956	16.82	అక్షయ
1957	19.19	..
1958	21.16	..
1959	22.30	..
1960	24.51	..
1961	27.51	..
1962	30.71	..

సింగరేణి బొగ్గు గనులు

'మెమోర్ మంజిర్' రెడ్ హిల్స్, హైదరాబాద్-4, ఆంధ్రప్రదేశ్.

తెలిగ్రామ్ : 'కోర్ మెన్స్'

తెలిఫోన్ : వెం, 32766, 32271, 34775

సంఘ సంస్కరణ కవిత్వం-2

డా॥ సి నారాయణరెడ్డి

2. వర్ణవ్యవస్థానిరసనం

మానవోద్యమం ఖలమత వర్ణవ్యవస్థా సాలను కూకటివేళ్ళతో పెల్లగింపవలె నని విజృంభించిన మహోద్యమం. తెలుగునాట వెలసిన బ్రహ్మచర్యము ఈ కృత్వకావ్యే ప్రచారం చేసింది. బ్రహ్మసమాజం చేత ప్రభావితమైన నాటి యువ భావకవి వర్ణ విద్వేష కృంజలాల్ని తెంచాలని ఉద్దేశం పెంచాడు.

'గుణములేని వాని దే కులమైతేనేమి తల్లిమైతేనేమి శ్రీ చరణముంటునేని ఏ కౌటల్గము వాని నేర్పరింది' కాని చీకటి గదులున్న జగదీశ్వరాలయము

లోనే¹.

అనే గేయంలో పరమేశ్వర సన్నిధానంలో వర్ణప్రసక్తి లేదని స్పష్టం చేశాడు. అయితే ఈ ప్రబోధం భక్తివి కేంద్రంగా పెట్టుకొని సాగింది. ఇది మనకు కొత్తగాదు. భక్తి జ్ఞానం వర్ణప్రసక్తి లేదని భారతంలోని దర్శన వ్యాధిని చరిత్రం నిరూపిస్తుంది. భగవద్గ్రామానుజాం వైష్ణవ మతం దీనినే ప్రతిపాదించింది. 'పల్నాటి చానకూడు' ఇందుకు నిదర్శనం. 'తైమకుకం' దీనినే నోక్కి చెప్పింది. సాలకురికి బసవపురాణంలోని శివ భక్తుల చరిత్రలు దీనికి ప్రబల సాక్ష్యాలు. కాబట్టి భగవత్సన్నిధిలో కుల ప్రసక్తి లేదనే విషయం ఈనాటిది కాదు.

అయితే వర్ణవ్యవస్థను భక్తి భావం దృష్ట్యా కాకుండా సాంఘిక చైతన్యం దృష్ట్యా నిరసించడం ఈ యుగంలోనే ప్రారంభమైంది. పూర్వకాలంలో భక్తి విషయంలో అన్ని కులాల వాగినీ చదునైన చరిత్ర ఉంటేమో కాదు సాంఘిక విషయంలో వర్ణ వ్యవస్థను చాలా లోతుకు దిగి పుంచేది. సవ్యకవి ఈ వర్ణవ్యవస్థకు ఎదురు తిరిగాడు. గౌరొన్నిబట్టి కాక కులొన్నిబట్టి మానవుల హెచ్చు తగ్గులను నిర్ణయించే వ్యవస్థను ఇతరు నిరసించాడు. కడజాతి వానికి సంఘం చూపిన విడితొడిమికి ఎదురుదిరిగి కావ్య రూపంలో సవాలు చేశాడు. గగనగంగ కూడ కడజాతివాని కలమీద పులుమబడిన సంకాన్ని కడిగి కరుణించ లేదయ్యె నని ఆక్రోశించాడు. ఈ కడమైన ఆక్రందనలకు జాషువాగారి 'గద్దీలము'లో అక్షర రూపం సిద్ధించింది. 'భరతోర్వరకున్ కడ గొట్టు బిడ్డ దైన అరుంధతి నుతుడు తన దుస్థితిని తైలాన పతితో విన్న వింజవంసం దని గద్దీలంలో తెలిపిన నంజేమిది. ఈ కావ్యంలో జాషువాగారి కవితాహృదయం పరిపూర్ణ పరిణతి నందింది. కవి ఈ కావ్యంలో ఆనాడు బిగుసు కొనిపోయిన వర్ణవ్యవస్థలోని కుళ్ళును వెలి జిమ్మడానికి ప్రయత్నించాడు. అంటరాని వానికి 'ననాతన ధర్యధేనువుల్' పిదికిన 'సాల' లభించ వని, అతని గారిసోకగా

'నాల్గు పడగల హైందవ వాగరాజు' కనిరి మన కొడుకాడని, 'ప్రతిమల పెండ్లి నేయుటకు వందలు వేలు త్యజింతుగని దుఃఖితమవులైన' వారి పాత్రలో భరత మేదిని మెరుసు విచ్చుచిన, సశలమైన వ్యంగ్యంతో వర్ణవ్యవస్థాగతి గురగాగాలను, దుస్థితులను ఎత్తిపొకిచారు.

3. సంఘవ్యవస్థా నిరసనం

జాషువాగారు కేవలం సంఘంలో వర్ణ వ్యవస్థపల్ల జరుగుతున్న అన్యాయాలనే విమర్శించారు. ఒక్క వర్ణవ్యవస్థే కాదు, సంఘంలోని నమస్త వ్యవస్థ కుళ్ళిపోయిందని హుంకరించి తెలుగునాట విప్లవశంఖం పూరించిన వారు త్రిపురనేని రామస్వామి చౌదరిగారు. సంఘశీరానికి వర్ణవ్యవస్థ ఒక అంగం. ఈ ఒక్క అంగానికి చికిత్సచేసే సంత మాత్రాన అది బాగుండదు. అందుకు మొత్తం అంగాలను పరిశీలించాలి. అంతే రుగ్మకతకు మూలకారణ మేమిటో కనుక్కోవాలి. ఈ దృష్టితో ఘనస్థ త్రిపురనేని వారికి నమస్త సంఘవ్యవస్థ వ్యాధిగ్రస్తమై యున్నట్లు అనిపించింది. సంఘంలో అధికారముద్రవహించిన పురాణాలు, ధర్మ శాస్త్రాలు, ఇతిహాసాలు అగ్రజాతుల వారు తమ స్వార్థంకోసం కల్పించుకున్న కట్టు కథలనీ, వారిచ్చిన పురాణాల నల్లముందుకో తతిమూ చర్చించారు మైకంలో మోఢ్యంలో

వదయున్నారనీ, సంఘవ్యవస్థను అమూల్యంగా మార్చేనే గాని కథను జాతులకు విముక్తి లేదని కొందరిగారి సిద్ధాంతం. ఈ సిద్ధాంతాన్ని పురస్కరించుకొని వారు పురాణాల్లోని కథలు బాతులనీ బూటకాలనీ నిరూపించడానికి ప్రయత్నించారు. ఆర్యులు ద్రావిడులకు చేసిన అన్యాయాలను వెల్లడించారు. రాక్షసు లెవరో కాదు ద్రావిడులే అని, రామాదులద్వారా ఆర్యులు పక్షిజాతి దేశంలో ఉన్న ద్రావిడులను అన్యాయంగా హతమార్చారని ఎలుగెత్తి చాటారు. పూర్వపు 'ఆర్యసైన్యధర్మిక' అని చెప్పేవాళ్ళు పూర్వపు రాసురాసు కూర్చులనే తెగను వృద్ధులని రచించారు. తమ చరిత్రోదన ఫలితంగా తేలివచ్చిన చాతుర్యం లక్షణాలను సరికొత్తగా వినిపించారు. కంఠాంతరం, ప్రహర చరిత్ర మొదలైన వాటిలో ఆర్యులు ద్రావిడులకు (రాక్షసులకు) వ్యతిరేకంగా చేసిన పన్నులను ఎత్తివేసి పాతకులను దిగ్భ్రాంతిచేసారు. భగవద్గీతలోని 'చాతుర్యవ్యవస్థ మయాస్థవ్యం అనే మాటానికి ప్రతికూలంగా బ్రహ్మసాయధే కృష్ణుడుగా మరో భగవద్గీతనే రచించారు. 'సూతపురాణం'లో వారు తమ సిద్ధాంతాలన్నిటినీ ప్రవేశపెట్టారు. పురాణాల్లోని కొన్ని కథలు ఏవిధంగా కల్పితాల్లో, వాటి యదార్థమేమిటో సూతమూర్తి కవికి వివరించినట్లుగా ఈ పురాణం పాగిపోయింది. రచనా విషయంలో అచ్చంగా తిరుగులేకపోతే కవుల ఒకవదిలే సంప్రదాయ సిద్ధాంతం పాగినగ్రంథమిది. కాని వస్తువు దృష్ట్యా సమ్యక్విశ్లేషంలోనే వస్తుంది.

4. గాంధీయ దృక్పథం

మానవోద్యమాన్ని వ్యక్తి స్వాతంత్ర్య సరిధినుంచి సమష్టిమానవత్రేయా మార్గంలో

ప్రవేశపెట్టిన మహానీయుడు గాంధీజీ. మతం, వివాహం మొదలగు సమస్యల కంటే ఆర్థిక దుస్థితి, భావదానిత్ర్యం తీవ్రమనస్థితి అని గాంధీజీ గ్రహించాడు. ఈ దృష్ట్యానే అతడు ప్రాచీన యుగపు ప్రబోధించిన ధర్మసూత్రాలకు క్రొత్త వ్యాఖ్యానం రచించాడు. భగవద్గీతలోని కర్మయోగానికి ప్రాముఖ్యమిచ్చాడు. మానవుని మనస్సును జయించడానికి కత్తి కన్ను కారుణ్యమే ప్రణయమైనదని నిరూపించాడు. జాతీయతనయానికి గ్రామవికాసం అత్యవసరమని ప్రబోధించాడు. సత్యం, ధర్మం, ప్రేమ అనే విశాల మాత్రాలద్వారా తన దృక్పథాన్ని దేశీయుల కందించాడు.

గాంధీజీ సిద్ధాంతాల ప్రభావం సమస్త వ్యక్తుల కొందరిమీద విశేషంగా ప్రసరించింది. వారిలో తుమ్మల సీతారామమూర్తి చొదలగాదు అగ్రగణ్యులు. వారి 'ధర్మతోశ్రి' అనే కావ్యం ధర్మవీరానికి, 'అత్మార్పణము' అనేది ఆత్మార్పణ తత్వానికి (దయావీరానికి) మధ్య భేదాన్ని చాటుతాయి. ఈ రెండు కావ్యాల్లో మొదటిది వారితండ్రిగారి ధర్మతత్వరచనా, విస్తారపరిచిత వృత్తిని చాటితే, కవిగారి తండ్రిగారు తన ముంగిటికి వచ్చి వారినబింగారు ముద్దలను 'నా కేందు'కని క్రోసి పుచ్చిన ఉదంతం చిత్రీకరించిన కావ్యంలో 'రెండోది భారతంలోని 'బుద్ధిజీవితో' పాశ్చాత్యము'ను అనుసరించి పెంచి వ్రాయబడిన కావ్యం. ఒక కవితో తన 'పెంటి'నే పొడవెత్తుకొన్న కలుకు పెంజుకువని కథాపు ముందు భల్లారపురానికి కవికరించి ఆత్మార్పణం చేస్తుంది. అనంతరం ఆ కలుకుపెంజుకు వానిలో మన చరిత్రనం రలుకుతుంది. ఈ వృత్తాంతం ఎంతో రమ్యంగా చిత్రీకరించబడింది. ఈ కావ్యంలో ఆత్మార్పణ తత్వం ప్రధానంగా నిర్దేశించబడింది. జీవకారుణ్యం యొక్క అవశ్యకం ప్రతిపాదించబడింది.

ఈ రెండు కావ్యాలూ గాంధీజీ జీవనం ప్రభావం కలిగియున్నవే. ఈ కావ్యాలే కాక గాంధీగారి ప్రభావానికి సంపూర్ణంగా లోనై తుమ్మలవారు గాంధీగారి ఆద్యతత్వం రచన సమీక్షాకావ్యంగా రచించారు. ఇది అనువాదమే కాబట్టి రచనా విషయంలో సమ్యక్ ప్రసక్తి లేదు. అయితే గాంధీగారి జీవితాన్ని కావ్యమనువుగా చేసుకోవడంలో ఉన్న సమ్యక్ గమనించదగినది.

గాంధీయ దృక్పథంలో విశ్వమానవ ప్రేమ, జీవకారుణ్యం గణనీయమైనవి. పింగళి కాటూర 'సౌందర్యము' స్థూల దృష్టి ప్రణయకావ్యం లా కనిపించినా, విశ్వమానవ ప్రేమను, జీవకారుణ్యాన్ని దృఢపరచేసిన కావ్యం. విశ్వవాద వారు ఈ కావ్యాన్ని గూర్చి వ్రాస్తూ ఇలా అన్నారు. 'ప్రపంచ భూమిరచనల్లో శిల్పపు లోతికి ఆర్యుల కట్టి శ్రీ ముఖ్యుని కృష్ణారావుగారి ప్రభావముతోకలిపి సౌందర్యముగా మూర్తి కట్టినది.' (సమస్తసాహిత్యము (వ్యాసము) భారతి 1940 ఏప్రిల్) ప్రస్తుతం మనకు ఈ కావ్యంలోని శిల్పం ప్రసక్తం కాదు. వస్తువు మాత్రమే. అనన్యువు మీద ముఖ్యునివారి ప్రభావము దని పైమాటల్లో చెప్పబడింది. ముఖ్యులు వారు మానవోద్యమానికి సంబంధించిన గాంధీవారు. వారి ధ్యేయాల్లో విశ్వమానవ ప్రేమ, జీవకారుణ్యం, సత్యాన్వేషణ ముఖ్యమైనవి. ఈ కావ్యంలో ఈ లక్షణాల ప్రభావం ఎంతో ఉన్నది. ఈ కావ్యంలోని సుందరి సందుల గాద ఆశ్చర్యమేమిట రచించిన 'సౌందర్య సందర్భము'లోంది. ఈ రెండు కావ్యాలకు పోలిక ఈ మాత్రమే. తెలుగు కృతిలోని శిల్ప విన్యాసం, భావరామజీయకం, వస్తు సముష్ఠిలనం, పాత్రపోషణం ఈ కవుల యొక్క స్వోపజ్ఞరమూలే. ఇక ఈ కావ్య

జయభేరి

జంధ్యాల వేంకటేశ్వరశాస్త్రి

వరుగెత్తి రావోయి మెనగాడ !

అరిటలము హతమార్చు గలవాడ !

మాతృ రక్షా దీక్ష మహిత కర్తవ్యము

వజ్ర సంకల్పయుత వక్షస్థలముల్తో

ఉర్ము నరముఖానిండ ఉడుకు రక్తము సొంగ

ఇసుకండలు తిరిగి ఇంద్రశక్తులు కలిగి ||వరు||

పాంచజన్యము నూడ పార్థసాగధి నేడె

పాశుపతాస్త్రము పల్లలుడు సంధించె

దశదిశలు మార్పొగి దద్దరిలి పోయినవి

అనాధ్యయ శక్తులకు లంతమ్ము ఈనాడె ||వరు||

ఇంద్రశిఖాద్రిపై ఇలవేల్పు దుగ్గమ్ము

అనురక్తకుల జలప అంగవేచి నీలచె

సూరీజగన్నాథ పూర్వరథ చక్రాలు

గిరిగిరా మునుముందు దొరలిపో సాగినవి ||వరు||

కలకత్త లోనున్న రాశికా జగన్మాత

నిజరొద్ర రూపాన నిల్వబడి నూచినది

వై ఘానగిర్మైన గరళబంధు చేక

ప్రళయ హండముతో ప్రత్యక్ష మైనాడు ||వరు||

దై నకర్తూని నగర్భుగర్భుగమనిన

సత్త్వము సత్త్వము జగతిలో జయమందు

శారతమ్ముక్కలై భండనము గావించ

యావత్ ప్రపంచమ్ము ఆశ్వర్య పడిపోయె ||వరు||

చై నా విరోధమ్ము నరికాదు యనికాదు

సామ్రాజ్య విస్తరణ సాగర్భసంభూతమ్ము

సాగర్భత్రయ హక్కునే వజ్రసంఘాతమ్ము

విశ్వమ్ము నీ కర్తవ్య విజయమ్ము కాంక్షించె ||వరు||

వస్తువునై గాంధీయ దృక్పథం యొక్క
ప్రధాన మెంతవరకుందో చూద్దాం.

భార్యలోల్లడై సమస్త లోకాన్ని మరచిన
నందునికి బలవంతంగా బుద్ధుడు సన్మాన
మిస్తాడు. అతని పనిమ్మును మారుస్తాడు.
సండు దమకుండున్న ప్రేమ 'అఖిలజాతు
సామాన్యమైనదని. అప్పుడైన ప్రేమకు
విషయాది వికారాండ పని ప్రబోధిస్తాడు.
బుద్ధుడతనికి బోధించిన భూపాద బుద్ధి.
'కాదుకులమని వారలకు

హరిమి దిక్షపు; మాతృహీనుల
బుద్ధులకెల్లె చల్లమయ
పోషణనేయము, 'నా'యనంగలే
కడతడు దీనుల మనుషు.

మార్పుల కాదటవై భజింపు, మీ
పుడబుదినమ్ము నల్లు. బుదెపో

నరమార్గము బొద్దజాతికీ
నల్లులైన ప్రేమ, వెల్లివిరిసే జీవకారుణ్యం
బొద్దజాతి లక్ష్యాలని, అవే అందరికీ ఆదర
జీయా లని ఈ సద్యంలో ప్రబోధించబడింది.
గాంధీగారి ప్రబోధించిన లక్ష్యాలు ఇవే.
గాంధీగారి ప్రధానం వల్లనే ఈ కవుల దృష్టి
బొద్దందై పు మళ్ళింది. అప్పుటికి భారత
దేశంలో బొద్దమతం ప్రచారంలో లేదు.
దాని దీపెత్తిన వారెవరూ లేరు. రాజకీ
నేరుగా బొద్దమత ప్రధానంకో వచ్చిన
కావ్యం కా దిది. తిరునాళి వేంకటకవులు
గూడ ఈ శకాబ్ది ఆరంభంలో బుద్ధ చరిత్రం

రచించారు. ఇందులో విశ్వమానవ ప్రేమ,
జీవకారుణ్యం ఇంతవిశేషంగా రూపు దిద్దుకో
లేదు, గాంధీగారి ప్రధానం అప్పుటికి వారిపై
సోకలేదు. సాందరనందం తొలుత 1932 లో
ప్రచురించబడింది. అప్పుటికే గాంధీజీ భారత
దేశానికి మహాత్ముడు, పితామహుడూ
అయ్యాడు. అతని మాటలు మంత్రాలైనవి.
అతడు మెప్పినదాడ ప్రయాగయైనది. పంగళి
రాజుగల్గిలో రాజుని వారు గాంధీయ
దృక్పథం ఉన్నవారని వారి 'గుడిగంటలు'
అనే రావ్యంవారిని వి బూ పిత మైంది.
'సాందరనందం' గాంధీయ దృక్పథాన్ని
ద్వంద్వపాటే వాస్తవ్య కోటిర స్థాయిలో
నిలిపిపోయింది.

(నవీన్)

ఆంధ్ర ప్రదేశ్ లో వరిపంట 7.2 లక్షల ఎకరాలలో సాగు అవుతున్నది. సాలీనా 6-8 లక్షల బియ్యం చుట్టు ప్రక్కల వుండే బొంబాయి, మద్రాసు, రేలక రాష్ట్రాలకు ఎగుమతి అవుతున్నది. అందువల్లనే భారత దేశానికి మన రాష్ట్రం అన్నపుగును అవి చెప్పినదన్నది. మన రాష్ట్ర వరిపంట దేశపు మొత్తం పంటలో 10 శాతం విస్తీర్ణం, 12 శాతం ఉత్పత్తి కలిగివుంది.

అనేక రకాల కిరొచ్చుకుని నేలలో సాగు అవడంవల్ల వరి పండించే రైతుల సమస్యలు చాలా రకాలుగా వున్నాయి. ఈ సమస్యలను పరిష్కరించడం కోసం వరిపై పరిశోధనలు చెయ్యడం సుమారు 40 ఎండ్ల క్రితం మొదలైంది. ప్రాంతీయ కేంద్రాలు కూడా స్థాపించబడ్డాయి. ఇప్పుడు మన రాష్ట్రంలో వరి పరిశోధన కేంద్రాలు 15 ఉన్నాయి.

ఈ కేంద్రాల్లో జరిగిన సక్రమమైన కృషి వల్ల 90 నుంచి 220 రోజుల్లో పండే 80 మేలైన వరి రకాలు తయారు చేయబడ్డాయి. వీటిలో 38 రకాలు రైతులకు విరివిగా అందుబాటు చేయబడుతున్నాయి. ఏటా 3900-3600 అన్నుల మేలైన విత్తనాలు రైతులకు సరఫరా జరుగుతున్నాయి. ఇప్పుడు మొత్తం వరి విస్తీర్ణంలో సుమారు 70 శాతం మేలు రకాలకే పంట సాగు అవుతున్నది. మేలైన కృషివల్లనూ, విరివిగా ఎరువుల ఉపయోగం వల్లనూ, ఎకరా దిగుబడి ఒక డికాబర్ లోనే 787 పౌండు నుంచి 1122 పౌండులా పెరిగింది. వరి పరిశోధనలోని విశేషంకాదు 1. ఎక్కువ ఎరువులను తక్కువ రకాలు : బరిమైన నేలల్లో అమలులో వున్న

ఉత్తమకృషి పద్ధతుల వల్ల ప్రస్తుతం వాడుకలో ఉన్న వరి రకాలు అన్నీ కోసే ముందు వారిపోతాయి. ఈ సమస్య కోస్తా జిల్లాలో చాలా విషమసమస్యగా అయింది. పంట కొంచెం ఎరువులను కూడా తక్కువే లేక పడిపోతుంది. అందువల్ల ఎక్కువ ఎరువులను తట్టుకునే రకాల ఉత్పత్తి చాలా అవసరం. సుమారు పది సంవత్సరాల నుంచి ఎక్కువ ఎరువులను తట్టుకునే జపాను రకాలతో మన దేశవాళీ రకాలు సంపూర్ణంపడింది. వరి కోడనలు సాగు తున్నాయి. వీటిలో 6 రకాలు కొంత బాగా రనిపించేవి. ఈ రకాలను గురించి ఇంకా

అటు వట్టం కలుగుతున్నది. ఈ సమస్యను పరిష్కరించడం కోసం మారుమేరు పరిశోధన కేంద్రంలో 1966 సంవత్సరం నుంచి ఒక ప్రత్యేక మొదలైంది. MTU1, SLO13 రకాలు గట్టి కర్రగా MTU3 అనే బిసంగి రకంలోను, Book, Apostol అనే ఇంకా రెండు ఇండో చీనియా రకాలతోను సంపూర్ణంపబడ్డాయి. ఈ సంతతులలో, రెండు రకాలు అంతిమ పరీక్షలలో ఉన్నాయి.

రెండవ పంటకు పనికీపచ్చే చిన్న వరి రకాలు

నవంబరు, డిసెంబరు, జనవరి, ఫిబ్రవరి వరకూ సాగుయ్యే రెండవ పంట మొత్తం పంటలో 10 శాతం గోదావరి డెల్టా ప్రాంతం లోనే సుమారు 4 లక్షల ఎకరాలు రెండవ పంటకాలంలో సాగు తున్నాయి. మార్చి నెలలో నీలు ఎర్రడివల్ల డెల్టా వివరి ప్రాంతాల్లో పంట డెబ్బింటున్నది. సాధారణంగా రెండవ పంటకు జనవరిలో నారు పోసి ఫిబ్రవరిలో నాటుతారు. జనవరి నెలకన్న ముందు నాటు చెడితే గొట్టంపురుగు పంటకు బాగా నష్టపడుతుంది.

ఇప్పుడు అందుబాటులో ఉన్న MTU9 MTU15 రకాలు, 4 నెలలకంటే ఎక్కువ కాలంలో పంటకు వస్తాయి కనుక, వీటి ఎర్రడివల్ల డెబ్బింటాయి. ఈ రకాలకన్నా కొంచెం తక్కువ కాలంలో కోతకు పచ్చే రకాల ఉత్పత్తికోసం, MTU3, MTU15 MTU20 అనే రకాలు త్వరగా పూతయివచ్చే చైనా, జపాను వరిరకాలతో సంయోగం చేయబడ్డాయి. వీటిలో 3312, 3318, 8343 నెంబర్లు మారుమేరు కేంద్రం లోని వరి

అభ్యుదయముఖంగా వరి పంటలు

ఎన్. ఎల్. వి. కృష్ణమూర్తి వివరంగా పరిశోధనలు సాగాలి. 2. పంట వారిపోని అత్తుళ్ళ రకాల ఉత్పత్తి : గోదావరి కృష్ణా డెల్టా ప్రాంతాల్లో అత్తుళ్ళ రకం. ఎక్కువ సాగుబడితో వుంది. MTU1, SLO13 అనే అత్తుళ్ళ రకాలు, రకరకాల నేలలోను సాగుబడి పద్ధతులలోను పంట బాగా ఇస్తాయి. ఉప్పు నేలల్లోను కొంచెం మురుగుడు ప్రాంతాలలోను కూడా ఈ రకాలు బాగా పంటుతాయి.

కానీ ఈ రకాలు కొంచెం మాత్రం రసాయనికపు ఎరువులు వేస్తేనే వారి పడి పోతాయి. ఈ రకాలు, పెద్దెంబరు, అక్రొబరు నెలల్లో పూతకు వచ్చి తుఫానులో చిక్కు కొని గింజి చాలా భాగం బొడ్డు అయి రైతు

కోడనలో జాగా పంపాయి

ఇవికాక రాజగిరికలు, తెల్ల గిరికలు, ఓడు పన్నాలు, బుద్ధ గిరికలు, దుబ్బి పన్నాలు, మైల పన్నాలు అనే ఏనుగులను రకాంతో పోషించుకున్నారు, రుద్రాదు, దిండి కేంద్రాలలో పరిశోధన జరుగుతున్నది.

దెరువులు, దావులరీతి పండే రకాలు విశాఖపట్టణం, నెల్లూరు, చిత్తూరు, కడప, కర్నూలు, అనంతపురం జిల్లాలలోను, ఇంకా తెలంగాణలోని చాలా భాగాలలోను, సుమారు 15 లక్షల ఎకరాలలో కనిపించే తెలుపులు, బావుల ఆధారంగా సాగు అవుతున్నది. ఈ ప్రాంతాలకు అనువైన రకాల ఉత్పత్తికోసం కడప జిల్లాలోని రకాల పరిశోధన కేంద్రంలో (ఇప్పుడు ఈ కేంద్రం ఉడుకురకు మార్చబడింది) 1958 లో కృషి మొదలయింది.

రాయలసీమ జిల్లాలలో పరిపంబ సాగు వద్ద రకాలకు వేరుగా పరిశీలించి 309 దేశవాళీ రకాల సేకరించబడ్డాయి.

MTU1, MTU3, MTU20, BCP3, రకాల అనువుగా ఉన్నట్లు తేలింది.

శ్రీకాకుళం జిల్లాలోని రాగోలు పరిశోధన స్థానంలోను, ఖమ్మం జిల్లాలోని వైరా కేంద్రంలోను కూడా ఈ రకం పరిశోధనలు జరుగుతున్నాయి.

అగ్ని తెగులు నిర్మించిన రకాలు మైక్నోరేసియాల్లో జీ అనే శీలీంద్రం ఏకేటా నెల్లూరు, చిత్తూరు జిల్లాలలో పరి పంబను నాశనం చేస్తున్నది. ఈ ప్రాంతాల్లో పంట అలవ్యంగా నాటకారు, దిగింబరు, బనవరి నెలలలో, గాలిలోతేను, ఉష్ణోగ్రత ఈ తెగులు చాలా అనువుగా వుంటాయి.

ఈ మధ్య మెచ్చుగా రసాయ

నికపు ఎరువులవలన, ఆత్మమ కృషి వద్దకులు అవలంబించడంవల్ల ఈ తెగులు మిగతా పరిపండించే ప్రాంతాల్లో కూడా వ్యాప్తి చెందింది. తెగులు నివారించే పద్ధతులలో తెగులును తట్టుకునే రకాలను సేకరించడం చాలా చపకవారు వద్దతి. అందువల్ల 1958 సంవత్సరంనుండి బిచ్చిరెడ్డిపాలెం లోని పరిశోధన కేంద్రంలో (ఇప్పుడు నెల్లూరు పరిశోధన కేంద్రం) కృషి మొదలైంది.

BCP1, BCP2 అనే మొలగొలుకుల రకాలు తెగులును కొంత తట్టుకుంటాయి. BCP1, BCP2, M1834 అనే మొలగొలుకుల రకాలు, ఇంకా GEB 24, MTU19 రకాలు 604, Co19, Co25 అనే అగ్ని తెగులును నిరోధించే రకాలతో సంపర్కించబడ్డాయి. వీటి సంపర్కం సంతతిలో 2092 (Co4×M1834) 5352, 5392 (Co4×BCP2) ఇంకా 6517, 6522, (Co13×Co4) రకాలు ఈ తెగులును చాలాభాగం నిరోధిస్తాయి. ఈ రకాలలో అగ్ని తెగులు వల్ల మెడవియపు శీతాశంకన్నా మంచలేదు.

ముంపుడు పరి రకాలు

పల్నూరు గోదావరి జిల్లాలోని కొల్లేరు నరస్సు శీలాల్లోను, ఇంకా మిగిలిన జిల్లాలలోని ముంపుడు ప్రాంతాలలోను సుమారు 2 లక్షల ఎకరాలలో పరిపంబ ముంపుడు వల్ల నష్టపోతున్నది. పూర్వంలో ముంపుడు పరి పరిశోధన కేంద్రంలో, 1950 లగాయకు పరిశోధన వల్ల PLA 2,3,4 అనే రకాలు సేకరించబడ్డాయి. వీటిలో మొదటి రెండు రకాలు MTU16 తో PTB15 సంపర్కించి కడుకునే చేతులవచ్చాయి. కొల్లేరు ప్రాంతం లోని విక్రమచక్రా ముంపుడు అంతే 4'×6' నిలిచే భూములకు అనువుగా ఉంటాయి. PLA4 అనే బియ్య అక్కుళ్ళు రకం కొల్లేరు అంచుల దగ్గరచేరితే ముంపుడు అప్పుడవుతుంది అయే ప్రాంతాలకు సరిపోతుంది.

ఉప్పునీటి వద్దు

రాష్ట్రంలోని 800 మైళ్ళ పొడవు పశ్చిమ ప్రాంతంలోను సుమారు 2 లక్షల ఎకరాలు భూమిలో ఉప్పువల్ల నష్ట పడుతున్నాయి. ఈ భూములలో పంట పండిస్తే రైతులకు చాలా నష్టం అవుతుంది.

తప్ప కొట్టడం

కున్నది. SR26 B అనే ఉన్నది రకం. గింజబోరుగుల్లి మా కలు ఎక్కువగా అవుతుంది. మచిలీపట్నంలోని పరిశోధన కేంద్రం 1954 లో మొదలయింది. 10022, 10034 అనే (MTU1×SR26 B) రకాలు మొదటి పంటకు దాగున్నాయి. MTU9 (గరికనన్నం) బిడ్డ మొలగొలుకులు రకాలు రెండవపంటకు దాగున్నాయి.

ఇవికాక 75, 87 నంబర్లు (Go18×కుడిర్) 1827, 1882 రకాలు జిల్లాలో పరిశోధించబడుతున్నాయి.

రెండవ పంటలో ముందుగా

సాగుయ్యే రకాలు

అక్టోబరునుంచి డిశంబరు నెలవరకూ గోదావరినది జలాలు వృధా అవుతాయి. అక్టోబరులో నాటుకు సరిపోయే పరి రకాలు సేరిస్తే ఈ నడిజలాన్ని ఉపయోగించి, వరి దిగుబడి ఇంకా ఎక్కువ చేయవచ్చు. ఈ కాలంలోని చలివర్షం పంట దాగా పెరగదు. తెల్ల వెన్ను పురుగు మూడంటిను దాగానవ్వ వస్తుంది. చాలాకాలం పరిశోధన చేసి ఈశ్వర కొర్రరకం అన్ని రకాలంటే దాగా అందరికీ రుజువు అయింది. కాని ఈ రకంగింజ లావుగా వుండి, ఎర్రబియ్యం కలిగి ఎక్కువనుంది రైతులకు సరిపోయే సామర్థ్యం, మారుతేరు పరిశోధన స్థానాలలోని కృషివల్ల, 289 నెంబరు (MTU3×SLO16) రకం దాగుండని తేలింది. ఈ రకం కొంచెం అదిరిగా నూక అవుతుంది.

వర్షాధారపు పరిపంట రకాలు

తూర్పు పశ్చిమ గోదావరి జిల్లాలలోను, కృష్ణా జిల్లా, ఆదిలాబాదు, మెదక్, నిజామాబాద్ ప్రాంతాల్లోను, వర్షాధారపు పరి రకాలు చాల అవసరంగా వున్నాయి.

MTU17, 18 అనేకోడిబడమ, కోడిజియ రకాలు ఎర్రబియ్యం కలిగి చాలనుంది రైతులకు పనులు అవడంలేదు. 1958 లో ఈ వర్షాధారపు పరిపంటను అభివృద్ధి చేయడం కోసం ఆదిలాబాదులో ఒక ప్రజాశిక్ష మొదలయింది. పని యింకా దాగా విస్తరించలేదు.

చేపంగి పరి

నీరు ధారాంగా దొరికితే మార్చినుంచి జూన్, జూలై నెలలకాలంలో కూడ పరిపంట పండించవచ్చు ఈ చేపవిపంట, నల్లండ, చిలీసగర్, మహబూబ్ నగర్, మెదక్ ప్రాంతాలలో జిల్లాలలో సుమారు 2 లక్షం ఎకరాలలో సాగు అవుతున్నది. ఈ పంట రకాలు చాల ఎక్కువ దిగుబడి యిచ్చి పురుగులు, తెగుళ్ళ వారినుండి ఎక్కువగా నష్టపడుతుంది నిలుస్తాయి. బియ్యం నాణ్యంగా ఉంటుంది. ఆశ్వినీకర్త వద్ద, కవారన వద్ద, ఓమగోడలు, తుంతుమ గుత్తులు, లక్ష్మీభోగాలు, గోరీభోగాలు అనేరకాలు దాగుచెప్పదగినవి. ఈ రకాలపై పరిశోధన దాగా వృద్ధి చెయ్యాలి.

తెల్లగొట్టపు పురుగును లట్టురునే

రకాలు

వరంగల్లు, ఖమ్మం జిల్లాలలోను, నిజామాబాద్, కరీంనగర్, మహబూబ్ నగర్ జిల్లాలలోని కొన్ని ప్రాంతాలలోను తెల్లగొట్టపు పురుగునవల్ల పరిపంట ఏపీటా నష్టపడుతున్నది. ఒక్కొక్క పురుగు పంటలో సుమారు 80-70 శాతం నష్టపడుతున్నది. ఈ పురుగును నిరోధించే రకాలను ఉత్పత్తి చేస్తే సులభంగా ఈ నష్టాన్ని నివారించవచ్చు. వరంగల్లులో 1959 సంవత్సరంనుంచి ఒక ప్రజాశిక్ష అమలులో వుంది. పాంసన్నాయి HR41, 42, 63, 63, 64 అనే రకాలు. ఈ పురుగును చాల దాగం

తట్టుకుంటాయి. కాని ఈ పరిశోధనలు ఇతోధికంగా చెయ్యాలి.

ఇంకా సాధించవలసిన సమస్యలు

(1) ఏజన్సీ ప్రాంతాల్లోను, గోదావరి వాలుల్లోను పండించే పరి రకాలు:

తూర్పు పశ్చిమ గోదావరి, ఖమ్మం, వరంగల్లు జిల్లాలలోని ఏజన్సీ ప్రాంతాల్లో సుమారు 2 లక్షం ఎకరాలలో పరి సాగువు తున్నది. ఈ ప్రాంతాల్లో వర్షపాతం, శీతోష్ణ పీఠ భౌగోళిక ప్రాంతాలకంటే వేరుగా ఉంటాయి. ఈ రకాలను గురించి పరిశోధనలు ఇంకా ఎక్కువ చేయాలి.

(2) గొట్టపుపురుగు లట్టురునే రకాలు:

కృష్ణా గుంటూరు జిల్లాలలో MTU19 (కుసుమ) రకం చాల విరివిగా సాగువు తున్నది. ఎకరాకు 4000-5000 పౌనుల దిగుబడి కూడ యిస్తున్నది.

1954 వ సంవత్సరం మొదలు ఈ రకం తెల్ల రింకపురుగు వాడకు తట్టుకోలేక దిగుబడి దాగా పడిపోయింది. ఒక్కొక్క ఏడాది పంటలో 90 శాతం చెల్లెలింట్లున్నది. ఈ ప్రాంతం రైతులు ఇప్పట్లో MTU19 కన్న దిగుబడి బియ్యంలోను నాణిగా ఉన్న SLO13 (అక్కుచ్చు) MTU22 (అటగడ) రకాలను వాడుతున్నారు.

ఎండిన వ గైలా సాయనాలవల్ల ఈ పురుగు వాడ ఇంకా తీరని నష్టము దాగానే వుంది.

ఈ తెల్ల వెన్నుపురుగును తట్టుకునే రకాలను పరిశోధించి విడుదల చేయడం కోసం తెనాలి ప్రాంతంలో ఒక పరిశోధన కేంద్రాన్ని స్థాపించడంకోసం ప్రభుత్వం ఆలోచిస్తోంది.

క్రొత్త ఇరిగేషన్ ప్రాజెక్టులకు అనువైన పరి రకాలు

దాగర్లుసాగు ప్రాజెక్టు మొత్తం

వీరమాత

శ్రీపాద లక్ష్మీనారాయణమూర్తి

అమె యొక వృద్ధురాలు; దురాక్రమణము చేసినచిన్న వైనాను చెనకి బోర బంచె చేతక పుత్రుని భరతమాతృ గౌరవమును స్వేచ్ఛయు గాచుకొరకు.

జననిదాన్య విముక్తికై మునుపు సుధను తీసికొని రాగ తన తల్లి దీవనలను బడసి యమరావతికి నేగు వై నతేయు మనసునకు పచ్చి నీపాకు తనయుడరిగె

జయము పొరచితంబగు వృద్ధమ - అ నూటనకు ప్రసాదించగా రోజు రోజు భక్తితో పూజిల్లనరించి భారమెల్ల దైవమున కప్పగించె సా ధన్యచరిత

పరోరమైనట్టి మరభిరంగుల నెదిర్చి తుట్టుతుది గుధిరంపుబిందువులు రాల్చి దైర్య సాహసములకు శాస్త్రపులు కూడ అబ్బురంపడజేసె ప్రాధార్పణము

ఏక పుత్రుని మరణము చెరిగి తల్లి యెంతగా విలపించెనో యెడద కుమిలి అనుచు ముత్రులు దలచి ఓదార్పుకొరకు చేరి రా వృద్ధమార కుటీరమునకు

అత్తనామకు మిత్రస్వర్గ కుసుమకౌగిల వార్తబిని ధన్యమయ్యెను బతుకటంచు శోకమెల్లను దిగ్బింబిగా వాకొనినది సన మనమున్న గలకొక్కె తల్లి యిట్లు

“నే నభాగ్యను మరయొక మానుడేని లేకపోయెను మాపుదేతైకభక్తి నంగరంబునకేగి యశంబునొంద గంపి వీరమాతృత్వ సాఫల్యమొదవ.”

అయితట్లు 32 లక్షల ఏకరాలలో నుమారు 18 లక్షల ఏకరాలు వరి సాగుక్రిందకు వస్తుందని అంచనా. ఈ ప్రాజెక్టులోని కుడి, ఎకమ కాలువల క్రింద వచ్చే భూములు, భూసారం, వర్షపాతం, శీతోష్ణస్థితులలో కొంత తేడా వుంది. అందువల్ల ఆంధ్ర ప్రాంతానికి అమరావతిలోను తెలంగాణాకు గరికపాడులోను పరిశోధన కేంద్రాలు నెం కొల్పబడాయి. ఇక్కడ వరి రకాలు, పంట సాగు పద్ధతులను గురించి కృషిచెయ్యాలి. పంట సాగు పద్ధతులు, ఎరువులు గురించి కృషి

ఇంతవరకు జరిగిన పరిశోధనలో

అయా ప్రాంతాల్లో వరి పంటకు అనువైన ఎరువులు సాగు పద్ధతుల గురించి పరీక్షించారు. ఈ పరిశోధనలు చాలాదిన సాధారణంగా ఇవ్వబడ్డాయికాని యిప్పుడు ప్రత్యేక ప్రాంతాలకి అనువైన ఎరువులు, పంటసాగు పద్ధతులను గురించి కృషి జరగాల్సిన అవసరం చాలా ఉంది. విత్తనాలు, నారు పాతివన్నడు మొక్కలమధ్య మూడు ఎరువుల పునయోగం గురించి అయా ప్రాంతాలకు విశిష్టంగా పరిశోధన చెయ్యాలి. ఈ నెలంబద్ధ మైన కృషి ఇతిముందు ఇంకా అధికంగా చెయ్యాలి.

మొత్తంమీద గడచిన నాడు దశాబ్దాల లోను పరిపంథి గురించి కృషి బాగానే జరిగిందని చెప్పవచ్చు కాని ఇంకా ముందు ముందు చెయ్యవలసిన కృషి చాలా ఉంది. ఎక్కువ దిగుబడి ఇచ్చే రకాలు వాటికి తగిన ఎరువులు సాగు పద్ధతులు అయా ప్రాంతాలకు అనువైనట్లు పరీక్షించి రైతులకు పరితాపం అందచెయ్యాలి. మూడవ పంచవర్ష ప్రణాళిక మిగతా కాలంలోను, ముందువచ్చే పంచవర్ష ప్రణాళికలోను ఈ కృషిని బాగా వృద్ధిచెయ్యాలి.

పండ్లు, కూరగాయల అభివృద్ధి - వాటి సాగుబడి

ఎ. మజిలీరావు

పళ్ళు, కూరగాయల్లో విటమినులు, లవణ పదార్థాలు, తదితర ఆరోగ్యాన్ని పెంపొందించే పదార్థాలు ఉండడంవల్ల అవి పోషక ఆహార పదార్థాలుగా పరిగణించబడుతున్నాయి. మనం తినే ఆహారంలో ఇవి లోపించినట్లయితే క్షుద్రికత, పోషకత, శక్తిగతత తగ్గడం, వ్యాధులు మొదలయినవి రావడం సంభవిస్తాయి. మనం విశ్వమూ తినే ఆహారంలో పళ్ళు, కూరగాయలా తగినంత పరిమాణంలో చేర్చి వుపయోగించినట్లయితే తృణదాహ్యం వాడుకలో మంచి పొదుపు చేశారున్నామనే వస్తు, అంతే గాక పళ్ళు, కూరగాయలు పండించుటవల్ల ఒక ఎకరాకు వచ్చే ఆదాయం ఏ ఇతర సంబంధిత కన్నా మూడు, లేక నాలుగు రెట్లు వుంటుందన్న

విషయం ఎరిగినదే. పళ్ళు, కూరగాయల ప్రజానీకానికి మంచి ఆరోగ్యాన్ని, శక్తిని ఇవ్వడమే కాక వారి ఆరోగ్యాన్ని పోషించి అదిక ఆదాయాన్ని యిస్తాయి. మన రాష్ట్రంలో నేడు పళ్ళు క్రింద దాదాపు 9.00 లక్షల ఎకరాలు, కూరగాయల క్రింద 1.8 లక్షల ఎకరాలు పొగవు తున్నాయి. పళ్ళు క్రింద, వున్న విస్తీర్ణంలో ఎక్కువ భాగం మామిడిపండ్ల క్రింద, అనగా 2.27 లక్షల ఎకరాలయి, అరటిపండ్ల క్రింద 0.20 లక్షల ఎకరాలు, విమ్మతాతి పళ్ళు క్రింద 0.84 లక్షల ఎకరాలు, మిగతా 0.22 లక్షల ఎకరాలు ఇతర మొలై పళ్ళు క్రింద సాగులో వుంది. ద్రాక్ష పండ్ల పెంపకం ఇప్పుడిప్పుడే విస్తరించబడుతున్నది. కూరగాయల క్రింద వున్న విస్తీ

ర్ణంలో ఎక్కువగా అంటే 0.88 లక్షల ఎకరాలలో ఉల్లిగడ్డలు, మిగతా విస్తీర్ణంలో, బంగాళా దుంపలు, చిలగడ దుంపలు, తదితర శీతాకాలపు, వేసవికాలపు కూరగాయలు పండించబడుతున్నాయి. మన రాష్ట్రం నుండి ఏడాదికి 40 కోట్ల ఇతర ఉన్నా గాష్ట్రానికి దాదాపు 2.0 లక్షల టన్నుల మామిడిపండ్లు, మహారాష్ట్ర, మైసూర్, మద్రాసు, బెంగాలు రాష్ట్రాలకు 0.15 లక్షల విమ్మతాతిపండ్లను, 0.8 లక్ష టన్నుల అరటి పండ్లను ఎగుమతి చేస్తున్నట్లు అంచనా వేయబడింది. ఇప్పుడిప్పుడే ద్రాక్షపండ్లు, ఎక్కువగా అనంతాపూరకము చెప్పకూడగలంత పరిమాణములో ఇతర రాష్ట్రాలైన మద్రాసు, మహారాష్ట్ర, బెంగాలు, ఢిల్లీ ప్రాంతాలకు ఎగుమతి చేయబడుతున్నాయి. ఈ రకము పళ్ళు

ఎక్కువగా హైదరాబాదు నగరపు పరిసర ప్రాంతాలలోను, కర్నూలు, కడప మరియు చిత్రాపుర ప్రాంతాలలోనూ ఎక్కువగా పండించబడుతున్నవి. కూరగాయలలో ఎక్కువగా ఉల్లిగడ్డలు, ఇతర ప్రక్క రాష్ట్రాలలోకి కాక, దూరప్రాంత్య దేశాలకు కూడ ఎగుమతి చేయబడుతున్నవి. పై చెప్పబడిన పళ్ళు, కూరగాయలే కాక ఆంధ్రరాష్ట్రంలో సీతాఫలాలు, అడవి ప్రాంతంలో ఏ పోషణ లేకయే పెరుగుతున్నాయి. దీనిక్రింద వున్న విస్తీర్ణము ఒక లక్ష ఎకరాలకు

ఆంధ్రప్రదేశ్

అరటిపండ్ల పరిశోధనా కేంద్రం, తణుకు.

పై బిడియుంటుంది. సీతాఫలము, "నీదవాని ఫలము"గ పరిగణించ బడుతున్నప్పటికీ మహానగరాల్లైన ఢిల్లీ మొదలయిన నగరాలలో దీని గిరాకీ యెక్కువ. ప్రతి ఏటా 8 లక్షల రూఫాయలకు పైగా విలువగల ఈ శక్కు మన రాష్ట్రం నుండి ఎగుమతి చేయబడుతున్నది. కాబట్టి మన రాష్ట్రం ఆహారధాన్యాలకే కాక ఆరోగ్యానికి అలవాటు చేపడవచ్చును.

అభివృద్ధికి అవకాశాలు

ఉద్యానవనకృషి రీత్యా ఆంధ్రప్రదేశ్ నుండి నాలుగు లాగాలుగ విభజించ వచ్చు.

1 తూర్పుశీరంలోని కొండ ప్రాంతాలు :

ఈ ప్రాంతంలో ఎక్కువగా 'మాందవం' లేక కమరాపల్ల, అనాన, లీదపండ్లు, అక్కడక్కడ కాఫీ తోటలు, ఆరటి, దానిమ్మ మొదలైనవి పెంచబడు తున్నాయి. శ్రీకాకుళం, విశాఖ పట్టణం, తూర్పు పశ్చిమ గోదావరి జిల్లాలలోని సముద్రపు మట్టానికి ఒక నేయనుండి నాలుగు వేల అడుగుల ఎత్తుకు పైగావున్న ప్రాంతాలలో ఎక్కువగా కాఫీ, కోకో, పైరిత్రము, కర్బురము, లవంగపు పట్ల (దాల్చిని), జీరేదీయం లను పండించుటకు అనువుగ వున్నట్లు, అరకులోయ, రంపచోడవరంలోని వ్యవసాయ క్షేత్రాలలో జిరిగిన ప్రయోగాలనుబట్టి తేలింది. అంతేకాక విదేశీయ కూరగాయలయిన గోబీ, పూగోబీ, గడ్డ గోబీ, నీబుడుంప, మొదలయిన వాటినికూడ ఈ ప్రాంతాలలో పండించ వచ్చునది, వాటి విస్తరణావకాశాలు కూడ ఎక్కువగా వున్నవని ప్రయోగము చేసి చూపెట్టబడింది. ఈ పై చెప్పబడిన ప్రాంతాలు ఎత్తైన ప్రదేశాలుగా వున్నందున ఎగువ ఏజెన్సీ ప్రాంతమున, 1,000 నుండి 1,800 అడుగుల ఎత్తులోవుంది, సువత్తు రానికి ¹ నుండి ² అంగుళాల వర్షపాత

నందిన అవసరమైన ద్రాక్ష

మున్న సమతల ప్రాంతాలను దిగువ ఏజెన్సీ ప్రాంతాని విభజించ బడినవి, దిగువ ఏజెన్సీ ప్రాంతాలనబడి పోలవరము, రంపచోడవరము, గోదావరి, గూడెముల పరిసరాలు తియ్య నారింజ, నీమ్మ, గజ విమ్మ, కోకో, ఆరటి, లీద, బేరికాయలను పండించడానికి అనువయినవి. ఈ ప్రాంతంలో వున్న కొన్ని ఎత్తైన ప్రాంతాలు, అంటే రంపచోడవరం తాలూకాలోని కుట్రవాడ, గుట్ట మామిడి, పలన ప్రాంతాలలో కాఫీ, లవంగాలు, జాపత్రి, జాజికాయ, ఖర్బూరం జీరేదీయం మొదలయిన వాటిని పండించ వచ్చును. రంపచోడవరంలోని పల పరి శోభన స్థానంలో "క్రయ్స్టల్" అనే శ్రేష్ట మయిన రకం 'కోకో' బాగా పండించ బడి, విస్తరించబడింది. ప్రస్తుతం ఈ రకపు మొక్కలు 350 పైగా పెంచబడు తున్నాయి.

లకునీటివనతి కలిగిస్తున్నాయి. ఈ ప్రాంతం లోని నేలలు సారవంతంగా వుండి నదీముఖ ప్రాంతాలలో లంకలుగా ఏర్పడ్డాయి. ఈ లంకలలో ఎక్కువగా కొబ్బరి, అరటి తోటలు పెంచబడు తున్నాయి. ఈ లంకల్లో కడిగివుండే పల్ల వు ప్రాంతాలలో వరిని మెట్ట ప్రాంతాలలో కూరగాయలు, మిరప, అల్లము మొదలైనవంటు లను పండిస్తున్నారు. ఎక్కువగా మామిడి, తియ్యనారింజ పళ్ళనేకాక జామ, నమోటా, పనసపండ్ల వంటి పళ్ళకుూడ ఇక్కడ పండించబడుతున్నాయి. గొట్టపు జావుల ద్వారా నీరు సమృద్ధిగా లభించడంవల్ల కూరగాయలు, అరటి, ఉల్లి పంటలను మన అవసరాలకు సరిపోగా ఎగుమతిగూడ చేసేందుకు నీలుగా ఎక్కువగా పండించుట కవకాశాలు ఏర్పడ్డాయి.

2. (2) జనుకశీర ప్రాంతాలు :

ఈ ప్రాంతాలు సముద్రతీరం నుండి అయిదు మైళ్ళ వెడల్పున శ్రీకాకుళం, విశాఖపట్టణం, కృష్ణా, గుంటూరు, నెల్లూరు జిల్లాలలో వున్నాయి ఈ తీరప్రాంతాల్లో సాధారణంగా

జీవీవస్సు తోటలు పెంచబడు తున్నాయి. జీవీ వస్సును కుట్టిచేసి విదేశాలకు ఎగుమతి చేయబడిన నీరుగా వస్సును వేరు చేయ వాడక కొన్ని స్థావరాలనుకూడా వున్నాయి. జీవీవస్సు తోటలను ఎక్కువజేసి ఎగుమతు లను చక్కదిద్దే విధేయమారక ద్రవ్యాన్ని అర్జించే అవకాశం ఇక్కడ ఎంతైనా వుంది. జీవీవస్సు తోటల పెంప కంతోగూడ, వేసవి నెలలలో కూరగాయలు, పూలు, ఇన్సుమికరణాలను, ఎక్కువగా రసాయనికభి పెరువులను ఉపయోగించి నుండించకమేరకు వీటిని విస్తరించ జేయ వారికికూడ ఎక్కువ వీలుంది. వెల్లూరు జిల్లాలో పులును నిమ్మను ఎక్కువగా నుండించడానికి అవకాశాలున్నవి.

3. రెలంగాడా ప్రాంతం: ఈ ప్రాంత చుండా ఎగుడు దిగుడుగా వుండి, నీటివనతి తక్కినది పడుపులు వేసివస్తున్నంతే పక్కటి నుటనిచ్చే, చెల్లాబాములుండి పట్ల చరితర తోటలను పెంచడానికి వీలు కలిగివుంది. అన్నిటికన్నా మున్నయైన అనెబెహి రకపు ద్రాక్షను ఈ ప్రాంతంలో లాభదాయ కంగా నుండించడానికి వీలువుచుదన్న విష యాన్ని మన రాష్ట్రంలోని ఇతరప్రాంతాల ప్రజలే గాక యితర రాష్ట్రాలైన పంజాబు, రాజస్థాన్, గుజరాత్, ఢిల్లీ ప్రాంతాలలోని వారుకూడ గ్రహించి ఈ ప్రాంతంలో ఎక్కు వగా కల్పన జర్మిపెట్టి ద్రాక్షతోటలను విస్తరించ జేస్తున్నారు. దానిమ్మ, అత్తి, తానుకళ్ళను గూడ లాభదాయకంగా నుండించుకొచ్చు. నీరూపలాలు వాటంతటవే ఏ వీరవజలేక ఈ ప్రాంతపుటలపులలో ఎక్కువగా పెరుగుతున్నాయి.

4. బాయలసీమ ప్రాంతం: ఈ ప్రాంతం కర్నూలు, కడప, అనంతపురం, చిత్తూరు జిల్లాల కలవిగా నుండి రాష్ట్ర విస్తీర్ణంలో

నాలుగవ తాగానికెక్కువగా అక్రమించు కొన్నది. ఇది వర్షక శ్రేణులతో కూడిన మెట్ల వేరులుగల విశాల పీఠభూమి. ఈ ప్రాంతంలోని నగలు వర్షపాతం 20 నుండి 30 అంగుల, అంతే మిగతా ప్రాంతాలకన్న తక్కువే. నదులు, ఉపనదులతో కూడి పున్నది ప్రాంతం. ఇక్కడవున్న నేలలు ఎర్ర, సల్ మిశ్రమ నేలలుగావుండి, మలు విధాలుగా వున్నాయి. తేలిక భూములైన ఎర్రనేలలు పండ్లతోటలకు అనువైనవి, కడపజిల్లా ముఖ్యంగా రాజంపేట, పులి వేయల కాలుకాలు లతాయి. నీవి, పులును నిమ్మ తోటలకు ప్రసిద్ధి చెందాయి. అరటి తోటల పెంపకానికి వాటి ఎగుమతికి గల వనతులను వినియోగించుట ఈ ప్రాంతం లోని రైతులు ఈ తోటలను విస్తరించ జేస్తు న్నారు. అదేగాక గజపూడు సంవత్స రాలుగా కర్నూలు, ముటుపట్ల ప్రాంతం ఆజిల్లాలోని క్రోడావలం, చిత్తూరు జిల్లాలోని మువవర్ది, కడప చుట్టు పట్ల ప్రాంతాల లోని కొందరు రైతులు రైల్వం లో అనెబెహిని ద్రాక్షను నుండించడానికి ఉత్సక్తులవుతున్నారు. వారి ప్రయత్నాలు సఫలమే గాక లాభదాయకంగా కూడ

వున్నాయి. దీనివిజిల్లీ రాయలసీమ ప్రాంతంలో ద్రాక్ష పెంపకాన్ని విస్తరించ జేయడానికి ఎంతైనా అవకాశం వుంది. ఈ ప్రాంతం మేలైన మామిడి పండ్లకు ప్రసిద్ధిచెంది, యేటా ఈ పళ్ళు పొరుగు రాష్ట్రాలకు ఎక్కువగా ఎగుమతి చేయబడు తున్నాయి. భూగర్భంలోని నీటిని వినియో గించేందుకు చేపీపురుకాలలో, నిమ్మ జాతి, మామిడి, అరటి, ద్రాక్ష, తామర, సపోటా పండ్ల అభివృద్ధికి ఈ ప్రాంతంలో ఎక్కువ అవకాశంవుంది.

పండ్లు, కూరగాయల అభివృద్ధి లార్కెక్కిము

రాష్ట్రంలోని అన్ని ప్రాంతాలలోని పండ్లు, కూరగాయల గతకాలం నుండినే కోకో, తమరపాకు, ఉదార, పువ్వుకాయం, అది ప్పిద్ది గల అనేకవిధాలైన అపకాలను గ్రహించి రాష్ట్ర ప్రభుత్వంవారు వాటి పరి రోధనకు, విస్తరణకు చాలా సులభతాను ప్రాధాన్యతతో కల్పించి, తోటల పెంపకానికి వాటికల్పించుచున్నారని పరిశోధనలు రాష్ట్రంలో దీనివల ప్రాంతాలలోని పరిశోధనా స్థానాలతో జరుగుతున్నాయి. వాటివలయు ఈ క్రింద పరిచయపరచివరిది.

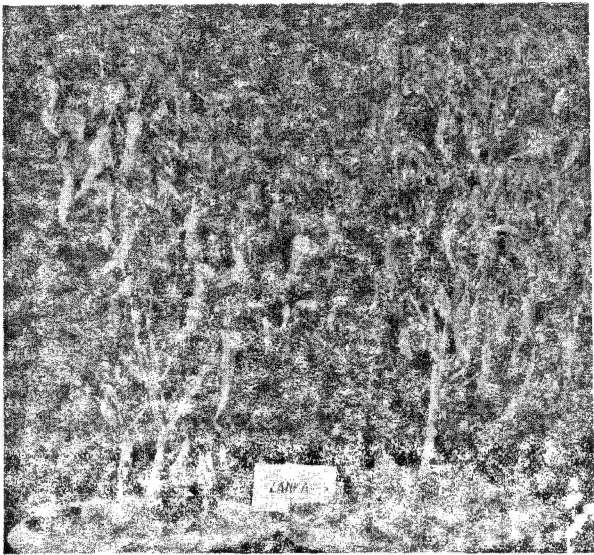
*వంటల నివరం	పరిశోధనా స్థానం పేరు, స్థలం
1. విదేశీయ కూరగాయలు, రిచ్ఛిపండ్లు, రాఫీ, నిమ్మజాతి పండ్లు, అనాస, అరటి మొదలగునవి.	వల్లపసాయపరశోధనా స్థానం, అరుకులోయ, విశాఖపట్టణం జిల్లా
2. నిమ్మజాతిపండ్లు, కోకో, మామిడి, రాఫీ, విదేశీయ కూరగాయలు, యక రక్రములైన తోటనుండి.	పరిశోధనా స్థానం, రంజిరేడవరం చూపు గోదావరి జిల్లా
3. అరటి	అరటిపండ్ల పరిశోధనా స్థానం, తణుకు, పల్నూరు గోదావరి జిల్లా
4. జీడిమామిడి	జీడిమామిడి పరిశోధనా స్థానం, బాపట్ల, గుంటూరు జిల్లా
5. మామిడి, నిమ్మజాతిపండ్లు, తామర, సపోటా	ప్రాంతీయ పండ్ల పరిశోధనా స్థానం, ఆనంత రాజుపేట, కడపజిల్లా
6. పండ్లు, కూరగాయల విల్వ	ప్రభుత్వ పండ్ల విల్వ కర్మాగారం, అనంత రాజుపేట, కడప జిల్లా
7. రమలపాకు	రమలపాకు పరిశోధనా స్థానం, కడప

యీ చెప్పబడిన ముఖ్య పరిశోధనా స్థానాలే కాక పండ్లు కూరగాయల మొక్కలను సరఫరా చేసే నిమిత్తం అనకాపల్లి, వరంగల్లలో పున్న వ్యవసాయ పరిశోధన స్థానాల్లో నాడుతున్న నెలకొల్పు బడ్డాయి.

విస్తరణ : రాష్ట్రంలోని పండ్లు, జీడి మామిడి తోటలను విస్తరించేయడానికి పాత తోటలను పునరుద్ధరించడానికి విస్తరణ పథకాలు 1958 నుండి 1962 వరకు అమలులో ఉన్నాయి. ఈ కాలంలో పథకాలక్రింద ఇచ్చిన మొత్తాలు అభివృద్ధి చేయబడిన పంటల వివరాలు (రూ. పే. 50)

ఈ పై పథకాలు 1963 లో కొన్ని కాలరాక అమలులో లేవు. కానీ మరల 1963 నం. 1 అమలులో కొన్ని అనకాపల్లి పున్నాయి. ప్రస్తుత దేశపరిస్థితుల రీత్యా కూరగాయల, ఉత్పత్తిని హైదరాబాదు నగర ప్రాంతాలలో అభివృద్ధిపరచి అవసరాలకు అడుకునే నిమిత్తమై 2 పథకాలను రాష్ట్ర ప్రభుత్వం అమలులోకి తెచ్చింది.

* పంటల వివరం	పరిశోధనా స్థానం పేరు, స్థలం
8. కర్బూజ, పుచ్చకాయలు	కర్బూజ, పుచ్చకాయల పరిశోధనా స్థానం, కడప
9. కూరగాయలు (దేశీ) వంగ, బెండ, చిక్కుళ్లు, బమాటా, మీర, పొద్దు మొ॥	కూరగాయల పరిశోధనా స్థానం, కర్నూలు
10. నిమ్మకాయ పండ్లు, మామిడి.	అదర్శ పండ్లతోట మరియు నాడుమడి, గిద్దలూరు, కర్నూలు జిల్లా
11. కూరగాయలు, (దేశీయ మరియు విదేశీయ) వంగ, బెండ, చిక్కుళ్లు, పూగోని, గోబి మొదలయినవి.	కూరగాయల పరిశోధనా స్థానం, రాశేంద్ర నగరం. (హైదరాబాదు)
12. ద్రాక్ష	ద్రాక్ష పరిశోధనా స్థానం, రాశేంద్ర నగరం, హైదరాబాదు
13. మామిడి, సీతాఫలము, రామాఫలము మొదలయిన పండ్లు, కూరగాయలు	పండ్ల పరిశోధనా స్థానం, నంగారెడ్డి, మొదకు జిల్లా
14. మామిడి, నిమ్మకాయపండ్లు.	ప్రభుత్వ, పండ్ల నర్మరీ, వికారాబాదు, హైదరాబాదు జిల్లా

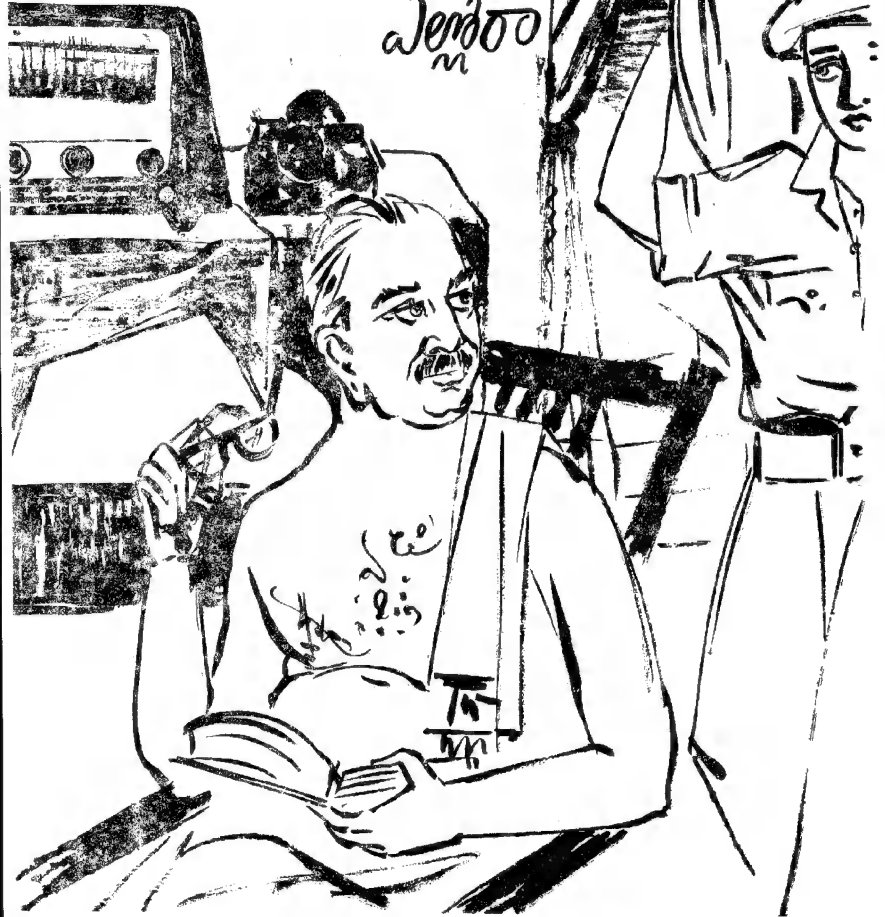
విరగకాదిన మింపకోట

పరిస్థితులలో నగర వాసులు పెరటి తోటలలోను, ఇంటి ఆవరణలలోను కమ అవసరాలకు పరిపోయే కూరగాయలను పెంచడానికి సహాయం చేయడానికి ఉద్దేశించబడింది. ఈ పథకం క్రింద 1963-64 లో కనీసం పెండు విస్తీర్ణత కలిగిన 2,500 క్రొత్త పెరటి తోటలను ఏర్పరచాలని ఉన్నది. ఈ పథకం క్రింద ప్రతి ఒక పెండుకు తక్కువ గాకుండా పుండ్ల పెరటి తోటలకు కావసిన సాంకేతిక సలహాలు, ఒక రూపాయి విలువగల విత్తనాలు, నాలుగు రూపాయల విలువగల రసాయనికపు తెరుపులు (అమ్మెనియం పోషేటు) మరియు 2 రూపాయల విలువ గలిగిన మందులను పురుగులు, చీడలను అరికట్టడానికి ఇస్తారు. ఈ పథకం ప్రజల అకర్షణకు గురై, చాల పెరటి తోటలను నెలకొల్పడము జరుగుతోంది. కర్నూల్లోనే అనువన్న 2,500 పెరటితోటలు నెలకొల్పు బడ్డాయి.

(కడపాడు కె.కె.ఎస్)

నాటిక శ్రీరంగరాజులు

ఎంతో

పాత్రలు

రామచంద్రయ్య
సీత
ప్రసాదు
కల్పన
రాజయ్య

తెలకయ్య

లఘాధికారి, పెద్దలైతు
రామచంద్రయ్య భార్య
రామచంద్రయ్య కొడుకు
ప్రసాదు మరదలు, వ్రయురాలు
వంచాయతీ ప్రెసిడెంటు
రక్షణకమిటీ మెంబరు
చిన్నలైతు

రంగస్థలం

(తెల)

సీత : అది భూస్వామి రామచంద్రయ్య మేద.
ముందుహాలు-మధ్యలో కొండుపీఠాలు,
సోఫాలు, ఘంటకుండు, కుడిప్రక్క-
మూలగా చిన్న పేజులుమీద రేడియో.
ప్రక్కనే ఫోను, ఎడమ ప్రక్క-గా
మేడపెట్టు, హాలుమధ్యగా కర్నెను.

రామచంద్రయ్య లోనరుండి భాగ
వతం తీసుకుని బైటకు వస్తాడు. అదే
సమయంలో రేడియో వై నాకు వ్యక్తిరే
కంగా, దేశభక్తి గీతం వినిపిస్తూం
టూంది. రేడియో ఆ వు చేస్తాడు.
అనంతరం కుర్చీలో కూర్చుని చదువు
తూంటాడు.

“దనవతి నఖాదైయుండిన...”

ప్రసాదు ఎన్. సి. సి. దుస్తులలో, లోప
ల్నించి బైటికి వెళుతుంటాడు. బాట్లు
చప్పుడు విని రామచంద్రయ్య ప్రసాదుని
చూసి, కళ్ళజోడు తీస్తూ -

రామ : ఎక్కడికోయ్ ? తెల్లవారే సరికి
ఆ గంతా, పొంతా తగిలిండుకుని బయలు
దేరావు.

ప్రసాదు : బ్రయినింగుకు నాన్నా :

రా : వారేయ్ నిన్ను కాబోజీకి పంపింది
చదవడానికా బ్రయినింగులు నేర్వ
డానికా :

ప్ర : తప్పేముంది.

రా : లేదు ? పరానివారబ్బాయి మిల్లెట్లో
చేరాడంతే.

ప్ర : మీకే గౌరవం.

రా : మీడికేపులేవోయ్ - నే చెప్పేది నిను-
ను వీవీ బ్రయినింగులు నేర్చి ఉద్యోగాలు
చేపే ముఖ్యమైన ఉద్యోగం చక్క-రకే.
విదో నాలుగు అక్షరముక్కలు నేర్చు
కోరా అని పంపిస్తే -

ప్ర : ఇప్పుడేం మహాపరాధంచేయలేదు, దీని
వల్ల దేశానికి, నా భవిష్యత్తుకీ, ఎంతో
ఉపయోగం వుంది.

రా : ఉంటుంది : ఉంటుంది. ఇవన్నీ నేర్చు
కొన్నాక తుపాకీ చేతి కిచ్చి పదవోయ్
మిలటరీ కంటాడు.

ప్ర : అలాంటి అదృష్టం నాకు రావాలిరాని...

రా : ఏమిటి! అది అదృష్ట మటరా ? ఎవడో
కూడూ, గుడ్డూ లేనివాడు చెయ్యవలసిన
గుడ్డలూ, చెయ్యవలసిన పనులూ -

సీతేం వచ్చిందిరా : నా మాట నిను.

లక్షణంగా రెండు లక్షల అస్త్ర వుంది.

రామమిత్రకాలమేమకుని అనుబంధికా -

ప్ర : మీకు తెలియదు నాన్నా - ఈనాడు

దేశం చాలా ప్రమాదంలో వుంది.

రా : రక్షించడానికి బయల్దేరాడయ్యావీరుడు.

ప్ర : మీ రేమన్నా అనండి ఈ దేశాన్ని

రక్షించుకోవల్సిన బాధ్యత, బరువు

మనందరిమీద వుంది - మీరు బాగున్నా.

కాదన్నా - ప్రతియువకుడూ “ఈ నేష
నల్ డేవెలప్ కోర్”లో శిక్షణ పొందాలని

ప్రభుత్వం యాచన పెట్టింది.

రా : పెడతారు - మోసేవా యింటే బరువేసే
దానికేం లోపం. ఎంతైనా వేస్తాడు.
వాడి దేం పోయింది.

బ్రిటిష్ వాడుండగా, ఎన్నడన్నా

. మనలను సైన్యంలో చేరగదనిచెప్పాడూ ?

ప్ర : ఎందుకు చెబితారు ? ఆ రోజులు వేరు.

ఈనాడు మన దేశానికి స్వాతంత్ర్యం
వచ్చింది. ఈ దేశాన్ని రక్షించ వలసిన
బాధ్యత మనందరి మీదా వుంది.

మీ రెన్నయినా చెప్పండి -

రా : ఈ బ్రయినింగు మాననంబావు -

ప్ర : షేమించండి మీకో వాగ్వివాదం చేసే
బయలు నాకు లేదు. చస్తా.

(వైతాడు - రామచంద్రయ్య భార్యసీతమ్మ
బైటకు వస్తుంది లోపల్నుంచి)

రా : విన్నావా - వాడిమాటలు విన్నావా :

కని పెంచి పెద్దవాడిని చేసి, చదువుకుని
మనలనేదో ఉద్యోగస్థానముకుంటే - వాడి
మిలటరీ బట్టలు కట్టకుని గం పెడు
నీకటి నెత్తిన పెట్టుకొని మరీ పోతు
న్నాడు. పోయి, పోయి ఏనాడో మిలట
రీలో చేరిపోతాడు - చస్తే. నిన్ను
నన్నూ తగలలేవాళ్ళుకూడా వుండరు.
గడ్డితిని నంపాడిందిన ఈ అస్థిఅంతా,
ఎవడో కట్టుకపోతాడు.

సీతమ్మ : ఇంకకూ మీ రనేది ఏమిటి ?

రా : ఏమిటా ? నీ క్రూరం - నా ప్రారబ్ధం.
ఆ చదువులూ బ్రయినింగులూ మాని
అట్టాయని ఇకనుంచైనా, ఇంటినట్టున
ఉండమని చెప్పా.

సీత : వాడెక్కడకు పోతాడురేండి. మీదంతా
బోద్యంకాని.

రా : చోడ్యమా - సరే - అనుభవిస్తావే.
నా మాట ఇప్పుడు చెందుకు యనిస్తుంది -
రాస్తాను. వచ్చాడుగా చెనావాడు దేశం
మీరు యుద్ధానికి, తెల్లారిలేస్తే కోరిగిం
గుంపల్లే కొంప మీద కొద్దిసేదీ రక్షణ
నిదునివ్వండి, బాండ్లు కొనండి; బంగారం
ఇవ్వండి, అంటూ ఒకటేగోల. ఇన్ని
ఎత్తుకు పోతున్నావు అత్తాయిని ఎత్తుక
పోతని ఏమిటే నమ్మకం ?

సీత : మీగోల మీది - వాడిపట్టు వాడిది.
ఒక్క నా పెండ్లి : మీ అమ్మనా ఒక
లేడియో పెట్టమంటోంది ?

రా : ఆంధ్రాండీ ! ఆనందా ! ముగ్ధుడో
నడుచుని ఏమీ తోచకపోతే సరి

సీత : అయ్యో రామ ! లేడియో పెట్టదాని
కూర్చా ఇంక రాద్ధాండ మెండుకండి.

రా : ఓసీ దొంగగొల్లలలా : ఆ లేడియోలో
తెల్లారిలేస్తే యుద్ధ వార్తలే కనుకే
చెప్పుట జగిలేరాని.

సీత : అది తారండి - ఈ వేళ శనివారం
కదూ - వెంకటేశ్వర సుప్రభాతం
వింటుండట.

రా : వింటుంది, వింటుంది. వినదు మరి -
విని, విని తిరుపతి కొండమీదకే వెళ్లా
నంటుంది. మీరు మిలటరీకి పోతా
నంటారు, అందు ఈ లేడియోని -

సీత : మీరు దానితోలికి వెళ్లకండి. అది వాడి
కొద్దిసేదీ బహుమతి - మీరు కొనిచ్చేది
లేకపోగా

రా : పెట్టే దండగలు చాల్లే.

సీత : ఈ లేడియో కొనడం దండగా - ఇంకా
నయం మనం బ్రతకడమే దండగన్నాడు
తాడు - ఆలేడియో వచ్చాకే దేశంలో ఏ
మారుమూల ఏం జరుగుతున్నా తెలు
స్తోంది -

రా : అం : తెలుస్తూనే వుండిగా - మొగు
డనే వాడి నుండగానే, ఆ తాళిబొట్టు
రాస్తా, ప్రసాదుగాడి మాటలువిని రక్షణ
విధి కిచ్చొచ్చావుగా.

సీత : ఇట్టే తప్పేమిటండీ ? అక్కడున్న
అడవాళ్ళంతా చేతిగాజాలు, గొయసులూ,
బిడ్డలూ, చంద్రహారల్లోనహాఇచ్చారు.

రా : మవ్వేం తక్కువ ? తిన్నావా. నేను తెలి
వైన వాడిని కనుక ఆనగలన్నీ ఇన
పైకైపో ముందే దాడుకున్నా కాబట్టి
నగిపోయింది

సీత : సరేలేండి "నన్నంటకే నా మాలకాకి"
అంటూ, దాచుకుంటే మాత్రం పోయే
రోజొస్తోంటే, పట్టుకున్నా ఆగుతాయా.

రా : ఏమంది కొంప కాల్చుకుని దొంగలు
చేసుకునే బాపతు - వెళ్ళు - వెళ్ళు -
(అవిడ రోపలికి వెళ్ళిపోతోంది - రక్షణ
కంటే మెంబరు రాజయ్యవస్తాడు.)

రాజ : ఉన్నావా ? బావా

రా : నేకాస్తాపోలే ఈ భూమిపుట్రా కొంపా
గోడూ అమ్మిండురక్షణనిదికి జమకట్టిదా
మను కుంటున్నావాయే ? కూర్చో.

ఏం తెల్లారేదప్పటికీ దిగావే ?

రాజ : అదేబావా ! చెప్పాగా ఈ గ్రామంలో
కూలీనానీ చేసుకొనేవారు వైతం దబ్బు
కూడబెట్టి -

రా : ఇచ్చారు - నువ్వు కూడా ఇవ్వు
అంటావు. అంతేగా ?

రాజ : అవును. తప్పదు బావా.

రా : ఎందుకు తప్పదోయ్. భూమివన్నంటే
కట్టా - నీటితీరుటా అంటే కట్టా - ఇంటి
పన్నంటే కట్టా.

రాజ : కట్టాలి - ఈ దేశం నీది - దీన్ని
రక్షించుకోవాల్సివే వాడివి నువ్వు.

రా : ఇదిగోనోయ్ రాజయ్యా నువ్వు లక్ష
చెప్ప. నాకొచ్చే ఆదాయం నా ఇంటి

ఒప్పులకి చాలదండేడు. వచ్చే వాళ్ళు
పోయేవాళ్ళు -

రాజ : ఎవరు వాళ్ళు ?

రా : చెప్పేది వినవోయ్ - సిల్లాకిదడుపు,
పాలేశ్వరీతం, మా అమ్మ మందులు,
అన్నిన్ని ఛన్నావ్నండే నమ్మ.

రాజ : రెండులక్షల రూపాయల నిలువవును
కునా చావడం.

రా : ఉంటే పావడేనుకోవాలా ఏం ? అదిగో
నువ్వు చేస్తున్నావుగా నిరవకం.

రాజ : ఇదంతా నా సేవసరం బావా - ఈ

గ్రామంలో కట్లా పెద్దరైతువి. దబ్బున్న
వాడిని నువ్వే, అడర్గంగాముందుకొచ్చి
రక్షణ నిధికి దబ్బు ఇవ్వకపోతే ఎలా
చెప్ప ? కాదుకదా చేసుకొనే కార్మి
కులు, కూలీలు, సమాన్య మైన పేద
రైతులూ, ఈ దేశ రక్షణకు నిడులు ఎలా
ఇస్తున్నారో తెలుసా.

రా : ఇస్తారయ్యా - వాళ్ళదేం పోయింది -
సరే నా కిప్పును తీరికలేదుగాని అనకరా
మాట్లాడుదాం.

రాజ : అదేమీ కుదరదు బావా : నే నెందుకు
చెబుకున్నానో ఆలోచించుకో - నువ్వు
నీ శక్తివంపన లేకుండా, తప్పక నిధికి
విరాళ మివ్వాలి. ఈవూరి గౌరవం నిల
బెత్తూ ఈ దేశానికి వచ్చిన ఉపద్రవం
అరికట్టడానికి....

రా : ఇన్ని మాట రెండుకు - నావంతుగూడా
పది చేసుకో.

రాజ : వదా !

రా : పోనీ ఇంకో రెండు

రాజ : నీ తాహతుకి.....

రా : నాకంటే తాహతున్నవాళ్ళు ఎంతిచ్చారో
చెప్ప ?

రాజ : అదంతా అనవసరం బావా : నువ్వు
యివ్వాలిండే !

రా : బలవంతమా ?

రాజ : కాదు — మన బాధ్యత.

రా : దాని కంటేంపుంది? ఏదో ఇచ్చినంత వరకూ జనుకట్టుకో పో — ఏకు పుణ్యం వుంటుంది! నా పెళ్ళినాడు నందరాపా యలుపెట్టే చేయించినా భార్యమెడలోని తాళిబొట్టు మొవ్వు మీటింగులో వున్న కున్నావుగా ?

రాజ : పోనీలే నీ వంతు 500 రూపాయలు ఇవ్వు.

రా : అయిదు...నంద...లే...

రాజ : అంతేరాదు. ఓ ఇరవై పేలుపెట్టి రక్షణ బండ్లు కొను.

రా : అఁ...

రాజ : కంగారు పడకు! చెప్పేది విను. ఈ పూళ్ళో అందరికన్నా నీ ఇంట్లోనే బంగారం ఎక్కువ వుంది.

రా : దానిమీదకూడా వదిలండి నీకమ్మ. నన్ను అమ్మకూ తినమంటారా ఏమిటరా

రాజ : నీ బంగారం ఎక్కడికీ పోదు — మీ డబ్బావు ఎక్కడికీపోదు. నువ్వు ఎక్కడికీ పోవు — నామాట విట గవర్నమెంటుడు అప్పుగా యివ్వు — హాయిగా వడ్డీ వస్తుంది.

రా : వస్తాయి, వస్తాయి. వెత్తి మీదకు చేతులు — వెళ్ళు — వెళ్ళు.

రాజ : ఇలా యిళ్ళ కోరి దానిపెట్టినందు వల్ల ఆసాముకు భద్రంలేదు బావా — నామాట విను ఏ దొంగలో పడి పట్టుక పోతే ఏం చేస్తావ్.

రా : బావా! నీకు వెయ్యి దండాలుపెట్టామ కని ఇక వెళ్ళు.

రాజ : సరే — సాయంత్రం వస్తా చుళ్ళు.

[లేదే వెదుటంటారు — వెంకయ్య ఎదురుగా వస్తాడు]

వెంకయ్య : సమస్కారం రాజయ్యా.

రాజ : ఏం వెంకయ్యా! ఏం చేశావు — రక్షణనిధి విషయం ?

వెం : ఇంకా ఆలోచించేదేముంది ప్రెసి డెంటు బాబూ, మీరూచెప్పడం నేను కాద నడమానా. ఇదిగో చేతిలో పైకం అందక అలస్యం అయింది. సాయంత్రం వచ్చి జమకడకాలెండి.

రాజ : సరే.

వెం : ఒకమాట — మావీటిలో ఆ డి గు లుకా నిదో కొంత నిధి సమూలు చేక రట. ఒకసారి మీరు వెడితే అడవి అందిస్తామన్నాడు —

రాజ : అలాగే యిప్పుడే వెడతాను —

వెం : చూడండి బాబూ — సురదలిపోతాను (బ్రాడ్లోంచి సగ జైటికి తీసి) మాకోడలు చచ్చిపోయిం తర్వాత ఈ చంద్రహారం ఆలాగే ఉండిపోయింది. మాకం పేయిం దాను. నాలుగువందల గ్రాములు వుంది. దీన్ని మా కోడలుపేర రక్షణనిధికి జమ కట్టుకోండి (సగ ఇస్తాడు — ప్రెసిడెంటు తీసుకొని పప్పుకూ)

రాజ : (రామచంద్రయ్య కేసి చూస్తూ) చూశావా బావా. ఇదీ నిజమైన దేశరక్షి అంటే.

(వెంకయ్యతో) వెంకయ్యా ఆనక సువ్వు ఇంటికి వెదుటూ ఓసారి మా యింటికిరా. రక్షిడు ఇస్తాను —

వెం : ఆలాగే. (రాజయ్య వెళ్ళిపోతాడు) రా : నీ కేమన్నామతిపోయిందా? రయ్యం వడ్డిదా నాలుగువందల గ్రాములగోదాను వాడిచేతిలో పడవేశావే.

వెం : అంతకన్నా మన దేశరక్షణకు ఎక్కువగా ముట్టచెప్పలేకపోయినందుకు చింత పడుతున్నా.

రా : పడండి! పడండి!! పడితే లేవడీ పేవారు లేదు. అయినా వెంకయ్యా ఒక్కమాట చెబుతా విను. నీ కాహలేమిటి — నువ్వేమిటి; అదేమన్నా ఆలోచించావా? పైగా సిల్లలగుల వాడివి.

వెం : నా సిల్లల కేముంటి — పెద్దబ్బాయికి గవర్నమెంటేకదా స్వయంపెండిచ్చి తది వింది ఉద్యోగం యిచ్చింది. రెండోవాడు ప్రభుత్వం బిల్లుకోనే ప్యాక్టరీకి పని నేర్పు కొని ఉద్యోగం చేస్తున్నాడు. ఇంక మూడు నాలుగంటారా ప్రభుత్వ ఆదరణ తోనే చదువు సాగిస్తున్నాడు — అ ప్రభుత్వమే లేకపోతే నేను చదువు చెప్పింది విరవాకం చేసేవాడినా!

రా : సరే! ఇంతకీ నువ్వు వచ్చిన పని ఏమిటి ?

వెం : ఓరెండువందలు అవసరముందీనవ్వు. అప్పుగా ఇవ్వండి; వాడమ్మగానే తిర్చి పుంటాను.

రా : తిరుస్తావు, తీర్చవనిరాదు. నాడగరేమో డబ్బులేదు. మా అవిడ లాటాకు ఏదో కొద్దిగా వుంది. అది ఎక్కడైనా వడ్డీ తీయించి వరేలేవే అన్నాను —

వెం : దానికేం తప్పకుండా వడ్డీ తీసుకోండి.

రా : ఓండు (కోనికీ వెళ్తాడు — ఓ డి జం తర్వాత తిరిగి వస్తాడు — డబ్బిస్తు) డబ్బుతో అంత అవసరం ఏముచ్చింది దివ్వుడు ?

వెం : చెప్పొద్దూ — నన్ను మీటింగులో ప్రెసి డెంటుగారి కేపిన పూంబడ రెండు వందలకు పాదాను.

రా : నీమిట్టి పూలంబా? రెండు వందల రూపాయలా! నీ కేమైనా సుతిపోలేదు గదా.

వెం : విజంగా మతే పోయింది. ఆ చైనా వాడు మన దేశంమీద ఎప్పుడు పడ్డాడో

అప్పుడే పోయింది. వాణ్ని బైటికి గెంతుడాక ఈమతిసరిగదనుకో. వస్తా. (వెళ్ళబోతూ ఆగి) అదగదం మరచా బాబూ! తమ రెంఱిద్దా రేమిటి రక్షణ నిధికి?

రా : నీ దేవో వనుండున్నావుగా. వెళ్ళి రా తర్వాత మాట్లాడుకుందాం.

మె : అంటున్నానునీకాదు గాని ధబ్బుండ గానే సరికాదు. దాన్ని సద్వినియోగం చేసే తెలివికూడా వుండాలి. రేపు నీ బొంగలోనికి ఉన్నది దోచుకుపోతే ఏం చేస్తావు?

రా : ఆ... నాదగ్గరేముంది వెంటయ్యా దోచు కెళ్ళడానికి, నీవిచ్చిగాని(రోనికివెడతాడు. వెంతయ బైటికి వెడతాడు)

(బైటనుంచి కల్చన - ప్రసాదు సవ్వకుంటూ వస్తారు)

ప్ర : అయితే నువ్వన్నీ ఏర్పాట్లు చేసుకొన్నా వన్నమాట కల్చనా

క : అవును దావా మరినువ్వో?

ప్ర : అదే ఆరోపిస్తున్నాను. నిజం చెప్పాలంటే ఈ దేశంలో మొగవాళ్ళకంటే అదవాళ్ళే దేశరక్షణకు ముందడుగు వేస్తున్నారా అనిపిస్తోంది -

క : అవు. ములగచెట్టు ఎక్కినంత -

ప్ర : నిజం! ప్రతిరోజూ మన దేశంలో చైనా దురాక్రమణకు వ్యతిరేకంగా శ్రీ పురుష విదక్షిత లేకుండా ప్రజరిస్తూన్న ధన తనక వస్తువావనాలనీ, అంద దండల్నీ చూస్తూంటే నాకు మతి పోతుంది.

క : ఇందులో నింలేముంది బావా? మనకు స్వరాజ్యం వచ్చార ప్రభుత్వం తరపెట్టిన ప్రదాశకలు జరుగుతున్న అభివృద్ధి ఇతింతని చెప్పటానికే నీలులేదు.

ప్ర : అవును! కల్చనా! ఎన్ని ప్యాకరీలు,

ఎన్ని ప్రాజెక్టులు, ఎన్ని ఏదుకో తోంద్రాలు, ఎన్ని ఆరోగ్య సంక్షేమ శాఖలు, ఎన్ని విద్యాప్రదాశకలు అల్లు; దేశం సవ్యశ్యామలం కావడానికి ఎన్ని ప్రయత్నాలు చేస్తోంది మన ప్రభుత్వం : (రామచంద్రయ్య తిరిగివచ్చి వాకిరిలో నిలబడి, సంభాషణ విని వెనకనేవచ్చి)

రా : వోరేయ - యవ్వనంలో వున్నారు - ఒక్కచోటే చదువుకున్నారు కొద్ది రోజుల్లో పెళ్ళిచేసుకోబోతున్నారు. ఏవో ప్రేమగాధలు, వలపు కథలు చెప్పకోక ఈ దేశం పిచ్చిపట్టిందేరా మీకు?

ర : అదేమిటి మామయ్యా? "దేశమును ప్రేమించు మన్నా. మంచియన్నది పెంచు మన్నా" అన్నది...

రా : (అడ్డువచ్చి) రేపు పుట్టబోయే కొడుకుని పెంచవమ్మా. దేశంలో మంచిని తర్వాత పెంచుదువుగాని -

ప్ర : రా! కల్చనా! మనం వెడదాం

రా : తగ్గకాళం కొయ్యే మేళం అని సరిపోయాదు (ఇద్దరూ సవ్వకుంటూ రోనికివెళ్ళారు) రాను రాను కాలం ఇట్లా మారిపోయింది.

(భార్యనగలు పెట్టుకొనివస్తుంది. చూసి) ఎక్కడికండోయి రాణీగారూ. నగలన్నీ సింగారించుకుని బయల్దేరారు.

సీత : పేరంటానికంటే! ఈ వేళ మన యశోదకూతురు పెద్దమనిషైతే నిమిలి రించుకున్నారు.

రా : అందుకు ఈ నగలం సింగార మంతా ఎందుకో? నువ్వేమన్నా పీటల మీద కూర్చోబోతున్నావా?

సీత : చాలెండి. ఇన్నేళ్ళొంటాని పిట్టవతుల్లు.

రా : చతురకాడే - ఆ నగలు పెట్టుకొని అవతలకు తగలదంత - ఇప్పటికే ఇనం

కళ్ళల్లో విప్పులు పోసుకుంటున్నారు. సీత : ఎందుకు?

రా : ఎందుకో తర్వాత చెబుతాగాని ఆనగలు తీసిరా యిప్పు. బయల్దేరావు - ఒక నవరసు బంగారం కంటే ఎక్కువ వుండకదని ప్రభుత్వం చూపు పెట్టిందట -

సీత : అంతేకదా

రా : అయితే ఈ నగలుకూడా తీసుకెళ్ళి నిధిచ్చి వస్తానంటావేమిటి -

సీత : తప్పేముంది. మనకు కావల్సినంత బంగారం వుంది. పెట్టుకునే వాళ్ళులేరు. అఇనప్పటిలోపెట్టి పూజచెయ్యడంకప్పు. కోడలు వుందీ అంటే నగలు పెట్టుకోవా లని ముచ్చటే లేదు దానికి. చెప్పండి ఇవన్నీ ప్రభుత్వానికంటా అమ్మగా ఇవ్వకూడదు.

రా : (బ్రద్దొచ్చి పిల్ల నెక్కిరించిపట్టు - నీ వెధవ నలహాలు ఎవడూ అదగలేదు కాని ఆ నగలు తీసి ఇరా పారెయ్య -

సీత : మొండిమెడతో పేరంటానికి వెడితే అందరూ నవ్వుతారండీ.

రా : నవ్వరూ. అదానంసాదించడం చేతగాని వాళ్ళు. తే తే.

సీత : ఓ, సాడుపీడ. వీటిని ముచ్చటగా ఎప్పుడు పెట్టుకోనిచ్చారు లెండి. (రోషంతో మెడమీద నగలన్నీ తీసి వుంది. వాటిని రామచంద్రయ్య మూట గట్టుకొని రోపరికి వెళ్ళబోతుంటే ప్రసాదు వచ్చి)

ప్ర : నాన్నా! నేనీవేళ పెంగునాకు వెంట తున్నా గాని, ఓ వందరూపాయలు కావాలి ఇప్పు.

రా : పెంగునారా? ఎందుకోయి?

సీత : దేనికిరా నాయన?

ప్ర : పైన్యంలో చేరడానికమ్మా!

రా : వినావా, విన్నావా, నే చెబితే వట్టి దన్నావే.

సీత : అబ్బాయ్...మేమో పెద్దవాళ్ళం అయి పోయాం... నీ చేతిమీదగా ఈ రెండు తనువులు పెళ్ళిపోతే మా జన్మ తరింది న్నట్లే... నిన్ను యుద్ధంలోకి వెళ్ళవద్దని అనను కానీ...

రా : వాడితోపాటు నీకు మతిపోయిందేమిటే నువ్వు లోపలికి పో, నే మాట్లాడుతా... ఏరా మమ్మల్నొదిలి యుద్ధంలోకి వెళ్తావా?

ప్ర : నెనొక్కడినెకాదునాన్నా, మా N.C.C. కేడెట్లు 400 నుండి దాదాపున్నారూ... అంతా వెదురుకున్నాము...

దేశపు హద్దులోకి పరులొచ్చి ఆ ప్ర ముంచేస్తూంటే చూస్తూ ఎలా పూరుకోమ నాన్నా...మీ రిద్దరూ సన్ను దీపించండి.

రా : అయితే ఈ చదువు లొద్దే అనిపిస్తోన్నాను. నా మాట విన్నావా.

సీత : వెళ్ళివస్తానండీ... ప్రక్క ఇంటిలో దొంగలు పడితే మన కేమని ఊరుకుంటే, మనకూ అదేగిరి... ఎంతమంది కిడ్నాలు దేశరక్షణకోసం ఆ అగ్ని గోళాలలో అహుతి అవుతున్నారో మీకేం తెలుసు. చావనేది ఎక్కడున్నా వస్తుంది. దిక్కు లేని చాపుకంటే దేశంకోసం త్యాగం చేసి నా బిడ్డ పేరుపై లింగొచ్చినా, మీర స్వర్గం అలంకరించినా నాకు సంతోషమే.

ప్ర : అమ్మా!... (కన్నీరుతో తల్లి పాదాల మీద పడతాడు) నిజంగా నీ కడుపున పుట్టినందుకు నా ఆశలు, ఆశయాలతో పాటు నా జీవితం తరించబడమన్నా.

(ప్రసామిద్ద రామచంద్రయ్య, రెండు చేతులతో తలవట్టుకుని కూర్చుంటాడు... సీతమ్మ కొడుకుని చేతులతో లేవనెత్తి)

సీత : అబ్బాయీ! సర్వదేవతలూ నీ అండ నుంటారు. సంతోషంగా వెళ్ళిరా (దీనిని గిరిజనా లోనికి వెళ్ళిపోతుంది కన్నీరు

వత్తుకుంటూ, ప్రసాదు - రంధ్రీదగ్గరకు వచ్చి)

ప్ర : నాన్నా! నేను యుద్ధంలో చేరడం నీ కిష్టంలేదని నాకు తెలుసు. తీవం లేని దబ్బుకోసం, చిక్కినంగా ఈ ఇంట్లో బ్రతకమనటం నీ కిష్టం... కాని నా ఊహలు ఉద్దేశాలు, ఆశలు ఆశయాలు వేరు. నేను సంపాదించుకున్న విద్యలు సార్థకం చేసి, నే నీ పుణ్యదేశంలో పుట్టి నందుకు నా జన్మ సార్థకం అయ్యేలా (ప్రవ ర్తించి రుణనిముకు జువ్వడం వా కిర్తవ్యం - నా మాటకు అడ్డుపెట్టక... నమ్మ దీపించునాన్నా! (కాళ్ళకి సమస్త గ్రాహి)

రా : అబ్బాయ్! ఇంతవరకూ చెయ్యే త్తి ఎవరినీ దీపించలేదు. ఈ చేత్తో ఏమంది పని చెయ్యలేదు... ఈ నోటితో ఏ కూడాన్ని పలకలేదు... నేను పుట్టిన దగ్గరనుంచీ, ఊహ తెలిసినదగ్గర నుంచి, నా స్వార్థం తప్ప పరమార్థమన్నదే నాకు లేదు...

న్యాయంగానో, అన్యాయంగానో, పిల్లకి దివ్యం పెట్టకుండా కొంపలు కారి పోతున్నా. ఊళ్ళు మునిగి పోతున్నా "అయ్యో పాపం!" అన్న జిహ్వ కాదు నాది. ఈ వేళ ఈ బండవారి న గుండెల్లో ఏదో కరుణ ఏదో కాంతి ప్రవేశ పెట్టావు. నువ్వే లేర పోయాక... ఈ అస్తి, బంగారం, ఈ ట్యూబు నా రెండుకురా.

వెళ్ళు : నాలెరం మానీ పోయింది. మీ యువతరం ప్రవేశించింది. మీరు స్వార్థత్వాదులు. దేశభక్తులు.

మీకు తల్లి తండ్రి మీది చుమకారం వినా మార్పడేశంమీద ప్రేమాభి మానాలు ఎక్కువ. అమ్మలు, అంతస్తుల కన్నా అవర్గాలు విధి వెనక. నే సంత దుఃఖించినా ఎక్కు అడ్డంకులు పెప్పినా నిన్ను మార్చలేను... వెళ్ళిరా... వెళ్ళిరా...

ప్ర : నాన్నా! నాన్నా! నిన్ను చాలా నోవ్చిం దాను. అపార్థం చేసుకొన్నా. నాన్నా వన్ను క్షమించండి...

రా : ప్రసాద! నేనే క్షమాపణల్ని కాదని నాకు తెలుసు. రామచంద్రయ్య మండ్రిని ప్రేమించనే లేదని అవవామంది. కాని, ఈ వేళ రామచంద్రయ్య కుటుంబం దేఖా విశి అంతకేమయ్యిందన్న వ్యాతి లభించ పోతోంది. సంతోషంగా వెళ్ళిరా!

(ప్రసాదు లోనికి వెళ్తాడు. అదేసమయంలో రాజయ్య వస్తాడు)

రా బావా! నేనే నీకు కబురు చేచామను కుంటున్నాను... దారికెప్పుడు నువ్వే వచ్చావు.

రాజ : నీ కోసం రాలేదు... మీ అబ్బాయి కోసరం వచ్చాను... మీ అబ్బాయి, కోడలు మిలటరీలోకి వెళ్తున్నారని వీడ్కోలు ఇవ్వటానికి గ్రామం పడి పొడ్డులో ప్రజలంతా చేరారు... వాళ్ళి ధర్మీ తీరుకొన్నానికి వచ్చాను...

రా : చాలా సంతోషం... అలాగే, ఉండు, యిప్పుడే వస్తా.

(లోపలికి వెళ్ళి క్షణం అగి తిరిగివచ్చాడు) అబ్బాయీ, అమ్మాయీ వస్తున్నార. వారోయి రాజయ్య! నేను 50 వేల రూపాయలకు గవర్నమెంటు బాండ్లు కొన వచ్చు కొన్నావా.

రాజ : బావా!

రా : ఆకస్మాత్తు పడకు. వా డగ్గర 200 శవరిల బంగారం ఉంది. ఆ బంగారాన్ని కూడా ప్రభుత్వానికి అప్పగించదలిచాను... ఇంకా నా వల్ల ఏం జరగాలంటావు?

రాజ : అనలు మాట్లాడుతున్నది రామ చంద్రయ్యేనా! నే వింటున్నది రామ చంద్రయ్యమే అనినా. ఇది కలానిజమా!

రా : నిజంగా కలే! రామచంద్రయ్య కన్న కల లిన్నీ ఈ రూపంగా పరిణమిం దాయది తెలుసుకో.

రాజు : దావా : ఏ వ్యక్తం చేసుకోలేక పోయాను. నీ బాగ దేశంలోని భూస్వాములు. లబ్ధికారులు. ఇలాంటి మహారథ రాగంతో ముందుకు వచ్చిన నాడు మనకు అయ్యదలకు, ప్రాజెక్టులకు. ప్రభావాలకు దబ్బకాలకు నీల వుంటుంది? దేశరక్షణకమిటి తరువున నా మృత్యుభార్యక అభినందనలు తెలుపుకుంటున్నాను...

(ఇంతలో కల్పన ప్రసాదు సూటుకేసుతో బయటకు వస్తారు. వెనక్ నీరమ్య కూర్చుంటుంది)

రా : ఏమేమన్నే...లోపలకొచ్చానుచు, కర్రా పట్టుకురా. అబ్బాయిని సాగనంది మరీ వస్తాను...

నీత : విజయనాటి :

ప్ర : విజయనాటి : నాన్న దాగా మారి పోయాడు...

రాజు : మారిపోవడం కాకోయ అబ్బాయి, మనందరికం పెగొప్ప దేశభక్తుడయ్యాడు...

(నీరమ్య లోపలకొచ్చి పంప. కర్ర తెచ్చి దిద్దింది)

ప్ర : అమ్మా : వెళ్ళిపోవద్దు. మనీ ని నైంతకాలానికీ మాస్తానో. కల్పన : అర్తయ్యా : వెళ్ళిపో.

నీత : కుటుంక వెళ్ళిపోయి. విజయం మీదే... విజయం మీదే.

రాజు : ఇక బయల్దేరుదామా : రా : పదండి :

(అంతా కర్ర తెచ్చి పెడుతూంటే నీరమ్య రన్నీరు చుడుచుకుంటూ నిలబడింది - ప్రతి నింది జయజయ ధ్వానాలు వినిబడ్డాయి - పెల్లగా శ్రోతం వినిపిస్తుంది.

"జననీ జన్మభూమిశ్చ స్వర్గాదపి గరీయసీ"
(తర వాయుతుంది)

(అరిందయా రేడియో శోషణంకో) ★

(48 వ కేటీ కథపాటు)

(2) ద్రాక్షవర్ణ అభివృద్ధి పథకం :

మనదేశానికి స్వాతంత్ర్యం రావడముతో ఎక్కువగా ద్రాక్షనాటిచే ప్రాంతాలు పాకీ స్టాన్ లో ఉండి పోయాయి. ఆ రోజును మనం పూర్తి చేసుకోవలసివుంది. భారతీయ వ్యవసాయ పరిశోధనా సంస్థ తరఫున 1958 లో హైదరాబాదులో జరిగిన ఆఖరి భారత ద్రాక్షపండ్ల ప్రదర్శన జరిగినపుడు ముఖ్యంగా హైదరాబాదు చుట్టుపట్ల ద్రాక్షను పెంపకానికి గల అవకాశాలను వినియోగించు కొని ఆంధ్రరాష్ట్రంలోను, దేశ మంతటా ద్రాక్ష పెంపకాన్ని అభివృద్ధి పరచడానికి గల అవకాశాలు సూచించగల్గాయి. ఇక్కడ ఎక్కువగా పెరిగే ద్రాక్ష "అనెబె సాహి" అంటే "ద్రాక్షరాజు" అన్నది పేరుకు తగ్గుతు వుంటుంది. పండ్లుగా తినే ప్రపంచంలోని ద్రాక్ష రకాలన్నిటికన్న అనెబెసాహి పండ్లు చాలా పెద్దవి. అంటే మూడు ఒక పండు అరబిన్స్ లోక 1½ చురాలు దాకా బరువుంది ఒక్కొక్క గుత్తి 7 పౌండుదాకా వుంటుంది. ఒక పండు కాలంలో ఇది ఎకరాకు 30,000 పౌండుల పండ్లదాకా దిగుబడిని ఇవ్వగలదు. హైదరాబాదు నగరానికి చుట్టుపట్ల ప్రాంతాలలోని నేలలు శీతోష్ణ పరిస్థితులు ఈ అనెబెసాహి

ద్రాక్షను చక్కగా పండించడానికి దోహద మిచ్చాయి. ఈ పరిస్థితులు రాష్ట్రంలోని ఇతర ప్రాంతాలలో గూడవుండటంవల్ల దీని పెంపకం వివిధనాధివృద్ధి చెందుతున్నది. దీని వివృత చక్కగా పెంచుటకున్న పరిస్థితులు, రాబడి దూర రాష్ట్రాలైన పంజాబు, రాజస్థాన్, గుజరాత్, ఢిల్లీ ప్రాంతాలలోని ప్రజల ఆకర్షణకు గురైంది. ఆ రాష్ట్రాలనుండి కొందరు వచ్చి పెద్ద పెద్ద తోటలను పెంచడానికి ఉపన్యస్తులవుతున్నారు. రాష్ట్ర ప్రభుత్వం కూడా ఎక్కువగా ద్రాక్ష పెంపకాన్ని ప్రోత్సహించి, సాంకేతికంగా పెగలాలతో ఇంటి ఆసన లలో అభివృద్ధిచేసే నిమిత్తమై ఒక పథకాన్ని మంజూరు చేసింది. ఈ పథకం క్రింద ఎవరైతే తెండు తీగలకు తక్కువగాకుండా పదితీగలను ఎక్కుగా కుండ వేసిదాగా నెలకొల్పి తాలో వారికి మొక్కల పదిహేనాయల వంతును వుదితంగా దబ్బయిస్తారు. అదే గాక రావలసిన మొక్కలను పాతదము, పిరుపులను పేయదము, చీదలను, తెగళ్ళను అరికడదము వాటి విషయమై కావలసిన సాంకేతిక సహాయ ఇవ్వబడతాయి.

ఈపై చెప్పబడిన విషయాలనుబట్టి రాష్ట్రంలోని పండ్లు, కూరగాయల అభివృద్ధికి ప్రభుత్వం సర్వవిధాలా ప్రయత్నిస్తున్నదన్న విషయం విదితమవుతున్నది.

సవకంపేను	మూలంగా ఇచ్చిన మొత్తం రూ. లో	పళ్ళపేను	ఎకరాలు
1. పండ్ల అభివృద్ధి పథకం	34,60,164	విమ్మతాలి పత్తు	5,649
(ఎ) దీర్ఘకాల ముజాదాయి			
(క్రొత్త తోటలనిమిత్తం)		మామిడి, నవోటా, జామ	9,584
(బి) స్వల్పకాల ముజాదాయి	5,47,814	విమ్మ తాలిపండ్లు, మామిడి	12,951
(పాత తోటలను పునరుద్ధరించుటకు)			
2. జీడిమామిడి అభివృద్ధి పథకం	9,84,882	జీడి మామిడి	9,848

భూ సార పరిరక్షణలో శ్రద్ధా సక్తులు

జి సెంచ్ శింకరరెడ్డి

ప్రకృతిసిద్ధమైన సంపత్తిలో భూమి అతి అవశ్యకమైనది. ఆహారం, పశుగ్రాసం, ఇంధనసంపద, నారలు మొదలైనవన్నీ భూమినుంచే ఉత్పత్తి అవుతున్నాయి. అందువల్లనే "నాగరికక యొక్క బీజం భూమిలో ఉన్నది" అన్న నామికి వచ్చింది. భూమాత చల్లనిచూపు చూపెనే యెదెళ మైనా పైకి వస్తుంది. భూమాతను నిర్లక్ష్యం చేయడంవల్లనే లోగడ సగలరాలు. నాగరికతలు పతనం చెందాయి. భూసారక్షణ జాతియొక్క విద్యుత్తర్యం.

భారతీయ ఆర్థికవ్యవస్థ ప్రధానంగా వ్యవసాయంమీదే ఆధారపడి ఉంది. జాతీయ ఆదాయంలో 100 కి 50 వంతులు భూమినుంచే లభిస్తున్నది. జనాభాలో 100 కి 70 మందికి వ్యవసాయమే జీవనాధారం. వ్యవసాయం అభివృద్ధి చెందితేనే పరిశ్రమలు, వ్యాపారం, పెంపొంది దేశానికి ఆర్థికసుస్థిరత చేకూరుతుంది. కావున భూమి ఉత్పత్తిని పెంపొందించడం అతిముఖ్యం.

పంటల ఉత్పత్తి సన్నగిల్లడానికి ముఖ్య కారణం వానవర్ష భూసారం కొట్టుకు పోవడమే. దనాన్ని దొంగ దొంగుకునే విధంగానే నీటిదొంగ భూసార దనాన్ని దోచుకుపోతుంది. యుగ యుగాల శీతోష్ణస్థితి పరిణామ ప్రభావంవల్ల యేర్పడిన భూదానం యొక్క పైటారను తణికికాలంలో నీటిదొంగ హరించుకుపోతుంది. నేలలో యేది సారవంతమో అదిగాన్ని నీటిదొంగ

బలవంతంగా తీసుకొనిపోతుంది. తిన్న ఇంటి వాసాలు రెక్క పెట్టిపట్టు మొదల్లో భూసారధనాన్ని దోచి తరువాత భూమినే కాణేస్తుంది. ఈ నేలదోచిడికి, నీటిదొంగకు మానవుడు సక్రమమైన వ్యవసాయ పద్ధతులను అవలంబించక పోవటంవల్ల, తోడ్పడుతున్నాడు. భూమి అలాగా క్షయమవుతుంది. అందు ఆజ్ఞలోలేక వేగంగాపడు పరం భూమిలో ఇంతులుకు సమయం లేనందువల్ల, ఉద్యత వర్షాకాలంలో నేల మీద పైరు లేనందువల్ల, నీటి వేగాన్ని ఆవధానికి పోలాలలో గట్టవలె అడ్డంకులు లేనందువల్ల వర్షాహతము నేలను రెచ్చగొట్టి, మట్టిని చెరర్చి, నేల పైటారను ప్రవాహంలో చేర్చుకొనిపోతుంది. ఈ విషయం స్వచ్ఛమైన వానపీరు బురదగా మారటంవల్ల స్పష్ట నీటివాతు అర్థంగా భూమిని దున్నుతున్న రైతులు.

మవుతున్నది. సారవంతమైన పైటార కోర తడుతున్నది. పడిన పర్వతంతా ప్రవాహ రూపంలో వ్యర్థమవుతున్నది. తొలుత ప్రారంభమైన పైటారల వివాళం క్రమంగా లోతైన వంతెనకు దారితీస్తుంది. ఉపరిభాగాన పొర్లిపసీరు నేలతోడేరి 'నడినానాగరగతి' అన్నట్లు బలవలములంగా నడినదానిను చరి సముద్రగర్భంలో విశ్రాంతి తీసుకుంటుంది. నేలకోతపల్లా, నీటి వ్యర్థంవల్లా కలుగు తున్న ఈ మహానష్టం జీవిత వివిధాంగముల లోని సమస్త మానవకోటి కూడ సంక్రమించి వానోపసన గ్రాములకు దైన్యములను కలిగిస్తున్నది. వ్యవసాయందృష్ట్యా అతి ప్రధానమైన పైటార్లు, పంటకు పనికి వచ్చే రాతువులు, పోలానికి వేసిన ఎరువులు, కొట్టుకొనిపోవటంవలన భూసారం తగ్గి

పోతుంది. చెలువులు, నీటివనరులు, మేట మేనుకొనిపోతున్నాయి. వాటిల్లంద ఆయ కట్టు తగ్గుతున్నది. ఆంధ్రప్రదేశ్ లో చెలు వులు మేటమేనుకొనిపోవడంవలన 7 లక్షల ఎకరాల ఆయకట్టు తగ్గిస్తూ అంచనా వేయబడింది. నీటి ప్రవాహం చేత నేల కోసుకొని రావటంవలన నదులనుద్యో మేట మేనుకొని పోయి, లోతుతీరి, వాడిగతులు కప్పి, వరదలు, ముంపులు అధికమవుతున్నాయి. భూమిలోకి జలం ఇంకి పోవడంవలన బావులలో నీటిమట్టం దిగజారిపోతుంది. నీటి పెంపుపానంగా అనలే దిగువస్థాయిలో మున్ను ప్రతి క్రమంగా మురింద దిగజారిపోతున్నాయి.

రక్షణ లేని వంటబేలలో పై 7 అంశ భూమి 27 సంవత్సరాలలో హరించుకొని పోవడం జరుగుతుంది. ఈ మట్టిని కయారు చేయడానికి ప్రకృతికి 500 లేదా 1000 సం. పట్టవచ్చు. నేల-నీటిపొడుపు పనులలో జరిగిన పరిశోధనల ప్రకారం, 100 కి 48 భాగాలు పడిన వ్యవస్థను భూమిపై పారి పోతుందనీ, అవిధంగా పోయే ప్రతి అంగుళం పొదేనీటితో 1 1/2 టన్నుల సార వంతమైన మున్ను పోతుందనీ తెలియ వచ్చింది. సర్వాధావంతల రాయలసీమ, తెలంగాణ ప్రాంతాలలో తరచుగా కరువులు కలుగుతున్నాయి. నీటి వనరులు నిర్ణయించటానికి సమస్యాయా లేక అధిగ్రీత వర్ష పాతం మీదనే ఆధారపడి పుండవలసి వున్నది. ఈ ప్రాంతాలలో సగటున సంవత్సరానికి జడి 22-30 అంగుళాల వర్షపాతంలో పంటమొక్కలకు రావలసిన 3 అంశ వర్షపు నీరు కూడా ప్రవాహరూపమున సన్నమై, పంటలకందకుండా పోవడం వలన కరువులు సంభవిస్తున్నాయి. వర్ష రూపంలో నేలపై పడిన ప్రతి నీటిమక్కను

భద్రపరచినప్పుడే నేలలో తేమ, సారం, హెచ్చైవలసాయం పెంపొందుతుంది. నీటిని భద్రపరచినప్పుడు నేలమీది పైచుట్టకూ భద్రపరచబడుతుంది. భూమి పై పోరకనుక ఊటినిపోతే, ఎన్ని ఎరువులు వేసినా, ఎంత మందిరకం ఏ వ్రతనాలు ఉపయోగించినా, పంటల రక్షణవర్కలు అవలు జరిపినా, ఏమాత్రం ఉపయోగం ఉండదు వ్యవసాయా క్షిప్తిని పెంపొందించాంలే భూమిని రాపాడు కోవటం అత్యవసరం.

భూమిని నిర్లక్ష్యం చేయడం, దుర్వినియోగం చేయడం దశాబ్దాలుగా జరుగుతున్నది. ఆంధ్రప్రదేశ్ లో సర్వాధావంతే సాగునీటి పుండున్న 200,00 లక్షల ఎకరాలలో సుమారు 100,00 లక్షల ఎకరాలను రక్షణమే సమర్పరించవలసి పుండుందని అంచనా వేయబడింది. మిగతా 100,00 లక్షల ఎకరాలలో కూడా కొద్దో గొప్పో భూసారరక్షణ పద్ధతులను అవలంబించవలసిపుండుంది.

నీటిపరీక్షి ప్రాప్తించిన ఈ నేలకోతరైతుల పొలిత నేత్రయకోత, నేలకోతను అరికట్టాలంటే, భూసార ధనాన్ని రక్షించాలంటే, వ్యవస్థని పక్కం చేయకూడదంటే, పంటల రాడిని హెచ్చించాలంటే వాయన కద్దంగా దున్నాలి, వాయన కద్దంగా ఏర్పాలి, వీలిక సాగు చేయాలి, ఎక్కువ వాయనదేశాలలో బల్లూరుపుమడులు (Bench Terraces), సర్వాధావంగల ప్రదేశాలలో సమచుట్టెగట్లు (contour Bunds), వర్షపాతం అధికంగా వున్న ప్రదేశాలలో వాయగట్లు (Graded Bunds) చేయాలి.

వాయన కద్దంగా దున్నటంవలన మేరలు, చాళ్ళు, వాయన కద్దంగా నుండి, చాళ్ళలో నీరు పొర్లిపోకుండా నిలుస్తుంది. మేరలు చిన్న అనకట్టలుగా పనిచేసి, నీటిని అపి,

నేలలో ఇంకునట్లు చేస్తుంది. ఈ విధంగా దున్నక నేల వాయనను సరించి దున్ను నట్లయితే మేరలు, చాళ్ళు నేలవాయనను సరించి పుంటాయి. నేలలో వెంటనే ఇంతలేని వర్షపునీరు ఈ చాళ్ళుగూడా పొర్లిపోయి వ్యర్థమవుతుంది. వాయనను సరించి పొర్లి పోయి కొద్దినీటికి వదిలిపెట్టింది, ఉప్పుతంగా ప్రవహించి, నీరు సప్తవలమేరకా, సార వంతమైన మీదనేంకు ప్రత్యక్షంగా హాని చేశారుతుంది. నీటి పడివలన నేలలో జక్కిరలు పడతాయి.

వాయన కద్దంగా ఏర్పటంవలన మొక్కలు నీటిని అక్కగించి వానివేగాన్ని, కోతవేము కోత్తిని ఊటింజేస్తాయి. నీటి వేగం తగ్గటం వలన నీరు నేలలో ఇంకుటకు అవకాశం కలుగుతుంది.

వీరి సాగు (Strip Cropping) అంటే ఒక పొలాన్ని వాయన కద్దంగా వీరిరులుగా భాగించి ఒక వీలికతో నేలను గ్రమ్ము స్వధావంతల సమమును (అంటే వేరు కనక, అనంత, పెనర మొ॥) దాని ల్రింది వీలికలో నేల గ్రమ్ముని సమమును (అంటే కొన్న, నల్ల, ప్రత్తి, ఆముదలు మొ॥ వాటిని) పెంచుచునానం. నేలను గ్రమ్ము స్వధావంతల సమమును నీటి వేగాన్ని తగ్గించి, మీదనున్న ను పడగట్టనట్లు నిలిచి, కుద్రమైన నీటిని మెల్లగా పోస్తాయి. నీరు చాలాకాలం నేలమీద పుండటంవలన నేలలో ఎక్కువగా ఇంకును. ఈ పద్ధతివలన భిన్నమైన సమములను పెంచడమేకా ఏదేమి తప్పనిసరిగా పంటలయార్పిడి చేయవలెను. దీనివలన భవ్యందగులకూడ హెచ్చుతుంది, ఎక్కువ ఏటవాయిగా వున్న కొండ ప్రాంత భూములలో పెద్ద ఎత్తున మట్టికత్తిరి దిక్కులుగా చేసి సేద్యం చేయవచ్చు. దీనికి దివ్యమరుది, లేక బల్లూరుపుమడులని

(Bench Terraces) పేరు. ఈ చుక్క వాన నీటిని ఆపి, నేలను కొనే వేగాన్ని తొందరగా అరికట్టతాయి.

నేల సహజమైన వాటావికరణగా గట్టువేయడం వలన అవి నేలపై పడు వర్షపునీరు యధేచ్ఛంగా పొరి పోకుండా అడ్డుకొంటాయి. నేలవాటను, వర్షాన్ని, నేల నైజాన్ని లెక్కించి విర్వీతస్థలాంతో సమ మట్టాలను కలిపివేయడే గట్టు సమమట్టపు గట్టు (Contour Bunds) వేయడే వర్షపు నీటి సంకలిని గట్టు మధ్యననే నిల్చిపోవు నట్లు చేస్తాయి కొంచెం సీరే వా వ్యర్థంకాదు. నేలమీద నిలచిననీరు నేలలో ఇంకి పై చుకు లభ్యమవుతుంది. పొర్లిపోవు నీటికి వడి ప్రాప్తింది భూమి కొయ్యమునుపే, విర్వీత స్థలాల్లో మన్నగట్టు నీటివేగాన్ని తగ్గిస్తాయి. పైచుకాలంలో ఎక్కువగా నీడనిలిచి పంట పాడవకుండా సమమట్టపుగట్టులో పొరలు కట్టవలచేక నీటి కాలువలు నిర్మించి నీటిని పంపించి వేయవచ్చు. చదానావంశం ప్రదేశాలలో పడిన వర్షపు ప్రతి నీటిబొట్టును తేనెబొట్టుగా లెక్కపెట్టి పైర్ల అవసరానికి అందగా చేర్చడానికి ఈ సమమట్టపు గట్టు ఎంతో తోడ్పడగలవు.

వర్షపాతం అధికంగావున్న మెట్ట ప్రదేశాలలో వాలుగట్టు (Graded Bunds) వేయాలి. ఇవి వాలువకడంగా వుండటమే కాక, నీరు జారడానికి కొంచెం వాలును ఇమిడ్చి వుండటంవలన, వాలుగట్టు అనలభు తున్నవి. భూమిలో ఇంక తనటనుంటి ఎక్కువ వర్షాన్ని నీటికాలువలగుండా వెలుసరికి పంపించివేయవచ్చు. వాలుగట్టు నీటివేగాన్ని ఆపి, నేలకోత వేయకుండా చేసి పొరాలకు కలుగు తీరనిస్థానాన్ని వానిస్తాయి.

లోగడ భారతదేశంలో, భూసార రక్షణకు ఎక్కువ శ్రద్ధ తీసుకోలేదు. భూమి పుష్కలంగా వున్నంతవరకు ఈ సంగతి ఎవరూ పట్టించుకోలేదు. దేశానికి స్వాతంత్ర్యం వచ్చేవరకు భూసార రక్షణకు జాతీయ కార్యక్రమం అంటూ లేనేలేదు.

దున్నేముండు పర్వి ఎరువును దడుచుచేస్తున్న రైతు.

భూసారం తగ్గిపోయి పంటలరాబడి తగ్గు తున్న పరిస్థితిని ప్రజాశాసనమం గుర్తించింది. ఆసంఘం సిఫార్సు పైసనే భూసార రక్షణ కార్యక్రమ వథకాలు దేశమంతట నెల కొల్పబడినవి. ఆంధ్రప్రదేశ్ లో భూసార రక్షణకార్యక్రమం క్రింద ఇంతవరకు 1 క్రి.లక్ష ఎకరాలలో మాత్రం వాలుగట్టు, సమమట్టపు

గట్టు వేయబడినవి. తృణీయ పంచవర్గ ప్రజాశాసనంలో మెట్ట ప్రదేశంలో 288 లక్షల ఎకరాలలో సమమట్టపు గట్టు, వాలు గట్టును వేయటానికి నిశ్చయించారు. అందుకు 1.74 లక్షల రూపాయలు కేటాయిం చబడినాయి. వాలుగట్టును రైతులు వేసికొను (మొకా 58 వ పేజీలో)

పొదుపును ప్రోత్సహించే యూనిటు ట్రస్టు

1963 చ.పం. పు. భారత యూనిట్రాస్టు బిల్లును క్రిందటి నెలలో పార్లమెంటు ఆమోదించింది. యూనిట్రాస్టు తరపున సెక్యూరిటీలో పెట్టుబడి పెట్టే నిమిత్తం ఒక కార్పొరేషన్ను నెంకొల్వేందుకు ఈ బిల్లు పీలు కలిగిస్తున్నది.

గత ఒకటిదెండు దశాబ్దాలలో అమెరికా, ఇంగ్లాండు, రెనా, ఫ్రాన్సు, జపాను వంటి కొన్ని అభివృద్ధిచెందిన దేశాలలోనూ, లాటిన్ అమెరికా కలితర ప్రాంతాలలోని కొన్ని అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాలలోనూ పెట్టుబడి కంపెనీలు, ఏకైకీలు ముఖ్యంగా యూనిట్రాస్టులు దాగా ప్రచారంలోకి వచ్చాయి. అమెరికాలో రెండవ ప్రపంచ యుద్ధం తరువాత గడచినకాలంలో యూనిట్రాస్టులు (లేదా స్టాకింగా ఉపకారింబ బడుతున్నట్లు మ్యూచువల్ వండ్లు) బరిపిన యూనిట్ల వార్షిక అమ్మకంలోనూ, ఈ రూపంలో పొదుపు సమీకరణద్వారా సమకార్యబడిన సొమ్ముతోనూ గమనార్హమైన పెరుగుదల ఏర్పడింది. 1982వ సంవత్సరాంతంనాటికి మ్యూచువల్ ఫండ్లకు సంబంధించి సుమారు 80 లక్షల అక్సంట్లు ఉన్నట్లు, 21 బిలియన్ డాలర్లు అంచే సుమారు రూ. 10,000 కోట్ల డేరుకు పెట్టుబడులు ఉన్నట్లు అంచనా. ఇంగ్లాండులో కూడా ఈ ప్రస్తుత వ్యాపారంలో గత ఏది సంవత్సరాల కాలంలో చాలా అతివృద్ధి ఏర్పడింది. 1982వ సంవత్సరం ముగింపునాటికి మొత్తం సొమ్ము విలువ సుమారు

257 బిలియన్ పౌండ్లు అంచే దాదాపు రూ. 348 కోట్లు ఉన్నట్లు అంచనా. కొన్ని చితర దేశాలలో ముఖ్యంగా లాటిన్ అమెరికా దేశాలలో ఈ పంపులు ఇదేవిధంగా శీఘ్రగతి అభివృద్ధి చెందుతున్నాయి.

ఈ పంపులు దాగా ప్రచారంలోకి రావడానికిగల ముఖ్యకారణం ఇవి సమర్థవంతంగా నిర్వహించబడుతూ ప్రజలకు లాభదాయకమైన పెట్టుబడిలు, వాటాలో పెట్టుబడి పెట్టడానికి సదుపాయాలు కల్పించడమే. పీటివల్ల సాధారణ వ్యక్తులు పెట్టుబడి టీలలో పెట్టుబడి పెట్టే అవకాశం పొందగలుగుతారు. పెట్టుబడుల విషయంలో సామాన్యంగా వుండే సాధకబాధకాలు నివారణోపాయాలను గురించిన జరిజ్ఞానం వారికి వుండ సవకరం లేదు.

పెట్టుబడికంపెనీ లేక ఏకైకీకి యూనిట్రాస్టుకూ మధ్య వుండే వ్యత్యాసమేమిటంటే పెట్టుబడి కంపెనీ లేక ఏకైకీ పంపులు సాధారణంగా చెల్లించబడిన మూలధనం, రిజర్వులు లేక యుజ్ఞానా బొంబు ఫండ్తో నిర్వహించ బడతాయి. ఇవి తమ ఇష్టానుసారం ఆదాయాన్ని వినియోగిస్తాయి. తమ దివి దెండ్రుకు పంపిణీ చేస్తాయి. కాగా యూనిట్రాస్టులు పెట్టుబడిదార్ల ఏజెంట్లుగా వ్యవహరిస్తాయి. పెట్టుబడులపై లభించే నికర ఆదాయాన్ని మధ్య మధ్య పెట్టుబడిదార్లకు పంపిణీ చేస్తాయి. యూనిట్రాస్టులు అనేక కారణాలవల్ల పెట్టుబడి కంపెనీల కన్న ఏర్పకగా ప్రజాదరణ పొందాయి.

దారక దేశంలో, పెట్టుబడి కంపెనీల స్థానము ప్రోత్సహించడానికి సంబంధించిన ఆంశం 1981 వ సంవత్సరంలోనే పరిశీలించబడింది. యూనిట్రాస్టులు అనగా ఈ నాడు వ్యవహరించబడుతున్నట్లు మ్యూచువల్ ఫండ్లు అనాడు దాగా ప్రచారంలో లేవు. కేంద్ర ద్వారాగో విషయం విచారణ సంఘంవారు తమకు సహాయ పడేందుకుగాను డిప్యూటు డేయిషన్ విలేజ్ నిర్ణయాలను సుబ్రదించి ఈ అంశాన్ని పరిశీలించారు. సంఘం ముఖ్య విలేజ్లో పెట్టుబడి కంపెనీలస్థాన విషయమై స్పష్టమైన నిషాన్నేదీ చేయబడకపోయినప్పటికీ మైనారిటీ రిపోర్టులో మూత్రం కట్టు సమకార్యగత పెట్టుబడిదార్లనూ, లభ్యమైన వినియోగించగల వారికి మధ్యమర్తిగా పెట్టుబడి కంపెనీలు చాలా ఉపయుక్తమైన పాత్ర పోషించే స్థితిలోవున్నట్లు పేర్కొన బడింది. మైనారిటీ రిపోర్టులో చేయబడిన నిషాన్నుం ఫలితంగా పెట్టుబడి కంపెనీలు కొన్ని పరిస్థితులలో, అవి ఇతర కంపెనీల నుంచి డివిడెండ్లుగా పొందే ఆదాయంపై సుపర్ టాక్సును పొనహాయింబడం చంటి పరిమితమైన రాయితీలను మంజూరు చేయడం జరిగింది. 1983 వ సంవత్సరంలో మొదటిసారిగా అప్పుడు అమల్లోవున్న ఆదాయపు పన్నుచట్టం క్రింద ప్రకటనద్వారా మంజూరు చేసిన ఈ రాయితీ ఇంకా కొనసాగుతున్నది. అయితే 1966వ సంవత్సరపు కంపెనీల చట్ట నిబంధనలనుసరించి పనిచేస్తున్న

పెట్టుబడి కంపెనీలు పొదుపు మొత్తాల నమీ కరణలో కానీ, వాటిని దేశ ప్రయోజనానికై విస్తృతమైన పెట్టుబడిలను పెట్టుబడి పెట్టడంలో కానీ ఇంతవరకు చెప్పుకోదగిన కృషి జరపలేక పోయాయి.

ముఖ్యమైన ఈ విధానం చేపట్టేందుకు, అభివృద్ధి చెందిన ఇతర దేశాలలో మాదిరిగా ప్రజలు పెట్టుబడి పెట్టడానికి వీలుగా సులభమైన, అవసరమైన సౌకర్యాలు కల్పించగల యూనిట్లు ప్రస్తుతం నెలకొల్పడం అవసరం. ఆ మెరికా, ఇంగ్లాండులో సాధారణంగా నర్సింగ్ చట్టనిబంధనల సమకాలిని చేసే వండ్లు, ప్రస్తుతం అనేకం వున్నాయి. వండ్లు లేక ప్రస్తుతంలో కూడిన బాటిలు సంస్థల అవకాశం, నియమావళులను సరిపటి పనిచేసేటట్లుగా వున్నాయి. ఆమెరికాలోవలె 1940 వ సంవత్సరపు పెట్టుబడి కంపెనీల సంఖ్య మూడిరిగి గానీ లేక ఇంగ్లాండులోవలె 1958 వ సంఘటనల (పెట్టుబడులు) నిర్వహణ చట్టం కూడిగా గానీ ఒక ప్రత్యేక కానాన్ని రూపొందించడం అవసరమా కాదా అనే విషయం ప్రత్యేకంగా పరిశీలించబడింది. మొత్తం మీద చూచినట్లయితే ప్రస్తుతరంగంలో ఒకటి ఒక సంస్థల నెలకొల్పడం ఉపయుక్తం కాగలదనిపిస్తుంది.

మన దేశంలో ప్రస్తుత పరిస్థితులలో ఉపన్యసం పోటీ నిడేట్లగా అనేక యూనిట్ల స్థాపనను ప్రోత్సహించడం అభిలషణీయం కాదు. ఇటువంటి ప్రస్తుత వ్యక్తిగత వ్యక్త సంస్థలు లేక బృందాలచే స్థాపించబడి వాటి స్వంత పారిశ్రామిక, వ్యాపార సంబంధాలతో నిర్వహించబడినట్లయితే అవి లో గడి స్థాపించబడిన పెట్టుబడి సంస్థలకంటే ఎక్కువ ప్రజావరణ పొందక పోవచ్చు. ఇటువంటి ప్రస్తుత పెట్టుబడుల పరిస్థితుల కనుగుణంగా ఉపయోగకరం కాకపోవచ్చు. ప్రభుత్వం నుంచి గానీ, రిజర్వుబ్యాంకు నుంచీ కానీ లేక మరేదైనా పబ్లిక్ రంగం సంస్థనుంచి కానీ సహాయంపొందే విషయంలో ఎటువంటి

ప్రత్యేక నిబంధనలేకుండా ప్రైవేటురంగంలో స్థాపించబడే యూనిట్లు ప్రస్తుత అవ్యక్తన బాధిస్తే పట్టమైన సంస్థలుగా రూపొందించడం కూడా సందేహపడుతుంది. ఈ పరిస్థితులలో ప్రత్యేక చట్టం క్రింద చట్టబద్ధమైన కార్పొరేషనుగా నూతన సంస్థలు స్థాపించడానికి తలపెట్టబడింది.

కారణ యూనిట్లు ప్రస్తుత వ్యవహారించబడే ఈ సూత్రం సంస్థలు ప్రారంభంలో రూ. 5 కోట్ల నిధి సమకూర్చు బడుతుంది. దీనిలో రూ. 4 కోట్లను రిజర్వుబ్యాంకు, జీవీసీసీ మా కార్పొరేషను, స్టేట్ బ్యాంకు దాని సహాయక సంస్థలు ఇస్తాయి. మిగతా కోటి రూపాయల మొత్తం స్టేట్ బ్యాంకు దాని సహాయక సంస్థలు కానబడుంటే పెట్టుబడు బ్యాంకులు, ఇతర అభివృద్ధి సంస్థల నిమిత్తం ప్రత్యేకంగా ఉడుతుంది. ఒకే ఒక ఈ సంస్థలు ప్రస్తుత ప్రారంభ సంవత్సరాలలో సమాపించబడినట్లయితే అనర్హమైనట్లయితే ఈ నిధిని ప్రత్యేకంగా ఉంచిన పరిధి రిజర్వుబ్యాంకు కట్టు చెల్లిస్తుంది. ఈ విధంగా ప్రస్తుత, అలపైసిన ప్రకారం రూ. 5 కోట్ల పూర్తి మొత్తంతో తన పనిని ప్రారంభించగలుగుతుంది.

ప్రస్తుత రూ. 5 కోట్ల ప్రారంభ మొత్తాన్ని పూర్తిగా కానీ లేక అందులో కొంతభాగాన్ని కానీ భవిష్యత్తులో అవి ఈ ప్రత్యేక సహాయం అవసరం లేదని భావించినప్పుడు ఎప్పుడైనా యజమానులకు వాటిని చేయవచ్చు.

ప్రస్తుత నిర్వహణ బాధ్యతను ప్రస్తీం బోర్డుకు అప్పగించడానికి ఉద్దేశించబడింది. ఈ బోర్డులో సాధారణంగా 5 మంది సభ్యులు వుంటారు. బోర్డు అధ్యక్షుడినీ, నలుగురు సభ్యులను రిజర్వుబ్యాంకు నామినేటుచేస్తుంది. జీవీసీసీ మా కార్పొరేషను, స్టేట్ బ్యాంకు చెరి ఒక సభ్యుని దొడ్డున నామినేటు చేస్తాయి. ప్రారంభ నిధికి దాబ్బు చెల్లించిన ఇతరులు మిగతా ఇద్దరు ప్రస్తీంలను ఎన్నుకుంటారు. అధ్యక్షుడు పార్లమెంట్ ప్రాతినిధ్యం చేయటంబడినట్లయితే, రిజర్వుబ్యాంకు ఇతర

పోమ్మడి మంది ప్రస్తీంలుగా ఒక ఎగ్జిక్యూటివ్ ప్రస్తీంలకా నియమిస్తుంది.

రై నందిన వ్యవహారాలలో ప్రస్తుత చాలా వరకు స్వేచ్ఛ వుంటుంది. రిజర్వుబ్యాంకు ఇచ్చే ఆదేశాలకు లోబడి, పెట్టుబడిదార్ల ప్రయోజనాల దృష్ట్యా వారి తరపున ఇది తన వ్యవహారాలు సాగించవలసి వుంటుంది. ప్రస్తుత ప్రాథమికంగా వ్యక్తుల ప్రయోజనార్థమే ఉద్దేశించబడినప్పటికీ ఇది ఘర్షణ, కంపెనీలు ఇంకా ఇతర సంస్థలనుంచి పొదుపు మొత్తాలను ఆకర్షించవలసి అంక్షమీ వుండదు. యూనిట్ల నిజమైన 100% లకు నిండుకు బాధి అంతేగాక ఇవి ఒక రేటుకు పరిమితమై లభ్యమవుతాయి కాబట్టి జీతాలు పొందేవారు లేక తక్కువగా పొదుపుచేయగలిగే వారితోనూ మధ్య తరగతికి చెందిన వ్యక్తులు ప్రస్తుత లభించేవేనీ సౌకర్యాలును ఏమియోగించుకొని యూనిట్లను కొనడం ద్వారా పెట్టుబడిలను పెట్టుబడి పెట్టే స్థితిలో వుండగలరని ఆశించబడుతున్నది.

ఒక వ్యక్తి నిన్ని యూనిట్లను కొనుక్కోవచ్చు. దీనిపై ఎటువంటి నిర్బంధం వుండదు. ఈ యూనిట్లను స్వేచ్ఛగా మరొకరికి మార్చవచ్చు. బ్యాంకులవద్ద కుదువ చెల్లి అప్పు తీసుకోవచ్చు. రిజర్వ్ మెంటు కానీ లేక భుజం విశ్రయానికికానీ ఈ యూనిట్లను అతిగా కొనుక్కునేందుకు ప్రస్తుత నిధిగా వుంటుంది. ఈ కొనుక్కోవడం, ప్రస్తుతచే మధ్య మధ్య ప్రకటించబడే ప్రస్తుత ఆస్తుల విలువపై ఆధారపడి వుంటాయి.

నిర్వహణ ఉద్యులు, అప్పులకు చెల్లించే విధి మొత్తాలు పోనీ యిగిరిన ప్రస్తుత వారిక ఆదాయం యూనిట్లదార్లకు చెప్పబడి చేయబడుతుంది. యూనిట్లపై వచ్చే ఆదాయం నిర్వహణ ఉద్యులకు సాధ్యమైనంత వరకు మితంగా వినియోగించబడుతుంది. ఎట్టి సందర్భంలో కూడా ఈ ఉద్యులు యూనిట్ల ఆదాయంలో 5 శాతానికి మించకుండా పరిమితం చేయబడుతుంది. ఒకే ఒక నిర్వహణ ఉద్యులు అధిష్టించబడ్డయితే, మిగతా

మొత్తాన్ని బ్రహ్మ ప్రారంభమిదికే పెట్టుబడి పెట్టినవారి ఆదాయంనుంచి భరించడం జరుగుతుంది. ప్రతిమేటా ఆర్కెంటు, ఆడిటింగు వూర్తయ్యక యూనిట్ల నికరాలయం 90 శాతానికి అగ్గకుండా యూనిట్లదార్లకు పంచితే చేయబడుతుంది కాబట్టి యూనిటు రూపంలో పెట్టుబడిపెట్టిన మొత్తాలపై లభించే ఆదాయం సాధారణ పెట్టుబడిదారుకు సహజంగానే లభ్యరేణుంగా వుండాలి. కాలక్రమేతా బ్రహ్మ వాటాలు, ఇతర పెట్టుబడిలు విలువదృష్ట్యా పెంపొందుతాయి కాబట్టి యూనిట్లవెలలో యూ ఆవివృద్ధి ప్రకటిస్తుంది. యూనిటు దార్లకు కూడా ప్రయోజనం చేసారుతుంది.

పెట్టుబడి కంపెనీలకంటే భిన్నమైనటువంటి యూనిటు బ్రహ్మం లేక కన్సల్టర్స్ వుద్దు ఇదివరకే సేర్కొన్నట్లు పెట్టుబడి దార్లకు ఏజెంట్లవంటిది. పెట్టుబడిదార్లకు వారి సులువు మొత్తాల వినియోగం లేక పెట్టుబడిలో ఇవి మేనేజీమెంటు ఇంకా కొన్ని ఇతర సదుపాయాలు కల్పిస్తాయి. ఈ కారణం దృష్ట్యానూ, దేశం మొత్తం మీద అనేకమంది పెట్టుబడిదార్లు లేక యూనిట్లదార్ల విషయంలో ఆయాస్థులలో

ఆదాయపు పన్ను వీర్వంద మినహాయంపుకు అవకాశం కల్పించడానికి అసోకర్గం వుండే దృష్ట్యానూ 1981 వ సం. పు ఆదాయపు పన్ను చట్టం సాధారణ నిబంధనలను - బ్రహ్మకు వర్తింపజేసే విషయంలో - సవరించడానికి ప్రతిపాదించారు. ఈ పెట్టుబడి దార్లు, యూనిటు దార్లలో చాలామంది చిన్న మొత్తాలను పొదుపు చేసేవారుగా కానీ లేక మొదటిసారిగా అటువంటి మొత్తాలను పెట్టుబడి పెట్టే వారుగా కానీ వుంటారు.

బ్రహ్మ ఆదాయాన్ని ఆదాయపు పన్ను, సూపర్ టాక్సు, ఇతర ప్రత్యేక పన్నుల చెల్లింపునుంచి మినహాయంబడతాయి. బ్రహ్మ, యూనిటుదార్లకు ప్రతిమేటా జరిగే ఆదాయాన్ని, ఆదాయపు పన్నును మినహాయించకుండా పంచితే చేయగలుగుతుంది. యూనిటుదారు స్వయంగా పొందిన ఆదాయంపై సంవత్సరానికి రూ. 1000 ల పరిమితి వరకు ఆదాయపు పన్ను మినహాయంబడుతుంది. అయితే సూపర్ టాక్స్ మినహాయంపు వుండన్న మధ్య తరగతి, తక్కువ ఆదాయదారులకు చెందిన వ్యక్తుల

దృష్ట్యా ఈ రాయితీలు పెట్టబడుట (బ్రహ్మ యూనిట్ల రూపంలో)ను ఆసక్తికరంవని అతిచందబడుతుంది.

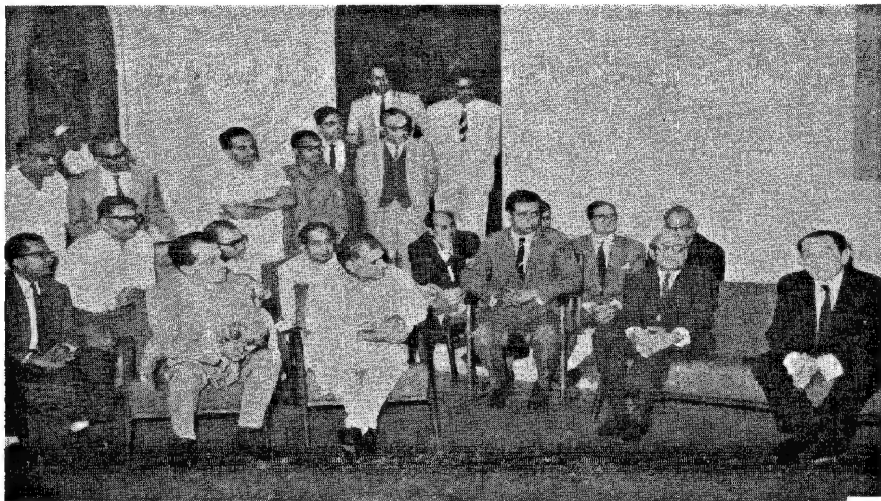
అనేక దేశాలలో ఇటీవల యూనిటు బ్రహ్మలు చాలా ప్రజాదరణ పొందినట్లు ఇది వరకే తెలియజేయడం జరిగింది. అత్యధిక పరిపుష్టి సాధించ బడుతున్న కాలంలో కానీ, ధరలు పెరుగుతున్న కరుణంలో కానీ యూనిటు బ్రహ్మలు పెట్టుబడిదార్లకు సెక్యూరిటీలు లేక పెట్టుబడులపై యాజమాన్యం కలిగి వుండడానికి అవకాశం కలిగిస్తాయి. అంతేకాక వీటిలో ఎక్కితేలు కానీ, నష్టాలు కానీ జరుగవు. ఈ సౌకర్యాల కారణంగా బ్రహ్మలు యాజమాన్యపు పంటిజీ, పరిశ్రమల నిర్మాణప్రణాళినిగూర్చిగా మూల్యాంశ ప్రమాణం గలుగుతాయి. సక్రమ విర్వహణ, పర్యవేక్షణ వల్ల ధారక యూనిటు బ్రహ్మ, ఇతర ప్రాంతాలలోని బ్రహ్మలవలెనే, పెట్టుబడి పెట్టే ఆర్థికవగం లేక అవిధుగా రూపొందిన వ్యక్తులకు సహాయపడే స్థితిలో వుండాలి. దానితోపాటుగా దేశాభివృద్ధి కృషిలో గమనార్హమైన పాత్ర వహించే విధుగా కూడా యూనిటు బ్రహ్మవుందాలి.

(58 వ పేజీ కరవాయి)

ఒక కావచమని సాంకేతిక సహాయాన్ని ప్రభుత్వం ఉచితంగా అందజేస్తున్నది. రైతులు తయారట కామీ ఈ వాయిగట్లకు అన్యే ఖర్చును భరించలేదు కనుక, ప్రభుత్వం వారి వాయిగట్ల కయ్యే ఖర్చును తొలగి భరించి, ఏమ్యుట 15 సంవత్సరాలలో ఆ మొత్తాన్ని రైతులనుండి సులభ పంతులలో సమూలచేయడానికి వసతి కల్పించింది. భూసార రక్షణ విషయాలను ప్రజలు గుర్తించి హృదయపూర్వకంగా సహకరిస్తేనే ఈ కార్యక్రమం జయప్రదం అవుతుంది.

వాటన కర్డంగా దున్నటం, వాటన కర్డంగా సాగుచేయటం, వీరికసాగు, వాయిగట్లు, సమమట్లపు గట్లు, మెట్ట సేద్యానికి మహాయంత్రాలు మట్టిలోని సారాన్ని లాగి చేయకుండా, వాన నీరు వ్యర్థంకాకుండా మంచి పంటలను పండించే రహస్యాన్ని విప్పిచేప్పే సేద్యరోహదాలు, ఇవి అసలంబించి సుక్షేత్రాలను నిస్సారక్షేత్రాలుకాకుండా చేసి, అన్నపస్సారం అమరికలో వ్యయం సమృద్ధి కలిగించాలి. లారించిన విధ్య, హుడించిన దైవం, ప్రేమించిన పడలి అన్నట్లు, పోషించినవనకాని లేకపోతే మీరు మీరుగా మారుతుంది. ప్రకృతివలన కలిగే నేల

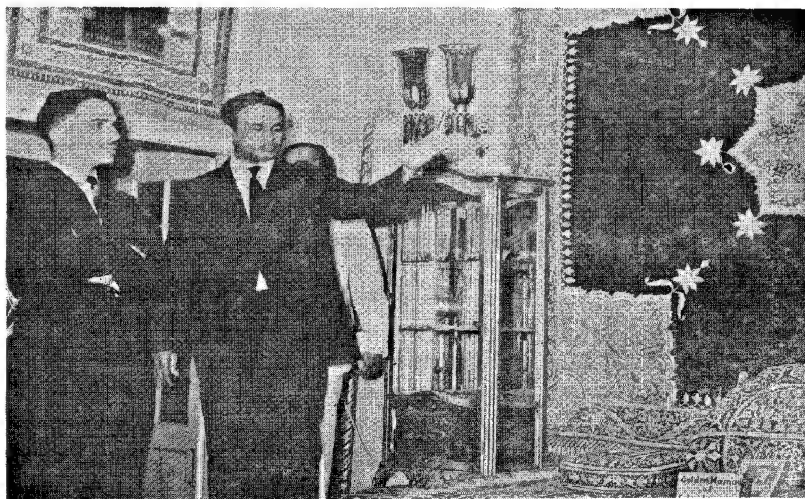
కోతలు, నీటిసమం, భూజమేనని మనం వాటిని సహించి నిస్సహాయో శూరుకొన కూడదు. "ప్రకృతిం పురుషం దైవ విద్యావాదీ ఉభావసి" అనే గీతాశ్వాసం ప్రకారం పురుషుడు, ప్రకృతి ఇద్దరున్నూ పరస్పర వేమాలకు అనాదిగా పుట్టినట్లున్నారు, అటువంటి ప్రకృతి మూలసానమైన మీ మిని పురుషుడు రక్షించుకోవాలి, వాద్యతాయుతమైన కార్యకలాపానికి సదుముగట్టి బ్రహ్మాండమైన ఉద్యమంతో నేలలోపడి నరికల్లి దేశ సౌభద్యానికి ప్రవాహించవలసిన సమయం ప్రకృత్యేగా రంతుమట రాందద్దున్నది. ★

ప్రాస్టు మాజీ ప్రధాని శ్రీ ఎం. మెండెన్ ప్రాన్స్ హైదరాబాదులో 1963 డిశంబరు 2వ తేదీన
పరిపాలనా నిబ్బంది కళాశాలలో సంగమించారు

రాష్ట్రానికి ప్రముఖుల రాక

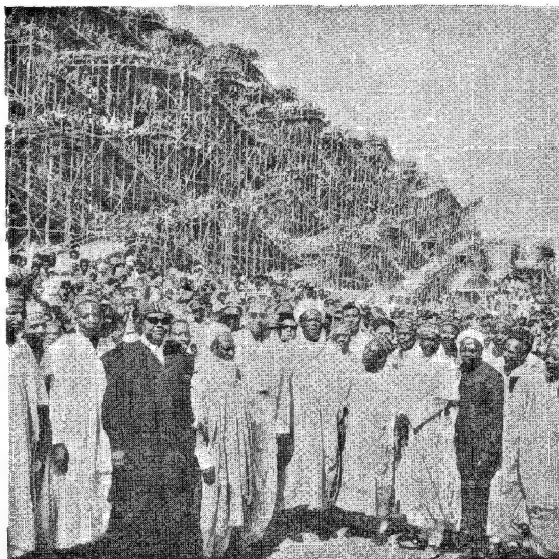
సార్జంగ్ మ్యూజియంలో జోర్డాన్ రాజు హుస్సేన్

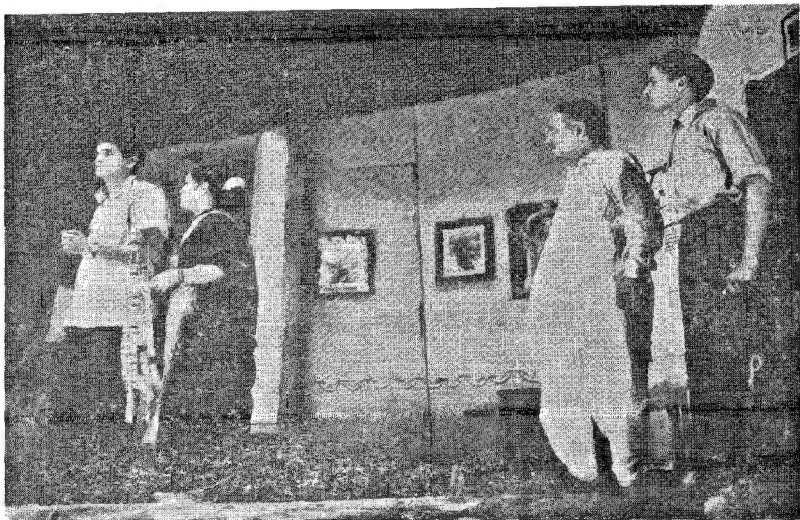

శ్రీమతి ఇందిరాగాంధీ పైద్రాబాదులో 1983 డిశంబరు 8వ తేదీన ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్ర ప్రజారక్షణ సంఘం నాలుగవ పమావేశంలో ప్రసంగించారు

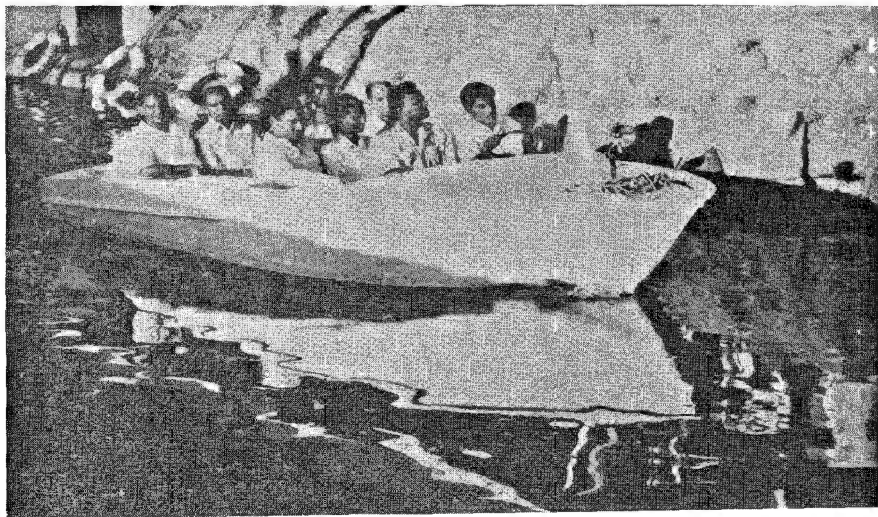

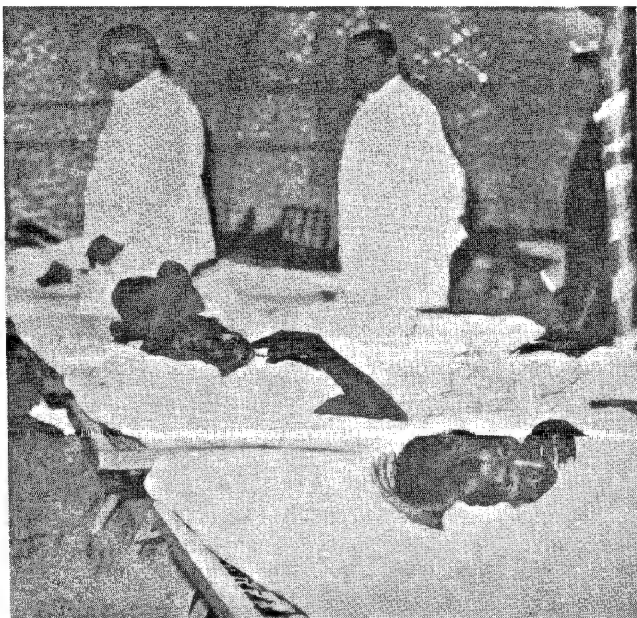
ఉత్తర వైజీరియా ప్రధాని గౌ. అల్లాజీ సర్ ఆహ్వాదితైర్లో 1983 డిశంబరు 17వ తేదీన నాగార్జునసాగర్ ప్రాజెక్టును సందర్శించారు

సన్మార్గాన్ననుసరించమని తన కొడుకును బలిమాయకున్న కర్మ : సమాచార పౌరసంబంధాల శాఖ అధ్యక్షులలో 1983 డిశంబరు 10 తేదీన హైదరాబాదులో ప్రదర్శించబడిన "అగ్ని పరీక్ష" నాటకంలోని ఒక దృశ్యం.

ఉస్మాన్ సాగర్ లో విహారానికిగాను ప్రవేశ పెట్టబడిన రెండు టోప్లలో ఒకదాని దృశ్యం. రాష్ట్ర సమాచార, న్యాయశాఖల మంత్రి 1983 డిశంబరు 9వ తేదీన వీటికి ప్రారంభోత్సవం చేశాడు. "తారామతి", "ప్రేమామతి" అనే ఈ టోప్లను సమాచార, పౌరసంబంధాల శాఖ నడుపుతున్నది. ఛార్జి : ఒక వ్యక్తికి తడవకు 50 న. ప్రె. అ.

రాష్ట్ర ఆరోగ్యశాఖా మంత్రి శ్రీ శివరామప్రసాద్ 1963 డిశంబరు మొదటి తేదీన అదిలాబాదు జిల్లా నిర్మల్ లో నేత్రచికిత్సా శివిరానికి ప్రారంభోత్సవం చేశారు.

అంధ్రప్రదేశ్ కామ్య కళా మంత్రి శ్రీ వి. వి. గురుమూర్తి 1963 డిశంబరు 7వ తేదీన “పతాక చిహ్నోత్సవ” నిధికి విరాళం ఇస్తున్న దృశ్యశ్రవణం.

తాటితోపు

నాయని సుబ్బారావు

[ఈ తాటితోపు 'పొదిలె' అను గ్రామమునకు చెందినది. ఆ యానికి దక్షిణముగా వూరే 'చిన్న చెఱుపు' కు. 'పొదిలె' అను పేరు వచ్చినది. ఇటువంటి విశాలమైన తాటితోపులు అందరికీయును లెక్కకు మించుచున్నవి. ఇది నా 'జన్మభూమి' కావ్యములో నొక ఖండము. ఆ తాటితోపును గురించిన నా చిన్ననాటి స్మృతి.]

నీతవాహూరము చిన్న చెరువునకవాచినాళ ప్రత్యంత ప ర్యంతపాదస్థలిదాళ చిక్కదగ్గరమున్న యోజనాయామవి స్త్రుకమై నడుచుచును లోకమునందును భూలలోక లుతరూద్రాదులము తాటితోపొకటి చెల్లారున్ జనప్రార్థమై ఎవడునారువోసె నెవ్వడునీర్యోసె కంపమెలుగుకోటగట్టి యెవడు పశుగణముపారి బడకుండ నమృత తాళవనము నున్నతముగ తెంచె.

ఎవరోహా నిరవద్యసర్గరచనాపావాక సంవేగ తాం డవసానందు డనంత తాళపరిహస్యాంగల్య సామ్రాజ్య మి య్యవనిన్ సర్వజనాంతరంగభరితాహ్లాదముగానిల్పె త చ్చివ పాదాంచితకిణికి సరభన శ్రీనాథముల్ పంద్యముల్.

పొదిలెకొండయొడిచి పొడలు ప్రత్యంతాద్రి యైన యూరగొండ యన్త్రవిద్య మరగి లక్ష్యభేదనిరతి నెడా పెడ నాటు సంపగములు తాటిచెట్లు.

అనితో భీష్మనకంపకయ్యయదియేమాశ్చర్యమామూలెడె త్తున నిర్దిష్టమయధ్దుమండని సముత్తంగద్రుమాన్త్రములు నిన్ను పారబడివేల భీష్మలకు నేనిజాలునట్లే మహా ర్థమదో భీష్మనయంపకయ్యనలెచేర్చున్ తాటితోపందమై.

మునుపుకావామై పొదిలెభూపులకాల్గురుకుమ్మపాగలన్ తొనకక నిల్పు దై ఖరులుతోపన్ గాలికితూగియాడు శీ రునీశ్వరవ్రతసంతతులు సంతతనీళ్లల కాండవంక్తు లిం పొనర నిటారుగానిలిచియుండు మమ్మున తాళభూజముల్.

కుదురులు వేరై వెరిగియు నదిరాయొద్దిక పరస్పరాభిముఖముల్ కదిసి శిరములుమూర్కొను హృదయసఖులరిచి కొన్ని శృంగరాజముల్.

మరికొన్ని యొక్కకుదురున పెరిగినవయ్య నెడమొగమునెడమొగముగ వెన్ అంగ నలబబుడు కొబ్బలు తరుగగనెడమైన యన్నదమ్ములమాడ్కిన్.

ఒకజన్మాంతర వాననాశలితమేమో మొక్కలోపంగి భూ మికి చేరబడిపాగి నిమ్మనల్లపై మిన్నేదియన్నట్లుగా నొకతాళమ్ము సమ స్తజీవరిణామోద్యోగధీశాలి పూ ర్ణకృపన్ కామి యొకండు మోడవపుడై నట్లున్నరేతప్పుడై పుట్టినదాది దేహముల పోషితమందరతల్వరింప కె ప్పట్టన నాత్మనత్వగుణదనన దివ్యమఖానుభూతికై నిట్టనిటారుగా వయికి నిమ్మనల్ల పనియైన మౌన స మ్రాట్టులరిచి తాళతరురాశి వింశిలు నవ్వనమ్ముచున్.

ఎల్లమహాజన్మప్తి వివిగ్రేమిపపండులు తాటిచెట్లు కా ర్నల్లని గొగ్గి మేనులు కరాళపుకొంగ మెడల్ వికారపున్ చిల్లరచింపజుట్టని హాసంపకు డా బలితంపుతోడె ల ల్లననపట్టిప్రాకు లతికాళి తెల్లము వానియందముల్.

ఒక భూజాశ ల తాకుమారి ప్రణయప్రోవ్వేషరాగమ్ముముం చుకొనన్నాథుని చుట్టుకొనిలేచున్ శీర పర్యంత మా యక భక్తి ప్రపవాధిపేకసులభుండై యేకపత్ని ప్రత ప్రకటప్రేమరసాపతార సుమనోరాముండుగా నాతడున్.

మందరవల్లని ప్రణయశోభి నహామిదనీలవర్ణ న ట్టందముచిందు నీలరుచిరాంగుడొకండు వితాంతకాంతి మ త్పుందరవల్లరి ప్రణయశోభిత ముప్పులకాంకమాలికా దందలిత ప్రకాండుదయ్యకాలెడు దక్షిణగాయక ప్రభన్.

సొంపారున్నవల్లరి ప్రణయిని సూనానవాసాన్నిధికో మంచేడి తృణరాడివన్నతికి దిక్పాత్రముగానా శిరః కంపమొక్కటిదక్క సంతత పుధాగంగమ్ము తత్తాలికి సంపన్నతత నూగిపోవు సమరీసొందర్యనదల్లితల్.

అతులపదాన్యతాగరిమ నద్భుతకీర్తిచరిత్రులన్న వా
రితరుల కేదియో యొకటి యిచ్చిరిగాక నమస్తమిచ్చిరే
విశతపదాన్యతాగుణ వనిత్రచరిత్రుడు తాళరాజ న
త్యక్తి యొకరుండె నిల్వనిలువెల్లెనొనంగును

మానవాళికిన్.

తలయిచ్చు నింటకప్పుకు
నిలువంతయునిచ్చు నింటి నిల్వళ్ళకు మేన్
నలియిచ్చు నింటికి స్వర్గీ
నిలాజనుల కాతడెంచి యాయనిదేదీ.

ఉమ్మగొని గూమినకలమ్ముడికివోగ జనమ్ములకు
ప్రాణములు సొమ్మునిలగా గ్రీ
ష్టమ్ము చెలరేగి పననమ్ముల యదారచలనమ్ముల
సదాగతితనమ్ముడగ శీర్షా
గ్రమ్మున సమీరజనకమ్ములకు కోమలదళమ్ములను వీవనల
ముమ్మరపు సంతా
మ్ముడుగుడంచు ననిశమ్ముత్యధరాజు భరణమ్ములయ
నెల్లరకు నమ్మతిగనిచ్చున్.

పుసుగున్ కస్తూరియన్ జవాదియననెవో తావుతేమంత మే
లనుడిసిన్ తృణరాజ శేఖరపదాన్య శీనమాహార నం
దనరూపమ్ములు పెండ్లపందికులమీదన్ వచ్చితాటారు వా
నన లత్యంతముప్రమాణతర్పణములై శానించునాశా
నధుల్.

పొదిలె తాటితోపు పుణ్యమాయని తాలి
బొట్టులన చెవాకుచుట్టలనగ
పొదిలె పుణ్యనతుల ముగ్ధమోహన భూష
ణములు నిత్యమంగళములు పొలుచు.

పొనగనప్పుడు తీసిన పోతుతాటి
కల్లమృతపానమ్ము సుఖమ్మునియు
నడకు విక్కాకచే నొడత చెడినవారు
విడువకోకుండలమ్ము సేవిచిరేని.

సీరాయన్న మహోత్తమమ్మయిన పానీయమ్మదే దాని కం
పూరంగా పులియంగబెట్టి సపసంధ్యోపాసనానిత్య స
త్కార స్వీకృతిత్రాపి కైపుతలకెక్కి న్నింద్యవాచాల గ
ర్వాంశమ్ముల మట్టుమీరగజన మూలకపు తాళమ్ముదా.

ఎనవచ్చునవచ్చు సుమలేతకోల్లరి
పక్కులోనోగరింత చిక్కుకున్న
పరివచ్చునవచ్చు చెరికులు సెలపుల
కోతలొకరకులు కూడకున్న

ప్రతివచ్చునవచ్చు పనసమవ్వపుతోనల్
పొట్టలోకొకవిమ్మ పుట్టుకున్న
తులనచ్చునవచ్చు తొలికాపు మామిడి
పండ్లు తెంకల పుల్కుపట్టుకున్న

తాటికోపిచ్చు నెందును సాటిలేని
బుట్టుగుంజును తేగలు ముంజెలును ఫ
లావలీయును కాలముల రసాతితర్ప
ణా ప్రికలిగించు పొదిలె జనాళికెపుడు.

కంజముఖత్రిమూర్తులును కాటుకలైన త్రినేత్రముల్ మనః
పంజరబద్ధయోగత దివమ్మున వెల్లు ననంతసత్కృపా
మంజరి లోకమాతవలె మాటికి తాటిమొగానుప్రేలు లే
ముంజెలత్తి లోకమలుమూడును శీతలతాప్రసన్నముల్.

కోంజకముడునెండ దొరకోల్లలకున్ పనువాడుమేనులన్
నెంజలియోమనమ్ములను నిండగచల్వల వెల్లులెల్ల వా
రంజలిపట్టి వేడెదరు హోర్తవేదిగిరమ్మటించు ము
మ్ముంజెల వాయకున్ సెగలమ్ములపుడాయులు
తాటికాయకున్.

తాళతరుపు దాతృతామమాపధి
తనియపండినట్టి తాటిపండు
అమృతరస సహానమది రసలంధర
సత్కమానమ్ము చవులపుట్టి.

వచ్చిపండ్లుతినెడు బలకృష్ణులకు తిని
పించు కుకవి కెంతపెద్ద యెరుక
అగ్నిపక్వమై యవ్వండ్లచి సొంత
ముగ నెరుంగు నొక్కపొదిలె జనమె.

అననేపద్దల పోతుతాళ్ళ మెడలందరికించు వాచన్న లెం
దు ననర్థమ్ములందు మేకమెడచన్నల్వోల నాగిల్లులే
యెనయున్ని పులరవ్వలై పొదిలెలో నేతేట దీపావళి
జనితోత్సాహులు భీమజాహులు యధేచ్ఛన్త్రిపు
పొట్టమ్ములన్.

అనయము తాటితోపు బహిరాశ్చరి చీమయదురసందు లే
దనుగతి ద్రుష్టవేళనిబిడాశ్చరి యయ్యలకు నందుదూరగా
జనములు లేళమాత్రమును ఇంకనకొంగరు దానిలోను ప
జ్జినహృదయమ్మునట్లు మనిశాలనువోజ్జ మహావకాళమై.
స్థపతి విచిత్రకర్మలయ పన్నుతిక్కెన్ నేయకాళ్ళ మం
డపములు కర్మపాక్షికిరణామ్ములు పారసివందు నే మహో
స్థపతియె కప్పతోన పలునందులుగా నొకలక్షకాళ్ళ మం
డపమిటు తీర్చిదిద్దెనన నల్లంగు తాళవనమ్ము లోపలన్.

(మిగతా 80 వ పేజీ)

భారత ప్రగతి

"ఆంధ్రప్రదేశ్"లో ఈ నెలనుంచి ఈ కొత్తరీతి కనుప్రారంభిస్తున్నామని తెలియజేయడానికి అనందిస్తున్నాం. ఇతర రాష్ట్రాల్లోని ముఖ్యమైన అభివృద్ధి కార్యకలాపాలను గురించిన యంధ్రసమాచారాన్ని ఈ రీతిలో అందిస్తుంది. ఇది మునుపటి అన్యరాష్ట్రాలకు మధ్య వరసపర్ అవగాహనానికి దోహదం చేయడంలో ఉపయోగపడగలగలిగి ఉన్నట్లున్నాయి.

కేరళ

ఈ నవంబరు నెలలో కేరళ రాష్ట్రం కవీసం రెండు సంవత్సరాలలోనూ వార్తాపత్రికలలో దేశస్థుల దృష్టిని ఆకర్షించింది. మధ్యకేరళలోని డా. 25 కోట్ల సంబంధించిన ప్రాజెక్టుకు సంబంధించిన పౌరంగాల క్రవ్వకంలో ఈ రాష్ట్రం భారతీయ రికార్డును అధిగమించింది - ఇదీ మొదటి సందర్భం. పశ్చిమ కనుమలలో పర్వతాలపై ననూ, ఇరుకైన మార్గాలలోనూ అమెరికా సహాయంతో చేపట్టబడిన ఈ జలవిద్యుచ్ఛక్తి ప్రాజెక్టు పనులలో కేరళకార్మికులు పౌరంగాల క్రవ్వకంలో రికార్డు సాధించారు. వారు ఒక నెలకు 714 అడుగుల దొవ్వను పౌరంగం క్రవ్వకం జరిపారు. ప్రస్తుత రికార్డు 675 అడుగులు. దీనిని బొంబాయికి చెందిన నిర్మాణాల ఇంజనీర్ల సంస్థ సాధించింది. ఇక రెండవ సందర్భం ఏమిటంటే - నవంబరు 21 వ తేదీన కేరళ ప్రపంచదృష్టిని ఆకర్షించింది. అనాదు కుంభ అనే ప్రదేశం నుంచి భారతదేశపు తొలి ద్వీప రాకెట్ ప్రయోగించబడింది. కేరళ గవర్నరు శ్రీ వి. వి. గిరి అధిపతినినట్లు "జాతీయ

ప్రాముఖ్యంగా ఈ సంఘటన"తో భారత పని అంతరిక్షయాత్రల క్లబ్బులో చేరినట్లు యింది. అణుశక్తి కమిషనుచెందిన డాక్టర్ హెచ్. జి. భాట, 1600 పౌనుల రాతిజును ప్రయోగించడం, "ఎంతో విజయవంతమైన కృషి" అని పేర్కొన్నారు. అవ్వకనభావిలో ఇతోధికంగా అంతరిక్ష పరిశోధనలు జరపడానికి ప్రణాళికలు వున్నవి. కేరళరాష్ట్రం దేశంలోని ఇతర ప్రాంతాలతోపాటుగా, కుంభిగాయం "భూద్వీప్రాంతపు కేవల తెనీ"గా ఉదహరించబడేరోజుకొరకు నిరీక్షిస్తున్నది.

భూసంస్కరణలు

మధ్యమధ్యకొన్ని రోజులు ఓసహా నవంబరు నెల పూర్తిగా కేరళ శాసనసభా సమావేశాలు జరిగాయి. కేరళ భూసంస్కరణల విల్లు శాసనసభముందుకు రావడం ఈ నెలలో జరిగిన అతిముఖ్యమైన శాసన చర్య. ఈవిల్లు ఆమోదించబడినంతో రాష్ట్ర వ్యవసాయరంగంలో చిరకాలంగా నిరీక్షిస్తున్న సంస్కరణలు ప్రవేశపెట్టినట్లు కుంది.

పంచాయతీ ఎన్నికలు నవంబరు నెలలో కేరళ గ్రామస్థాయి ఎన్నికల కార్యక్రమంలో విడుదలమైంది. ఈ నెల 19 వ తేదీన రాష్ట్రంలోని 922 పంచాయతీలకు ఎన్నికలు ప్రారంభమయ్యాయి. దేశంబరు 19 వ తేదీన ఎన్నికలు ముగిశాయి. మొత్తం పంచాయతీ సభ్యుల సంఖ్య 7174. ఓటర్ల సంఖ్య దాదాపు రెండు కోట్లగా ఎన్నికైన పంచాయతీ సభ్యులు బహుళా నూతన సంవత్సరారంభంనాడు అధికారం స్వీకరిస్తాయి. పత్రికల వార్తలనుబట్టి ఈ ప్రయోగం బాలా ఆదర్శ ప్రాయమైన విధానంతో నిర్వహించబడినట్లు తెలుస్తున్నది. 'యునిఫెడ్' ఎఫ్. ఏ. ఓ. ల సహాయంతో విస్తృతీకృతపాఠశాలకార కార్యక్రమాన్ని నిర్వీణట్లాలలో నవంబరు 14 వ తేదీన ప్రారంభించారు. రాష్ట్ర వ్యాప్తంగా బాలల దినోత్సవంతోపాటుగా ఈ కార్యక్రమాన్ని అమలు పరిచారు.

ఉత్తరప్రదేశ్

విద్యుత్కేంద్రం హర్దూగంట్ తర్కల్ విద్యుత్కేంద్రం (3 వ దశ) నిర్మాణానికై పాదన సామగ్రి సరఫరా, డిజినింగ్ విషయాలలో సోవియట్ సంస్థ అయిన మెనర్స్ మెషిన్ ఎక్స్ పోర్ట్ (మాస్కో), ఉత్తరప్రదేశ్ విద్యుచ్ఛక్తి బోర్డుల మధ్య కుదిరిన

బప్పందంపై లక్ష్మీలో సంకటం జరిగింది.

మార్కెట్లో ధరల్లో విద్యుత్కేంద్రం రోలు 100 మె. వా. ల ఉత్పాదక శక్తిని కలిగి ఉంటుంది. ఈ విద్యుత్కేంద్రంలో ఉత్పాదక శక్తిని 800 మె. వా.లకు కూడా పెంపొందించడానికి అవకాశం ఉంటుంది. రాష్ట్ర ప్రభుత్వం భాగంలో పెద్ద ధరల్లో విద్యుత్కేంద్రంగా ఇది రూపొందుతుంది.

దేహదాతృత్వ పరీక్షలు

దేహదాతృత్వ సలహానివేషకత్వంలో పాల్గొనగోరే వారికి సాక్షాత్కారం కల్పించే నిబంధన ఈ సంవత్సరం రెండువందల జాతీయ పరీక్ష కేంద్రాలను తెరిచారు. ఒక లక్షమందికిపైగా ఈ పరీక్షలకు హాజరయ్యారు. పరీక్షలు నవంబరు 25, 26, 27 వ తేదీల్లో దేశవ్యాప్తంగా జరిగాయి.

ప్రణాళిక నాల్గవ సంవత్సరానికి

రూ. 120.22 కోట్లు రేపాయింపు మూడవ సంవత్సర ప్రణాళిక నాల్గవ సంవత్సరానికి రూ. 120.22 కోట్లు కేటాయించడంతో ఉత్తర ప్రదేశ్ ప్రభుత్వం తలపెట్టింది. వర్తమాన సంవత్సరంలో ఖర్చు చేయబడన రూ. 84.34 కోట్ల కంటే ఇది రూ. 25.88 కోట్లు అధికం.

మొత్తం ప్రణాళికకు కేటాయించిన రూ. 502 కోట్లలో ప్రణాళికలోని మొదటి మూడేళ్ళకు ప్రత్యేకించిన రూ. 244.06 కోట్లు

లోనూ మొదటి సంవత్సరం రూ. 70.12 కోట్లు, రెండవ సంవత్సరం రూ. 79.58 కోట్లు, మూడవ సంవత్సరం ఆ మిగిలిన మొత్తాన్ని వెచ్చించానికి ఉద్దేశించబడినవి. 1963-64 సం. కాలానికి ఉద్దేశించబడిన ప్రణాళికా కేటాయింపులో వ్యవసాయం, విద్యుత్పత్తి, నీటి సాధనలక్రింద రూ. 43.51 కోట్లు; సమాచారం, సమాజ వికాసంలక్రింద రూ. 12.38 కోట్లు; పరిశ్రమలు, గనుల లక్రింద రూ. 4.77 కోట్లు; రవాణా, వాతావరణంలక్రింద రూ. 6.51 కోట్లు; సాంఘిక సేవలక్రింద రూ. 23.08 కోట్లు; ఇతర సంకలనంలక్రింద రూ. 8.24 కోట్లు. ఇవికాక రూపు ఆల్లా లలో అభివృద్ధి కార్యక్రమాల లక్రింద రూ. 6 కోట్లు ఖర్చుచేయాలని ఉద్దేశించబడింది.

బెల్లం రవాణాపై అంబియన్

రాష్ట్రం వెలుపలి ప్రాంతాలకు బెల్లాన్ని దొంగదాటుగా చేరే చేయడాన్ని అరికట్టేందుకు ఉత్తరప్రదేశ్ ప్రభుత్వం భారత రజిస్ట్రేషన్ ధనియల్లోని 126 వ నిబంధనలో ఉపనిబంధన (2) క్రింద 1963 వ సంవత్సరపు బెల్లం (సరిహద్దు దాటించడంపై ఆంక్షలు) ఉత్తరువును జారీ చేసింది. ఈ ఉత్తరువును వ్యతిరేకించినవారిపై చట్టపరమైన చర్యలనుకోవడం జరుగుతుంది. అలాగే సంబంధించిన బెల్లం నియమను ఉల్లంఘించే అధికారం ప్రభుత్వానికి ఉన్నది.

(58 వ పేజీ చదవండి)

అలోనంగల కాలిఫార్నియాలో పాపర్ల పేర్లు చాలా చిక్కులు. తీరుతూ వెలయ పద్ధత్యాహమట్టుందు నన్నే నీలవీ నరుల్ చరింతు రటపోనేగాని రాజాల కయ్యాలమ్ముగడవంగ లేనియభిమన్యుల్ గారు వారొప్పున్.

పొడమైన మోములుకరలాడు నచ్చత

అల్లల పూల నెత్తావు అలముతెలివి

పొడవైన వివారింతు పురుగుల వింతవిం

తల నన్నెల గరుత్తు లోలయముతెలివి

నచ్చిపోయెడువారి చాలకమ్ములుగను

పొడచాటు కుండేళ్ళ పదముతెలివి

కిషో అనకట్టుపై బిప్పందం

ఉత్తరప్రదేశ్, పంజాబ్, హిమాచల ప్రదేశ్, రాజస్థాన్, ఢిల్లీ ప్రతీనిధులు కిషో అనకట్టు అయ్యే ఖర్చులు, దానివల్ల నమకూడే లాభాలూ చంకుననే విషయంపై కొత్తధర్మిలో జరిగిన ఒక సమావేశంలో ఏకగ్రీవంగా అంగీకరించారు. అనకట్టుకు సంబంధించిన పరిశోధనలు త్వరగా పూర్తి కావాలని, సాధ్యమైనంత త్వరలో నిర్మాణ కార్యక్రమం ప్రారంభించబడాలని వారు కోరారు.

చత్తార సరఫరా, రవాణా

చత్తార వినియోగ దారులు ఒకటికన్న ఎక్కువ గుర్తింపు కారులు కలిగిఉండడం, సక్రమంగా చత్తార సంపాదకాదంవృద్ధ్యా, దాతక ప్రభుత్వపు రక్షణ విధంవలెక్రింద చట్ట పరిశీలకమైనది.

ఏ వ్యక్తికూడా రాష్ట్రం వెలుపలనుండి "సరిహద్దులోని" ఏ ప్రాంతాలకు, లేదా "సరిహద్దు ప్రాంతంనుండి" రాష్ట్రం వెలుపలి ప్రదేశాలకు ఒక్కసారిగా కిషో గ్రామాలకు మించి చత్తారము రవాణా చేయడం కూడదని ఉత్తరువును జారీ చేయడంవల్ల దొంగదాటుగా చత్తార రవాణా కావడం అరికట్టే చర్యలు తీసుకోవడం జరిగింది. కేంద్రపాలిత ప్రాంతాలయిన హిమాచల ప్రదేశ్, ఢిల్లీ; పంజాబ్, రాజస్థాన్, మధ్యప్రదేశ్, నీహాల్ రాష్ట్రాలకు ఆసుకుని అయిదుమైళ్ళ వెడల్పున ఉన్న ప్రాంతం "సరిహద్దు ప్రాంతం"గా భావించబడుతుంది.

ఆంధ్రదేశంలో పత్రికా రంగం

సి. వి. హెచ్. రావు

ప్రస్తుతమానకాలంలో దేశం యొక్క స్వరూపం పత్రికల్లో ప్రతిబింబిస్తుంది కనుక ఒక దేశం యొక్క గాఢత, ప్రజల యొక్క గాఢత రాజకీయ, సాంస్కృతిక స్థాయిలను ఆ దేశంలో వున్న పత్రికలను బట్టి నర్సిగా చేరజా చేయవచ్చు. ప్రజాస్వామ్యప్రభుత్వంలో జాతీయ స్వరూప స్వతావాలు పత్రికలద్వారా ప్రతిబింబించినంతగా మరెవే యితర ప్రభుత్వంలోనూ ప్రతిబింబించవు. ఈ దృష్ట్యా రాజకీయ, సాంఘిక, సాంస్కృతిక రంగాల్లో ఆంధ్రప్రజల శీఘ్రపురోగిస్తుంది చక్క కం చేసే ఆంధ్ర పత్రికారంగం చరిత్రను తలంచుకొని ఆంధ్రప్రదేశ్ నిర్వచనంగా గర్వపడవచ్చు.

గత శతాబ్దం ఎనభయ్యో యేట తొలి రోజులలో హితవాద అనే వారపత్రిక ప్రచురణతో శ్రమానుగతంగా ఆంధ్ర దేశంలో తెలుగు పత్రికారంగం ప్రారంభమయిందని అనవచ్చు. కాని మొట్టమొదటి సారిగా తెలుగు అచ్చుతో కూర్చి, అచ్చు యంత్రం మీద అచ్చువేసిన పత్రిక ఏమేవర్తన. దీనిని రావుబహద్దూర్ పీఠేలింగం పంతులుగారు 1885 వ సంవత్సరంలో వారి సంపాదకత్వంలో ప్రారంభించారు. రావు బహద్దూర్ ఆంధ్రదేశంలో నంపు సంస్కరణోద్యమానికి, థాపానంస్కరణోద్యమానికి మూలపురుషుడనే విషయం సర్వసాధారణంగానే పత్రికారంగానికి

కూడా ఆధిపురుషుడు అయినే. అందుచేత వివేకవర్ధని ఆయన ఆశయానుసరించి, ప్రచారం చేయడానికి ఎత్తువగా వుపయోగించింది.

ఒకసారి పదిదశాబ్దాల వెనక్కు వెళ్తే, ఆంధ్రదేశంలోని పత్రికారంగంలో రెండు ముఖ్యమైన అభివృద్ధికరమైన మార్పులు మనకు గోచరిస్తాయి. తెలుగు అచ్చు కనిపెట్టడంతో అనేకమైన తెలుగు పత్రికలు తల ఎత్తాయి, నర్సిగా యిది ఆంధ్రదేశంలో సాహిత్య, సాంస్కృతిక రంగాల్లో పునరుజ్జీవనం ప్రారంభమైన రోజులలో నంభ విందింది. ఇంతవరకూ అముద్రితాలుగా వుండిపోయిన అనేక సాహిత్య గ్రంథాలను అచ్చుతోనే తీసుకురావడానికి యివి పునకరణాలయ్యాయి. గత శతాబ్దపు చివరి పదేళ్ళు తెలుగు సాహిత్యానికి “స్వర్ణయుగం” అనవచ్చు. ఈ కాలంలో ఉద్భవించిన పండితులు అనేకులు గ్రంథరచనలను కొనసాగించడమే కాకుండా, యితరుల రచనల యోగ్యతా యోగ్యతల్ని చాలా హుండాగా, చక్కగా (అంతేకాక సుస్పష్టంగా, సరళంగా) విమర్శిస్తుండేవారు. ఈ రకంగా పత్రికలు సంస్కృతీకరమవుతున్నావనితే కాక ఆరోజుల్లో నంభాన్ని పీడిస్తుండే కట్నాలు, బాల్యవివరాలను వేరుపరచడం, బాల్యవివాహాలు, అన్యైశ్వర్య, అర్థంలేని నూతన ఆచారాలు, దినపత్ర

ఉద్యోగుల లంబగొండితనం మొదలయిన వాటిని తొలగించే ఉద్యమాల్ని పటిష్ఠం చేయడానికి సహాయకారణయ్యాయి. ఇంతేకాక పీటిలోపాటు 1886 లో స్థాపించబడిన భారత జాతీయ కాంగ్రెసు నాటి న రాజకీయ ఉద్దేశాలను కూడా పరిపోషించి, ప్రచారం చేశాయి. భారత జాతీయ కాంగ్రెస్ ప్రవరించిన జాతీయతాభినివేశంపల్ల తల ఎత్తిన దేశాభిమానమే ఆంధ్రరాష్ట్రీయ్యనూ నితీఅంతరార్పణజరగడానికి ప్రధానకారణం.

ఆరోజుల్లో వచ్చిన పత్రికల్ని ఆంధ్ర రాష్ట్రీయ్యమన్నా చరిపోషించడం, స్వభావసిద్ధంగా ఉద్దేశాలను కలిగివుండడం చేస్తుండేవి. సాంఘిక, సాంస్కృతిక పునరుజ్జీవనం జాతీయ పునరుజ్జీవనానికి మార్గం వేయగా; తెలుగు పత్రికలు, సాంఘిక సాంస్కృతిక పునరుజ్జీవనం జాతీయ పునరుజ్జీవనంతో చేతులూ పేతులూ కట్టుకొని ముందుకు పోవడానికి కారణమయ్యాయి.

ఈ శతాబ్దపు తొలిరోజుల్లో తమంత కాముగా పత్రికలు స్థాపించికాని, లేదా యితరులు ప్రారంభించిన పత్రికలను కాము ఉపయోగించిగాని తమ రచనలకు ఒక ఉపకరణంగా వినియోగించుకున్న వారిగా చెప్పకోదగినవారిలో పీఠేలింగం పంతులుగారు రాక చింతమర్తి లక్ష్మీనరసింహం, ఎ. పి. సాధుసారధి నాయుడు, పి. ఆనందాచార్యులు, కె. ఆర్. వి. కృష్ణారావుగారను

చేర్చవచ్చు. వీరితో సన్నిహిత సంబంధం వున్న పత్రికయ మనోరమ, ఆంధ్ర ప్రకాశక, కల్పవల్లి, సరస్వతి.

వీరిన్నిటిలోనూ పార్లమెంటు నాయకుల సంపాదకత్వాన వెలువడే ఆంధ్ర ప్రకాశక తెలుగులో రాజకీయ పత్రికా రంగానికి నాంది పలికింది. తెలుగు పత్రికా రంగంలో ఆనాడు నిలదొక్కుకోగలిగినవి రెండుగా ఉన్నాయి. సుమారు 25 సంవత్సరాల పాటు పేదచేతే భాగ్యం దీనికి కలిగింది. కొంతకాలంపాటి దిన పత్రికగా వుండి, ఆ తర్వాత వారపత్రికగా మలుచుకుంది. భారత తొలియరవు వ్యాపి చేతులలో ఆయోధ్య మైన కృషి చేసినవాటిలో శశిరేఖ పత్రిక మరొకటి.

గత శతాబ్దం ఆఖరిదశలో, ఒకదానితో ఒకటి సంబంధం కలిగిన మూడు వివిధ ప్రవాహాలు వచ్చి కలిసి ఆంధ్ర దేశంలో తెలుగు పత్రికారంగం బహుభాషా వ్యాప్తి కావడానికి కారణ మయ్యాయి. అవి సామెల సంస్కరణ, సంఘ దురాచారాలను యావత్ మూలకం - సాహిత్య పునర్వ్యవస్థీకరణ, సాహిత్య విమర్శను అభివృద్ధి పరిచడం - శాతీయోద్యమం. ప్రత్యేక ఆంధ్ర రాష్ట్రం కావాలనే ఆందోళన ఆ తొలినాళ్ల బహుళభువే అయినా, శాతీయోద్యమంలో ఆదికాక ఒక భాగమే. అనాటి పత్రికా సంపాదకులు, ప్రచురణ కర్తలు సాత్వికతను అభివృద్ధి పరచడం వంటివి చేశారు. రాజకీయ పేర్ల కోసం తోక చెందుతారు. వారికి పత్రికా రంగం అంతే వృత్తికాదు. ఒక న్యాయకం పండిది. అచ్చుపేనే విధానాలు అంటే యానాడు మనం చూపించే ప్రాముఖ్యత కన్న వారు చూపించిన ప్రాముఖ్యత వేరు.

రాజకీయ చైతన్యం దేశంలో (ఆంధ్ర దేశంలో కూడా) వ్యాపించడంలో - ముఖ్యంగా

ఈ శతాబ్దం తొలి దశాబ్దంలో వందేమాతరం ఉద్యమం ప్రారంభించడంలో ఆంధ్ర దేశంలో పత్రికా రంగానికి మరింత ఎక్కువగా రాజకీయ వాసనలు వ్యాపించాయి. కొత్త శతాబ్దం ఆరంభంలో (1902) మరిచిపెట్టబడిన "దేశభక్త" కాంచా వెంకటప్పయ్య, దాసు నారాయణరావుల నడుమ కృషిపల్ల కృష్ణా పత్రిక ప్రారంభించబడింది. 1906 లో దీని సంపాదకత్వం ముట్టూరి కృష్ణారావు గారికి వచ్చింది. తెలుగులో వచ్చింది, రచయిత యాయన, సాంఘిక, రాజకీయ సంస్కరణలపై యాయన ఉన్నతభావలకు; ఆంధ్ర రాజకీయాలపైనా, సంస్కృతిపైనా, యితర ఆశయాలపైనా చేసే శ్రమివంతమైన వ్యాఖ్యానాలకు ఆంధ్రదేశమంతా యాయనను అభినందించి గౌరవిస్తుంది. 3. రామ కోటి శర్మ రావు, స్వర్గీయ కాటూరి వెంకేశ్వరరావు గారయి యా పత్రికలోని యితర సంపాదకులతో ముఖ్యులు. వీరంతా కృష్ణారావుగారు స్థాపించిన ప్రవాహాలను నిలబెట్టినవారే. ఆ తర్వాత శ్రీ ముదిగొండ సుబ్రహ్మణ్యశర్మగారు యా పత్రికకు అధిపత్యం వహించి, క్రమంగా వైరరాజుడు నుండి ప్రచురిస్తున్నాడు నిరాశాటంగా అరచై యేళ్ళుగా ప్రచురించబడుతున్న మనకు యా పత్రికకు వుంది.

సహాయనిరతరణ, కాననోల్లంపున మొదలయిన వాటిని ప్రచారం చేసేందుకై కొన్ని పత్రికలు వెలువడడానికి గాంధీజీ ప్రారంభించిన స్వాతంత్ర్యోద్యమం కారణ మయ్యింది. వీటిలో ముందుగా చెప్పదగ్గది కాంగ్రెసు. ఇది మొదట్లో మద్రాసు అన్న పూర్వయ్య సంపాదకత్వంలో సీతానగరం ఆశ్రమంనుండి వెలువడి, ఆ తరువాత రాజమండ్రి నుండి వస్తుండేది. అన్నపూర్ణయ్య ఆరెస్టు అయినప్పుడు క్రొవ్వీడి రింగరాజు

దీనికి సంపాదకులుగా వుండే వారు. ఆ తర్వాత కె. రామచంద్రరావుకు సంపాదకత్వం లభించింది. ఈయనతో ఎమ్. శివ రామకృష్ణయ్యకు సన్నిహిత సంబంధం వుండేది. స్వరాజ్య పండితం, కాననోల్లంపున మొదలయిన గాంధీ ప్రవచనాలను వ్యాప్తిచేయడంలోనూ, దేశస్వాతంత్ర్యానికై బాధలను భరిస్తూ త్యాగం చేయడానికి ఆంధ్ర ప్రజలను ప్రోత్సహించి, ఉద్యమం తీయడంలోనూ ఎక్కువగా కృషి చేసిన గౌరవం కృష్ణా పత్రిక, కాంగ్రెసులతో దక్కవలసి వుంటుంది. ఈ రంగాలలో కృషి చేసిన యితర పత్రికల కోసంలోకి ప్రతాపిర, ప్రభాకాబు, అనందవాణి, ఆంధ్ర దేశోక్తి వస్తాయి. ఇవన్నీ మద్రాసునుండి ప్రచురించబడుతుండేవి.

కొద్ది కాలంపాటు మాత్రమే దినపత్రికగా ప్రచురించబడిన ఆంధ్రప్రకాశకను తప్పిస్తే మొట్టమొదటిసారిగా దిన పత్రికగా ప్రచురించబడిన పత్రికగా ఆంధ్ర పర్యటన చెప్పవచ్చు. ఆంధ్రరాష్ట్ర ఉద్యమానికి రెండవ దశగా ప్రోత్సాహాన్ని యిచ్చినవారు "దేశోద్ధారక" కాశినాథుని నాగేశ్వరరావుగారు. వీరు 1908 నుండి ఆంధ్ర పత్రికను వారపత్రికగా బొంబాయి నుండి నడుపుతుండేవారు. అసైని మద్రాసుకు దీనిని మార్చి, అదేపేరుతో దినపత్రికగా ప్రచురిస్తుండేవారు. ఆ దినపత్రిక అనాటినుండి నిరాశాటంగా, విమాత్రం ఒడుదురుకులు లేకుండా అభివృద్ధి చెందుతూ ఆంధ్రరాష్ట్ర ఉద్యమానికై ఎలుగెత్తి నాలుచూ, గాంధీజీ స్వాతంత్ర్యోద్యమాన్ని బంపరుస్తూ ఒక బలీయమైన శాటిలంగాగా బాటొందుతున్నది. గత రెండు దశాబ్దాలుగా దీనికి శ్రీ ఎస్. శంభుసేనాద్ సంపాదకులుగా ఉంటున్నారు.

ఈ కళాభివృద్ధి ముప్పయ్యో సంవత్సరం తొలి దినాలలో మద్రాసులో ఆంధ్రప్రభ, 1938 లో జనవాణి అనే మరో దినపత్రికా ప్రారంభించడంతో తెలుగులో దినపత్రికలకు సంబంధించిన పత్రికారంగానికి కొత్తలకు వచ్చిచేరింది. జనవాణి శ్రీ కాశీ ధర్మారావు సంపాదకత్వంలో మద్రాసునుండి వస్తుండేది. 18 ఏళ్ళపాటు నిలిచివుంది యీ పత్రిక. ఆంధ్ర ప్రభకు తొలి రెండేళ్ళూ న్యాయపతి నారాయణ మూర్తి సంపాదకులుగా వుండేవారు. ఆ తర్వాత 18 ఏళ్ళపాటు శ్రీనాథ వెంకటేశ్వర రావుగారి సంపాదకత్వంలో నడిచింది. ఈ సమయంలోనే విశేషంగా ప్రచారాన్ని, ప్రజాదరణను పొందింది. ప్రస్తుతం యిది విజయవాడనుండి శ్రీ ఎన్. వి. శేషయ్య గారి సంపాదకత్వంలో వస్తున్నది. ఆంధ్ర ప్రదేశ్ లో అనేక వార్తా సంస్థలలోనూ, దిన పత్రికలలోనూ, రాష్ట్రంలోనూ రాష్ట్రం వెలుపలా ప్రభుత్వ ప్రచార సంస్థల్లోనూ ప్రస్తుతం ప్రముఖస్థానాల్లో వున్న అనేక మంది పాత్రికేయులు తమ శిక్షణను ఆంధ్రపత్రిక, ఆంధ్రప్రభలలో పొందినవారే.

1940 లో విజయవాడనుండి జన్నభూమి, ప్రజాశక్తి అనే రెండు తెలుగు దినపత్రికలు ప్రారంభించబడ్డాయి కాని, కొన్ని సంవత్సరాల పాటు వచ్చి ఆ గి ష్ ఠి యా యి. యాభయ్యో సంవత్సరపు తొలిరోజుల్లో మద్రాసునుండి ప్రజాపత్రిక, విజయవాణి అనే రెండు తెలుగు దినపత్రికలు వచ్చేవి. ప్రజాపార్టీని పట్టం చేయడానికి ప్రభావం పంతులుగారు ప్రజాసక్రియ ప్రారంభించారు. రెండవదాని రాయలసీమకు చెందిన ఉద్వాహపంతు లోకాయన ప్రారంభించారు. కాది ఈ రెండు పత్రికలూ అర్జీ కాలంపాటు నిలవలేదు. 1952 నుండి ని రాఘాటంగా విజయవాడనుండి వస్తున్న తెలుగు దిన

పత్రిక వికాలాంధ్ర. ఆంధ్రదేశంలో కమ్యూనిస్టు పార్టీకాటాకు ప్రచారపత్రిక. తెలుగు దినపత్రికా రంగంలో చేర్చవలసిన యిటి వరి రెండు దిన పత్రికలు ఆంధ్రజ్యోతి, సమాచారం అనేవి. ఆంధ్రజ్యోతి విజయ వాడనుండి నాథ వెంకటేశ్వరరావు సంపాదకత్వంలో వెలువడుతున్నది. సమాచారం రాజమండ్రినుండి వస్తున్నది. ఇది పూర్తిగా ప్రాంతీయ సమాచారంతో కూడిన పత్రిక.

వివిధ సమయాలలో అక్కడక్కడా పుట్టి నక్షత్రాలవలె ఊడంపాటు మేలిని మాయమయి పోయిన అనేక దిన పత్రికలు ఈ వారి పత్రికలు అనేకం గతరెండు దశాబ్దాలలోనూ చెప్పుకోదగినంతగా అభివృద్ధి చెందాయి. ఉదాహరణకు వివిధ జిల్లాల ప్రధాన నగరాలనుండి వచ్చి కొంతకాలంపాటు స్థిరంగా వున్న రాజీయ వారపత్రికలు అనేకం ఉన్నాయి. వీటిలో నల్లూరునుండి జమీనురైతు, గుంటూరు మునికో, విజయవాణి, వాహినీ; కాకినాడ నుండి ముందడుగు, విశాఖపట్టణనుండి విశాఖపత్రిక. మచిలీపట్టణం నుండి చుక్కాని (సక్షపత్రిక) ముఖ్యమైనవి.

ఆంధ్ర పత్రిక, ఆంధ్రప్రభల కాటాకు సవిశ్ర వారపత్రికలలో మొదటిది చాలా కాలంబేరున ప్రారంభించబడింది. రెండవది 14 ఏండ్లక్రితంనుండి వస్తున్నది. ఈ రెండూ సాహిత్య పత్రికలుగాను, సామాన్య జనులకు సన్నివేశ్య పత్రికలుగాను బహుళ ప్రచారం పొంది ఒక్కొక్క వ్యక్తిత్వాన్ని ఏర్పాటు చేసుకున్నాయి. గత ఆరేళ్ళనుండి యిది యితర ముఖ్యమైన వ్యాసాలను ప్రచురించడంతోపాటు అనేకమంది కథానిక రచయితలను ప్రోత్సహిస్తూ శీఘ్రగరిని అభివృద్ధి చెందుతున్నాయి. ప్రతియేటా సలహా

రానికి రెండేసిపార్లు (ఒక్కొక్కప్పుడు తరచుగా) ఏర్పాటు చేస్తున్న కథల పోటీల పద్ధి ఆంధ్రకథా రచయితలలోనూ, నవలా రచయితలలోనూ - రచయితలూ, గత యిత్రులు యిరువేరిలోనూ - నివృతగుప్పిన సాహిత్యజ్ఞులల్ని వెలికితీయడానికి అవకాశం కలుగుతున్నది.

కడవిన రెండు దశాబ్దాలలోనూ తెలుగు పత్రికారంగం బహుధా విస్తరించింది. ప్రత్యేకంగా జిల్లాలకు, ప్రింట్, సినీమారంగానికి, సాహిత్య విమర్శ, కథారంగాలకు సంబంధించిన మాస, సప్త, వార పత్రికలు అనేకం వుండేవి ఆ రోజుల్లో, వీటన్నిటిలోనూ చందమామ (మాసపత్రిక), యువ (మాసపత్రిక), గృహపక్షి (మాసపత్రిక), లండ్ల మహిళ (మాసపత్రిక), కిన్నెర, దీనిమాచెప్పుకోగ్గపత్రికలు, వీటిలో చివరి రెండూ కొంతకాలంపాటు వచ్చి ఆగి పోయాయి. మాసపత్రికలలో భారతికి తర ప్రత్యేక స్థానం వుంది. దీనివ్యవస్థాపకులు, సంపాదకులు శ్రీ రె. నాగేశ్వరరావు పంతులుగారు. ప్రముఖపాత్రికేయుడు, దీని జన దాండపుడు నాగేశ్వరరావు పంతులుగారు వ్యవస్థాపకులుగా, ఆర్థిక పుష్టికో. భారతి మూడు దశాబ్దాలకుపైగా ప్రసిద్ధ తెలుగు రచయితల, రచయిత్రుల, విజ్ఞుల (అంతే గాక సాధారణ రచయితల) రచనలను ప్రచురించడంవల్లా తెలుగు సాహిత్యానికి, సంస్కృతికి అతీతమైన సేవ చేసింది, చెప్పున్నది. ఈ కళలలో ద్వితీయ దశాబ్దం పూర్తిగాను, తృతీయ దశాబ్దంలో కొంతకాలం వరకు భారత అనే మాస పత్రిక వుండేది. కౌకా శ్రీరామమూర్తిగారు మచిలీపట్నంనుండి దీనిని ప్రచురిస్తుండేవారు. ఈ పత్రికలలో ప్రచురించబడి రచయితల సాహిత్య పరంగా ఎంతో విలువైనవి.

వక్కటి సాహిత్య విషయక రచనలు యందులో వస్తుండేవి. గ్రాంథిక, వ్యవహారిక భాషలపై వివిధాంశప్రాయాలను చర్చించేందుకు రచయితలకు తగినంత అవకాశం యందులో యవ్వబడుతుండేది.

ఆంధ్రదేశంలో ఆంగ్లభాషలో వెలువడే వార పత్రికలు, దిన పత్రికలు అధిక సంఖ్యలో తరచుగా జాలారిష్టాలకు గురికావున్నప్పటికీ ఆంగ్ల పత్రికారంగం ఆంధ్రదేశంలో దిగతాంకం వుంటూనే వున్నది. రాజమహేంద్రవరంనుండి ఉంగుటూరి శ్రీరాములు సంపాదకత్వంలో వెలువడిన 'రెగ్లర్' అనే పత్రిక దివ్యభాషా ఆంగ్లభాషలో వెలువడిన 'మొట్ట మొదటి వారపత్రిక' అనవచ్చు. ఆ వర్గంలో డా. భోగరాజు పట్నాబి సీతారామయ్యగారి సంపాదకత్వంలో మద్రాసు నుండి 1921-1931 సం.లో వెలువడిన జన్మభూమి వెచ్చకోవచ్చు. సహాయనిరాకరణ, కానసోల్లంపున, గాంధీజీ నిర్వాణాత్మక కృషికి సంబంధించిన కార్యకలాపాలను దౌర్భాగ్యతావంకంగా వివరించడం లోనూ, వాణ్యనిందలలోనూ యీ పత్రిక యావద్వారకంలోనూ ప్రసిద్ధి కెక్కింది. కాంగ్రెసు చరిత్రకారుడూ, గాంధీజీ పితౄతాలకు భాష్యకారుడూ అయిన డా. పట్నాబి యీ పత్రికను ఒక పరిశోధనాత్మక పత్రికగా వనరులు లేని ఒడుదుడుకులలో నడిపారు. విషయసమృద్ధికి ఉన్నంతకాలం యీ పత్రిక, దీని సంపాదకుని తెలివి తేటలకు, బహుముఖ ప్రజ్ఞకు గీటురాయిగా నిలబడింది.

ఇంగ్లీషులో వచ్చిన మరొక పత్రిక వ్యవస్థా. విజ్ఞాన కొనియూడిన పత్రిక యిది. మద్రాసునుండి వస్తుండేది. భాషా సుద్ధారావుగారు వీటి సంపాదకులు. వక్కటి వీరి సంపాదకీయాలూ, 'సాఫ' అనే కలం పేరుకొనిన వారం వారం పేరు

వ్రాసే ప్రత్యేక వ్యాసాలూ యీ పత్రికకు ఎవరేమి గౌరవాన్ని చేకూర్చాయి. ఈ పత్రిక ఆలూకూ తెలుగు ప్రచురణకూ ఒకటి అదే పేరుతో వస్తుండేది.

ఇతర ఇంగ్లీషు పత్రికలలో ప్రత్యేకంగా పేర్కొనదగ్గది త్రివేణి. దీనికి శ్రీ తె. రామకోటీశ్వరరావు వ్యవస్థాపకులూ, సంపాదకులూనూ, తొలిరోజుల్లో మాసపత్రికగా వచ్చి ఆ తరువాత ద్వైమాస పత్రికగాను, త్రిమాస పత్రికగాను వచ్చింది. దీనికి శ్రీ రామకోటీశ్వరరావుగారు నేరుగా సంపాదకత్వాన్ని వహిస్తూ వున్నా, లేక వారి మిత్రులు సంపాదకులుగా వుంటూ వుండేనా యందులో శ్రీ కోటీశ్వరరావుగారి అసాధారణ ప్రతిభ వ్యక్తమవుతున్నా వుండేది. సాహిత్య, సాంస్కృతిక పునరుద్ధీపనానికి, ఆంధ్రుల అభ్యుదయానికి త్రివేణి చేసిన సేవ అమోఘమైనది. వ్యాసాలను ప్రచురించడంవల్లా, ఇతర భారతీయ భాషలలో వ్రాసిన కథలను యితరసాహిత్య భాషలను ప్రచురించడంవల్లా అంతర్రాష్ట్ర భావసమైక్యతకు దోహదకారి అయింది. ఈ విధంగా ముప్పయి ఏళ్ళకు పైగా త్రివేణి చేసిన సేవకు దీనిని ఆంధ్ర ప్రజలు కృతజ్ఞతతో చిరకాలం జ్ఞాపకం పెట్టుకోవలసిన అవసరం ఎంతయినావుంది.

1920 లో గాంధీజీ ప్రారంభించిన స్వాతంత్ర్యోద్యమం తెలుగు పత్రికారంగాన్ని ఒక్కసారిగా హామగిరి స్పృహనికి తీసుకుపోవడమే కాదు, ఆంధ్రుల ప్రోత్సాహంతో, ఆంధ్రుల పెట్టుబడితో మొట్టమొదట ఇంగ్లీషు దినపత్రిక - స్వరాజ్య - ప్రారంభకావడానికి (1922 లో) కూడా కారణమయింది. 'ఆంధ్ర సేన' ఉంగుటూరి ప్రభాకరచేయబడిన ముఖ్య సంపాదకత్వంలో స్వరాజ్య ఆళయాలకు, దేశ

స్వాతంత్ర్య దావాను ప్రచారం చేయడంలో ఈ పత్రిక అద్వితీయమైన పాత్ర వహించింది. ఈనాడు దక్షణ భారతదేశంలోనూ, దేశంలోని యితర ప్రాంతాలలోనూ ఆంగ్ల పత్రికారంగంలో ముఖ్యమైన సంపాదకత్వపు స్థానాల్లో భావిస్తున్న అనేకమంది పాత్రికేయులు ఎప్పుడో ఒకప్పుడు స్వరాజ్యతో నన్నిహిత్య వంధం కలిగి వున్న వారేమి జగమెరిగిన సత్యమే.

1948 లో ఇండియన్ రిపబ్లిక్ అనే మరొక ఇంగ్లీషు దినపత్రికను కూడా ప్రారంభించడానికి ఆంధ్రుల ప్రోత్సాహమూ, పెట్టుబడి కారణమయ్యాయి. డా. పట్నాబి సీతారామయ్య కైర్తూరుగా, ఈ వ్యాసకర్త సంపాదకుడిగా కైరెడ్లబ్లోపు అవ్వడంలో ఉన్నతాళయాలతో యీ పత్రిక ప్రారంభించబడింది. ఇండియన్ రిపబ్లిక్ ఆంధ్రజాతికి వక్కటి ఒక ప్రసాదవరసం. ముఖ్యంగా ప్రత్యేక ఆంధ్రరాష్ట్రం గురించి యిది చేసిన కృషి జ్ఞాపకం పెట్టుకోవదగ్గది. రెండున్నర సంవత్సరాల అనంతరం యీ పత్రిక మరొకరి యాజమాన్యంలోకి వెళ్ళిపోయింది. ఆ కర్నాటక మరో రెండేళ్ళపాటు ఏదోఒక విధంగా యాడుకొచ్చి, చివరకు 1951 లో అంతరించి పోయింది. ఈ పత్రికను మూసీ చేయడంతో ఆంధ్రుల పెట్టుబడికూడా ఆకలియిపోయి, వారి ఉత్సాహం మరొకరై ఇంగ్లీషు దినపత్రికారంగంపైపు తరలించబడి వుండవచ్చు. విషయసమృద్ధికి యీ ఊహ అవాస్తవం కాదని అభిప్రాయపడు. ఈ వ్యాసంలో నేను 1951 నం. 1 లో ఆంధ్రరాష్ట్రం విడదీయబడిన నాటివరకూ - అంతే ఉన్నది మద్రాసు రాష్ట్రంలో - ఆంధ్ర ప్రాంతంలోనూ, రాజకీయంగా పాత్రికేయకంగా రాజధాని అయిన మద్రాసు లోనూ మాత్రమే జరిగిన పత్రికారంగం

పుట్టినను అభివృద్ధిగా వివరించాను. ఈ సమీక్ష స్వాతంత్ర్యం సిద్ధించడానికి ముందు అయిదు దశాబ్దాలకు మాత్రమే పరిమితమై ఉంది. స్వాతంత్ర్యం సంతరించుకున్నాం 1960 లో ఆంధ్రప్రదేశ్ ఏర్పడిన అనంతరం యీ రంగంలో తెలంగాణలో జరిగిన అభివృద్ధి కూడా రాష్ట్రంలోని పరిశ్రమరంగం ప్రగతిలో అంతర్భాగమే.

ఈ సమీక్ష ఆంధ్రప్రాంతంలోని పరిశ్రమరంగాన్ని కూడా పూర్తిగా అవరించలేదు. దశాబ్దాలనుండి తెలుగు పత్రికలు - వార పత్రికలు, సక్ష పత్రికలు యింకా అంతర పత్రికలు - అనేకం ఆంధ్రదేశం మాగాణిలో తల ఎత్తాయి. ఆ శ్రేష్టమైన సాహిత్యపంలు ఆంధ్రదేశంలో పున్నప్పటికీ చాలా పత్రికలు పూర్తిగా పరిస్థితులవెండి పరిస్థితులవై ఉండిన స్థితిలో లేవు. వీరిలో చాలా వరకు ఏమాత్రం పెరుగుదల లేకుండా గతనాటివోయిన పత్రికలే. లేదా సరిపోయినంతగా ఈ సాహిత్య క్షేత్రాలకు ఆర్థికవనరులు అనే నీటిపారుదల సౌకర్యాల లేకపోవడంవల్లా, పత్రికలను నిలబెట్టే ప్రకటనలు, ప్రచారం లేకపోవడం వల్ల యీ మొత్తం దారిపక్కన ఉన్న లేనివాటిలా పడిపోవడం జరుగుతున్నది. ఈ పత్రికల పేర్లు తెలియచేయడం కూడా సాధ్యంకాని విషయమే.

తెలంగాణా... సంబంధించినంత వరకూ, పైని చెప్పిన చాలాన్ని సమీక్షించడానికి అనేక కారణాలవల్ల నేను దైర్ఘ్యం చేయలేక పోతున్నాను. కానీ ఓసారి గతంలోనుండి గుంటూరు నడిచివున్నప్పుడు గోలకొండ పత్రికను చెప్పటంకూడా వుండలేదు. ఆంధ్ర ప్రదేశ్ ఏర్పడడానికి చాలా ముందునుండే శ్రీ ఎన్. సరోజమ్మరెడ్డి యాజమాన్యంలో, సంపాదకీయంలో వస్తున్న గోలకొండ పత్రిక తెలంగాణా వెలువరించడానికి ఎంతో ప్రయత్నించింది. గత ఆరేళ్ళు నుండి తెలంగాణా పత్రికారంగం పరిమిలో నుండి నాలుగు తెలుగు దినపత్రికలు వచ్చాయి.

వీటిలో ఒకటి ఆంధ్రభూమి, రెండవది ఆంధ్రజనక. ఆంధ్రభూమి మొదట్లో శ్రీ పండితారాధ్యుల నాగేశ్వరరావు గారి సంపాదకత్వంలో వచ్చిఆతర్వాత శ్రీ గోరాశాస్త్రి సంపాదకత్వంలో వస్తున్నది. ఆంధ్ర జనక శ్రీ కె. ముద్రహృష్యం సంపాదకత్వంలో దినదిన ప్రవర్తన మానవపు తున్నది. ఇంక మిగిలిన రెండు పత్రికలు - ఒకటి ప్రశాన్తరత్న మరొకటి ఆంధ్రరత్న - కొంతకాలం మాత్రమే నిలబడగలిగాయి.

గత దశాబ్దంలో ఆంధ్ర, తెలంగాణ రెండు ప్రాంతాలలోనూ - విజయవాడ నుండి గాంధీ, రామంజ్ఞి నుండి శ్రీమజ్జ్యోతి, పరంగల్లు నుండి జనదర్శ, ధర్మభూమి వంటి పత్రికలు బలహీనమైనవిగా ఉన్నాయి. ఆంగ్ల పత్రికారంగంలో చెప్పకోవాలంటే హైదరాబాదు బుర్రెనైన చెప్పవచ్చు. హైదరాబాదు నుండి వస్తుండేది యిది. గత కొద్ది సంవత్సరాల క్రితం పరకూ యీ పత్రిక ఎక్కువ ప్రచారమూ, సమర్థనీయమైన సంపాదకత్వమూ గల పత్రికగా ప్రసిద్ధి చెక్కింది. కానీ ఆంధ్ర ప్రదేశ్ ఏర్పడడానికి ముందే యీ పత్రిక మూతబడి పోయింది. అయితే దీని ప్రచారంగానే దక్కన్ ప్రాంతంలో, తెయిలీ న్యూస్ అనే రెండు ఇంగ్లీషు దినపత్రికలు రంగంలో కొత్తగా రలిపెక్కాయి. దక్కన్ ప్రావింకల్ గజెట్ ను సంవత్సరాలుగా తెలంగాణా ప్రాంతాన్ని చాటుకుని ఇతరప్రదేశ్ కూడా ఆదిక ప్రచారాన్ని అందించిన పాపం దుకున్నది. రాష్ట్రంలోని ప్రాంతీయ భాషల్లో ద్వితీయస్థానం ఆక్రమించే ఉర్దూ పత్రికలలో, వాటికిపున్న ప్రచారం చుప్పా, రెండింటిని చెప్పక తప్పదు. ఒకటి తెయిలీ సీయన్స్, రెండవది తెయిలీ మిలాన్ తెయిలీ మిలాన్ కూడ ప్రచురణకూడా వుంది. ఇంకా తెలంగాణా తెలుగు, ఇంగ్లీషు (కొంత వరకూ ఉర్దూ) పత్రికా రంగానికి అంతగా అనువైన వర్తమాను. కొంత దైర్ఘ్యంతో కూడిన సరిపోయినంత పెట్టబడి, పత్రికారంగంలో తగినంత యాజమాన్యం పోటీ

వుంటే హైదరాబాదు పత్రికారంగానికి కేంద్రం కొగలను ప్రజలకు పత్రికల అవసరాలను తీర్చేందుకు వక్కటి భాగ్యతా యంత్రమైన సంపాదకత్వంలో కొన్ని పత్రికలను తీసుకురావడం కేంద్రం హైదరాబాదు.

ఆంధ్ర ప్రదేశ్ మానవ పత్రికలను నాలుగు భాషల్లో ప్రచురించడంవల్లా యీ రంగంలో ఆంధ్ర ప్రదేశ్ ప్రభుత్వం తన వయపు నుండి కూడా గణనీయమైన సాహసాన్ని చేస్తున్నది. కొన్ని సంవత్సరాల క్రిందట కేవలం అధికార గజెట్టుగా వుండి, అధికార కార్యకలాపాలను వివరించేదిగా మాత్రమే వున్న యిది ఈ నాడు సాతకుడి వివిధ అభియంత్రం మీదగా అనేక విషయంతో ఒక సంపూర్ణ పత్రికగా వెలువడుతున్నది.

ఒక దేశం యొక్క గాని లేదా ఒకదేశంలోని ప్రజల యొక్క గాని రాజకీయ, సాంఘిక ప్రగతిని భేరితే మేయడానికి ఎన్నడయినా అదేశంలో గల పత్రికలే సరియైన కొలతబద్ధం అనే ప్రవచనంతో యీ వ్యాసం ప్రారంభించాను నేను పైనచేసిన సమీక్షలో మీరు దర్శించినట్లు ఆంధ్ర దేశంలో పత్రికారంగం ప్రగతిని చిత్రించడం ద్వారా ఆ ప్రవచనను విస్తృతీకరించడం జరిగింది. ఒక దేశంలోగానీ లేదా ఒక ప్రాంతంలో గాని వున్న పత్రికలు ఆ దేశంలోని, లేదా ఆ ప్రాంతంలోని రాజకీయ, ఆర్థిక, సాంఘిక రంగాలలోని అభివృద్ధిని విస్తృతంగా వుండుపు అనే వాక్యంతో నేను ముగిస్తాను.

ఆంధ్ర ప్రదేశ్ ప్రజలు రాజకీయ, సాంఘిక రంగాలలో మరింత ఎక్కువగా చైతన్యవంతమై శ్రీభక్తరంగా యంకా ముందుకు పోవాలని అవసరం ఎంతయినా వుంది. దీనిని సాధించాలంటే, తగినంత పెట్టబడి, సమర్థనీయమైన ప్రచురణ, యంత్ర సౌకర్యాల, పారిశ్రామిక వర్తిక రంగాలనుండి ప్రకటనల రూపంలో సహాయం - ఇవన్నీ సమృద్ధిగా వుండి; మన రాజ్యాంగంలో పొందుపరచబడిన ప్రజాక్షేమం, సాంఘిక భివృద్ధి అనే లక్ష్య ద్వయాన్ని వెలికితీసే పత్రికలు కావాలి. ★

చిరుధాన్యానా విస్తరింజ గలిగిన కృష్ణా
 ధాన్యము. పరి, గోధుమ ఇందులో
 చేరవు. ఇందులో జొన్న, సజ్జ, రాగి,
 కొర్ర ముఖ్యమైనవి. పరిగ, సామలు,
 అరిక, ఊడలు అంక ప్రాముఖ్యమైనవి
 కావు. మన రాష్ట్రంలో మొత్తం ఏరు
 ధాన్యాలక్రింద పుమారు 1.2 కోట్ల ఎకర
 ములు సాగులోవుండి 28 లక్షం టన్నుల
 గింజలు దిగుబడి అవుతున్నవి. మొత్తం
 రాష్ట్రంలో సాగులోనున్న విస్తీర్ణంలో ఏరు
 ధాన్యాలక్రింద 41 శాతం విస్తీర్ణం కలదు.

ఆంధ్ర రాష్ట్రంలో ఏరు ధాన్యాల
 విస్తీర్ణం, దిగుబడి మొత్తం భారత దేశంలో
 వాటి శాతం *దిగువ ఇవ్వబడినవి :-

జొన్న :

జొన్నలు ముఖ్యంగా కర్నూలు,
 మహబూబనగర్, నల్గొండ, ఆదిలాబాదు,
 గుంటూరు, నెల్లూరు జిల్లాలలో సాగులో
 నున్నవి. జొన్నలు పునావ (జూన్-సెప్టెం
 బరు) పైరు (అక్టోబరు - ఫిబ్రవరి) లలో
 కూడ పండించబడుతున్నవి. మొత్తం
 విస్తీర్ణంలో పునావనంట 61 శాతం
 ఉంటుంది. పునావలో పండించబడి రకాలు
 చేలికవై సుమారుమూడునెలలలో ఫలిస్తాయి.
 పైరురకాలు సుమారు నాలుగు మాసాలలో
 ఫలిస్తాయి. కర్నూలు జిల్లాలో ముంగారి పచ్చ

జొన్న అనేరకం-110 రోజుల కాలపరిమితి
 కలిగినది - పునావలో పేయబడుతున్నది.
 ఆదిలాబాదు జిల్లాలో పునావలో (ఐరీడ్)
 పేయబడి "సోన"; "వరద"; "తూవ"
 అనే రకాలు 4 క్ష మాసాలమంది శ్క మాసాల
 కాలపరిమితికలిగి వున్నాయి. ఐ.మ్మం,
 వరంగల్, నల్గొండ జిల్లాలలో "మామీ
 జోవాన్" అనే రకాంపీ పునావపైర్లకు
 మధ్యస్థంగా (Late Kharif) సెప్టెంబరులో
 పేస్తారు. ఇది 4 క్ష మాసాల పంట. ఆంధ్ర
 దేశంలో పండించబడి జొన్నలలో ముఖ్య

(Sorghum Cemuum) కొండ జొన్నలు
 (Sorghum Roxburghii) తెలంగాణా
 ప్రాంతంలో సాగయ్యే జొన్న రకాలు
 మల్లండి, పర్వది, (Sorghum Subglabres-
 cens). చిత్తూరు జిల్లాలో పశుగ్రాసానికి
 ప్రత్యేకంగా "కాకిమారి జొన్న" అనే రకం
 (Sorghum Dochna) సాగులో వున్నది.
 తెలంగాణాలో ఇంపి జోవాన్ అనే రకం
 పశుగ్రాసమునకై పెంచబడుతున్నది.

సజ్జ :

సజ్జ ప్రధానంగా పండించబడి జిల్లాలు
 నల్గొండ, అనంతపురం, గుంటూరు, విశాఖ
 పట్నం, చిత్తూరు, కడప, నెల్లూరు. సజ్జను
 పొదారణంగా పునావ పంటగానే (జూన్ -
 సెప్టెంబరు) పేస్తారు. ఇది సుమారు 8
 నెలల పంట. సజ్జలో కూడ వివిధ ప్రాంతా
 లలో, వివిధ పేర్లతో పైరగు రకాలుగలవు.

(1959-60 వ సంవత్సరంలో)

ఏరుధాన్యం పేరు	విస్తీర్ణం లక్షల ఎకరాలలో	దిగుబడి లక్షల టన్నులలో	ఎకరా దిగుబడి	భారతదేశ విస్తీర్ణం లక్షల ఎకరాలలో	దిగుబడి లక్షల టన్నులలో	బడి పొత్లలో ర్యాంక్ శాతం
జొన్న	64.4	14.53	506	15.2		
సజ్జ	15.6	3.11	440	5.2		
రాగులు	8.28	3.32	898	14.0		
ఇతర ఏరుధాన్యాలు	27.8	4.13	395	22.2		
మొత్తం ఏరుధాన్యాలు	120.49	28.09	—	12.3		

యిప్పటివల్ల మాడిక్రంతో కన్నాలుచేసి పరుసగా మొక్కజొన్న విత్తనాంశు నాటకున్న తీరు.

పెద్దపట్టణ కలెక్షన్లు ఎచ్చిర పట్టణ ఎమాలపు పట్టణ, పూనాగంటి, పెద్దగంటి మొదలగు పేర్లతో సాగువుతున్నది.

రా గి :

రాగి ముఖ్యంగా చిత్తూరు, శ్రీకాకుళం, మహబూబ్ నగర్, ఆనంతపురం, విశాఖ పట్టణం జిల్లాలలో సాగువుతున్నది. విశాఖ, శ్రీకాకుళం జిల్లాలలో దీనిది "కోడి" అని, నెల్లూరు జిల్లాలో "కమిద" అని వ్యవహరిస్తారు. విశాఖ, శ్రీకాకుళం జిల్లాలలో పరిష్కార ముందుగా తీరికరకం పునానలో నండిస్తారు. ఇది 85 రోజులలో కో క తు వస్తుంది. దీనిని పునానవోడి లేక బురద వోడి అంటారు. మైట్టమూలలోను, కోడి పైరుగాను, వివిధ ప్రాంతాల కనువైన రకాలు సాగులో నున్నాయి. వీటి కాల పరిమితి 95 నుండి 4 నెలలుంటుంది.

కొ ర్ర :

కొర్ర కర్నూలు, అనంతపురం జిల్లాలలో విస్తారంగా సాగులోవున్నది. బొచ్చుకొర్ర, జడకొర్ర, పేసకొర్ర మొదలైన రకాలు వివిధ ప్రాంతీయ నామాలతో సాగువుతున్నవి. ఇది పునానలో (టాన్ - పెట్టెంబడు) వేయ 85-90 రోజులలో

పండు - పంట మిగతా చిరు ధాన్యాలలో "పరిగ" గుంటూరు, మహబూబ్ నగర్ జిల్లాలలోను, మిగతా ధాన్యాల రాష్ట్ర మంతటా కొద్ది విస్తీర్ణంలోను సాగువుతున్నవి.

జరుగుతున్న కృషి - సాధించిన ఫలితాలు

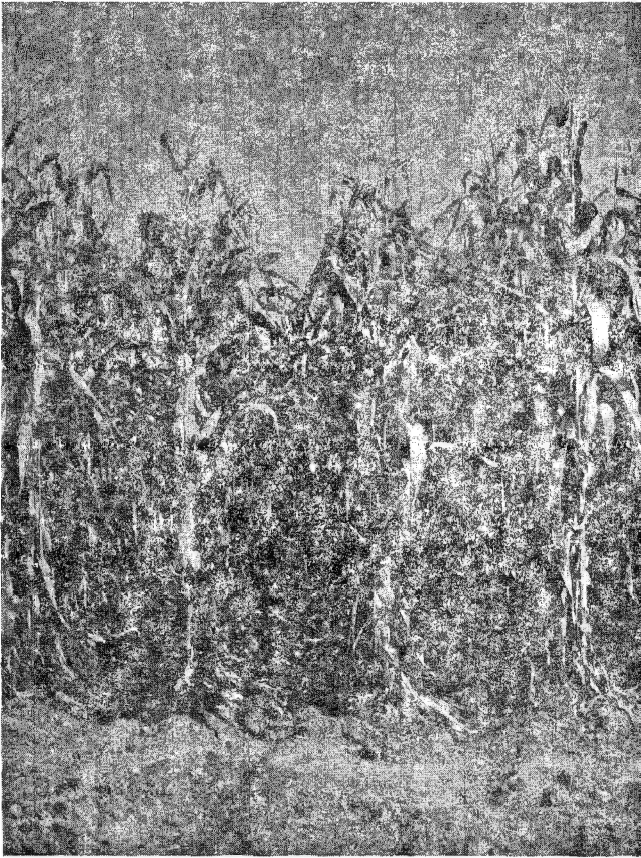
చిరుధాన్యాల ప్రాంతీయత గరిగి ఒక ప్రాంతంలో బాగా పండు రకాలు; మరొక ప్రాంతంలో నరిగా పండుకు లేదు. అంధ్ర చేత వివిధ ప్రాంతాలు అనువైన వంగడు ములు కయారు చేయడానికి ముఖ్యమైన ప్రాంతాలలో ప్రాంతీయ చిరుధాన్య పరిశోధన కేంద్రాలు నెలకొల్పబడుతున్నవి. విశాఖ, శ్రీకాకుళం జిల్లాలకు విజయగిరిలోను; ఉభయ గోదావరి జిల్లాలకు పెద్దాపురంలోను; గుంటూరు, కృష్ణా, నెల్లూరు జిల్లాలకు లాం, వంగోయిలోను; రాయం సీమకు ద్రోణాచలం, ధర్మవరం, నంద్యాలం లోను; తెలంగాణా జిల్లాలకు మధిర, అదిలాబాదు, రాజేంద్ర నగర్ లోను ఆయా ప్రాంతాలలో మంచి దారిదనిచ్చే వంగడ ములు కయారు చేయడానికి కృషి జరుగు

తున్నది. ప్రత్యేకంగా సీరు కట్టి సాగుచేస్తే చిరు ధాన్యాలపై పరిశోధనకు చంద్రగిరిలో ఒక కేంద్రం స్థాపించబడినది. ఎం చిన వంగడములు కయారు చేయడానికి జరిగిన కృషి ఫలితంగా రైతులందరియబడిన మేలుబాది రకాలు పట్టికలో వివరించబడినవి.

పట్టికలో చూపబడినవి కాక ఇతర రాష్ట్రాలనుండి, విదేశాలనుండి అనేకరకాలు తెప్పించబడి వివిధ కేంద్రాలలో పరీక్షించబడుతున్నవి. అప్రకాశించిన వచ్చిన "చునా బ్రతా" అను నష్టరకం, లావు కలిగి పెద్దగింజ కలిగి రాష్ట్రమంతటా మంచి ఫలితాల నిస్తున్నవి. దీని గింజలు చాలా వుష్టి కరమైనవని పరీక్షల వలన తేలింది. వీనిలో 14 కాశం మాంస కృత్తులు కలవు. దేశ వాళి రకాలలో 11 కాశం మాత్రముంటాయి. మైనూరు రాష్ట్రంనుండి తేబడిన HK 282 అనే కొర్రరకం గుంటూరు సరిసరప్రాంతాల లో మంచి ఫలితాలనిస్తున్నది. ప్రస్తుతం వాడుకలోవున్న G - 1 కంటె ఇది 15 కాశం అధిక దారిదనిచ్చింది. ఇది జడ

పుప్పాడి రావికోకుండా రక్షణతై కాగితపు సంచులు తొడిగిన దృశ్యం.

ఏపూగ పెరిగిన "రక్కెన హైలీడ్ మక్కా" మొక్కజొన్న పైరు, అంజుడపేట, హైదరాబాద్.

జరుగ పరిపిన కృషి
నాలుగవ పంచవర్ష ప్రణాళికలో వ్యవ
సాయాభివృద్ధిని అభివృద్ధి చేయవలసిన అవ
సరం ఎంతైనా గలదు. ప్రణాళికల కృషి

పరిపాలనకు అనుకూలంగా వ్యవసాయరంగంలో
విజయం అవశ్యకమని యెల్లరు గుర్తిం
బారు. చిరుధాన్యాలు కష్టించి పనిచేసేవారి
ముఖ్యాంశమవడం వలన వీటిమీద

నాలుగవ పంచవర్ష ప్రణాళికలో యీ జిల్లా
లో ప్రత్యేకంగా చిరుధాన్య పరిశోధన
కేంద్రాలను స్థాపించడానికి ప్రయత్నాలు
జరుగుతున్నాయి.

పరిశోధన జరిపి యకరా
దిగుబడిని అధికం చేయవలసిన
అవశ్యకత ఎంతైనా కలదు.
ప్రస్తుతం నడుచుకున్న
ప్రాంతీయ చిరుధాన్య కేంద్రాలలో
కృషి ఇనుమడింపబడినది.
విజయనగరం, పెద్దాపురం, చంద్ర
గిరి క్షేత్రాలలో ఎంచిన రాగి
పంగడముల కాయలు చేయడానికి
కృషి జరుగుతున్నది. బాం,
నంద్యాల, ద్రోణాచలం, ఆదిలా
బాద్ క్షేత్రాలలో మేలుజాతి జొన్న
రకాలు కాయలు చేయడానికి కృషి
జరుగుతున్నది, సంకర జాతుల
నువ్వు తీజేసి అధిక రొట్టెనిచ్చే
జొన్న రకాలను కాయలు చేయ
డానికి బాం, దోన్ క్షేత్రాలలో
కృషి జరుగుతున్నది. మన
రాష్ట్రంలో రెండవ ముఖ్య చిరు
ధాన్యమైన పజ్జిలో సంకర జాతుల
ఉత్పత్తి ప్రత్యేకంగా అనంత
పురం జిల్లా ధర్మవరంలో చిరు
ధాన్య పరిశోధన కేంద్రం నెం
కొల్పబడింది. మన రాష్ట్రంలో
ముఖ్యంగా చిరుధాన్యాలు పండించ
బడే మహబూబ్ నగర్, నల్గొండ
నెల్లూరుజిల్లాలలో వీటి అభివృద్ధి!
కృషి జరగలేదు. అందువల్ల

మానవసంస్కృతికే మూలకందమైన ప్రత్తి పంట

కె. సత్యనారాయణ మూర్తి

మానవుని విశ్వ జీవితావసరాలలో ఆహారం, బట్ట ముఖ్యమైనవి.

మన రాష్ట్రం ఆహార పుత్పత్తిలో స్వయం పోషకాన్ని సంపాదించుకోవడమే గానూ ఆరేట ప్రజల ఆహార భార్యలను అందించగలిగే స్థితిలో వుంది. కాని ప్రత్తిపంట పుత్పత్తిలో స్వయం సమృద్ధిపొందడానికి మనరాష్ట్రం ముందంజ వేయవలసివుంది.

మన దేశంలో ప్రత్తి పండించే ముఖ్యమైన రాష్ట్రాలలో మన రాష్ట్ర మొకటి. మన దేశంలోని ప్రత్తిపంట విస్తీర్ణంలో సుమారు నాలుగు శాతం విస్తీర్ణం మన రాష్ట్రంలోనే వుంది. దేశంలోని ప్రత్తి పుత్పత్తిలో సుమారు రెండు శాతం మన రాష్ట్రంలో అవుతున్నది. ఇతర రాష్ట్రాలలో పోల్చిన విషయాల 1 వ నెం. కల పట్టికలో ఈయబడ్డాయి.

మన రాష్ట్రంలో 1962-63 సంవత్సరానికి పంట విస్తీర్ణం 9.15 లక్షల ఎకరాలి, పంట పుత్పత్తి 1.43 లక్షల టేళ్ళు అని అంచనా వేయబడింది. మనరాష్ట్రంలో సూటికి 98 వంతులు పంట వర్షాధారం క్రింద సాగువుతున్నది. ఇతర రాష్ట్రాలతో పోల్చి చూస్తే నీటివనరుల క్రింద సాగువుతున్న పంటచాం తక్కువ. ఇందువల్ల రాష్ట్రంలోని పంట పుత్పత్తి తక్కువగా వున్నది. అయితే నాగార్జున ప్రాజెక్టు, పోచంపాడు ప్రాజెక్టుల వలన రాష్ట్రంలో నీటివనరుల

క్రింద పంటసాగు వృద్ధికావడానికి చాలా అవకాశాలున్నాయి. దీనికోసాటు ప్రత్తి పంట విస్తీర్ణం, పుత్పత్తి అధికం చేయడానికి ప్రణాళికలు యోచనలో వున్నాయి.

కృత్రిమ నీటిపారుదల ప్రణాళికల అమయ్యేనాటికి అనగా 1965-66 సంవత్సరానికి పంటపొలముల్ని 2 గి.ఎల్.ఎస్. గేట్లు వుంగా లది ప్లానింగ్ లాక, రాష్ట్ర ప్రభుత్వం నిర్ణయించారు. అనగా కృత్రిమ పంచవర్ష ప్రణాళికలో

77 వేల టేళ్ళ ప్రత్తిని అదనంగా పండించవలసి వుంది. నాలుగవ, ఐదవ ప్రణాళికలు అంత మయ్యేనాటికి రాష్ట్రపుత్పత్తి 2.75 లక్షలు, 3.52 లక్షలు వుండేట్లు ప్రణాళికలు నిర్దేశించబడ్డాయి. (ఐ.ఎం. 2-ఎల్.3)

ప్రణాళికలు అమలు జరపడంలో లక్ష్య నిర్దితై చైతన్య శక్తిని పెంచుకోవాలి. లక్షలలో ఈ లక్ష్యన్ని సాధించినాడు మనరాష్ట్రంలో పుత్పత్తిని ఇకోడికంచేయడమే కాక

(1) రాష్ట్రం	పంట విస్తీర్ణం (లక్షల ఎకరాలలో)	కాతం	పంట ఉత్పత్తి లక్షల టేళ్ళు	కాతం
1. మహారాష్ట్రం	62.88	93	18.11	90
2. గుజరాతు	42.45	22	14.01	26
3. మైసూరు	25.87	14	4.10	7
4. మధ్యప్రదేశ్	18.75	10	4.54	9
5. పంజాబ్	13.37	7	8.02	16
6. మద్రాస్	9.90	5	3.75	7
7. ఆంధ్రప్రదేశ్	7.72	4	1.23	2
8. ఇతర రాష్ట్రాలు	7.77	5	2.14	4
మొత్తం	188.71	100	53.90	100

(1960-61 సంవత్సరపు అంతెం టీమకొనబడినవి)

(2) వివరాలు	ప్రత్తి పంట విస్తీర్ణం (లక్షల ఎకరాలలో)	ప్రత్తి పుత్పత్తి (లక్షల టేళ్ళు)
1. ద్వితీయ ప్రణాళిక అంశమయిన సంవత్సరానికి (1961-61)	7.72	1.23
2. కృత్రిమ ప్రణాళిక లక్ష్యం	8.81	2.00
3. నాలుగవ ప్రణాళిక లక్ష్యం	8.69	2.75
4. ఐదవ ప్రణాళిక లక్ష్యం	10.64	3.52

దేశాభ్యుదయానికి తోడ్పడిన వారమౌతాను
ఉత్పత్తి పెంచబడిననాడు రాష్ట్రంలో పరి
శ్రమలు అభివృద్ధిచెంది జీవనప్రమాదాలు
పెరుగుటకు చాలా అవకాశాలు వుంటాయి.

అప్పుడే, దారంతినీ మిల్లులను క్రొత్తగా
పెట్టడానికి అనుమతులు లభిస్తున్నాయి.

మన రాష్ట్రంలో ఎకరానికి సరా సరి
పంట దిగుబడి ప్రస్తుతం 62 హెనులు
(చూచి), దేశంయొక్క సరాసరి దిగుబడి
112 హెనులు. బదవ ప్రణాళిక అంతమయ్యే
నాటికి రాష్ట్రపుత్పత్తి ఎకరానికి 120
హెనులు సాదించేందుకు కృషి జరుగవలసి
వున్నది. అందుకు ప్రణాళికలు రూపొందించ
బడుతున్నాయి. అధికృత్యప్రతి ముఖ్యంగా
నీటి అధికారంతో ప్రతిని ఎక్కువగా పేయట
వలస సాధించవలసివున్నది. నాగార్జున
సాగర్ వంటి ప్రాజెక్టులు ప్రతిని ఎక్కువగా
పండించడానికి తోడ్పడతాయి.

ఆంధ్రప్రదేశ్ లో ప్రత్తి సాగు వివరాలు

మన రాష్ట్రంలో ప్రత్తి పంటకు రాయల
సీమ జిల్లాలు కీలక ప్రాంతాలు. రాష్ట్రంలో
మూటికి సరాసరి 70 వంతుల పుత్పత్తి ఈ
జిల్లాలలో జరుగుతున్నది. రాష్ట్రంలో
ముఖ్యమైన ప్రత్తి పండించే జిల్లాలు, పంట
విస్తీర్ణం పుత్పత్తి కి ప సెం. కల పట్టిలో
ఇవ్వబడ్డాయి.

మన రాష్ట్రంలో ప్రత్తి సాగు చేసే
జిల్లాలు వ్యాపారరీత్యా బదు ప్రాంతాలుగా
విభజించ బడ్డాయి. ఈ ప్రాంతాల వివరాలు
యిక్కడ సాగు అయ్యే అభివృద్ధికరమైన వంగ
దాలు 4 వ సెం. కల పట్టిలో ఇవ్వబడ్డాయి.

ప్రత్తి పరిశోధనాంశాలు

ప్రత్తిని పండించే ప్రాంతాలు, వర్షపాతం
తక్కువ అయిన ప్రదేశాలు, అభివృద్ధి

కరమైన పంగడాలు కనుగొనడమే పరిశోధ
నల ముఖ్యమైన వృద్ధేశ్యం. ప్రత్తి పంటలో
ఎకరానికి పంట దిగుబడియేగాక, పోష

పౌడ పు దూది దిగుబడి చూచినా బృత
మొదలయిన అన్నక గుణాలు కూడ గ్రహేణ్యము
చేయాలి. ప్రత్తి లేక చూచి యొక్క విలువ

(1) జిల్లా పేరు	విస్తీర్ణం (ఎకరాలు)	కాతం	ఉత్పత్తి లేఖ	కాతం
1. కర్నూలు	4,52,000	49	87,800	47
2. ఆదిలాబాద్	1,86,000	20	28,900	20
3. ఆనంపురం	1,46,000	16	25,400	17
4. కడప	42,000	5	7,200	5
5. గుంటూరు	25,000	3	5,200	4
6. మహబూబ్ నగరు	21,000	2	2,500	2
7. నెల్లూరు	14,000	2	2,700	2
8. నిజామాబాద్	13,000	1	1,500	1
9. ఐతర జిల్లాలు	16,000	2	2,100	2
మొత్తం.	9,15,000	100	1,43,400	100

(4) ప్రాంతం పేరు	జిల్లాలు	అభివృద్ధి కరమైన పంగదలు	ప్రత్తి నాణ్యత కాలం
1. పెద్దరన్న	అనంతపురం, కడప, కర్నూలు జిల్లాలలో కొన్ని ప్రాంతాలు	పెద్దరన్న-1 లక్ష్మి అగస్టు, సెప్టెంబరు అక్టోబర్ మే 20, జూన్, జూలై ముంగరి	
2. నార్తరన్న	కర్నూలు జిల్లాలోని కోవేలకుంట్ల, బనగాని పల్లె, నంద్యాల, ఆర్లగడ్డ, ఆత్మకూరు, మహబూబ్ నగరు జిల్లాలలోని ఆలం పురము, గద్వాల తాలూకాలు	నార్తరన్న 14 నందికమ్మ	అగస్టు
3. కాకినాడ	గుంటూరు, నెల్లూరు, కృష్ణ, ఉత్తయగోదావరి జిల్లాలు విశాఖపట్నం కర్నూలు జిల్లాలో కొన్ని ప్రాంతాలు	కాకినాడ-2	జూలై నుంచి సెప్టెంబరు వరకు.
4. గౌరవి పర్వాని	ఆదిలాబాద్, నిజామా అమెరికన్ బాడు, మెదక్ ప్రత్తి ప్రాంతాలు	గౌరవి-1 పర్వాని అమెరికన్ 1	జూన్, జూలై
5. ఉత్పాన	వరంగల్, కరీంనగర్	క్రాంతరకం యవ్వ వలెను	జూన్, జూలై

ఈ గుణాలన్నింటి ఉంటుంది. కనుక పాద్య మైనంత వరకు ఈ గుణాలన్ని ఒకే రకంలో పోడితట్లు చేయడమే ప్రతి పరిశోధనలోని లక్ష్యం. ఇంతకుముందే పేర్కొనబడినట్లు ప్రతి పంట నూటికి 98 వంతులు పన్నాధారం క్రింద సాగు అవుతున్నది. ముఖ్యమైన రాయలసీమ జిల్లాలో వరిపాతం తక్కువ. 20 అంగుళాల నుండి 30 అంగుళాల వరకు వర్షం పడ్డా వుంటుంది. కొన్ని సంవత్సరాలలో వర్షం సరిగా రాని కారణాలవల్ల పూర్తిగా పంట చెడిపోవడంకూడా జరుగుతూ వుంటుంది. వర్షం తక్కువ అవడంవల్ల కృత్రిమ ఎరువులు వేసి, కంటి పువ్వు అధికవేసే అవకాశాలు తక్కువ. కాబట్టి పరిశోధనల ద్వారా కనిపెట్టబడిన నూతన అభివృద్ధి కరమైన వంగరాల ద్వారా పంటను అధికం చేయడం ఒక్కటే ముఖ్యమైన మార్గం.

ఈ ప్రధానోద్దేశంతోనే రాష్ట్రంలో ప్రతిపరిశోధన చేయబడుతున్నది. ప్రతి పరిశోధనకూ చేస్తున్న ముఖ్యకృషి యీ క్రింద వివరించబడింది.

1. వెస్టర్న్ ప్రాంతం : రాష్ట్రంలోని పంట విస్తీర్ణంలో నూటికి 30 వంతులు ఈ ప్రాంతంలో వున్నాయి. ఆ సంతపూరు, కడప, కర్నూలు జిల్లాలలో కొన్ని తాలూకాలలో ప్రతిసాగు అయ్యే ప్రాంతమంతా వ్యాపారకా "వెస్టర్న్" ప్రాంతమని పిలువబడుతున్నది. ఇక్కడ ప్రతి ముంగరి పంటగాను (జూన్-జూలై) హింగారి పంటగాను (ఆగస్టు-సెప్టెంబరు) పేయబడు. ఈ పంటల అభివృద్ధికి అదోని ప్రతి పరిశోధన కేంద్రంలో పరిశోధనలు జరుగుతున్నాయి. పరిశోధనల ఫలితాలు యీ క్రింద ఈయబడ్డాయి.

ముంగరి ప్రత్తి : రాయలసీమ జిల్లాలలో ముంగరి ప్రత్తి సుమారు ఒక లక్ష ఎకరాలలో సాగు అవుతున్నది. ఈ ప్రత్తి పోషకదౌత్య దూచినాణు తక్కువ. ఈ రకాన్ని సాగుచేయడంవలన రైతుకు ధర తక్కువ వస్తుంది. అదోని పారంలో పరిశోధనల వలన 'అదోనికమ్' అనే నూతన వంగడం కనిపెట్ట బడింది. ఈ నూతన రకం రైతులు వండిస్తున్న ముంగరి ప్రత్తి కంటే పంట దిగుబడి, పోషకదౌత్య దూచి దిగుబడి, నాణ్యతలలో అపవృద్ధి కలిగి వున్నది. 1961 వ సంవత్సరంలో కేంద్ర ప్రత్తి సమయనాడు ఈ నూతన రకాన్ని రైతులకు అమ్మకానికి అంగీకరించాయి. ఈ అదోనికమ్ ప్రత్తియొక్క ఆధిక్యతను 5 వ నెం. కలపట్టిక తెలియజేస్తుంది.

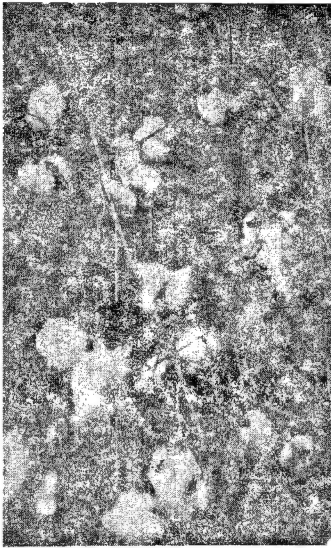
ముంగరి ప్రత్తి బదులు నూతన రకం 'అదోనికమ్' పండించడం వలన ప్రత్తి ఉత్పత్తి అధికం చేయడమే కాక రైతులకు ఎకరానికి రూ. 72 అధికలాభం వస్తుందని అంచనా పేయబడింది. అదోనికమ్ పేరు శనగ, కొర్ర పంటలలో మిశ్రమ పంటగా పేయడానికికూడా అనువైనదని పరిశోధనల వలన కనుగొన బడింది. దీనివలనకూడా ప్రత్తి పుత్పత్తిని ఇతోధికం చేయడానికి చాల అవకాశాలు వున్నాయి.

హింగారి పంట : అనంతపురం, కడప, కర్నూలు జిల్లాలలో వర్ష రేపడి ఖుమలలో

హింగారి పంటగా పేస్తారు. వెస్టర్న్-1 అనే వ్యవసాయ కాటానే ఇవ్వబడినరకాన్ని రైతులు పేస్తున్నారు. ఈ రకం సుమారు రెండు లక్షల ఎకరాలలో సాగువు తున్నది. అయితే ఈ రకంలో దూది దిగుబడి, కాతం తక్కువ. 28 సాళ్ళ మాత్రమేవుంది. ఈ రకంకన్న మేలైన రకాన్ని కనుగొనడానికి అదోనిఫారంలో పరిశోధనలు కొనసాగుతున్నాయి. మూడు మేలైన రకాలు కనుగొనబడ్డాయి. ప్రస్తుతం ఈ రకాలను రైతుల ఖుమలలో పేసి పరిశీలుస్తున్నారు. ఈ రకాలలో వెస్టర్న్-1 కంటే దూది దిగుబడి, కాతం హెచ్చు. వీటిలో మేలు రకం ఎదిగి నూతన వంగడంగా అమ్మకానికి ఏర్పాట్లు జరుగుతున్నాయి.

'లక్ష్మి' అనే అమెరికను జాతి ప్రత్తి రకం ఈ జిల్లాలలో సుమారు ఒకటిన్నర లక్షల ఎకరాలలో సాగువుతున్నది. ఈ రకంలో పంట రాయబడి ఎక్కువ. దేశవాళి ప్రత్తి రకాలకన్న వున్నతమైన గుణాలయండువల్ల ఈ రకాన్ని పండించడంవలన రైతుకు ఎక్కువ లాభి వస్తున్నది. కాని ఈ రకం ప్రత్తిలో చీడపురుగులు, జబ్బులు ఎక్కువ. అందువల్ల కొన్ని సంవత్సరాలలో పంట రాయబడి తక్కువగా వుండవచ్చు. లేదా నాణ్యత చెడిపోవచ్చు. ఈ ప్రత్తిలోగల లోపాలను సవరించి మేలైన అమెరికను జాతి ప్రత్తిరకాన్ని కనుగొనే పరిశోధనలు సాగుతున్నాయి.

(5)	పరిమాణ	అదోనికమ్	రైతులమేము ముంగరి ప్రత్తి
1. పంటదిగుబడి ఎకరానికి పొములు		440	369
2. దూది దిగుబడి		150	114
3. దూది దిగుబడి కాతం		34	31
4. పోషక దౌత్య (అంగుళాలలో)		0.82%	0.82%
5. దూది నాణ్యత (కొంట్లు)		90'	16'
6. నిధిరావాయము ఎకరానికి రూ.		72/-	-

విడిచిన ప్రతికాయం

2. నార్తర్న్ ప్రాంతం : కర్నూలు జిల్లాలో నంద్యాల, బనగానిపల్లె, కోవెలకుంట్ల, ఆర్లగడ్డ, సందికొట్నూరు తాలూకాలో ప్రత్తి పండించే ప్రాంతం నార్తర్న్ ప్రాంతంగా వ్యాపారీకృత పిలువబడుతున్నది. ఇక్కడ సుమారు ఒక లక్ష ఎకరాలలో ప్రత్తి సాగువుతున్నది. ప్రత్తి పరిశోధనస్థానము నంద్యాలలోని పరిశోధనల ద్వారా 1920 వ సంవత్సరంలో కనిపెట్టబడిన "నార్తర్న్ 14" అనే ప్రత్తి రకాన్ని రైతులు సేస్తున్నారు. దేశవాళీ ప్రత్తి రకాలలో సేతులైన ప్రత్తిరకంగా దీనికి మంచి ప్రాముఖ్యత వుంది. దీనిలో దూదినాణ్యత 40 కేంట్లు, కాని ఈ రకంలో దూది దిగుబడి కాతం తక్కువ. (నూటికి 25 మాత్రమే) అందువలన ఈ రకం కాగా విస్తరించలేదు. నార్తర్న్ గుణగణాలు పోకుండా దూది దిగుబడి కాతం హెచ్చుగా వుండేట్లుచేసి, ఒక అభివృద్ధికరమైన సూతన వంగదాన్ని

కనుగొనడానికి నార్తర్న్ ప్రత్తి అభివృద్ధి నెట్టారు, కృష్ణా, గోదావరి, విశాఖపట్నం, ప్రణాళిక ఒకటి నంద్యాల ప్రత్తి పరిశోధన శ్రీకాకుళం, కర్నూలు జిల్లాలోని మార్కాస్పానంలో 1949 నుండి అమలు జరుప పురం, కంభం తాలూకాలలో ప్రత్తి పేయబడుతున్నది. ఈ ప్రణాళికకు ఆర్థిక సహాయం కేంద్ర ప్రత్తి సంఘమువారు, మన రాష్ట్ర ప్రభుత్వంవారు చేస్తున్నారు.

పరిశోధన కృషివలన 1962 వ సంవత్సరంలో "సందికమ్" అనే ఒక క్రొత్తరకం కనిపెట్టబడింది. ఈ రకం నార్తర్న్ 14 కన్న దూది దిగుబడిలో, దూది దిగుబడి కాతంలోను, పోషకాంశపులోను, దూది నాణ్యతలోను అభివృద్ధి గానించబడింది. కేంద్ర ప్రత్తి సంఘంవారు 1962 వ సంవత్సరంలో ఈ సూతన ప్రత్తిరకాన్ని అంటే "సందికమ్"ను రైతుల కివ్వడానికి ఆమోదించారు. నందికమ్ గుణగణాలు 6 వ నెం. పట్టికలో ఈయబడినవి.

రైతులు "సందికమ్"ను పండించుట ద్వారా ఎకరానికి వడకొండు రూపాయలు అధికలాభాన్ని పొందుతారని అంచనా పేయబడింది. ఈ సూతన రకం నార్తర్న్ ప్రాంతములో పూర్తిగా విస్తరించినప్పటికీ సులభంగా పండించవచ్చును. అంటే మన దేశంలోని దూదికొరతను కొంత పరచు తొలగించడానికి యిది తోడ్పడుతున్నది.

కాకినాడ ప్రాంతం : గుంటూరు, పెన్నా, ఈ రకం ప్రత్తిని సూతన వంగ

(6)	వివరాలు	సందికమ్	నార్తర్న్ 14
1.	దూది దిగుబడి ఎకరానికి హేనులు	103	89
2.	దూది దిగుబడి కాతం	82	25
3.	పోషకాంశపు (అంగుళాలలో)	0.94"	0.88"
4.	దూది నాణ్యత (కేంట్లు)	36'	33'
5.	ఎకరానికి విజరాదాయం	రూ. 11/-	—

దంగా యివ్వడానికి ఏర్పాట్లు జరుగు తున్నాయి. ఈ రకం బాలాకు వివరాలు 7వ నెం. పబ్లికలో ఈయబడ్డాయి.

741 అను యీ రకం జాన్, జాల్లె, అగస్టు నెలలలో వేరుకనగ, కొర్ర, పట్ట మొదలయిన పంటలతో మిశ్రమ పంటగా వేయడానికి చాల అనువైనదని సరిశోధనల ద్వారా కనిపెట్టబడింది. ఏ కాళవట్నం, శ్రీకాకుళంలో వేయబడే దిన్న ప్రత్తి కన్న ఈ రకం మేలరకం, అక్కడ కూడా యీ ప్రత్తిని పండించేదుకు వీలు న్నది.

4. గౌరాని ప్రాంతం : అదిలాబాద్, నిజామాబాద్, మెదక్ జిల్లాల్లో ప్రత్తి పండి 'సాతం' 'గౌరాని' ప్రాంతముని వీలవబడు తున్నది. గౌరాని ప్రత్తినుండివచ్చే నూలు నియ్యంవలె మన్నికగా ఉంటుంది. గట్టి దారం వస్తుంది. మన దేశంలో ఈ ప్రత్తికి మంచిపేరు వుంది. గౌరాని-1 అను మేలు రకం ప్రత్తిని సుమారు ఒక లక్ష ఎకరా లలో రైతులు వేస్తున్నారు. ఈ రకంకన్న మేలైనరకం కనుగొనడానికి మధోల్ (అదిలాబాద్ జిల్లా) ఫారంలో సరిశోధనలు సాగుతున్నాయి. పోచపూడపు, అంగుళం కన్న ఎక్కువగావుండి గట్టిదాన్ని యిచ్చే మేలైనరకాలు రైతులకు యివ్వడానికి అవకాశాలు కనబడుతున్నాయి. అదిలాబాద్ జిల్లాలో ఎగువప్రాంతంలో కొందరుగల బాలాకాలలో వర్షాని అమెరికను-1 అనే అమెరికను జాతి ప్రత్తిరకం సుమారు ఒక లక్ష ఎకరాలలో సాగులోవుంది. ప్రస్తుతం L-147 అనే ఒకరకం రైతులకు యివ్వ డానికి ఏర్పాటు చేయబడింది. మేలైన రకాలను కనుగొనడానికి ప్రణాళికలు యోచనలో వున్నాయి.

5. పుష్కాన్ : వరంగల్, కరీంనగరు,

మెదక్ జిల్లాలలో ప్రత్తిపండి ప్రాంతం 'పుష్కాన్' అని పిలువబడుతున్నది. ఈ రకంలో పోచపూడపు తక్కువ, పంట రాయిబడి ఎక్కువ గర్భి, పోచపూడపు మొదలయిన పుష్కర గుణాలుగల మేలైన రకాన్ని కనుగొనడానికి ప్రణాళికలు నిర్దేశవబడుతున్నాయి. ఇందులో సరిశోధనలు యికా ప్రారంభించవలసి వుంది.

నీటి వనరుల క్రింద ప్రత్తిసాగు మన రాష్ట్రంలో తుంగభద్ర ప్రాజెక్టులో కొద్దిపేరి ఎకరాలలో మినహా తక్కువ ప్రత్తిపంట అంతా వర్షారం క్రింద సాగువు తున్నది. ఇంతకుపూర్వం చెప్పినట్లు సూటికి 98 పాళ్లు ప్రత్తి పండించే భూములు వర్ష పాతంమీద ఆధారపడి వున్నాయి. ఇతర రాష్ట్రాల్లో పోర్చుగాస్తే నీటి వనరుల క్రింద సాగువుతున్న పంట చాల తక్కువ. ఇందువల్ల రాష్ట్రంలో పుత్తప్రత్తి తక్కువగా వుంది. నాగార్జునసాగర్ ప్రాజెక్టు, పోచంపాడు ప్రాజెక్టులవల్ల రాష్ట్రంలో నీటివనరుల క్రింద పంట సాగు వృద్ధి అవడానికి అవకాశాలు హెచ్చుగావున్నాయి. దీనితోపాటు ప్రాజెక్టు భూములలో ప్రత్తి పంట సాగు అధికంచేయడానికి ప్రణాళికలు నిర్దేశించబడుతున్నాయి. ఇందువల్ల రాష్ట్రంలో ప్రత్తిపంట పుత్తప్రత్తి ఇతోధికంగా వుంటుంది. ఇక్కడ $1\frac{1}{4}$ అంగుళాలు

పోచపూడపుగల కొత్తరకాలు తయారవే. పండించడానికి ఏర్పాట్లు చేయబడ్డాయి.

యిల్ల పోచపూడపు గల దూదిని మన యితరదేశాలనుండి తెప్పించుకొంటున్నాం దానికి ఎంతో ఉర్పు అవుతున్నది. కొర్ర రకాన్ని పండించడంవలన విదేశీ మార: ద్రవ్యం బయటికి పోకుండా వుండుటమీకా ప్రజల ఆదాయంకూడా పెరుగుతుంది.

నాగార్జునసాగర్ ప్రాజెక్టు : ఈ ప్రాజెక్టు క్రింద సుమారు మూడువేల ఎకరల ఎకరాలలో ప్రత్తిపంట సాగుచేయవచ్చు! అంచనా వేయబడింది. వల్పాడు, పతె: పల్లి, నరసరావుపేట, వినుకొండ, నంగోలు దర్శి బాలాకాలలో ప్రత్తి సాగు చేయవచ్చు అప్పుడే ఈ ప్రాంతానికి అనుగుణమైన మేలైన అమెరికను జాతి ప్రత్తి రకాన్ని కనుగొనడానికి సరిశోధనలు ప్రారంభం బడ్డాయి. ప్రాజెక్టుక్రింద అంచనా వేయబడి: మూడువేల ఎకరల ఎకరాలు సాగులో: తెచ్చినప్పుడు రాష్ట్రంలో ప్రత్తి ఉత్పత్తి రెండువేల ఎకరల దేశపు అధిక ముఖ్యత వుంది. మనరాష్ట్రంలో ప్రత్తి పుత్తప్రత్తి యొక్క భవిష్యత్తు నాగార్జునసాగర్ ప్రాజెక్టు మీద ఎక్కువగా ఆధారపడి వున్నది. ఈ ప్రాజెక్టులో నీటిపారుదల క్రింద ప్రత్తికి తగ్గినంతగా సాగులోకి తెవడానికి ప్రణాళికలు గూడా యోచనలో వున్నాయి. ఇంతవరకు

(7)	వివరాలు	741 రకం	కాకినాడ 2 రకం కొండు
		(తెల్లని ప్రత్తి)	ఎరుపురంగల ప్రత్తి
1.	పంట దిగుబడి ఎకరానికి పొములు	688	598
2.	దూది దిగుబడి	240	179
3.	దూది దిగుబడి శాతం	38	30
4.	పోచపూడపు (అంగుళాలు)	0.91	0.90
5.	దూది నాణ్యత (కొంట్లు)	30'	25'

జరిగిన పరిశోధనలు చాలా ఆశాజనకంగా వున్నాయి. ఎకరానికి కనీసం 1000 పౌనుల ప్రత్తి పండించ వచ్చునని పరిశోధన ఫలితాలు తెలియజేస్తున్నాయి.

సుగాణిలో ప్రత్తిపంట: ఒకటి ఒక వరి పెద్ద పంట తీసుకొనే (ఏక వసరి) భూములలో ప్రత్తి పండించడానికి చాలా అవకాశాలు వున్నాయి. వరిచేసుకోసిన తర్వాత ఘరల వరి పూర్వులు పెద్ద మధ్యకాలంలో అసగా సుమారు నవంబరు, డిశంబరు నెలల నుండి మే, జూన్ వరకు ఈ ప్రత్తిని పండించవచ్చు. నెల్లూరు జిల్లాలో పరిశోతలు జన వరిలో జరుగుతాయి కనుక ఈ ప్రత్తిని జనవరి, ఫిబ్రవరి నెలల్లో నాటవచ్చు. ఏ 21 రియన్ అనే మేలైన అమెరికన్ జాతి ప్రత్తిని పండించవచ్చు. దీనిపంట బదు లేక బదు స్వర నెలలలో పూర్తి అయిపోతుంది. కనుక ఈ ప్రత్తిని పండించడానికి అనుసార మైనది చనిది నెలలు రచ్చవరిపండ్ల భూము లమ్మిటిలోను ఈ ప్రత్తిని పండించవచ్చును. కృష్ణా, గుంటూరు, నెల్లూరు, ఉభయ గోదా వరి జిల్లాలలోను ఈ ప్రత్తిని పేస్తున్నారు. ఈ ప్రత్తి పంటను ఇతోధికంగా అభివృద్ధి చేయడానికి ప్రభుత్వంవారు కృష్ణా, గుంటూరు జిల్లాలలో 'పాక్ కేజీ ప్రొగ్రామ్' (సాంధ్ర వ్యవసాయ పథకం) అమలు జరుపుతున్నారు. నల్లూరు జిల్లాలలో కనీసం ఒక రంజ ఎకరా లలో ఈ ప్రత్తిని పండించవచ్చునని అంచనా వేయబడింది. అందువలన 50 వేల రేళ్ళ

ప్రత్తి అధికంగా పుత్పత్తి చేయవచ్చు.

మాగాణి భూములకు అనువైన పట్టి తక్కువపంట పరిమితిగల మేలైన అమెరికన్ జాతి ప్రత్తిపంటగా కనుగొనడానికి పరిశోధనలు జరుపబడుతున్నవి. నెల్లూరు పదాన కేంద్రంగా, గుడివాడ, రామవంధ్రపురం ఉపకేంద్రాలుగా పరిశోధనలు సాగుతున్నాయి. ఎకరానికి 800-1000 పౌనుల ప్రత్తిని పండించవచ్చును.

(సీ-అయిలెండు అండ్రూస్)

నాణ్యమైన పన్నాలు తయారు చేయడానికి శ్రేష్ఠమైన ప్రత్తి అవసరం. మన దేశంలో ఈ కరం ప్రత్తి పుత్పత్తి తక్కువ అవడంవల్ల విదేశాల నుండి సుమారు ముప్పయికోట్ల రూపాయలు వెచ్చింది ఈ కరం ప్రత్తిని ఏటా దిగుమతి చేసు కొంటున్నాం. దీనివల్ల ఎంతో విదేశీమారక ప్రదర్శం ఉర్పుతున్నది. దేశంలో నాణ్యమైన ప్రత్తి పుత్పత్తి హెచ్చింది స్వయంబోషకాన్ని సాధించడానికి అనేక ప్రణాళికలు ఆలోచనలో వున్నాయి. సీ-అయిలెండు అనే ప్రత్తిరకం మన దేశంలో హెచ్చుగా పండించడానికి అవకాశాలు వున్నాయి అని కనుగొనబడింది. ఈ కరం ప్రత్తి పోరపొడవు 1 1/4 నుండి 1 3/4 ఉండటమేకాకుండా దీని మండి 70 కోట్లు నూరు తీయవచ్చును. కేరళ, మైసూరు రాష్ట్రాలలో ఈ కరం ప్రత్తిని విరివిగా పండించడానికి ప్రయత్నాలు చేస్తున్నారు.

మన రాష్ట్రంలో కూడ ఈ కరం ప్రత్తిని పండించే అవకాశాలు కనుగొనడానికి మూడు సంవత్సరాల నుండి పరిశోధనలు సాగుతున్నాయి. ఈ ప్రత్తిపంట చాలా సున్నితమైన పంట; చాలా శ్రద్ధతో పంట సాగుచేయవలసి వున్నది. ఈ పంటపై దీడపురుగులు, రోగాలు అధికం కావున శ్రద్ధగా శ్రమి సంహారక మందులు చల్లుట, పశ్రమమైన ఎరువులు వేయటం, పొలంలో మురికినీరు నిలువలేకుండా చేయటం, అంతర కృషి చేయటం మొదలయిన పంట విధానాలు జాగ్రత్తతో చేయవలసి వున్నది. దానివల్ల వచ్చే లాభంకూడా హెచ్చుగా పుంటుంది. ఎకరానికి సుమారు 1000 పౌనుల ప్రత్తిని పండించవచ్చు. దీనివల్ల రైతుకు ఖర్చులు పోను ఎకరానికి సుమారు 500 రూపాయలు నిష్కరాదాయం వచ్చే అవకాశం వుంది. కొన్ని చోట్ల ఎకరానికి 2500 పౌనుల ప్రత్తికూడా పండించబడింది. ఈ సంవత్సరం మంగళవర ప్రాంత క్రింద 70 ఎకరాలలో ఈ ప్రత్తిని పండిస్తున్నారు. రాష్ట్రంలో ఈ కరం ప్రత్తిని ఇతోధికంగా పండించే అవకాశాలు వున్నాయి. దీనివల్ల రైతుకు హెచ్చులాభం రావడమేకాక దేశంలో ఈ నాణ్యమైన ప్రత్తి పంట పుత్పత్తి అధికం చేయవచ్చు. ఇందు వల్ల దేశంలో ఇచ్చే మేరైనరకాల దూది కొబ్బరి తీరదమేగాక దేశసంపద కూడా వృద్ధి అయి, ప్రజల ఉన్నతజీవన ప్రమాణానికి తోడ్పడుతుంది.

కమ్యూనిటీ రేడియో సెట్లు

1968 ఆక్టోబరు నెలలో యీ క్రింద గ్రామాలలో, సంస్థలలో కమ్యూనిటీ రేడియో సెట్లు నెలకొల్పడం జరిగింది.

నల్గొండ జిల్లా: పెట్టిమర్తి, గోనబోయిన పల్లి, బొంబావన పురం.

మైసూరు జిల్లా: పెదమంగలూరు, చెంగోలి.

మొదట్ జిల్లా: లద్దాపుట్ చేనేత సహకార సంఘం, ఇంకోడి పంచాయతీ.

నిజామాబాద్ జిల్లా: విజామాబాదు జిల్లా సమాచార కేంద్రం.

రంగేనగర్ జిల్లా: ములకనూరు, చింతకుంట.

వరంగల్లు జిల్లా: బొల్లికుంట. శ్రీకాకళం జిల్లా: సొంతబొమ్మిడి.

విజాపూ జిల్లా: వేదాలం, జాతాడ, కామరవోలు.

కృష్ణా జిల్లా: విజయవాడలో జిల్లా సమాచార కేంద్రం.

గుంటూరు జిల్లా: తారావాడి, తిమ్మయ్య పారెం.

తెనాలి రామలింగ, రామకృష్ణులు; ఒక్కరు కారు : ఇద్దరు

దేవరపల్లి వెంకట కృష్ణారెడ్డి

లోగడ పాండురంగమాహాత్మ్య కావ్య పీఠికలో క్రింది జిజ్ఞాస ప్రకటించబడినది.

'ఇన్ని సరిపడియున్నను నుద్బట చరిత్ర మన రామలింగయ యని గ్రంథ కర్త పేరును, పాలగుమి యేలేవ్వరుఁ డని గురువు పేరును; పాండురంగ మాహాత్మ్య మున రామకృష్ణఁ డని గ్రంథకర్త పేరును, దిక్పాదార్యులని గురుని పేరును గాన వచ్చుటయు, గద్యరీతులు భిన్నములుగా నుండుటయు - రెండును నొక్కని పేళ్ళ యను సిద్ధాంతమునకుఁ గొంత భాదకములుగాఁ గానవచ్చును' అని;

శ్రీ.శే. శ్రీ వేటూరు ప్రభాకరశాస్త్రిగారు మొదట జిజ్ఞాస కలిగించియు, వెంటనే 'మతము మాటుట' కారణముగా చూపి 'రామలింగఁడే రామకృష్ణుఁడు' అని సిద్ధాంతము చేయుటయు, పలువు రంగీకరించుటయు జరిగినది.

అయినను, కాలభేదమునట్టి చూదినచో వీరి సిద్ధాంతము సంగత్యాత్మక మన పిలుస్తుంది.

'రామలింగని కల్పిదంధ్రులవలే నితని (రామకృష్ణుని) తల్లిదండ్రులును లక్ష్యమ రామయ నామధారలే. కావున రామలింగఁడే రామకృష్ణఁ డనుట సంగతమగును.' అని అనుటకంటే వీరిరువురు ఏకోదరు లనుట మేలకద !

రామయ
-లక్ష్యము

రామయ	రామయ
రామలింగ	రామకృష్ణ
కవి	కవి

ఇట్టి భిన్నవ్యక్తిత్వమును రూపుమాపుట మతభేదజము. కైవ-వైష్ణవ కావ్య గద్య రీతులకు భిన్నము.

అంతేకాదు. కాలక్రమాను గుణముగ చూచినను లింగ - కృష్ణుల నిజనామములు మారనక్కర లేదు.

కృష్ణదేవ	నమకాలము	రామలింగ
రాయలు	—	కవి
1509-30	..	1515-30

నరసింహదేవ	నమకాలము	రామకృష్ణ
రాయలు	—	కవి
1532-74	..	1546-74

శ్రీ. శ. 1530-42 మధ్య కాలములో

అత్యుత్తమరాయల కాలములో రామకృష్ణ కవి విద్యార్థి దళను గుర్తింప పిలుస్తుంది. కావున, మత వాదులు సిద్ధాంతకరించినట్లు శ్రీకృష్ణదేవరాయల సభలో పాదకవి రామ లింగనికి ప్రవేశమున్నను, ఐంకవి రామ కృష్ణనికి ప్రవేశము లేదనుట కాలక్రమము.

ఏకోదరులగు రామలింగ-రామకృష్ణుల జనన కాలముల మధ్య వ్యవధి 10-12 సంవత్సరములు కలవనుట కావేవము లేదు. కాన్ని సంశయములో అన్నకు - తమ్మునికి మధ్య 20 సంవత్సరముల పుట్టుక వ్యవధి కనబడుచున్నది. అందుచేత సోదరు లిద్దరు ఏకోదరు లనుట భిన్నవ్యక్తిత్వ లక్షణము.

కృష్ణదేవరాయలు శ్రీ. శ. 1515 లో కొండపేటిని జయించిన పిమ్మట దుర్గాది సరిగా నాడేండ్ల గోపమంత్రి ని యుక్తు డయ్యెను. గోపన్న కాల్యకర్త దేశమంత్రికి శ్రీ. శ. 1520 ప్రాంతములో ఉప్పటారాధ్య చరిత్ర రచించి, అంతిమమిచ్చి నందున రాయలు రామలింగ కవి శ్రీ. శ. 16 శతాబ్ది ప్రథమ పాదమునాటి కావ్యకర్త యగును.

ఇక రామకృష్ణకవి కావ్యరచన యెప్పటిదో తెలిసికోవలసియున్నది. అందుకు క్రింది గ్రంథాంశగరింక కావ్య ప్రశంస ప్రధాన సాధనమగుచున్నది.

గిరికాను షక్త బుద్ధిమ చరితరునిబోలే.

.....
గురు భీతమరికి నాముక్త మాల్యదకు నేన యగుచున్.
— (పాండు. 4-242,243)

నమచరిత్రకథపేరును, ఆముక్తమాల్యద కథ పేరును శబ్దకర్త ద్వవిధా పాండురంగ

కళలో రామకృష్ణకవి వ్యంజకము చేయుట
శ్రీ. శ. 18 శతాబ్ది సమకాలం దరిత్ర.

సుప్రసిద్ధ దారిశ్రమ లీ వద్దరచనా
కాలము నిట్లు తీర్చిదిద్దిరి.

'ఇందువల్ల రామరాజ భూషణుని (అతి
శబ్దశేష వాగదంబర) కవిత్వముపై రామ
కృష్ణునకు గల యభిమానము తెలియుట
యట్లుండ, వ సువచిత్ర పాండురంగ
మాహాత్మ్యమునకు(బూర్వము రచింపఁ
బడినది విశదమగుచున్నది.

* * *

'వసుచరిత్ర పీఠియుండు కట్టట రాజ్య
వసుచర్మరణమును, దీరుచుంరాజు పట్టాభి
షేకమును వర్ణింపఁబడి యుండుటచేతను,
మఱియు నతఁడు రాజ్యపాలన గల
మానమరై చేయుట చేతను, శ్రీ. శ.
గౌ. ౧౦ వ సంవత్సరముననే వసుచరిత్ర
రచింపఁబడినది తలంచి (ఇదివరలో)
యట్లు వ్రాసితిని. కాని శ్రీ. శ. గౌ. ౧౦ వ
సంవత్సరము వసుచరిత్ర రచనకాలమునకు
కంటే తర్వాతి నమర్చుట కాల మని
చెప్పటయే యుచితముగఁ దోచుచున్నది.
అట్టి నవరసభాసురం బగు శేషకావ్యమును
అల్పకాలమున రచించుటకు సాధ్యము కాదు.
అను;

— (భారతి, 18/3-1941)

డాక్టర్ శ్రీ నేలూరి వేంకటరమణయ్య
గారి కాలనిర్ణయమే అన్నిటికీ సరిపడు
సిద్ధాంత మన పీఠాన్నిది. దీనిని వెనుకకు
మార్చుకూడదు.

'కాలిహాసన శవరమంబులు ౧౪౬౫
అగు నేటి తొలకొకటనామ సంవత్సర
భాద్రపద శుద్ధ ౨ సోమవారమునాడు
కాళ్యణ గోత్రం — గురవయదేవ చోడ
మహారాజులుంగారు తుంగభద్రా తీరమందు
విరూపాక్ష దేవుని స్మరించి శ్రీరంగరాజు

కామరాజ మూలాన శ్రీ నవావరాయలదేవ
రెండు కాచుకాననాలు పుచ్చుకొని—అనిమల
సంగమేశ్వర దేవునికి — అనే దేవుళ్ళు
యద్దరున్ను పెద సంగరాజు పిన సంగరాజు
— అనే తొమ్మండ్రు కుమారులు నమివస్తు
రలు పుండగాను — శవరాల్ పుణ్యకాం
మందు — యచ్చిన గ్రామాల' అని.

— (భారతి, 18/2-1941)

ఇందలి గురవరాజు పెద్ద కుమారుడు.
పెద సంగరాజు వద్ద విద్యార్థి వేదాద్రి
వ్రాయనకాడె యుండగా తెనాలి రామకృష్ణ
కవి పాండురంగ మాహాత్మ్యము రచించి,
ఆ మంత్రి కంఠిత మిచ్చినట్లు కావ్యవతారిక
చెప్పుచున్నది. కాబట్టి, శ్రీ. శ. 1542-74
మధ్య కాలములో; నవావరాయల కాలాన
పెద సంగరాజు — మంత్రి విద్యార్థి వేదాద్రి—
కావ్యకర్త రామకృష్ణ కవి యూ సమ
కాలికులై, పాకనాటి నివాసులై సారస్వత
శేష చేసినట్లు లోకరీతికాదు చిత్తశాసనములు
దృఢపరచుచున్నవి.

అన్న పెదసంగరాజు దానశాసనములు
చిక్క-క పోయినను, తమ్ముడు పిన్న
సంగరాజు శ్రీ. శ. 1548-79 మధ్య
కాలములో కడప — పాకనాటిని పరిపాలించి

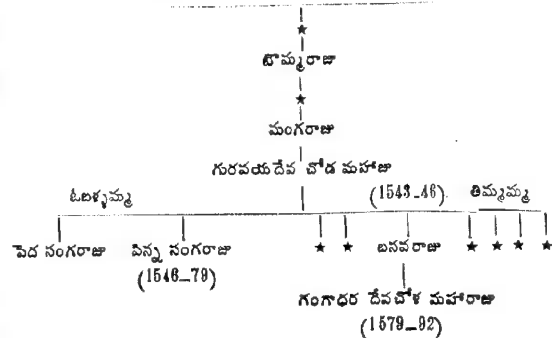
నట్లు పొత్తపి శాసనమును, బుక్కాయపల్లె
శాసనమును చెప్పుచున్నవి. కావున, అన్న
దమ్ములు పెద సంగరాజు—పిన్న సంగరాజు
శ్రీ. శ. 18 శతాబ్ది మూడవ పాదమున సమ
కాలికు లనుట నిర్దిష్టము. కడప పాకనాటి
చోడ రాజవంశ చరిత్ర క్రింద చూపబడినది.

శ్రీ. శ. 1544 నాటి తిరువతి శాసనములో

'కందాడె అప్పయ్యంగారు' ప్రసాద
గ్రహీతలం దొక్కరుగా పేర్కొనియుండుట
చేత, ఆకందాక అప్పారాధ్యురై పాండురంగ
కృతివతి విద్యార్థి వేదాద్రి మంత్రి గురువని
చారిత్రము గుర్తించుట జరిగినది.

కృతివతి గురువునకు సమకాలికు డగు
దత్తరు చిక్కాచార్యులు కృతికర్తకు గురు
వగుటచేత శ్రీ. శ. 1544 ప్రాంతమున
కలఁడుటకు సమకాలికులరైత. శాసనాధారము
చిక్క-లేదు. చిక్క-క పోయినను,
శ్రీ. శ. 1548-79 మధ్య కాలమందలి
పిన్న సంగరాజు శాసనకాలములో అన్న
పెదసంగరాజు సమకాలమును, అన్న-
మంత్రి; విద్యార్థి వేదాద్రి సమకాలమును,
మంత్రి-కవి; తెనాలి రామకృష్ణుని సమ
కాలమును, వైష్ణవ గురువుల సమకాల

*కాళ్యణ గోత్రం — సూర్య వంశము

మును గుర్తింపి నిర్ణయించుటలో చారిత్రక కాలదోషము లేదనిపించుచున్నది.

పెనుక వివరించినట్లు పాండురంగ మాహాత్మ్య కథలో పోలికగా గిరికావ్యవృత్తి బుద్ధిని, ఆముక్త-మాల్యదామతని పేర్లనుట చేత శ్రీ. శ. 1570-71 వరకు కాలమందలి వసువారిత్ర - అంకితము తరువాతనే రామకృష్ణకవి పాండురంగ మాహాత్మ్యమును రచించి, విహారి వేదాద్రిమంత్రి కంకిత మిచ్చినట్లు స్పష్టమగుచున్నది.

కాగా, 'రామకృష్ణః దస్యటికి ప్రభృత కవియై తన పాండురంగమాహాత్మ్యమును శ్రీ. శ. 1549 వ సం, ప్రాంతమున నుండిన మంగయ గురవరాజు తొమ్మిదగురు పుత్రులతో శిష్టః దగ్గర పెదనంగ భూపాలుని వ్రాయనకాడైన విహారి వేదాద్రి కంకిత మొనఁగె ననుట యసంగతము గాఁజాలు' (కావి)

తత్కారణముననే శ్రీ. శ. 1535-40 సం. ల ప్రాంతమున రచించిన పాండురంగ మాహాత్మ్యమున 'గిరికా ఉపరిచర వసువుల (వసుచరిత్ర) వృత్తాంతమును రామ కృష్ణుడు ప్రస్తావించగలెను'

— (భారతి, 18/8-1941)

అవి, రాక్షసు శ్రీ నేలూరు వేంకటరమణయ్య గారు తిర్మానించుట - ఒక్క తరము కూడ దీయుటకేమో తెలియదు.

తెనాలి రామలింగకవి శ్రీ. శ. 1516 నుండి 1574 వరకు రామకృష్ణుడై దీర్ఘకాలము ప్రౌఢకవి జీవితము గడపె ననుట కంటే శ్రీ. శ. 1520 నుండి 1540 వరకు కావ్య రచన కావించె ననుట శ్రేష్ఠ మని రచన

కాలము వెనుకకు నెట్టివల్లువైది అన్న దమ్ముల కాలము అన్నకే వర్ణనలనీ వచ్చుట చేత ఒక్కతరము కాలదోష మేర్పడినది.

రామలింగ కవి... 1515-30

రామకృష్ణ కవి... 1548-74

ఇట్లు సోదర కవులు నిజనామధారులై శైవ-వైష్ణవ (పురాణ) కావ్య రచనలు కావించిరనుట తెనాలివంశ కాలక్రమము, మధ్యకాలము 18 యేండ్లు రామకృష్ణుని విద్యాభ్యాస వ్యవధి క్రింద లెక్కింప వీలున్నది. అత్యంత దేవరాయల కాలము 12 యేండ్లు అన్నదమ్ముల కువ్యకాలమగుపించు చున్నది.

తెనాలి సోదరకవుల వ్యక్తిత్వమును రూపుమాపిన శ్లేఢ ధట్ట సోదరకవుల వ్యక్తిత్వముకూడ రూపుమాపబడినది.

రచివంశ సంబంధము న్నవముగా కావ్యములలో చెప్పకపోవుటచేతనే అనేక వాదోపవాదములు పెరిగినవి.*

ఆంధ్రప్రభ (1933) దీపావళి ప్రత్యేక సంచికలో శ్రీ మాదిరాజు భుమార స్వామి గారు శ్రీ కాళహస్తి శైవశాస్త్ర మయినట్లు

తెనాలి రామకృష్ణుని ముఖం - పోదో ప్రకటించుటచేత అతడు శైవమతమును విడనాడి వైష్ణవ నామధారి యయ్యె ననుట కారాధన లేదు, శైవశాస్త్రమండవమునై రామకృష్ణుని పేరు చెక్కబడి యున్నదో, లేక - వాడుకనుబట్టి మండవమున కా పేరు కలిగినదో తిరువతి పోదోగ్రాఫర్ గారు న్నవముగా చెప్పలేదు. చారిత్రకు లా మండవ నిర్వాణ చరిత్రను పరిశోధించి ప్రకటించు బావశ్యకము.

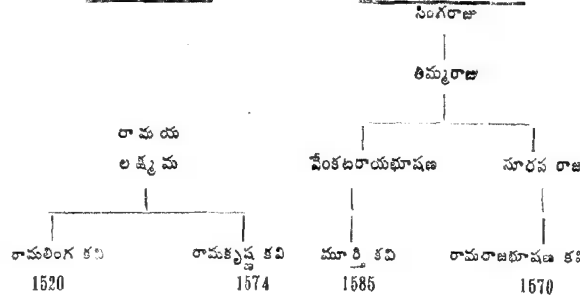
ఎట్లుయినను, 'ఇన్ని సరిపడియున్నను-- గద్యోక్తులు విన్నములుగా నుండుటయు - రెండును నొక్కవి పేర్కొనుట పిద్ధాంత మునకుఁ 'గొంత' వాధకముగాఁ గాన వచ్చును' అను;

శ్రీ శ్రీ శ్రీ వేమూరి ప్రభాకరశాస్త్రిగారి తిట్టిన ప్రశంసాపాత్ర వైదిని.

భట్టమూర్తి - రామరాజభూషణులు (జ్ఞాతి) సోహయ లైనదీ : రామలింగ-రామ కృష్ణులు ఏకోదర సోహయ లనుట కవివంశ నమకాల సావ్యశ్య చరిత్ర.

*తెనాలి కవివంశము

ప్రబంధాంశ కవివంశము

కేంద్రరంగం

భారీవిద్యుత్తుకరకాలు నింకటికీ క్రగ్న ప్రాజెక్టుల స్వాతంత్ర్య భవనాలు, ఇంకా నిర్మాణాలు శీఘ్రగతిని సాగుతున్నవి.

హిందస్టన్ యంత్రసరికరాల సంస్థ నాడు సనన్ వగర్ లో తమ అయిదవ యూనిటును నెలకొల్పుతున్నాడు. ఫ్యాక్టరీకి అవసరమైన స్థలాన్ని సేకరించడం జరుగుతున్నది. ప్రారంభవస్తులను కంపెనీ బహుళా ఈ సంవత్సరంలోనే చేపట్టుతుంది. భారత ప్రభుత్వం ప్రాధాన్యతతో నెలకొల్పే ఎలక్ట్రానిక్స్ ఫ్యాక్టరీ ప్రారంభ ఏర్పాట్లు కూడా జరుగుతున్నాయి.

ప్రైవేటు రంగం

మాంగనీస్ మెటల్ మాంగనీస్ ధనా

తైలం ఉత్పత్తి కొరకు నిర్మాణపట్టు జిల్లాలో రెండు యంత్రాగరాలను నెలకొల్పేందుకు

భారత ప్రభుత్వం మెన్రస్ ఫెయ్ అల్ఫాయ్ కార్పొరేషన్ (లిమిటెడ్), మెన్రస్ ఏ. వి. స్వామి అండ్ కంపెనీలకు రై సెన్సులు ఇచ్చింది.

ఎగుమతుల అభివృద్ధి కార్యక్రమం క్రింద 600 అటోమోటిక్ మగ్నలను నెలకొల్పాకొవడానికి భారత ప్రభుత్వం మెన్రస్ సర్వరాయ్ టెక్నోలజీస్ (కాకనాడ)కు అనుమతి ఇచ్చింది. ఈ కార్యక్రమాన్ని ముగిసే రింధి అయిదు సంవత్సరాలవరకు 75 శాతం ఉత్పత్తి ఎగుమతి నిమిత్తం ప్రత్యేకించబడుతుంది.

మెన్రస్ ఆంధ్ర హిందీ, మెటల్ కంపెనీ (లిమిటెడ్)కి ఏటా రూ. 12 లక్షలు విలువ చేసే రబ్బరు నంబరడమైన సాధన

సామగ్రిని సీకింద్రాబాదులోని ఈ కంపెనీ తాలుకు ప్రస్తుత సంవత్సరం ఉత్పత్తి చేసేందుకు రై సెన్సు మంజూరైంది.

రై సెన్సు ఇచ్చినదానికి 75 శాతం మేరకు కరుణ సంఖ్యను మెచ్చించుకోవడానికి అనుమతి ఇవ్వబడుతుంది భారత ప్రభుత్వ టెక్నోలజీ కమిషను నూలుమిల్లు లన్నింటికీ తెలియజేశారు.

సింగరేణి కాలరీస్

బెల్లంపల్లి కాలరీస్ డివ్యూటీ జనరల్ మేనేజరు. 1963 సెప్టెంబరు 20 వ తేదీన బెల్లంపల్లి రైలుస్టేషను సమీపంలోని సోమగుడెంలోనూ, అదిలాబాదు జిల్లా రామ కృష్ణపూర్ డివిజనులోనూ సోమగుడెం నెం. 3 గవనీ, రసింద్రగని (నెం. 4)ని ప్రారంభించారు.

రూ. 30 లక్షలు ఖర్చవుతుంది అంచనా. గని సారంగం, ఉపరితలం నుంచి 850 అడుగుల లోతువుండి లోపల 20 అడుగుల వ్యాసం కలిగివుంటుంది. 18 నెలలలో వీటి పనులు పూర్తవుతాయి. ఈ క్రవ్వకాలు జరపడానికి, హంగరీకి చెందిన మెన్రస్ టెక్నో (రైడింగ్ కంపెనీ (బూకెస్ట్ వారు) మెన్రస్ ఫేమిలండ్ రాజ్ కుమార్ అనే సంస్థతో కలిసి సింగరేణి కాలరీస్ లో ఒప్పందం కుదుర్చుకున్నారు. క్రవ్వకాలు, యంత్రాల స్థాపన పనులలో 20 మంది హంగరీ విద్యులు నిమగ్నమై వున్నారు. చాలా లోతున గనులు క్రవ్వకం సాగించడంలో ఈ సారంగాలు తోడ్పడుతాయి.

శ్రీ విష్ణురామ్ మేటికి తొలుత సింగరేణి కాలరీస్ మేనేజింగ్ డైరెక్టరు, ఆదనపు

జనరల్ మేనేజరు, డివ్యూటీ జనరల్ మేనేజరు, హంగరీ బృందం నాయకుడు శ్రీరామకృష్ణ, మెన్రస్

ఫేమిలండ్ రాజ్ కుమార్ సంస్థ ప్రతినిధి శ్రీ మిత్ర స్వాగతం చెప్పారు. అయిదవ నెంబరు గనిలో గవర్నరు క్రవ్వకపు పనులు చూశారు. బొగ్గుపూర్వనింగ్ యంత్రాన్ని, కార్మికుల కాలనీ కూడా ఆయన సందర్శించారు.

సింగరేణి కాలరీస్ గనులలో 1963 సెప్టెంబరులో 290,097.9 టన్నుల బొగ్గును క్రవ్వకీకారు. గత సంవత్సరం ఇదే కాలంలో 278,808.1 టన్నుల బొగ్గును తీయడం జరిగింది.

1963 సెప్టెంబరు నెలాఖరు నాటికి 2,419,494.3 టన్నుల బొగ్గు వీటిలో లభించింది. కాగా గత సంవత్సరం ఇదే కాలంలో 2,260,169.9 టన్నుల బొగ్గు లభించింది. (అయితా 82 వ తేదీలో).

పారిశ్రామిక విశేషాలు

1965-66 వ సంవత్సరానికి సాధించదలసిన 8.1 మిలియన్ టన్నుల బొగ్గు ఉత్పత్తి లక్ష్యాన్ని చేరుకోవడంలో ఈ కార్యక్రమం తోడ్పడతాయని డివ్యూటీ జనరల్ మేనేజరు అన్నారు.

కొత్తగుడెం కాలరీస్ దుర్గపూర్ డివిజనులో వెంకటేశ గని (నెం. 7) వద్ద క్రవ్వకం పనులకు మద్రాసు గవర్నరు శ్రీ విష్ణురామ్ మేటి 1963 అక్టోబరు 28 వ తేదీన ప్రారంభోత్సవం చేశారు. తృతీయ ప్రణాళిక లక్ష్యాలను సాధించేందుకు బొగ్గు ఉత్పత్తిని పెంపొందించడానికి సింగరేణి కాలరీస్ మేనేజిమెంటు వెంకటేశ గని (నెం. 7) వద్ద, 8 వ నెంబరు గని వద్ద లోతున క్రవ్వకాలు చేపట్టింది. ఈ రెండింటికీ

‘ రణ భేరి ’

విఖ్యాతాండ్రకవులు

జాతీయైక్యత, రక్షణోద్యమ సందేశాలతో రచించిన ఉత్తేజకరమైన

గేయముల రెండవ సంపుటి:

వెల 00-25 న. పై.

ఇతర ప్రచురణలు :

శంభారావం : (గేయాలు) 0-25 న. పై.

కనువిప్పు : (బుర్రకథ) 0-25 „

చైనా ద్రోహం : వీరభారత్ (బుర్రకథలు) 0-25 „

పాంచజన్యం : (బుర్రకథ) 0-25 „

అల్లూరి సీతారామరాజు చరిత్ర రూ. 2-75 „

పందేమాతరం : (నాటిక) రూ. 1-00

అగ్నిగుండెలు - మరిరెండు నాటికలు రూ. 1-00

ప్రతులకు :

సమాచార ప్రజాసంబంధాలశాఖ

ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వం

హైదరాబాద్

ద్విగ్గును చూచి అగిపోయాను
మాట్లాడించాని అనుకుంటూ వుండగానే
అతడే అడిగాడు “ఏమంటి బాబుగారూ :
బావున్నారా” అని
“బాగానే వున్నాను” అని ఆ న్నా ను
తలూపుతూ

‘ఇవ్వాళ బడికి వెళ్ళలేదా ?’ వీడి వెలి
గిందుకుంటూ అడిగాడు జగ్గు.

“నిన్నంతా ఆటల్లో వుండిపోయాను
హోంనర్కు అలాగే వుండిపోయింది
అందుకని ”

నామాట వూ ర్తికాకమునుపే అందుకొని-

“అయితే మాస్టారంటే మీ క్కూడ
భయమే నన్నమాట -” అని అన్నాడు

“భయ మేమిది ?”

జగ్గు మరొక వీడి వెలిగించి చెండు

సింధీ కథ
మూలం
లాల్ పుష్ప
అనువాదం
చెరుకుమల్లి వెంకటనరసయ్య

దమ్ములు లాగి - ‘ఈ కాలం మాష్టర్లు మా
కాలం మాష్టర్లకంటే మెరుగే’ అని అన్నాడు
“కావచ్చు.”

“మా రోజుల్లో గుంటకొంది ఎండలో
నింబెట్టేవారు గోడకుర్చీ వేయించేవారు
ఇక పిప్పమీద నిత్యం చెత్తం నాట్యం చెప్తూ

అనువాదభూరితి

దేది దానితో నాకుమాష్టర్లన్నా పుస్తకాలన్నా
ఎక్కడ లేని కంటగింపు కలిగింది మాస్టా
రంటే నాకు చెప్పనలవిగాని భయం వేసి -
నేనేంచేసేవాడవో మీకు తెలుసా !”

“చెప్పు, ఏం చేసేవాడవో”

“నవల రాయేగారి కులపిగాడు లేదూ,
వాడితో పాటిపోయి, దొంగతనంగా, జ్ఞాన
చందుగారి తోటలో యారేవాణ్ణి ఆక్కడ
చెట్టెక్కి మాటుడికాయలు కోసుకొనితింటూ
కాలక్షేపం చేసేవాళ్ళం ఆ రోజులేవేరు !
అవి తిరిగి రమ్మంటే మాత్రం ఇప్పుడు
దొస్తాయా ?”

ఆ మాటలకు నేను నవ్వాను

“మా రోజుల్లో ఇంతటి దయాల్పర
హృదయంగల మాష్టర్లుండేవారు కాదు
నిజం చెబుతున్నాను - అప్పుడే గనుక
ఇటువంటి మాష్టర్లుంటే నాకు ఈ రోజు
టి అమ్మకునేస్తే పట్టేదే కాదు పెద్దవాళ్ళరు
నయ్యే వాణ్ణిమో !”

నాకు నవ్వు అగిందికాదు గట్టిగానవ్వాను.

నాతో జగ్గుకూడా నవ్వాడు మరుక్షణం
అతని మొహంమీద విపొడం వ్యాపించి
వీయింది ఇంతక్రీతం అతని మొహంమీద
కనిపించిన నవ్వు అతనిది కాదేమో నని
పించింది నాకు !

కొంచెంపేపు జగ్గు మాట్లాడలేదు

మరొక వీడి వెలిగించి దమ్ము లాగు
కున్నాడు

జగ్గు వీడి త్రాగుతాడని నా కిదివరకే
తెలుసు, కాని ఇంత ఎక్కువగా త్రాగుతాడని
తెలియదు నేను ఉండబట్టలేక పోయాను

“ఏమయ్యా : నువ్వు వీడిలు అడేసేవిగా
త్రాగుతున్నావేమిటి ?”

“ఏదోమరి మనసులోని బాధను మరచి
పోవడానికి ఏదో ఒకటి చేయాలిగా” అని
అన్నాడు జగ్గు బాధగా !

“ఏం జరిగింది జగ్గూ?” అని ఆతురతగా అడగటండా ఉండలేక పోయాను తిరిగి.

“ఇవ్వక నా అడదాన్ని చాచేదివలె కొట్టాను బాబూ.”

“ఎందుకు.”

“తలంబా దిమ్మగా, నొప్పిగా వుంది. కాస్త తలపట్టవే” అని మర్యాదగా అడిగాను బాబూ! “ఇంట్లో బందెడు దాకిరిచేసి అంది పోయాను. ఏప్రాంతి తిసికోవారి నేను” అంటూ తనిసింది ఒక్కసారి. నాకు మహా కోపం వచ్చేసింది. రోజంతా రెక్కలు విరుచుకునే నేను, దానితో తలపట్టుకున్నానే పాటి అధికారం లేదా? అన్నాడు అనేకంగా.

నే నేమీ మాట్లాడలేదు. జగ్గూ నా దగ్గర ప్రతి విషయం దాచటండా చెప్పేస్తాడు నిష్కలంబంగా. చూ ఇద్దరి మధ్య ఇంతలో ఈ అప్రాయత, సామీప్యత ఎలా వచ్చిందో తెలియదు.

“బాబూగారూ! దాన్ని నేను ఎంతగానో ప్రేమిస్తున్నాను. అరకే చది వస్తాను. కాని నేను దాని తియ్యని మాటలు వింటానీ ఒక్క సారయినా నోచుకోలేదు ఇంత వరకు. మీరు చూస్తూనే వున్నారు. నేను జనియను కప్పు మరొకటి వేసుకోను. దానికీ మాత్రం రంగు రంగుల చీరలు, రవి తలూ తెస్తూనే వున్నాను. నాకు చుట్టకు నేను ఒక్క రోజుయినా వంటకీ నట్టు పెట్టుకొని స్నానం చేసిన పాపాన పోలేదు. కాని దానికీ మాత్రం నట్టులు తెస్తూనే వుంటాను. అయినా నన్ను అది ప్రేమగా చూడనే చూడదు. కారణం ఏమిటో నాకు తెలియటం లేదు.” అని అన్నాడు బాధగా.

నాకు ఏం సమాధానం చెప్పాలో తోచింది కాదు. జగ్గూ కంఠం గగ్గడమైంది. మళ్ళీ చెప్పుకోసాగాడు తన బాధనంతా. “ఈ ఊరు విడిచి దూరంగా ఎక్కడికైనా వెళ్ళి పోదామని వీసిస్తుంది నా మనసుకీ అప్పుడప్పుడు. జీవితం మీద వున్న ఆకాశం

నీయడంలేదు. మీరే చెప్పండి బాబూ! మానవుడు కష్టాలను ఎదుర్కొంటూ కూడా, జీవితమేది ఆకాశాన్ని ఎందుకు విడిచి పెట్టడు? ఇలా ఎందుకు జరుగుతుంది బాబూ!”

నే నేమీ జవాబు చెప్పలేకపోయాను. తరువాత జగ్గూ తన దాని లాను వెళ్ళి పోయాడు విరాళంగా.

జగ్గూ నాతో నేగాక అందరితోనూ అలాగే ప్రేమగా వుంటాడు. అతడు కవి కాదు. కథారచయిత అంతకంటే కాదు. అయినా అతడు ఎదుటివారి బాధలు అర్థం చేసుకొని వాటితో పాలు పంచుకోవటానికి ప్రయత్నిస్తాడు. అప్పుడప్పుడు నేను అతన్ని గురించి తీవ్రంగా అలోచిస్తాను. అతడొక వైతేకాలపు సత్తయ్యలాంటి అమాయకుడు. అతని నోటిపెట ఉచ్చిబూతులు రావడం కూడా కద్దు. అతని ముఖమెంత మసలా వుంటుందో, మననంతస్వచ్ఛంగా వుంటుందో. మసాలాకీళ్ళి తినటం, పుగ్గూకు నమలటం, నీడీకట్టలు తగలెయ్యటం ఆతని విశున్నమైనది అలవాటు. చూస్తూనే భంగం, తేనీ రంజితం కోసుకుంటాడు. పాలయి అలవాటు అయితే లేదు కాని, పండుగనిదానో దాన్ని కూడా విడిచిపెట్టేవాడు కాదు. ఏది ఎలా గున్నా అతడు మట్టిలోనుంచయినా మాణిక్యం సంపాదించే నేర్వారి. అతడెప్పుడు ఇతరుల జోలికీ పోవటం చూడలేదు. జీ అమ్మేవాడు. “ఐస్ క్రీమ్” అమ్మేవాడు, అరటిపళ్ళు అమ్ముతాడు. ఒక పుస్తకాల దుకాణం వచ్చేటప్పుడు అతడు అవలంబిస్తాడు.

“జీ” కేటీటీకొని “హవాయిజుహోజ్” హోటల్ ముందర తిష్ట వేస్తాడు. అతను అమ్మే “జీ” కప్పు ఖరీదు రెండుపైసలు మాత్రమే! సాదారణంగా హోటల్స్ లో మనం త్రాగే “జీ” కి ఏ మాత్రం తీసిపోదు అతని జీ! “హవాయిజుహోజ్” హోటల్ దివాలాతీసే పరిస్థితికి వచ్చింది. హోటల్ యజమానికి జగ్గూ అంటే ఎక్కడ లేని మంట. ఒకసారి జగ్గూను అతను “హవోజ్” అంటే ఎదురుగా ఎందుకు కూర్చున్నా

వని అన్నాడట! “ఇది సర్కారు వారి స్థలం, వీడేమీ కాదు” అని అన్నాడట! దానితో హోటల్ యజమాని దిగివచ్చి — జగ్గూ చేతిలో రూపాయి పెట్టాడు. ఆ రూపాయి తీసుకొనితూ జగ్గూ అలాగే ఆ హోటల్ ముందు కూర్చోనేవాడు.

జగ్గూ రోజుకు నాలుగుగంటలు పనిచేసేవాడు. తక్కిన సమయమంతా అతగాడి మిత్రుడు “రూమన్” గదిలో గడిపేవాడు. అక్కడ అతను ఏమో గాలిమేదలు కట్టుకుంటూ కూర్చునేవాడట!

నేను కచ్చితంగా “ఏమండీ బాబూగారూ! బాగున్నారా!” అని ఎంతో అప్రయోగం పలకరించేవాడు!

“బాబూగారూ! నాకు మంచి అంబాటు లేకపోవచ్చు. అంతమాత్రానికి నా బిర్యో నన్ను ఈ సడించుకుంటే ఎలాగండీ? మగవాడన్నతరువాత ఏమో దురలవాట్లు వుంటాయి. ఆదా చెప్పి ఒక మార్గానికి తీసుకెలావారిగాని అలా పీడరించుకుంటే ఎలాగండీ?” అని అన్నాడు.

ఈ విషయాల్లో నా కత్తి అనుభవం లేక పోవటం వల్ల విని ఊయకున్నాను. ఏమీ మాట్లాడలేదు.

* * *
మరొకరోజు కచ్చిందాడు. మనిషి బాలా వివారంగా ఉన్నాడు.

“ఏం బాగున్నావా?” అన్నాను నేను. “ఏదో వున్నారేండి” అని అంటూ “ఇప్పుడు నా మకాం రూమన్ గాడి గదిలోనే” అని అన్నాడు.

“ఏం? ఎందుకని?”
“అంతే! చేసుకున్న ఆదా ప్రేమించక పోతే ఏం చేయవచ్చు?”

“ఒక్క పహించారి జగ్గూ” అన్నాను, ఏదో అనుభవజ్ఞుడిలాగా!

“నాకు జీవితం మీద విరక్తి వుట్టింది బాబూ!”

“పెళ్ళాన్ని ఒంటరిగా వదిలి నువ్వు వేరే వుండటం ఏం బాగుంది చెప్పు?”

“అది పుట్టిటికి వెళ్ళిపోయిందంటావా గారు!”

ఇక నే నేమీ మాట్లాడ లేదు.

ఆ తరువాత చాలా రోజులవరకు మరల జగ్గా కనిపించలేదు. ఈ రోజుల నేను రక రకాల ఉత్సాహం రోనయ్యాను. మా వాన్న చదివోయారు. కుటుంబ బోషణ దారం నామీదే పడింది. ఎలాగో మెట్రిక్ ప్యాస్ చేశాను. ఉద్యోగం కోసం ఎంతో ప్రయత్నించాను. కానీ ఎక్కడా దొరకలేదు. చివరకు ఎవరో కన్పించి ఢిల్లీలో ఓ ప్రైవేటు కంపెనీలో ఉద్యోగం వున్నది, యిప్పిస్తామన్నారు. వారంతోజాలో వచ్చి చేరమన్నారు. కానీ ఢిల్లీ వెళ్ళటానికి నా దగ్గర డబ్బు లేకపోయింది.

చాలామందిని అడిగాను, ఎవరయ్యా ఇవ్వలేదు. బంధువులనున్నవాళ్ళూనా పరిశీలించాగా ఎరిగినవాళ్ళుకూడా కష్టంలేతో నన్ను ఆదుకోలేదు. ఎవీ తోచక బజార్ల వట్టాకాని తిరిగాను. ఎవరైనా కనిపిస్తారేమో నని, జగ్గా కనిపించాడు. చూచి నవ్వాడు. నేను నవ్వులేకపోయాను. నా దాదని గమనించినట్లున్నాడు.

“ఏమండీ బాబుగారు! ఏమిటి అలా వున్నాడు?” అని అడిగాడు అదర్థాగా!

నేను అతనివైపు పరీక్షగా చూశాను. మంచి బాగా చిక్కి శల్యమై, ఎముకల గుండులా కనిపించాడు. కళ్ళు బాగా లోనికి పీకున్నాయాయి. అతని పైన నాకు జాలి వేసింది. కానీ నా నంగతి చెప్పక తప్పలేదు. ఎందుకో ఒక్కసారి నవ్వాడు.

“ఇక్కడే నిర్భీందీ బాబూ! ఇప్పుడే వస్తా!” అని పడుకొనుకుంటూ అతని స్నేహితుడి గదికి వెళ్ళాడు. పది రోజులు నిమిషాలలో బదు పదిహారాయల నోట్లు నా చేతికొస్తాయ్న “తీసుకోండి బాబూ, ఈ డబ్బు! ఢిల్లీ వెళ్ళి అజ్ఞానా ఉద్యోగం చేసుకోండి!” అని గోమంగా అన్నాడు. నా నంకోషానికీ షేర లేకపోయింది. ఒక మామూలు మానవుడి అంతర్యంలో దాగి

వున్న అద్భుతమైన ఉదాత్తతావానికి చకితుడ నయ్యాను.

ఏదో డెబ్బతు “ఏందుకులే” అన్నాను. అందుకు జగ్గా “నా మనసును మీరు కష్ట పెట్టకండి. జీవితంలో “నా” అనుకునే అది కారం సంపాదించుకో నివ్వండి..... డబ్బు దేముడి బాబూ! ఇవాళ వస్తది. లేపు బోతది. మిగిలి వుండేది మంచికనం ఒక్కరే!” అని అన్నాడు.

నేను కాదనలేక పోయాను. అతని మనసులోని ఆవేదన నాకు అర్థమైంది. జీవితంలో ఏవ్యక్తి ఒంటరిగా తనకు కానుకగా జీవించ లేదని, దురో ప్యక్తితో తాదాత్మికతను ఏర్పరుచుకోవటానికి, సాధించి హిక్మెట్టి పొందటానికి, శతవిధాలా ప్రయత్నిస్తాడని అనుకున్నాను.

నాకు ఢిల్లీలో దొరికిన ఉద్యోగం మంచిది కావడం వలన - అక్కడే ఆగి పోయాను. ఆరుమాసాల తరువాత శలవు తీసుకొని బొంబాయి వచ్చాను. అందరినీ ఒక సారి చూసి వెడదామని. వచ్చి రావడం కోసం జగ్గాను కలుసుకొని సమయానికి ఆడుకొన్నందుకుగాను, కృతజ్ఞత తెలుపుకొని అతన్ని తిరిగి ఇచ్చివేద్దామని, అతని మంచి చెర్రలు తెలుసుకుందామని - అనుకున్నాను.

జగ్గా స్నేహితుడి గదికి వెళ్ళాను. జగ్గా కనిపించలేదు. అతని స్నేహితుడి “జగ్గా ఎక్కడి కెళ్ళాడు?” అని ప్రశ్నించాను.

నా ప్రశ్నకు అతడు వెంటనే సమాధానం చెప్పలేదు. నా కెందుకో అనుమానం వేసింది. “జగ్గా ఎక్కడి కెళ్ళాడు?” అని మరల ప్రశ్నించాను.

తల పైకెత్తి ఆరాళం వైపు చూపించాడు.

నా కళ్ళవెంట బొటబొట కన్నీళ్ళు కాలాయి. మేఘాలు మూర్ఛిణీ అధుకోలేక పోయినాయి. వాటి దారిని అది వెళ్ళిపోయినాయి.

(78 వ పేజీ తరువాయి)

నిజాం చక్రైర ఫ్యాక్టరీ

1963-64 చెరకు అటకాలన్ని ఫ్యాక్టరీ మొదటి యంత్రాగారంలో ప్రజాశాసన పంచాయతీ రాజ్ శాఖామంత్రి డాక్టర్ ఎం. చెన్నారెడ్డి 1963 అక్టోబరు 4 వ తేదీన ప్రారంభించారు. రెండవ యంత్రాగారంలో దీనికి పరిశ్రమం శాఖామంత్రి డాక్టరు ఎం. ఎస్. లక్ష్మీనరసయ్య 1963 అక్టోబరు 9 వ తేదీన ప్రారంభోత్సవం జరిపారు.

చరిత్ర :

ఫ్యాక్టరీ శ్రీత్రాలనుంచి, రైతులనుంచి ఈ నెలలో ఫ్యాక్టరీకి అందిన చెరకుగడ వివరాలు దిగువ పేర్కొనబడినవి :-

ఫ్యాక్టరీ

శ్రీత్రాల రైతులు మొత్తం మె. ట.

1. కేంద్రరైల్వే ... 15997 15997
2. ఎల్. రైల్వే 23060 8153 31213
3. కోడ్డు 7566 19812 27378

30628 49962 74588

మె. ట.

ఈ నెలలో మొదటి ఫ్యాక్టరీలో 34253 మె. ట. గడను, రెండవ ఫ్యాక్టరీలో 39748 మె. ట. ల గడను ఆడించారు.

చక్రైర ఉత్పత్తి :

ఈ నెలలో మొదటి ఫ్యాక్టరీలో 28,508 (క్యూ) సందులు, రెండవ ఫ్యాక్టరీలో 31,840 (క్యూ) సందుల చక్రైర ఉత్పత్తి జరిగింది.

1962-63 బోనసు అర్హులను

నెలకు రూ. 500/- ల వరకు జీతం పొందే ఉద్యోగులకు ఈ కార్యాలయం సంవత్సరంలో ఇదివరకే చెల్లించిన సందుగ అర్హులను కాక అదనంగా “దశనా” సందుగను ప్రత్యేక అర్హులను మేనేజి మెంటు చెల్లించింది. ఈ ప్రత్యేక సందుగ అర్హులను పూర్తిగా 1962-63 వ సంవత్సరం వారికి చెల్లించబడే బోనసులో సదు బాటు చేయబడుతుంది.

అనంతపురం జిల్లా

మేలుకాతి విత్తనాల సంవత్సరం :

మాటమున్నయి మణుగుల మేలుకాతి విత్తనాలనూ, 448 మణుగుల రసాయనిక ఎరువులనూ ముద్దిగుబ్బి పంచాయతీ సమితిలో నవంబరు నెలలో పంపిణీచేయడం జరిగింది.

బాల గ్రంథాలయాలు :

గోరంట్ల పంచాయతీ సమితిలో గ్రంథాలయాలకు పుస్తకాలు నగం విరాళాల రూపంలో యిచ్చే వద్దకిలో అందజేయబడుతున్నాయి, నాలుగు బాల గ్రంథాలయాల స్థాపించబడ్డాయి.

మధ్యాహ్న భోజన కేంద్రాలు :

గోరంట్ల పంచాయతీ సమితిలో కేర్ సంస్థ సహాయంతో 24 మధ్యాహ్న భోజన కేంద్రాలు ప్రారంభించ బడ్డాయి.

చిత్తూరు జిల్లా

గ్రామలక్ష్మీ శిక్షణ శిబిరం :

మదనపల్లిలో 1983 అక్టోబరు 31 వ తేదీ నుండి నవంబరు 13 వ తేదీ వరకూ గ్రామలక్ష్మీ శిక్షణ శిబిరం నిర్వహించ బడింది.

యువక మండలలు :

నగరి పంచాయతీ సమితిలో 38 మంది పట్టణంలో రెండు యువక మండలలు

స్వయం సహాయక కార్యక్రమాల క్రింద ప్రారంభించబడ్డాయి.

మధ్యాహ్న భోజన వసతులు :

నగరి పంచాయతీ సమితిలో కేర్ సంస్థ ఆధ్వర్యంలో 14 పంచాయతీ సమితి పాఠశాలలోనూ, మదనపల్లి పంచాయతీ సమితిలోని 25 ఎరిమెంటరీ పాఠశాలలోనూ మధ్యాహ్న భోజన పథకాలు ప్రారంభించడం జరిగింది.

మార్పు గోదావరి

ఎరువుల పంపణం :

వైద్యపురం పంచాయతీ సమితిలో నవంబరు నెలలో 120 టన్నుల రసాయనిక ఎరువులు, 14 ఆధునిక వ్యవసాయ పరికరాలు పంపిణీ చేయబడ్డాయి. నవంబరులో 305 పశువులకు విత్తులు కొట్టడం జరిగింది. 1,216 పశువులకు చికిత్స చేయబడింది. 545 పశువులకు టీకాలువేయడం జరిగింది. నాలుగు చిన్న చిన్న కర్రపంటనలు నిర్మించబడ్డాయి.

శ్రీమదానం :

దీమవరపుకోట గ్రామంలోని రక్షణ క్రామికాంగుల పట్టులు శ్రమదాన కార్యక్రమంలో పాల్గొని హరిజనవాదనుండి మండిసిటి వావివరకూ 180 గజాల మట్టి రొడ్డునూ, కాలువలతో 160 గజాల నీటి రొడ్డునూ నిర్మించుకున్నారు. పేరి శ్రమదానం విలువ సుమారు రూ. 4500 వరకూ వుంటుంది.

గుంటూరు జిల్లా

పంచాయతీ భవన ప్రారంభోత్సవం :

పొందురు గ్రామంలో రూ. 12,000 ల ఖర్చుతో కొత్తగా నిర్మించిన పంచాయతీ భవనానికి గుంటూరు జిల్లా కలెక్టరు ప్రారంభోత్సవం చేశారు.

ఎరువుల పంపిణీ :

ఇష్పూరు పంచాయతీ సమితిలో నవంబరు నెలలో 227 మణుగుల రసాయనిక ఎరువులూ, 32 ఆధునిక వ్యవసాయ పరికరాలు పంపిణీ చేయబడ్డాయి. 7 మండిసిటి బావులను బాగుచేయడం జరిగింది.

కరీంనగర్ జిల్లా

పశు ప్రదర్శన :

గోసంవర్తన వారోత్సవాలను పురస్కరించుకొని కొత్తపల్లి గ్రామంలో నవంబరు 23, 24 తేదీలలో జిల్లా స్టాయిలో ఒక పశు ప్రదర్శన నిర్వహించబడింది. ఇందులో 570 పశువులను, యితర జంతువులను ప్రదర్శించారు.

హోంగాద్దుల శిక్షణ శిబిరం :

కరీంనగర్ లో నవంబరు 27 వ తేదీన 112 మంది నర్సులతో మూడు రోజులపాటు జరిగే హోంగాద్దుల శిక్షణ శిబిరానికి కలెక్టరు ప్రారంభోత్సవం చేశారు.

ఖమ్మం జిల్లా

గ్రామ లక్ష్మీ శిక్షణ శిబిరం :

మదిరలో పంచాయతీ సమితి నవంబరు 16 నుండి ఒక గ్రామలక్ష్మీ శిక్షణ శిబిరాన్ని నిర్వహించింది.

కర్నూలు జిల్లా

కమ్యూనిటీ హాలు :

పన్సం పంచాయతీ సమితికి చెందిన

ప్రజాపత్రిక

దిందుకూరు యువకమండలి సభ్యులు రూ. 1,200/- ల ఖర్చుతో కమ్యూనిటీ హాలు కొరకు ఒక భవనాన్ని నిర్మించారు.

మహబూబనగర్ జిల్లా

పొగలేని పొయ్యలు :

ధన్వాడ పంచాయతీ సమితికి చెందిన కొనసపల్లి గ్రామంలో శ్రీం స్వచ్ఛంద సేవాదళం సభ్యులు పొగలేని పొయ్యిలను నిర్మించారు. గ్రామీణ స్వచ్ఛంద సేవాదళ సభ్యుల సహాయంతోనూ, రక్షణ శ్రామిక బ్యాంకుల సహాయంతోనూ గ్రామంలోని రోడ్ల పై కాగుచేశారు.

మెదక్ జిల్లా

గ్రామసభ :

సిద్దుర గ్రామంలో నవంబరు 30 వ తేదీన ఒక గ్రామసభ నిర్వహించబడింది.

మద్దూర్లో భోజన కార్యక్రమాలు :

నవంబరు 21 వ తేదీన టోర్నల్ల గ్రామంలోనూ, దిశంబరు 5 వ తేదీన వడ్డేపల్లి గ్రామంలోనూ మద్దూర్లో భోజన కార్యక్రమాలు ప్రారంభించబడ్డాయి.

రక్షణ శాస్త్రీయ బ్యాంకులు :

వడ్డేపల్లి గ్రామానికి చెందిన రక్షణ శ్రామిక బ్యాంకు సభ్యులూ, హాళూరల్లాకు తాలూకు విస్తరణ సిబ్బంది దిశంబరు 5 వ తేదీన శ్రమదాన ఉద్యమాన్ని నడిపి 100 అడుగుల పొడవు మురికినీటి కాలు వచ్చి శ్రవ్వారు.

నల్గొండ జిల్లా

బ్లాక్ సమాచార కేంద్రం :

అత్మకూరులో జిల్లా కలెక్టరు ఒక బ్లాక్ సమాచార కేంద్రానికి ప్రారంభోత్సవం చేశారు.

పాళాళం భవనానికి ప్రారంభోత్సవం :

అత్మకూరు పంచాయతీ సమితికి చెందిన తుమ్మలపెన్-పహాడ్ రో ప్రజల నిరాశాతో నిర్మించిన పాళాళం భవనానికి జిల్లాపరిషత్తు చైర్మను ప్రారంభోత్సవం చేశారు.

గ్రామీణ రోడ్ల నిర్మాణం :

చొమప్పర పంచాయతీ సమితి రోని

రక్షణ శ్రామిక బ్యాంకుల సభ్యులు శ్రమదానంతో మూడు గ్రామీణ రోడ్లను నిర్మించారు. ఈ శ్రమదానం రూ. 1,190 ల విలువ వుంటుంది.

ఉత్తమ మహిళా మండలి :

1963-62 సం॥ లో నక్సెల్ సమితిలో కెల్ల కొర్రపహాడ్ మహిళామండలి ఉత్తమ మైనదని నిర్ణయించబడినది.

గ్రామసహాయకుల శిక్షణ శిబిరం :

నక్సెల్ పంచాయతీ సమితికి చెందిన మద్రాసు గ్రామంలో నవంబరు 27 వ తేదీ నుండి మూడు రోజులపాటు గ్రామ సహాయకుల శిక్షణ శిబిరం నిర్వహించబడింది.

శ్రమదానంతో రోడ్లు :

కోదాడుపంచాయతీ సమితిలోని కూచిపూడి గ్రామంలోగుల రక్షణ శ్రామిక బ్యాంకు సభ్యులు, గ్రామీణ స్వచ్ఛంద సేవాదళ సభ్యులు రూ. 500 లు విలువచేసే శ్రమదానాన్ని యిప్పి రోడ్లను నిర్మించుకున్నారు.

ఉత్పత్తి ఋణాలు :

అదికాహా రోత్పత్తికి ముంగోడు పంచాయతీ సమితి ఉత్పత్తి ఋణంక్రింద రూ. 15,000 లను పంచిస్తో ఉంది.

నెల్లూరు జిల్లా

స్వయం సహాయక కార్యక్రమం :

స్వయం సహాయక కార్యక్రమంక్రింద చిన క్రాక పంచాయతీ సమితికి చెందిన కృష్ణారెడ్డి పాలెంలోనూ, చంద్రారెడ్డి పాలెంలోనూ రెండు పాళాళం భవనాలు రూ. 1,500/- ల ఖర్చుతో నిర్మించబడ్డాయి. ఇకంపాడు, అన్నవరం, మారెళ్ళపాడు, అయ్యపరెడ్డి పాలెం గ్రామాలలో నాలుగు పాళాళం కూడా మరమ్మత్తు చేయబడ్డాయి.

చెరువు మరమ్మత్తు :

కొండప పంచాయతీ సమితి తాలూకు ధర్మవరంలో గ్రామీణ స్వచ్ఛంద సేవాదళ సభ్యులు, రక్షణ శ్రామిక బ్యాంకు సభ్యులు రూ. 800 ల ఖర్చుతో ఒక చెరువును మరమ్మత్తు చేశారు.

నిజామాబాదు జిల్లా

వనశ్రీగృహానికి ప్రారంభోత్సవం :

బాన్స్ వాడలో దిశంబరు 1 వ తేదీన పెద్దూరు కులాలు, యశ్వర వెనుకబడిన తరగతులవారికొరకై వనశ్రీగృహం ఒకటి ప్రారంభించబడింది.

నిజాఖమ్మణం జిల్లా

గిరిజనులనిర్మించిన పాళాళం :

గుంపరై పంచాయతీ సమితికి చెందిన గిరిజనులు రూ. 1,000/- లు విలువచేసే శ్రమదానంతో పాదబయలు, బంగారుమెట్ట గ్రామాలలో రెండు పాళాళాలన్ని నిర్మించారు.

వరంగల్లు జిల్లా

సవ్య రక్షణ చర్యలు :

ఏడువందల పది ఎకరాలలోని పరిపంటను చీడపురుగులనుండి రక్షించడానికై ది. హెచ్. సి. 10 శాతం మందును వల్లంబం జరిగింది. ఈ విధంగా మొత్తం 18 చిన్నుల దానాన్ని చీడపురుగుల బారి నుండి రక్షించడం జరిగింది.

మిశ్రమిణాతి మొక్కజొన్న విస్తరణ పంపకం :

348 ముఖగుల మిశ్రమిణాతి మొక్కజొన్న విస్తరణం. 1534 హేమల రసాయనిక శ్రీమంసహారక జాషదాలను, 2060 ముఖగుల యశ్వర రసాయనిక ఎరువులను పరలాం పంచాయతీ సమితిలో నవంబరు నెలలో రైతులకు పంచిస్తో ఉంది.

మంచినీటి బావి :

కోడంగల్ సమితికి చెందిన భక్తిమ్మల పంచాయతీ తాలూకు బలబద్రాయిపల్లి గ్రామంలో గ్రామీణ స్వచ్ఛంద సేవాదళ సభ్యులు, రక్షణ శ్రామిక బ్యాంకు సభ్యులు కలిసి గ్రామంలో మంచినీటి బావిని శ్రవ్వారు. ఈ పని రూ. 1500/- ల విలువ గలదిగా అంచనా వేయబడింది.

రసాయనిక ఎరువులు

దినపాతిక వర్షానికి చెందుతున్న ప్రజానీకం అవసరాలకు సరిపడే మేరకు అధిక వ్యవసాయోత్పత్తిని సాధించడమే ప్రతిదేశాన్ని ప్రస్తుతం ఎదుర్కొంటున్న ముఖ్య సమస్య. క్రమంగా అమలు జరుపబడుతున్న పంచ వర్ష ప్రణాళికలు ఈ విషయానికి ప్రాధాన్యతనిస్తున్నాయి. అధికోత్పత్తి సాధనకు ముఖ్య మార్గాలు రెండు. మొదటిది ఎక్కువ భూమిని సాగులోకి తీవడం. రెండవది ప్రస్తుతం సాగులో ఉన్న భూమిలో పంటను హెచ్చుచేయడం. సాగుకు లాభం కలిగే పంటను అధికరకత సాగులోకి తీవడిన కారణంగా మొదటిమార్గంవల్ల అంతగా ప్రయోజనం వుండదు. ప్రస్తుతం సాగు లాభిలోనున్న భూమినుండి ఉత్పత్తిని అధికం చేయడం అనివార్యమేకర. తప్పింపుకోసంబలాని మహత్తరమైన బాధ్యతకూడా. ఈ బాధ్యత గురుతరమైనప్పటికీ దుస్సాధ్యం మాత్రంగాదు. ఇందుకు గల బ్రహ్మాండమైన అవకాశాలను వినియోగించుకొని, పోషక పదార్థాలను భూమికి చేర్చుటద్వారా ఇది సులభసాధ్యం.

అన్ని జీవరాసులవలెనే మొక్కలకు కూడ మనుగడకు పోషక పదార్థాలు అవసరం. 15 రకాల పోషకపదార్థాలు అవసరమైనప్పటికీ ప్రాథమికములు, ఉదాహరించి, నత్రజని, ట్రొగ్, థాన్, పొటాషియం, సున్నం, మాంగనీసియం, గంధకం ముఖ్యపదార్థాలు. ఇనుము, మాంగనీసు, బారన్, రాగి, జింకుల అవసరం స్వల్పం. పై పోషకపదార్థాలలో నత్రజని, థాన్, తప్ప మిగతావన్నీ అదృష్టవశాత్తు గాల్గినందులో, లేక భూమి నుండో సమకూరుతున్నవి. మన రాష్ట్రంలోని భూములకు నత్రజని, థాన్, రసములు చేర్చిన దాలు. బంగాళాదుంప, మిరప,

పుగాకు మొదలైన పొటాషు సునయోగించు పైర్లకు పొటాషు ఎరువులనుకూడ వేయాలి.

ఏటేటా పంటలు పండించడంవల్లనూ, నీటిలో కరిగి కొట్టుకొని పోవడంవల్లనూ నీటి ప్రవాహానికి భూమి కోసుకొని పోవడం వల్లనూ భూమిలో పోషక పదార్థాలు నష్టమవుతున్నవి. భూసారం క్షీణించకుండా పోషకపదార్థాలను భూమికి చేర్చాలి.

పోషకపదార్థాలు - వాటి విధులు
నత్రజని :-

1. మొక్కలు ఏవుగా పెరుగుటకుకరమవును.

రసాయనిక ఎరువులు

డాక్టర్ టి. వెంకట రమణారెడ్డి

2. శ్రేష్ఠములయిన అకుశారలను పెంచును.
3. అకుశల ముదురు అకుశవృక్ష రంగు విచ్చును.
4. ఎక్కువ పేసిన యెడల మొక్కలు ఎదిగి పడిపోవుటయేగాక శ్రమి కీటకాలకు గురియగును. పైరు తయారగుట అలస్యమగును.

ఫాస్ఫరం :-

1. మొక్కలు త్వరలో వ్రేళ్ళు వేయుటకుకరమవును.
2. మొక్కలు బాగా పెరిగి వేయును.
3. పైరు త్వరలో పరించును.
4. తప్పకలు లేక గట్టిపంట పండును.

పొటాషు :-

1. వెలుతురు సునయోగించుటని మొక్కలు అహార పదార్థాన్ని తయారు చేసికొనుటకుకరమవును.
2. శ్రమి కీటకాల బారినండి తల్లి కొను శక్తి మొక్కలకు ప్రసాదించును.
3. మొక్కల కాడలు, గడ్డి, గట్టిగా దృఢంగా వుండునట్లు చేయును.
4. పండిన పదార్థాన్నిగింజలు విడుదలగు పుష్టి గంవిగాను ఉండునట్లు చేయును.

మన్నం :-

1. వ్రేళ్ళు త్వరలో వేయుటకుకరమవును.
2. మొక్కలు శక్తివంతంగాను, దృఢంగాను ఉండునట్లు చేయును.
3. మొక్కలు ఇతర పోషక పదార్థాలు తగు పాళ్ళలో తీసుకుని, ఉపయోగించుటకుకరమవును.
4. మొక్కలలో తయారగు విషపదార్థాలను మారించును.

వెగ్నీషియం :-

1. అకుశలలో "క్లొరోఫిల్" అను పచ్చని పదార్థం తయారగుట తీవ్రముద్ధావసరం.
2. థాన్, పొటాషియం మొక్కలలోని వివిధ బాగాలకు చేర్చును.
3. మొక్కలలోని నూనె పదార్థాలు, క్రొవ్డు పదార్థాలు తయారవటంలో ఉపయోగపడును.

గంధకం :-

1. చిక్కడుజాతి మొక్కలు (legumes) శ్రేష్ఠములయిందే కాయలను వృద్ధి చేయుటకుకరమవును.
2. గింజ రాయిబడిన హెచ్చుచేయును. పైన వివరించబడిన పోషక పదార్థాలను భూమికి ఎరువులద్వారా చేర్చవచ్చును. ఇవి రసాయనిక ఎరువులలో హెచ్చుగానుండి,

మొక్కలకు పులువుగా అందుబాటుకు వచ్చు రూపంలో పుండటంచేతనే రసాయనిక ఎరువులకు ఇంత ప్రాముఖ్యత. రసాయనిక ఎరువులు అనుకూలమైనప్పటికీ, ఆకాగ్రతగా ఉపయోగించిన పక్షంలో అవకారం కూడా కలుగవచ్చు. మన దేశ మంతటిలో రసాయనిక ఎరువుల వాడకంలో ముందంజ అంద్ర రైతుదే. అనుకూల వాతావరణ పరిస్థితులు, పుష్కలమైన నీటి వనరులు పుండటంవల్ల రసాయనిక ఎరువులు విరివిగా వాడి ఆదికోతృప్తిని సాధించే అవకాశాలు మనరాష్ట్రానికే హెచ్చుగా వున్నవి. సక్రమణి ఎరువుల వాడకం 1958-57 లో 92,806 టన్నులనుండి 1962-63 లో 2,87,029 టన్నులవరకు (అమ్యోనియం సల్ఫేటు రూపములో) అంతే మూడరెట్లుకు పైగా పెరిగింది.

స్థూలంగా రసాయనిక ఎరువులను సక్రమణి ఎరువులు, భాస్వరపు పెరువులు, పొటాషు ఎరువులని మూడు తరగతులుగా విభజించవచ్చును.

సక్రమణి ఎరువులు :-

ఆంధ్రరాష్ట్రానికి సరఫరా అవుతున్న సక్రమణి ఎరువులు ముఖ్యమైనవి : 1. అమ్యోనియం సల్ఫేటు. 2. యూరియా. 3. అమ్యోనియం సల్ఫేటు నైట్రేటు. 4. కార్బియం అమ్యోనియం నైట్రేటు. వీటి సుపయోగించడానికి వాటి ప్రత్యేక లక్షణాలను గురించి తెలుసుకోవడం అవసరం.

అమ్యోనియం సల్ఫేటు :-

రాష్ట్రంలో మొట్టమొదట వాడకంలోకి వచ్చిన రసాయనిక ఎరువు. అనాదినుండి రైతులు దీనికి అంబాటు పడి వున్నారు. ప్రత్యేకంగా గాని, మిశ్రమ ఎరువుల ద్వారా గాని భూమికి చేర్చవచ్చును. సామాన్యంగా తెల్లగా వుండును. కాని ఒక్కొక్కప్పుడు

పసుపు పచ్చగాను, కొంచెం బూడిదపర్ణంగాను కూడ వుండును. నూటికి 20 మొదలు 21 శాతంవరకు సక్రమణి వుండును. తేమకు చెమ్మగిల్లదు. నిలువచేయడానికి అనువైనది. ఇందులోని సక్రమణి, మొక్కలకు వెంటనే అనుభవానికి వచ్చును. నీటిలో కరుగుతుంది. కాచి భూమినుండి కొట్టుకొని పోడు. సక్రమణిని అమ్యోనియా రూపంలో ఉపయోగించు పరిజాతి పైరులకు మిక్కిలి అనుకూలమైనది. తగినంత సున్నం ఉన్న భూములలో హెచ్చు ఫలితాలనిచ్చును. రేపిపక్షంలో భూమిలోని ఇనుము, మాంగనీసు, అల్మ్యామినియం సంబంధమైన పదార్థాలు నీటిలో కరుగు స్థితికి తేలిచి భూమినుండి కొట్టుకొని పోవును. పైరు నాటడానికి ముందుగానీ, నాటిన పిమ్మటకానీ చల్లవచ్చును. కాని మొక్క బ్రతికిన తర్వాత వేయడం మంచిది.

యూరియా :-

ఇటీవల ఎరువుగా విరివిగా వాడబడుతున్నది. ఇందులో నూటికి 46 వంతులు సక్రమణి వుండును. ఇందులోని సక్రమణి, పేండియరూపంలో, నీటిలో కరుగు స్వభావాన్ని గలిగి వుండును. చల్లట కనుకూలముగ సన్నని గుళ్ళరూపంలో తయారవుతున్నది. తేమకు చెమ్మగిల్లి గడ్డకట్టు స్వభావం కలదు. ఆ విధంగా గడ్డకట్టుకుంద పుండటానికి అల్పరీసే పొరగల సంచలలో సన్న చేయబడుతున్నది. హెచ్చు శాతం సక్రమణి కలిగి పుండటంవలన సరియైన మోతాదులో అమ్యోనియం సల్ఫేటు బదులు వాడవచ్చును. మొలకెత్తుతున్న మొక్కల చేరువలో, లేత మొక్కల వ్రేళ్ళ సమీపంలో, లేత మొక్కల చిగుళ్ళయిన పడకుండునట్లు చల్లవలెను. అన్నిరకాల పైర్లకు, భూములకు, వాతావరణ పరిస్థితుల

లోనూ వాడవచ్చును. పూంమొక్కలకు, వలపృజులకు, తగు మోతాదులో నీటిలో కలిపి మొక్కలపై చల్లవచ్చును.

అమ్యోనియం సల్ఫేటు నైట్రేటు :-

దీనిలో నూటికి 26 వంతులు సక్రమణి కలదు. 19.5 వంతులు సక్రమణి అమ్యోనియా రూపంలోను, 6.5 వంతులు నైట్రేటు రూపంలోను వుండును. నైట్రేటురూపంలో వున్న సక్రమణి మొక్కలకు చల్లిన వెంటనే అందుబాటుగును. మొక్కలు నాటుటకు పూర్వంగాని, నాటిన తరువాతగాని వేయవచ్చును. చల్లేటప్పుడు విత్తనాలతో కలపరాదు. వర్షాధారంతో పండేపైర్లకు, స్వల్ప నీటి అధారంతో పెంచబడు పైర్లకు, గొలుతో భూమిలో రెండు మూడంగుల లోతున వేసినట్లయితే మంచి ఫలితం ఇస్తుంది. చల్లిన వెంటనే ఎక్కువవీరు పెట్టరాదు. అమ్యోనియం సల్ఫేటుతోను, మాపరు పాస్పేటుతోను కలిపి చల్లవచ్చు. తేమకు చెమ్మగిల్లి గడ్డకట్టు స్వభావం కలుగుటచేత, అల్పరీసే పొరగల సంచలలో నింపి సప్తయి చేయబడుతున్నది. తేమతగలది చోట్ల పొడినేలపై కానీ, కొయ్యబల్లంపై కానీ నిలువ చేయవచ్చు.

కాల్షియం అమ్యోనియం నైట్రేటు :-

నూటికి 20.5 వంతులు సక్రమణి కలదు. సగం అమ్యోనియా రూపంలోను, సగం నైట్రేటు రూపంలోను ఉండును. ప్రత్యేకంగా చల్లవచ్చును. మిశ్రమ ఎరువుగా వాడుటకు అంతగా అనుకూలమైనది కాదు. అమ్యోనియం సల్ఫేటు, నైట్రేటులతో కలిపి చల్లవచ్చు. కాని Basic slag తోను మాపరు పాస్పేటుతోను కలపరాదు. ఇటీవల ఎరువుగా విరివిగా వాడబడుతున్నది. కోస్తాజిల్లాలోను, విజానూరు జిల్లాలోను విరివిగా వాడబడుతున్నది.

భాస్కరపు పెరువులు :-

భాస్కరపు పెరువులలో ముఖ్యమైంది మావరుపాస్పేటు. ఇందులో మండికి 16 వంతులు భాస్కరం కలదు. రక్షితములకు పైగా రాష్ట్రంలోనే తయారవుతున్నది. దీని సరఫరా ప్రయత్నము సంస్థల ద్వారా జరుగుతున్నది. దీని వాడకం కూడా క్రమంగా అధికమవుతున్నది. 1958-57 సం॥ లో 29,678 టన్నులనుండి 1962-63 సం॥ లో 12,445 టన్నుల వరకు (నార్మలెట్లకు పైగా) పెరిగింది. రాష్ట్రంలోనే ఎక్కువ భాగం తయారవటంచేతను, ఇతర రాష్ట్రాలలోని ఉత్పత్తిదాహకూడ ఆంధ్రరాష్ట్రంలోని వారికి సరుకు సరఫరా చేయడానికి ఆసక్తి చూపుతున్నందునను, ఎరువు కొరత లేక పుష్కలంగా సరఫరా అవుతున్నది.

పొటాషు ఎరువులు :-

పొటాషు ఎరువుల అవకాశక రాష్ట్రంలోని భూములంతగా ఇదివరకు కనిపించే పోయినప్పటికీ ఇటీవలి ప్రయోజనాలవల్ల వంట అభివృద్ధికి పొటాషుకూడ దోహదమిస్తుందని, నంట నాణ్యతనుకూడ పెంచిస్తుందని తేలినది. అందుచేత సక్రమణి, భాస్కరపు పెరువులతో బాటు పొటాషు ఎరువులకూడ వేయవలసిన అవసరం ఏర్పడింది. అందుచేత యీ ఎరువుల వాడకం కూడ ఇటీవల పెరుగుతున్నది. ఈ ఎరువులలో ముఖ్యమైనవి పొటాషియం క్లోరైడు, పొటాషియం సల్ఫేటు.

పొటాషియం క్లోరైడు :-

దీనిలో 100 కి 60 వంతులు పొటాషి ఉంది. ఇందులోని క్లోరైడు బంగాళా దుంపలలోని పిండి పదార్థాన్ని బొగాకులోని అకు నాణ్యతను, చెఱకులోని రసం నాణ్యతను తగ్గించేస్తుంది. కాబట్టి దీనిని యీ పై రకము వాడదాము.

పొటాషియం సల్ఫేటు :-

దీనిలో 100 కి 48 వంతులు పొటాషు ఉంటుంది. సరుకునాణ్యం ప్రధానంగా గల బంగాళాదుంప, చెఱకు, బొగాకు, పండ్లు, కూరగాయల పైర్లకు వాడవలెను.

ఆంధ్ర ప్రదేశ్ లో ఎరువుల

సరఫరా విధానం

సత్రాజిని ఎరువులు :-

రాష్ట్రంలో సక్రమణి ఎరువుల సరఫరా సహకార సంస్థలకు అప్పగించబడింది. రాష్ట్రావసరాల కవసరమైన సక్రమణి ఎరువులను కేంద్ర ప్రభుత్వం పద్దమండి రాష్ట్ర వ్యవసాయాధికారి తెప్పిస్తాడు. అవిధంగా తెప్పించిన సరుకును, జిల్లా సహకార సంస్థలు, రైతులకు, నితీతపద్ధతి ననుసరించి సరఫరాచేస్తాయి. రాష్ట్రంలో ఆంధ్ర ప్రాంతంలోని 11 జిల్లాలలోనూ జిల్లా సహకార సంస్థలు ఎరువులు సరఫరా చేస్తున్నాయి. తెలంగాణా ప్రాంతంలో 4 జిల్లాలలో (హైదరాబాద్, మహబూబ్ నగర్, కరీంనగర్, నికాబాబాద్) మాత్రం జిల్లా సహకార సంస్థలు ఎరువులు సరఫరా చేస్తున్నాయి. మిగతా జిల్లాలలో తాలూకా సహకార సంఘాలే ఆయా ప్రాంతాలలో యీ పనిని నెరవేరుస్తున్నాయి. సహకార సంస్థలు ఎరువులు సరఫరా చేయడానికి ముందుకు రాని ప్రాంతాలలోనూ, సంఘాలు సక్రమంగా

పనిచేయని ప్రాంతాలలోనూ, వ్యవసాయ కాటాకార్లకే తమ డిపోలద్వారా ఎరువులను సరఫరా చేస్తున్నారు. ఎరువులు సహకార సంస్థలకు రైలుపైవనుల వద్దకుకేప్పి కేంద్ర ప్రభుత్వం, నిర్ణయించిన రేట్లకు సప్లయ చేయబడతాయి. రైలుపైవనుల వద్ద డెలివరీ తీసుకొన్నది మొదలు, రైతులకు సరఫరా చేసేవరకుకం జవాబుదారి సహకార సంస్థలే. ఈ సరఫరాకు సంబంధించిన ఖర్చులకుగాను టన్నుకు కొంత మొత్తం దొప్పన కేంద్ర ప్రభుత్వం మంజూరు చేసింది. ఆ మొత్తాన్ని సప్లయరేటుకు కలుపుకొని కేంద్ర ప్రభుత్వం నిర్ణయించిన విధుడల రేట్లకు మించకుండా రైతులకు ఎరువులను అమ్మురి.

సక్రమణి ఎరువులకు కేంద్ర ప్రభుత్వం నిర్ణయించిన సప్లయరేట్లు ఖర్చులకుగాను తీయించిన మార్గము, రైతులకు అమ్మే విధుడ రేట్లకంటాక్రింద పేర్కొనబడినవి:-

1961-62వ సంవత్సరంనుండి రాష్ట్రానికి సక్రమణి ఎరువుల సప్లయ తృప్తికరంగా వున్న కారణంగా రైతులకు ఇబ్బంది లేకుండ వారి కవసరమైనంత ఎరువును కొని, ఉపయోగించి అధికొత్పత్తిని సాధించేందుకై పంపిణీ విధానంలోని వివిధసం లన్నింటినీ సడలించి జిల్లా పరిషత్తులు, పంచాయతీ సమితులు నిమిత్తం

*ఎరువుల పేర్లు	సప్లయ రేటు (టన్నుకు)	మార్గీతు (టన్నుకు)	విధుడల రేటు (టన్నుకు)
	రూ.	రూ.	రూ.
అమ్మోనియం సల్ఫేటు	330	30	360
యూరియా	670	45	715
అమ్మోనియం పర్లేట్ నైట్రేట్	400	35	435
కాల్షియం అమ్మోనియం నైట్రేట్	278	32	310

చూ :- పై రేట్లపైన అమ్మకంపన్ను అదనంగా వసూలు చేయబడుతుంది.

లేకుండా పంపిణీవిధానం సవరించబడిన ప్రస్తుత విధానాన్ని మనరించి యే రైల్వేనా ఎట్టి అభ్యంతరం లేకుండా తన కవసరమైన నత్రజని ఎరువులను సహకార సంఘాల డిపోల్లోనుంచి గానీ వ్యవసాయ కౌన్సిల్ డిపోల్లోనుంచి గానీ కొనుక్కోవచ్చు. వివిధ నలను నడచించిన విమ్మట అనులోనున్న ప్రస్తుత విధానంలోని ఏర్పాట్ల క్రింద ఉదహరించ బడినవి :-

1. రాష్ట్రావసరాల కవసరమైన ఎరువులను కేంద్ర ప్రభుత్వం వద్దనుండి రాష్ట్ర వ్యవసాయాధికారి తెప్పిస్తారు.
2. మిశ్రమ ఎరువులను తయారు చేసే ఎరువుల సంస్థలకు ప్రభుత్వం నిర్ణయించిన మేరకు నత్రజని ఎరువుల రాష్ట్రవ్యవసాయాధికారి కేటాయిస్తారు.
3. జిల్లాలకు ఎరువుల సరఫరాకు రాష్ట్ర వ్యవసాయాధికారి నిర్ణయించిన లక్ష్యాలను ఆయా జిల్లా కలెక్టర్లు జిల్లా వ్యవసాయాధికారి నలహాపై సాగుచేస్తారు. రైతుల, రైతుల అవసరాలను గమనించి జిల్లాలోని వివిధ ప్రాంతాలకు లక్ష్యాలను విభజిస్తారు.
4. జిల్లా కలెక్టర్లు, జిల్లా వ్యవసాయాధికారిని, ప్రాంతీయ సహకార సంఘాల డిప్యూటీ రిజిస్ట్రార్లను, జిల్లా సహకార సంఘం అధ్యక్షుని, జిల్లా పరిషత్తు అధ్యక్షుని సంప్రదించి జిల్లాలో ఎరువుల అమ్మకానికి కేంద్రాలను నిర్ణయిస్తారు.

రీ జిల్లాకు వచ్చిన సరుకును వెంటనే ఆయా ప్రాంతాల లక్ష్యాలను బట్టి జిల్లా కలెక్టరు జిల్లా వ్యవసాయాధికారితో సంప్రదించి వివిధ ప్రాంతాలకు పంపిణీ చేస్తారు.

8. సరుకును నిర్ణీత కేంద్రాలకు చేర్చి విక్రయ కాలను ఏర్పరచి రిటైల్ సౌకర్యాన్ని ఏర్పరచగలిగి, లేక తమ సొంత డిపోల్ల ద్వారా గానీ రైతులకు ఎరువుల సరఫరా చేసే బాధ్యత జిల్లా సహకార సంఘావధి.

7. రిటైలు సౌకర్యాన్ని, సహకార సంఘాల డిప్యూటీ రిజిస్ట్రార్లు జిల్లా సహకార సంస్థల అధ్యక్షులతో సంప్రదించి యేర్పరుస్తారు.

రైతులెట్టి ఇబ్బందిలేక తమకు కావలసినంత ఎరువులను కొని అభివృద్ధి సాధనకు తోడ్పడవచ్చు.

ఎరువుల వాడకాన్ని అభివృద్ధి చేయడానికి కేంద్ర రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలు కలుగచేసిన ఇతర సదుపాయాలు రాష్ట్ర ప్రభుత్వం :

1. పుష్కలంగా సప్లయ అవుతున్న ఎరువులను ఖరీదు చేయడానికి తగినంత ధనం లేని జిల్లా సహకార సంఘాలకు ఎరువులను అమ్మిన తరువాత దణ్ణు చెల్లించే వర్తతిపై (consignment cum-credit system) సప్లయ చేసేవనతికల్పించింది.
2. సహకార చెక్కెర్లమిల్లులు, వారికి చెబుతున్న ధని కి అంగీకరించిన

రైతులకు ఎరువులు సప్లయ చేసేవనతి కల్పించింది. మిల్లు యజమానులు ప్రభుత్వం వద్దనుండి ఎరువులు అమ్మగా తీసుకుని, చెబుతు రైతులకు అమ్మగా ఇచ్చి ఖరీదును మిల్లుకు సప్లయచేసిన చెబుతు ధరనుండి మినహాయించుకుంటారు.

కేంద్ర ప్రభుత్వం :

1. రైతులకు ఎరువులు చేయని కాలంలో సప్లయ చేసిన ఎరువులను నిల్వచేసిన సంస్థలకు సప్లయరేట్లో ఈ దిగువగా చూపిన రేట్ల ప్రకారం ముదరా ఇస్తారు. ఇట్టి ముదరాలు ఏప్రిలు మొదలు జూన్ వరకూ తిరిగి అక్టోబరు మొదలు డిశంబరు నెలవరకూ సప్లయ చేయబడిన సరుకుపై మాత్రం ఈ దిగువ విధంగా యిస్తారు.

ఈ సదుపాయం ఎరువులు పంపిణీచేసే సహకారసంఘాలకు వారా అనుకూలమైనది.

2. రేవులలోపున్న ఎరువులను రోడ్డు రవాణాద్వారా ఆయా ప్రదేశాలకు చేరుకునే యెడం అటీరవాణా ఉద్యులు రేవు వద్దనుండి 500 కి. మీ. వరకు కేంద్ర ప్రభుత్వమే భరిస్తుంది. ఈ సదుపాయం వినయోగింపకొని సహకార సంఘాలు సకాలంలో రైతులకు ఎరువులు అందజేయవచ్చు.

3. పర్యవ్రాసాలూ, ఏజెన్సీ ప్రాంతాలూ, ఎరువులు సులువుగా తీసుకొని పోవుటకు వీలుగాని ఇతర ప్రాంతాలలోను ఎరువుల వాడకాన్ని అభివృద్ధి చేసే నిమిత్తం ఆయా ప్రాంతాలకు తీసుకొని పోవుటకు కయ్యే అదనపు ఖర్చులలో మూడుపంతులను కేంద్ర ప్రభుత్వం భరిస్తుంది. మిగతా ఓక పంతుల రాష్ట్ర ప్రభుత్వం భరించవలసి వుంటుంది ఈ సదుపాయాన్ని

† ఎరువు పేరు	మూడు నెలలకు ముదరా	రెండు నెలలకు ముదరా	ఒక నెలకు ముదరా
	రూ. న.పై.	రూ. న.పై.	రూ. న.పై.
అమ్మోనియం సల్ఫేటు	7-50	5-00	2-50
యాడియా	15-00	10-00	5-00
కార్బియం అమ్మోయం నైట్రేట్	7-50		2-50

వీటియొగించుకుని అటువంటి పాఠాభ్యాస విధులు :-

లభ్యమైన ఎరువులు విరివిగా వాడి
అధికార్థపు సాధించవచ్చును.

వంచవద్ద ప్రాజెక్టులు - ర సాయ వి శ
విధులు :-

వంచవద్ద ప్రాజెక్టులు వ్యవసాయార్థపు
త్రికి ముఖ్యసాధనం. మూడవ ప్రాజెక్టు
కాలంలో సాధించదలచిన 27.9 లక్షల
టన్నుల వ్యవసాయార్థార్థపు త్రికి 8.5
లక్షలు అనగా సుమారు నాలుగవ వంతును
రసాయనిక ఎరువులవ్యాధి సాధించ వలసి
వుంది. దీనినిబట్టి అధికార్థపు కార్య
క్రమంలో రసాయనిక ఎరువుల ప్రాధాన్యత
విశదమవుతున్నది.

రసాయనిక ఎరువుల సందర్భంలో పంచ
వద్ద ప్రాజెక్టుల లక్ష్యాల సాధించిన పరిణామ
యా ప్రక్క పట్టికలలో పొందుపరచబడినవి:
విధుల ప్యాక్టరీలు :-

రసానిక ఎరువుల వాడకంలో ఆంధ్ర
రాష్ట్రంయొక్క అధికృతవలసను, ఎరు
వుల ఉపయోగానికి అనువయన వాతావరణ
పరిస్థితులు, నీటి వనరులు, రసాయనిక ఎరు
వులు సమృద్ధిగా వాడగల అవకాశాలు
పండితం వలసను ఈ రాష్ట్రంలో రెండు
ఎరువుల ప్యాక్టరీలు నిర్మించడానికి నిర్ణ
యించబడింది. అందులో విశాఖపట్టణం
వద్ద సాధించబడనున్న ప్యాక్టరీ 80,000
టన్నుల సక్రమణి, ఆమోనియంఫాస్ఫేటు
(20 N: 20 P), యూరియా రూపములో
తయారు చేస్తుంది. కొత్తగూడెంవద్ద నెల
కొల్పబడనున్న ప్యాక్టరీ 80,000 టన్నుల
సక్రమణిని యూరియారూపంలో తయారు
చేస్తుంది. ఇవి పూర్తిమేనరికి ఆంధ్ర
రాష్ట్రం, రసాయనిక ఎరువుల విషయంలో
స్వయం సమృద్ధమై అధికార్థపు త్రికి సాధించ
గల దశలో సందేహంలేదు.

రెండవ ప్రణాళిక
(ఆమోనియం సల్ఫేట్ రూపంలో) (టన్నులలో)

సంవత్సరం	సాధించదలచిన లక్ష్యం	పన్నయికొందిన ఎరువులు మొత్తం	సరఫరాపరితం
1958-59 మొదలు 1960-61 వరకు	9,98,855	5,47,575	5,86,594

మూడవ ప్రణాళిక

సంవత్సరం	సాధించదలచిన లక్ష్యం	పన్నయికొందిన ఎరువులు మొత్తం	సరఫరాపరితం
1961-62	3,23,500	2,34,440	1,83,840
1962-63	4,00,000	3,67,348	2,87,078
1963-64	4,75,000	2,76,695	1,84,892
1964-65	5,50,500	—	—
1965-66	8,00,000	—	—

భాస్కరపు తెరుపులు :-

రెండవ ప్రణాళిక

సంవత్సరం	సాధించదలచిన లక్ష్యం	పన్నయికొందిన ఎరువులు మొత్తం	సరఫరాపరితం
1958-59 మొదలు 1960-61 వరకు	2,70,000	2,42,818	2,42,848

మూడవ ప్రణాళిక

సంవత్సరం	సాధించదలచిన లక్ష్యం	పన్నయికొందిన ఎరువులు మొత్తం	సరఫరాపరితం
1961-62	1,00,000	95,277	95,277
1962-63	1,50,000	1,24,456	1,24,456
1963-64	2,00,000	—	—
1964-65	2,50,000	—	—
1965-66	3,50,000	—	—

నాల్గవ ప్రణాళిక లక్ష్యాలు

సంవత్సరం	సక్రమణి ఎరువులు (టన్నులు)	భాస్కరపు తెరుపులు (టన్నులు)
1966-67	8,50,000	4,00,000
1967-68	7,00,000	4,25,000
1968-69	7,50,000	4,50,000
1969-70	8,00,000	4,75,000
1970-71	8,50,000	5,00,000
మొత్తం	37,50,000	22,50,000

స్వర్ణకారుల పునరావాసం

“ఆంధ్రప్రదేశ్ స్వర్ణకారుల పునరావాస సంఘం” వారు కార్మిక, రవాణాశాఖల మంత్రి అధ్యక్షతన సమావేశమై తీసుకున్న నిర్ణయాల ఫలితంగా ప్రభుత్వం నిరుద్యోగులైన స్వర్ణకారుల పునరావాసానికై దిగువ పేర్కొన్న చర్యలు గైకొన్నది :-

ఉద్యోగపాదక శీంషాలద్వారా ప్రభుత్వ, ప్రైవేటు రంగాలలో ఉద్యోగాలు లభింపజేయడంలో నిరుద్యోగులైన స్వర్ణకారులకు ప్రాధాన్యత ఇవ్వారు.

భారత ప్రభుత్వం చెల్లించిన మొత్తంలో నుంచి రూ. 10 లక్షలను, ఉపాధికోల్పోయిన స్వర్ణకారులు ఏదైనా కొద్దిపాటి వ్యాపారం చేసుకోగలగానికి వీలుగా వారికి వ్యక్తిగతంగా రూ.

500/- ల మేరకు ఋణాలు మంజూరు చేసేందుకు రూ. 4.

లక్షలను స్వర్ణకారుల కుటుంబాలకు (ఒక్కొక్క జిల్లాలో 50; హైదరాబాదు, సికింద్రాబాదు జంట నగరాలలో 500 ల చొప్పున) కుటుంబినిస్తూ సరఫరా చేసేందుకు ఖర్చుచేయడానికి విశ్వయించారు.

స్వర్ణకారుల పునరావాసం విమిత్తం జంట నగరాలలో దిగువ పేర్కొన్న పరిశ్రమలను ప్రారంభించేవిమిత్తం పరిశ్రమలకాదు. 2.5 లక్షలు కేటాయించింది :- చేతి కాగితం పరిశ్రమ; కుటీర పరిశ్రమల శీంషంలో ఒక చేతిపనుల విభాగం, గజా పరిశ్రమ, చిన్నతరహా అయ్యమియం పరిశ్రమ.

మధ్యతరం పరిశ్రమను నెలకొల్పడానికి భాదీ గ్రామీణ పరిశ్రమల మండలి రూ. 70,000 లు మంజూరు చేసింది. ఉపాధి

కోల్పోయిన స్వర్ణకారులతో కూడిన సహకార సంఘం ద్వారా ఈ పథకం అమలుపరచబడుతుంది. రాష్ట్రంలోని వివిధ ప్రాంతాలలో వడ్రంగం, కమ్మరిపని శీంషాలను నెలకొల్పడానికి కూడా మండలి నిశ్చయించింది. ఇందువిమిత్తం ప్రారంభంలో 25 మంది స్వర్ణకారులకు శిక్షణ గరవడానికి ప్రతిపాదించారు.

అన్ని విధ్యాసంస్థలలోనూ 12వ తరగతి పరీక్షా స్వర్ణకారుల పిల్లలకు పీజి చెల్లింపులను మినహాయించారు. పరిశ్రమలకు ప్రభుత్వ సహాయక కార్యక్రమం క్రింద పరిశ్రమలకాదు ఒక్కొక్క జిల్లాకు రూ. 10,000 ల చొప్పున కేటాయించింది. స్వర్ణకారుల పునరావాసం విమిత్తం

పత్రులలో ఉచితంగా సరఫరా చేయడానికి ఉద్దేశించడం జరిగింది. విచ్చితుత్తు కరచిన వారికి ఉపయోగించే వాక్చీన్ కూడ ప్రాణ రక్షణకు వినియోగించే మందు కావడంవల్ల దానిని కూడా అనుసత్రులలో ఉచితంగా సరఫరా చేస్తారు.

హోంగార్డు శిక్షితులు

హోంగార్డులుగా నమోదయి, ఏదైనా ప్రత్యేక ప్రదేశంలో శిక్షణ పొందుతున్న ప్రభుత్వోద్యోగులు వారుఉద్యోగంచేసే ఆయా ప్రదేశాలనుంచి శిక్షణజరిగే ఆరు నెలల కాలంలో సాధారణంగా ఇదిరి చేయబడకుండా చూడాలని ప్రభుత్వం వివిధ కాపాడి పథకాలను ఆదేశించింది.

సినిమా ఆపరేటర్ల పరిక్షకుల బోర్డు

ప్రభుత్వం సినిమా ఆపరేటర్ల పరిక్షకుల బోర్డును దిగువ సభ్యులతో-1963

డిశంబరు 11 తేదీనుంచి-పునర్నిర్మించింది.

శ్రీ.బి.ఎన్.రెడ్డి, మద్రాసు; శ్రీ.టి. ఆదినారాయణ,ఆంధ్రప్రదేశ్ పిలింబిగిరిబర్ల సంఘం ప్రతినిధి, విడయవాడ; శ్రీ.రె.వి. ప్రసాద్, విజయవాడ; శ్రీ.రమేష్ చంద్ర లాహోరి, పిలిం బిగిరిబర్ల సంఘం ప్రతినిధి, హైదరాబాదు; ప్రభుత్వ డిప్ ఎక్టింగ్ కల్ ఇన్ స్పెక్టరు ఈ షోర్ట్ ఎక్స్ అప్ డియో అధ్యక్షుడుగా వ్యవహరిస్తారు.

ఆంధ్ర ప్రదేశ్ పారిశ్రామికాభివృద్ధి

కార్పొరేషన్

ఆంధ్ర ప్రదేశ్ పారిశ్రామికాభివృద్ధి కార్పొరేషన్ డైరెక్టర్లుగా ఈ క్రింద పేర్కొన్నవారిని మరో సంవత్సరం వరకు ప్రభుత్వం తిరిగి నియమించింది :-

సంగ్రహప్రకటనలు

ఈ మొత్తాలను కొన్ని జిల్లాలలో వినియోగించడం కూడా జరిగింది.

గొట్టపు బావులు

గొట్టపు బావుల నిర్వహణకు, పనులకు సంబంధించిన పథకాన్ని 1963-64 వ సంవత్సరంలో కూడా కొనసాగించడానికి ప్రభుత్వం మంజూరుచేసింది. ఇందుకుగాను రూ. 2,81,729 ల వ్యయాన్ని కూడా ప్రభుత్వం అమోదించింది.

పిచ్చికుక్క కరచినవారికి చికిత్స వైద్యశాల డైరెక్టరు సూచనను పురస్కరించుకొని ప్రభుత్వం అన్ని అనుసత్రులలోనూ వాక్చీన్ ను ఉచితంగా సరఫరా చేయాలని ఆదేశించింది. ప్రాణరక్షణకు ఉపయోగించే మందులన్నింటినీ అను

అధికార్థ

శ్రీ వి కె రావు ఐ ఎ యస్ ప్రభుత్వ ప్రత్యేక కార్యదర్శి, పరిశ్రమల శాఖ (ఉపాధ్యక్షుడు); శ్రీ ఎం. ఏ. అబ్బాసీ, ఐ. ఏ. ఎస్. ఆర్థిక శాఖ కార్యదర్శి (డైరెక్టరు), శ్రీ.ఎల్. ఓ.బి. ఐ.సి.ఎస్. పరిశ్రమలు, వాణిజ్య శాఖ కార్యదర్శి (డైరెక్టరు).

అవధిపాఠ్యం :

శ్రీ వి. రామకృష్ణ, ఐ.సి.ఎస్. (రిటైర్), మద్రాసు: శ్రీ మద్దినుదర్శనం, గుంటూరు; శ్రీ రాజారామదేవరావు, బేగం పేట; శ్రీ కై నందేర్, రోహడె, హైదరాబాదు (డైరెక్టరు).

అవినీతి నేరాల పరిశీలన

ముఖ్యమైన అవినీతి నేరాలను కనుగొనడానికి ఉపకరించే సమాచారాన్ని తెలియజేసే ప్రభుత్వోద్యోగులకు ప్రాధాన్యత లేక ప్రమోషను ఇవ్వాలని భారత ప్రభుత్వం నియమించిన అవినీతి నిర్హారుల విషయం ఉపసంఘం సిఫార్సు చేసింది. రాష్ట్ర ప్రభుత్వం ఈ సిఫార్సును ఆమోదించి ఇటువంటి ప్రభుత్వోద్యోగులకు రాక్షం బహుమతులు ఇవ్వాలని ఆర్డరును సందర్భంలో ప్రమోషనుకు ప్రాధాన్యత ఇవ్వాలని, యోగ్యతను బట్టి తరువారీ స్థానంలోకి ప్రమోటు కూడా చేయాలని ఆదేశించింది.

రసాయనిక ఎరువుల పంపిణీ

రాష్ట్రంలో రసాయనిక ఎరువుల పంపిణీ విధానాన్ని ప్రభుత్వం సవరించింది. నత్రజని ఎరువులన్నింటి ఆమోదియం నర్మేటుతో సహాని ఎటువంటి నిర్బంధాలు లేకుండా విక్రయిస్తారు. దిగువ పేర్కొన్న సవరించిన విధానం అవలంబించబడుతుంది.

వ్యవసాయ శాఖ డైరెక్టరు, ఇంతవరకు అచరణలో వున్నట్లుగానే రాష్ట్రానికి కేటా

యించిన నత్రజని ఎరువుల కొటాంశు తెప్పించుకోవడానికి ఇంకెట్లు పంపుతారు ఎరువుల పర్మిట్లు, ఇతర ఖాతా వినియోగ దార్జుల ఎరువులు కేటాయిస్తారు. అంచలవారీ కార్యక్రమం ప్రకారం ఇందెంటు చేయవలసిన పరిమాణం విషయంలో తుది నిర్ణయం వ్యవసాయ శాఖ డైరెక్టరుడి అయినప్పటికీ సాధ్యమైతే ఆయన ప్రతిసంవత్సరం ఇందెంటును స్థిరీకరించడానికి పూర్వం సహకార సంఘాల రిజిస్ట్రారు, జిల్లా సహకార మార్కెటింగ్ సంఘాల ప్రతినిధులనుగత సంవత్సరంలో ఎరువుల వినియోగం, ఎరువుల అవసరాలకు సంబంధించిన ఇతర అంశాల విషయంలో - సంప్రదిస్తారు. ఎరువుల పర్మిట్లు, ఖాతా వినియోగదార్జుల రాష్ట్రానికి కేటాయించిన కొటాలో 15 శాతం ఎరువులను సరఫరా చేస్తారు. అయితే ఆమోదియం నర్మేటును మాత్రం రాష్ట్రం కొటాలోనుంచి 10 శాతంవరకు మాత్రమే ప్రత్యేకిస్తారు. మిగతా 5 శాతంమేరకు ఇతర నత్రజని ఎరువులను సరఫరా చేస్తారు.

అంచలవారీ కార్యక్రమం వివరాలు అందిన వెంటనే జిల్లా కలెక్టరు జిల్లా వ్యవసాయ శాఖాధికారిని సంప్రదించి మొత్తం విస్తీర్ణం, పంటలు, రైతుల అవసరాల ప్రాంతపడికై జిల్లాలోని వివిధ ప్రాంతాలకు కేటాయించుట చేస్తారు. జిల్లాలో ఎరువుల పంపిణీ కేంద్రాలను జిల్లా కలెక్టరు, జిల్లా వ్యవసాయ శాఖాధికారి, సహకార సంఘాల డిప్యూటీ రిజిస్ట్రారు, జిల్లా సహకార మార్కెటింగ్ సంఘాల అధ్యక్షుడు జిల్లా పరిషత్ అధ్యక్షులతో సంప్రదించి నిర్ణయిస్తారు. ఎరువుల కొటాలు చేరిన వెంటనే జిల్లా సహకార మార్కెటింగ్ సంఘం వాటిని పైన పేర్కొన్న విధంగా నిర్ణయించబడే పంపిణీ కేంద్రాలకు రవాణా చేస్తుంది.

ఎరువుల చిల్లర పంపిణీ జిల్లా సహకార మార్కెటింగ్ సంఘం అధ్యక్షునితో సంప్రదించి సహకార సంఘాల డిప్యూటీ రిజిస్ట్రారు ఎన్నిక చేసే చిల్లర పంపిణీ సంఘాల ద్వారా జరుగుతుంది. చిల్లర పంపిణీ సంఘాలు లేకపోయిన లేదా ప్రస్తుతం పనిచేస్తున్న సంఘాలు పనిచేయలేకపోయిన ఈ పంపిణీ కార్యక్రమం జిల్లా సహకార మార్కెటింగ్ సంఘాల న్వంత విక్రయశాలల ద్వారా జరుగుతుంది.

వినియోగదార్జు సహకార

విక్రయశాలలు

తూర్పుగోదావరి జిల్లా రాజమండ్రిలో 15 శాతంలోనూ, కృష్ణా జిల్లా మచిలీపట్నం, విశాఖపట్నం జిల్లా విజయనగరం, కర్నూలు జిల్లా ఆదోనిలో పదేసి శాతంలోనూ నాలుగు వినియోగదార్జు సహకార విక్రయశాలలను ప్రారంభించేందుకై సహకార సంఘాల రిజిస్ట్రారుకు ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వం అనుమతి ఇచ్చింది. ఈ ప్రతిపాదనను భారత ప్రభుత్వం ఆమోదించిన పృష్టాక్ష ప్రభుత్వం తూర్పుగోదావరి, కృష్ణా, విశాఖపట్నం, కర్నూలు జిల్లాలలోని వినియోగదార్జు సహకార విక్రయశాలలకు ఒక్కొక్కదానికి సమాన ప్రాతిపదికపై వాటాదనం క్రింద రూ. 1 లక్షను, నిర్వహణా ధనం క్రింద రూ. 2 లక్షలను మంజూరు చేసింది. దీనిని పూర్తిగా భారత ప్రభుత్వం తరిస్తుంది, నలుగురు డిప్యూటీ రిజిస్ట్రారు, రొమ్మిడి మంది సహకార శాఖ సీనియర్ ఇన్ స్పెక్టర్లు నియమించడానికి ఒక్కొక్క విక్రయశాలకు ఒకటి చొప్పున నాలుగు ప్రభుత్వాలను కొనుగోలు చేయడానికి కూడా ప్రభుత్వం మంజూరి ఇచ్చింది.

విద్యా రాయితీలు

రాజకీయబాధితల పిల్లలకు, మనుమలకు విద్యా రాయితీలను మంజూరు చేసే పథకానికి సంబంధించిన నియమావళిలోని 5 వ (మిగతా 15 వ పేజీలో)

హిరినీకముల్సాలు

చారా గృహం

తలకి గనుగన
కన్నీరు ధార తొలుక,
మేన బేర్పిందు లురులంగ
మెలత వొలిచె,
నీలు ప్రిదిలిన జలధార
లోలి గలయ గ్రమ్మి, చెదరెడు
ధారాగృహమువోతె.

—నన్నెవోడుతు.

వేటలో పంది వరాక్రమము

ఎగుచు కూతలు
మొట్టె యెత్తి బిట్టాలించి
గమికి గన్నాకయ
గాలి యలము;
వడిగుక్క లంటంగ వచ్చిన,
మెడ ద్రిప్పి ఘుర్పరించుచు
బయల్ కొమ్ము తీమ్ము;
తారసించిన చోట
చారున తొరబారి,
యొకటి రెంటుని
దొబ్బలురుల నడుచు;
బాలచేరులు వట్టి తూలింప,
బలిమి నీడుకొని
దొంకల దూరి చుట్టబెట్టు;
ఈతెవోటుల బడి
ప్రేవు లీదులాడ
బోయి, పోలేక దగ దొట్టి
పొదలు పొచ్చి,

జెండు వడియును
జొరసీదు పీట వెట్టి;
చూపులనె యేర్పు బ్రజ
నొక్క సూకరంబు.

—పెద్దన.

వేట కుక్కల విక్రమం

ఇవి కంతపాళంబు
వింత డున్నిన,
మీదబడి దిక్కారినైన
గెడపజాలు;
ఇవి, మింట బరచు
వక్షింద్రు జూపిన,
నీడబడి వాలునందాక
జరపజాలు;
ఇవి, గాలికనిన,
మూక వరాహ దనుజేంద్రునైన
బాట్టింటిలో నాగజాలు;
ఇవికాటు కొల్పిన,
వృద్ధకూర్మము వీపు చిప్పైన
నెరచితై చింప జాలు; ననగ,
ఘుర్పుర గళగర్జనిత
భూరి భూభృదురుబిల భరిత
థా థా భయంక రార్కటి
దీర్ఘ దిగ్భిత్తు లగుచు జెలగె,
నరిపెనడల బట్టి తెచ్చిన
జాగిలములు.

—పెద్దన.

సూర్యోదయం

ప్రాచీన శైలాగ్రభాగస్థమగు

నశోకంబున చిగురుజొంపం బనంగ,
వహ్నాధిపతి యని వాసపు గొలువ
తేరిన యింద్రగోపక శ్రేణి యనగ;
ఉరుతర పూర్వభూధరము నెత్తంబున
తొలుచు నైరిక గండశిల యనంగ;
కాశ్మీర పటమున గావించి సురపతి
విడిచియాడెడు తూల సడగ యనగ,
అరుణ కీరణుండు దోతెంచె,
వంబుజాత నర్హ సచివ
స్మితాపాదనంబునందు
జతురుడై, యుష్ణకరముల
జక్రవాళ శాప ముడుపుట
నాశ్వర్యధాముడగుచు.

—శేతన.

తైలేంద్ర తనయ....

హరిసేల మణులకు
నాయువు వచ్చె నా
గమనీయమగు
తను కాంతు లెనగ,
మెరుగు దీగెలు
గండుమీలపై
నెలనె నా
దృగ్భాసురద్యుతుల్
తేజరిల్ల,
చమర సుకేశ
పాళముల
దుమ్మెడ పిండు
దగిలెనా గుటిల
కుంతలము లమర

కాంచన కుంభముల్
కరికుంభ కర్కశ
మెనసెనా జాలిండ్లు
వాసరి తనర
జావవళమున
శాపంబు వడి,
విహిన జనుల
సంగతి కర్వమై
పొనర గన్న
యమర సతులొకో యన
దర్శ నార్హతైన
యెరుకు లేమిలగాంచె
తై లేంద్ర తనయ

—నవ్వెచోడుడు.

గడన

గడన గల
మగని జూచిన
అడుగడుగున
మడుగు లిడురు
రతివలు, దమలో,
గడనుడుగు
మగని జూచిన,
నడిపినుగ
వచ్చెనంచు
సగుదురు సుమతి.

—బద్దెన.

శివభక్తులు

అంత్యజ్ఞఁ డంత్యజ్ఞఁ -
డనుచుఁ గుయ్యిడెద,
రంత్యజ్ఞనకుఁ జొర -
నది యెట్లు వచ్చు
నరు దగు మీఁచుట్టి -
యగ్రజన్ములకు,
హరభక్తు లిండులు -
చొరఁగరా దనగఁ

గన్నులు గానరు -
గా కింటి లోన,
నెన్నంగఁ గుహీను -
లిట్లున్న వారె ?
రుద్రభక్తుల యిండ్ల -
రూఢిఁ బ్రత్యక్ష,
రుద్రులు గా కేమి -
క్షుద్రు లున్నారె ?
మహేశ్వరుల నిజ
మందిరంబులను,
మహేశ్వరులె కాక -
మనుజు లున్నారె ?

—పొబ్బరికి సోమన.

ఉత్సవం

కనకంపు గ్రోకులు
గొని మంచి కాశ్మీర
జలము లొందురులపై
జల్లు వారు
కర యంత్ర మాది గాగల
జల యంత్రాలి
నోలి నొందురులపై నొత్తువారు,
మెలుపారు తలిరుల
గలకంపు బువ్వల
వలగొని యొండొరు వైచువారు,
కర్పూర చందన
కస్తూరి మృగవంక
ములుగొని యొండొరు
బూయువారు,
పట్టి పెనగవారు,
పట్టిక రయమున బారువారు,
సెగచి పట్టువారు -
ప్రణయ భావ మెనగ
బౌరు లుత్సవమున
గూడి నీరుపోత లాడిరొప్ప.

—నన్నెచోడుడు.

దానశీలత

కారేరాజులు
రాజ్యముల్ గలుగవే
గర్వోన్నతిం బొందిరే
వారేరీ ?
సిరి మూటకట్టుకొని
పోవన్జాలిరే !
యుర్విపై శేరైనం
గలదే ?
శిశిప్రముఖులున్
ప్రీతిన్ యశశాములై
యారే కోర్కులు?
వారినిన్ మరచిరే
యిక్కాలమున్ భారగ్గా !

—పోతన

నీతులు

చెల్లియుండియు
పైరగా పేయు నతడు;
పేద వడియును
నర్ధికి ప్రియముతోడ
దనకు గల భంగి
నిచ్చు నతండుఁ —
బుణ్ణపురుషు లని
తెప్పి రార్కులు
బుధనరేణ్యు,

* * *

కడు నమ్మ
యునికియునుఁ
నమ్మమియును మశీల !
కుశలతకాదు ;
ఎయ్యెడనైనను
బుద్ధిహినివి
తడవి
కనుగొనంగవలయు
దగవు ధర్మమున్

—తిక్కన

పంతుల ఉత్పత్తి ఉద్యమాలు

యమ్ కె ఆదేవి

ప్రత్యేక పరిస్థితులు ఏర్పడినపుడు వాటి నడిగమించడానికి ప్రత్యేకంగా కృషి చేయడం సహజం. ఆహారోత్పత్తిని ఎక్కువ చేయవలసిన పరిస్థితి మన దేశంలోలాగా, కేంద్ర ప్రభుత్వం ఆదేశం మేరకు ఆంధ్ర ప్రదేశ్ లో కూడా 1968 నం॥ లో "రాష్" పంటకాలం నుండి ఉత్పాదకారోత్పత్తికై ప్రత్యేక ఉద్యమాలు ప్రారంభమై, ఇంతవరకూ నడుస్తూ ఉన్నవి. రైతుల సహకారంతో సాధ్యమైనంత ఎక్కువగా ఆహారోత్పత్తిని సాధించడమే వీటి ఉద్దేశం. ఈ ఉద్యమాల్లో కొన్ని ముఖ్య ఆహార పంటలనూ, కొన్ని గ్రామాలనూ ఎంచుకొని వాటిలో ఎక్కువ పరిసరాలను పొందడానికి ప్రయత్నం జరుగుతుంది. సంవత్సరంలోని రెండు పంటకాలాల్లో కూడా వీటిని అమలుపరుస్తున్నారు.

ఈ ఉద్యమాలు ఆహార పంటలైన వరి, జొన్న, రాగి, మొక్కజొన్నలకు వర్తించ చేయబడినవి. అయితే జిల్లా వ్యవసాయాధికారి కార్యకలాపాలనుబట్టి ఏయే పంటలను ఈ ఉద్యమములో చేర్చాలో నిర్ణయించే అధికారం ఇవ్వబడింది.

ఉద్యమాల విస్తీర్ణం, ఫలితాలు

ఈ ఆహారోత్పత్తి ఉద్యమాలు ప్రారంభించినప్పుడు సుమారు 15,000 గ్రామాలకు వర్తించబడినవి. జరిగిన ఉద్యమాలలో పొందిన అనుభవాన్ని పునఃసమీక్షించి వీటిలో 1960-61 లో కొన్ని మార్పులు చేయబడినవి. 1960 నం॥ లో ఒక్కొక్క

జిల్లాలో ఒక్కొక్క గ్రామాన్ని ఎంచుకొని ఆ గ్రామంలో సాంద్ర వ్యవసాయ పథకాన్ని ప్రవేశ పెట్టారు. ఇది ఆహారోత్పత్తి ఉద్యమాలలో అంతర్భాగమే. ఇవి రైతులలో ఉత్సాహాన్ని కలిగించాయి. దానితో ఫలితాలు కూడా ప్రోత్సాహకరంగా ఉన్నాయి. ప్యాకేజీ పథకంవల్ల చాలా గ్రామాల్లో ఎకరాకు 2-3 బస్తాలు ఎక్కువగా సందించగలిగారు. ఈ విషయంలో శ్రీకాకుళం జిల్లా నందిగాం గ్రామంలో సాదించిన ఫలితం పేర్కొనదగింది. ఆ గ్రామంలో యీ పథకం ప్రారంభించకముందు ఎకరాకు 15 బస్తాలు వరి దానం దిగుబడి వస్తూ ఉండేది. కాని, ఈ కార్యక్రమం జరిగిన తరువాత ఆ గ్రామంలోని 521 ఎకరాల పరిపంటలోనూ ఎకరాకు 28 బస్తాలు దిగుబడి వచ్చింది. ఇందువల్ల ఎకరాకు 288 రూపాయలు ఆదానంగా ఆదాయం వచ్చింది. ఇది చిన్నవిషయం కాదు. 1961-62 నం॥ ఖరీఫ్, రాబీ పంటల ఉద్యమాల కాలంలో ప్యాకేజీ పథకాన్ని విస్తరించారు. ఈ కార్యక్రమంలో ఇదివరకు ఒక జిల్లాకు ఒక గ్రామం ఉంటే యిప్పుడు ఒక జిల్లాకు ఒక గ్రామాన్ని ఎన్నికచేశారు. తర్వాత 1962-63 నం॥ లో ఖరీఫ్, రాబీ ఉద్యమాలన్నీ ప్యాకేజీ పథకం స్థాయిలో ఒక గ్రామ సేవకుని ఆజమానుషీలో ఒక గ్రామం లేక ఒక జిల్లాలో 10 గ్రామాలు తీసుకొనిరాబడ్డాయి. ఈ పథకాల జయప్రదం అయిన ప్రాంతంలో ఎకరాకు 2-3

బస్తాల దానం అధికంగా వందింది. 1963-64 నం॥ లో వచ్చిన గోదావరి జిల్లా సాంద్ర వ్యవసాయ పథకంతోపాటు క్రొత్త ప్యాకేజీ పథకాన్ని 10 జిల్లాలలో ప్రవేశపెట్టబడింది. వీటి పాడుదలలో సాగయేసంటి యందులో చేర్చబడ్డాయి. ఈ పథకంలో చేరని శ్రీరాజుగం, వీరాభివృద్ధి, అనంతపురం, కడప, ఖమ్మం, నల్లగొండ, హైదరాబాద్, మెదక్, ఆదిలాబాద్ జిల్లాలలో 1963-64 నం॥ లో సాధారణ "ఖరీఫ్, రాబీ" ఆహారోత్పత్తి ఉద్యమాలు అమలుజరుపుతాయి.

ఆయా పంటకాలాల్లో నడిపే ఉద్యమాలు ఇప్పుడు సాంద్ర వ్యవసాయ పద్ధతిలో ఉన్నవి. ఈ పద్ధతిలో గ్రామ కమిటీలకు ఒక నిర్దిష్టమైన సేద్య ప్రణాళిక తయారు చేయబడుతుంది. అందులో మేలైన పంట సాగు వివరాలు అన్ని ఉంటవి. వాటి వారంగా ప్రతి కమిటీనికీ ఏయే వస్తువులు ఎంతెంత వప్పురు అవసరమో గుర్తించబడి ఉంటుంది. వాటిని బట్టి వస్తువుల సరఫరాతో సాంకేతిక సహాయంకూడా అందజేయబడుతుంది. వీటితో బాటు సవ్యరక్షణకు ముందు సగంధరకు అందజేయబడుతున్నాయి. తక్కువ ఋణాలు, ప్రత్యేక ఋణాలూ కూడా రైతులకు మంజూరు చేయబడుతున్నాయి.

ఆహారోత్పత్తి యంతోడికం చేయడంచేత కార్యక్రమాన్ని జయప్రదం కాలంలో

వస్తుద్ధిగా రసాయన ఎరువుల సరఫరా ఏర్పాట్లు ఉండాలి. అవసరమైతే జిల్లా పరిషత్తు ద్వారా అదనంగా ఎరువులను సరఫరా చేయడానికి వ్యవసాయ శాఖ రైతులకు తోడ్పడుతుంది. గ్రామాల్లో వున్న వ్యవసాయనిస్థితి భూమి తీరునుబట్టి సేద్య ప్రణాళికలు తయారుచేశారు. వాటినిబట్టి కావలసిన ఎరువుల పంపకం జరుగుతుంది.

ఈ ప్రత్యేక ఆహారోద్యమంలో సచ్చి ఆకు ఎరువులు వ్యాప్తికూడా ముఖ్యం. సచ్చి ఎరువు విత్తనాలు సకాలంలోకూడ కొందరికి దొరకవు. కనుక 100 గ్రాముల విత్తన ముందే పొట్టాలు తక్కువధరలకు రైతులకు ఇప్పించి పరిపాలనలగట్టపై విత్తన ములై వేయిస్తున్నారు. ప్యాకెటి పథకం వున్న గ్రామాల్లో ఒక్కొక్క థ్లాకులో 500 విత్తనాల పొట్టాలు రైతులకు అంద చేస్తున్నారు. ఇంజరు భూములలోనూ, పోరంట్లో స్ట్రాలోనూ చెట్టునాటి కార్యక్రమం ఉధృతం చేయబడింది. వీటిసంబంధించి దరిదాపులలో కానిసరైలకు పచ్చియాకు ఎరువుల సదుపాయం కలుగుతుందన్నమాట.

మంచి వ్యవసాయపు పనిముట్లు కూడ రైతులకు అందజేయబడుతున్నాయి.

రోటరీ పుష్కల యితర పనిముట్లు నానవంతం కట్టువ ధరకు అమ్మబడుతున్నాయి.

వనతులున్న రైతులందరికీ ఆయిల్ ఇంజన్లు, ఎలక్ట్రిక్ మోటార్లు, పీరుకోడు యితర యంత్రాలు అద్దె కొనుగోలు వర్తకిలోనూ తక్కువ ఋణాల ద్వారానూ సులభంగా కొనుటకు ఏర్పాట్లు చేయబడినాయి.

ప్రత్యేక, వ్యవసాయోత్పత్తి ఉద్యమాల్లో ఫిరీఫ్, రాబీ పంటకాలాలలో సంవత్సరానికి 90 లక్షల రూపాయల మేరకు ఋణాలు రైతులకు యివ్వబడుతున్నాయి.

ఈ ఉద్యమాల్లో ఎక్కువగా పండించిన గ్రామానికి దారక ప్రభుత్వం సామదాయక బహుమతులు ఏర్పాటుచేసి ప్రోత్సాహపరుస్తున్నది. ప్రత్యేకంగా పంట కోతలుచేసి, జిల్లాలోని పంటను అంచనా వేస్తున్నారు. గత మూడసంవత్సరాల సరాసరి దిగుబడితో ఇప్పుటి దిగుబడులు పోల్చగా యే జిల్లాలో 15 శాతం కంటే అధికంగా వస్తుందో, ఆ జిల్లాకు 10,000 రూపాయలు సామదాయక బహుమతి ఇస్తారు. 1958-59 సం॥ లో విశాఖపట్టణం, కృష్ణా, హైదరాబాదు, నిజామాబాదు, కరీంనగర్ జిల్లాలకు

యీ బహుమతులు వచ్చాయి ఈ జిల్లాల అన్నింటికంటే అత్యధికంగా పంట దిగుబడి సంపాదించిన కృష్ణా జిల్లాకు “రాజ్యకలశ” బహుమతి యివ్వబడింది. 1959-60 సంవత్సరపు ఫిరీఫ్, రాబీ ఉద్యమాలలో విశాఖపట్నం కర్నూలు, హైదరాబాదు, నిజామాబాదు, మహబూబ్ నగర్, నల్లగొండ, వరంగల్లు, చిత్తూరు మొదటి జిల్లాలు సామదాయక బహుమతులందుకొన్నాయి. ఇందులో హైదరాబాదు, విశాఖపట్టణం, నిజామాబాదు జిల్లాలు ఫిరీఫ్, రాబీ రెండు ఉద్యమాలలోనూ బహుమతులు పొందినవి. అయితే హైదరాబాదు జిల్లా “రాజ్యకలశ” బహుమతి పొందకలిగింది.

1961-62 సంవత్సరపు ఫిరీఫ్ ఉద్యమాల్లో రాష్ట్రంలో 8 జిల్లాలకు. 1960-61 సం॥ రాబీ ఉద్యమంలో 7 జిల్లాలకు యీ సామదాయక బహుమతులు అందజేయబడినాయి, 1961-62 సం॥ లో ఫిరీఫ్, రాబీ ఉద్యమాల రెంటిలోనూ అదిలాబాద్ జిల్లాకు “రాజ్యకలశ” బహుమతి ఇవ్వబడింది. రాష్ట్ర స్థాయిలోనూ, కేంద్ర స్థాయిలోనూ ఇటువంటి ప్రోత్సాహం పుండటంవల్ల ఈ ఉద్యమాలు రైతుల సహకారంతో జయప్రథమవుతున్నాయి.

(81 వ తేదీ వరుసలు)

నిబంధనను అంధ్ర ప్రదేశ్ ప్రభుత్వం యీ క్రింది విధంగా నవలించింది.

5 వ నిబంధనలో మొదటి వాక్యంబివర 'ప్రతియేటా' 'ఆగస్టు 31' అనే మాటల మధ్య 'మరియు డిశంబరు 31' అనే మాటను చేర్చి, యీ మొదటివాక్యం అనంతరం యీ దిగువనున్న దానిని కలిపి చదువుకోవాలి.

“అయేదు ఆగస్టు 31 వ తేదీ వరకూ

పచ్చిన దరభాస్తులు (కొత్తవి, రెన్యూవలు) మొదటి జట్టుగా పరిగణింపబడి, వీటికి ఆగస్టు 31 వ తేదీ అనంతరం సాధ్యమైనంత త్వరలో అనుమతి ఉత్తరువులు యివ్వబడతాయి. అయేదు డిశంబరు 31 వ తేదీ వరకూ పచ్చిన దరభాస్తులు రెండవ జట్టుగా పరిగణింపబడి, డిశంబరు 31 తరువాత సాధ్యమైనంత త్వరలో అనుమతి ఉత్తరువులు ఇవ్వబడతాయి. అయేదు డిశం

బరు 31 వ తేదీ తరువాత వచ్చే దరభాస్తులు ఎట్టిసరిస్థితులలోనూ పరిగణింపబడవు.

సెకండ్రీ విద్య

అల్పసంఖ్యాక భాషావర్గాల వారు దరభాస్తులను ముందుగానే రిజిష్టరు చేసే పద్ధతిని ప్రవేశ పెట్టడానికి సంబంధించిన ఉత్తరువులను రాష్ట్రంలోని సెకండ్రీ పాఠశాలలన్నింటికీ వర్తింపజేయడానికి అంధ్ర ప్రదేశ్ ప్రభుత్వం ఆదేశించింది. ★

శ్రీ బి. జనార్దన్, హయాత్ నగర్, తూర్పు హైదరాబాద్.

ప్రశ్న: హైదరాబాదు జిల్లాలో విమానం ద్వారా ఎరువులను ఎప్పుడు చల్లుతారు?

సమాధానం: హైదరాబాదు జిల్లాలో విమానం ద్వారా ఎరువులను చల్లించే కార్యక్రమ మేదీ ప్రస్తుతానికి లేదు.

శ్రీ బై. తిరువెంగళయ్య, నదు హిదు, నల్లూరు జిల్లా.

ప్ర: ప్రయాణికుల సౌకర్యార్థం, రైల్వేలో మాదిరిగా పెద్ద బస్సు స్టాండ్లలో ప్రభుత్వం మరుగు దొడ్లను ఏర్పాటు చేస్తుందా?

సమా: అంద్రప్రదేశ్ రాష్ట్ర రోడ్డు రవాణా కార్పొరేషను హైదరాబాద్

విజయవాడలోని బస్ స్టాండ్లలో ప్రయాణికుల సౌకర్యార్థం మరుగుదొడ్లను ఇది వరకే నెలకొల్పింది.

శ్రీ ఆర్. సి. ఎస్. సుబ్రహ్మణ్యం గుప్త, తులిచేడు.

ప్ర: గుండ్లకమ్మకు అడ్డంగా కురిచేడు- వినుకొండ రోడ్డుపై కాశ్వే నిర్మాణం పూర్తయిందా?

సమా: గుంటూరు - వినుకొండ రురు చేడు రోడ్డుపై 59/3-4 వ మైలువద్ద గుండ్లకమ్మ నదికి అడ్డంగా కాశ్వే నిర్మాణం రెండు నెలల క్రితమే ముగిసింది. ఈ కాశ్వేపై రాకపోకలు కూడా జరుగుతున్నాయి.

శ్రీ ఎం. పోకారెడ్డి, హిందూనల్లి.

ప్ర: విజయవాడవద్దగల పటమటలోని వయోజన ఉపాధ్యాయ శిక్షణా

పాఠశాలలో ప్రాథమిక పాఠశాల ఉపాధ్యాయులు చేరవచ్చా? శిక్షణ ఎంతకాలం జరుగుతుంది? శిక్షణాకాలంలో ఉపాధ్యాయులకు జీతం ఇస్తారా?

సమా: పటమటలోని వయోజన ఉపాధ్యాయ శిక్షణాపాఠశాలలో ప్రవేశం పొందడానికి ఉపాధ్యాయులు అర్హులే. వయోజన పాఠశాలలో పనిచేస్తున్న ఉపాధ్యాయులకు ప్రాధాన్యత ఇవ్వబడుతుంది.

శిక్షణ 45 రోజులు లేదా ఆరువారాల పాటు జరుగుతుంది. శిక్షణాకాలంలో అభ్యర్థులకు నెలకు రు. 22.50 న.పై. ల చొప్పున పైసెండు చెల్లించబడుతుంది.

ప్రశ్నోత్తరావళి

శ్రీ తుత్తగుంట రామారావు, వజినలూరు, తూర్పు గోదావరి జిల్లా.

ప్ర: గోదావరికి అడ్డంగా నిర్మించ దలిచిన పోలవరం బ్యారేజ్, ఇప్పుడు ఆనకట్ట, ఇంజనెరింగ్ ఆనకట్టలకు సంబంధించిన పూర్తివివరాలను తెలపండి, వీటిని నిర్మించాక రామసాదసాగర్ ప్రాజెక్టు నిర్మాణానికి అవకాశం వుందా?

సమా: 1. ఇంజనెరింగ్ ప్రాజెక్టు ఇది విమార్గసారక ప్రాజెక్టు. దీని క్రింద నిలంపల్లి గ్రామపంచులో గోదావరి కడంగా ఆనకట్ట నిర్మించబడుతుంది. 600 మెగావాట్లవరకు విద్యుత్తుత్పత్తి జరుగుతుంది. 172 మైళ్ళు, 112 మైళ్ళు

పొడవునవుండే రెండు కాలువలు వరంగల్, తమ్మం జిల్లాలలో 3 లక్షల ఎకరాలకు నీటిపారుదల చేస్తాయి.

ఈ ప్రాజెక్టు ముఖ్యంగా

రిజర్వాయరు:

1. రైవేస్టోరేజ్ ... 350 కె.కీ. మి. అ.
2. ఆరగజి ... 100,300 చ.మైళ్ళు.
3. నీటిలో మునిగి పోయే విస్తీర్ణం 355,200 ఎకరాలు
4. ఛార్జి రిజర్వాయరు మట్టం + 390
5. జలాశయం కనీసమట్టం + 363

పావే వర్క్స్

(అ) ఆనకట్ట: మానసై: పొడవు 0,180 అడుగులు: ఎత్తు 175 అడుగులు.

(ఆ) సింగ్ వే: తీంద్రం:

బక్కా-క్కటి 58 అ. × 40 అ. చొప్పున 58 గేట్లు. పరిమాణం: 2,500,000 క్యూసెట్లు.

(ఇ) నీటి విసర్జన: నదీతూములు బక్కా-క్కటి అ. 12 × 8 అ. చొప్పున 14. కుడివైపు పెద్ద తూము: బక్కా-క్కటి అ. 6 × 10 అ. చొప్పున 7 గవాక్షాలు. ఎడమవైపు పెద్ద తూము: బక్కా-క్కటి అ. 6 × 10 అ. చొప్పున 5 గవాక్షాలు.

కాలువలు 1 రుదీ కాలువ: పొడవు, 172 మైళ్ళు. పరిమాణం 4,078 క్యూసెట్లు, 2. ఎడమకాలువ: పొడవు 12 మైళ్ళు. 2,952 క్యూసెట్లు.

ఆయకట్ట:

జిల్లా	కుడికాలువ క్రింద	ఎడమకాలువ క్రింద
1. వరంగల్	84,000 ఎ.	...
2. తమ్మం	112,000 ఎ.	124,000 ఎ.

అంద్రప్రదేశ్

ఈ పథకం సమగ్ర పరిశీలన జరుగుతున్నది. సమా : 2. ఇప్పుడు అనకట్ట పోలవరం బ్యారేజీ : ఇది ఒక సమీకృత పథకం. దీని మేరకు ఇప్పుడు పద్ద గోదావరి అడ్డం - అనకట్ట, ఇప్పుడు అనకట్ట స్థలానికి దిగువన 36 మైళ్ళ దూరంలో పోలవరం వద్ద పోలవర బ్యారేజీ, 124 మైళ్ళు, 134 మైళ్ళ పొడవుగల రెండు కాలువలు నిర్మించబడతాయి. ఇవి 766,000 ఎకరాలకు నీటిపారుదల చేయ గలుగు తాయి. 420 మెగావాట్ల విద్యుత్తు ఉత్పత్తి జరుగుతుంది.

ఈ పథకం ముఖ్యంగాలు దిగువ పొందు పరచబడినవి :

రిజర్వాయరు

(అ) 1. రైవెస్టోరేజీ 205 శ.కో. ఫు.అ. + 335 శ.కో. ఫు.అ. వరదస్టోరేజీ.

2. అరగాణి : 116,584 చ. మైళ్ళు.

3. పూర్తి జలాశయం మట్టం + 191

4. ఎం. డబ్ల్యు. ఎల్. + 208

(అ) అనకట్ట : కొంకభాగం మాన్సూన్, కొంత భాగం కాంక్రీట్, స్పిల్ వేధాగం 2,700 అడుగుల పొడవు. నాన్ స్పిల్ పేస్టెడ్ ప్రతివైపున 400 అడుగులు. ఎత్తు 180 అడుగులు.

హెడ్ పర్స్ : 1. బ్యారేజీ : 7,780 అడుగుల పొడవు; స్పిల్ వేధాగం : 5968 అడుగుల పొడవు.

కాలువలు : 1. కుడికాలువ : పొడవు 124 మైళ్ళు, పరిమాణం 6,000 క్యూసెక్కులు.

2. ఎడమకాలువ : పొడవు 130 మైళ్ళు, పరిమాణం 9,139 క్యూసెక్కులు.

అయకట్ట :

జిల్లా	విషయ కావవ కుడి కావవ క్రింద	కుడి కావవ క్రింద
విశాఖపట్నం	3,27,000 ఎ.	...
పశ్చిమ గోదావరి	...	2,49,000 ఎ.
తూర్పు గోదావరి	1,39,000 ఎ.	...
కృష్ణా	...	51,000 ఎ.

3. సమగ్ర పరిశీలనలు ముగియాయి. పూర్తి వివరాలతో ప్రాజెక్టు నివేదికను సిద్ధం చేయవలసివుంది. ఇప్పుడు అనకట్ట, పోలవరం బ్యారేజీ పథకం రామపాద పాగర్ ప్రాజెక్టుకు ప్రత్యామ్నాయమైన ప్రతిపాదన. తొలుత నిర్ణయించుకున్న రామపాదపాగర్ ప్రాజెక్టునం విషయంలో ఇబ్బందులు కలుగడంవల్ల దానికి వ్యతిరేక ప్రత్యామ్నాయంగా ఇప్పుడు అనకట్ట, పోలవరం బ్యారేజీ పథకం ప్రతిపాదించబడింది.

శ్రీ లంకెం వెంకటరావు, బు.

ప్ర : విశాఖపట్నం జిల్లా సర్వేపట్నం తాలూకాలో తాండవ రిజర్వాయరు వద్దకు పనులను ఎందు చేత నిలిపివేశారు. ఇది ఎప్పుడు పూర్తవుతుంది ?

సమా : రేంజరీ విద్యుత్తు క్రి సమం నుంచి సాంకేతిక మంజూరీ లభించక పోవడంవల్ల తాండవ రిజర్వాయరు పనులను నిలిపివేశారు. ఈ కమిషను నుంచి సాంకేతిక మంజూరీ లభించిన వెంటనే పనులను తిరిగి ప్రారంభిస్తారు.

శ్రీ కె. ఎ. నారాయణ, వెంటపూడి.

ప్ర : పశువ్యాధులకు ఆయుర్వేద ఔషధాలను అమ్మే ఫార్మసీని రిజిస్టరు చేయించడానికి ఎవరికి వ్రాయవలసి వుంటుంది ?

సమా : పశువ్యాధులకు ఆయుర్వేద మందులను అమ్మే ఫార్మసీలను సమాచార సేన పద్ధతి ప్రస్తుతం ఆచరణలో లేదు. మీకు ఇంకా ఏమైనా వివరాలు కావాలిస్తే డ్రగ్ కంట్రోలర్ కు, హైదరాబాద్ లోని వైద్య

కాలి డైరెక్టరు కార్యాలయం మీదు నామాకు - వ్రాయండి.

శ్రీ. బి. సి. నరసింహారావు, దోమకొండ, తామరపల్లి తాలూకా, సీతామామిడి జిల్లా.

ప్ర : మా గ్రామానికి 1962 నవంబరు 26 తేదీన విద్యుచ్ఛక్తి సరఫరాను ప్రారంభించారు. సుమారు 500 ఇండ్లలో ఎలక్ట్రిక్ వైరు ఫిట్టింగులు జరిగాయి. కాని ప్రభుత్వం వాటికి ఇంతవరకూ విద్యుచ్ఛక్తిని సరఫరా చేయలేదు. త్వరలో సరఫరా చేస్తారా ?

సమా : దోమకొండ గ్రామానికి విద్యుచ్ఛక్తి సరఫరా చేయడం జరిగింది. ఈ పథకం మేరకు దిగువవిధంగా విద్యుచ్ఛక్తి సరఫరాకు మంజూరీ లభించింది.

పరిశ్రమలు...	3	75	అ. శ.
వ్యవసాయం...	80	400	..
ఇండ్లు...	200		

పై వ్యక్తులనుబట్టి అన్ని ఇండ్లకూ ఇంకా విద్యుచ్ఛక్తి సరఫరా జరగనట్లు విధిపరచుతున్నది. ఇంకా విద్యుచ్ఛక్తి పొందని కొందరు వినియోగదారులు విద్యుచ్ఛక్తి సరఫరా జరగడంలో వ్యవహార సంబంధంగా అలెక్ట్రం జరిగి వుండవచ్చు. విద్యుచ్ఛక్తి సరఫరా మంజూరు చేయబడిన వారి కెన్నో రకీ ఆ పరఫరా నిరాకరించబడలేదు. తమ ఇండ్లకు వైర్ల దిగింపులను పూర్తి చేసుకున్న వినియోగదారులందరికీ విద్యుచ్ఛక్తి లభింపజేయబడుతుంది. ఇదివరకే విద్యుచ్ఛక్తి సరఫరా మంజూరు చేయబడిన వినియోగదారు విద్యుచ్ఛక్తి పొందడంపై ఎట్టి నిర్బంధాలు లేవు.

అలనాచనం

* “బంగారమే శృంగారమా?” *

— టి. రఘుమాల

అలనాచనం అంటే భారతదేశం రత్నగర్భ అనీ, బంగారు గనులకుంది అనీ, పేరెన్నికగన్నది. సవరత్న అని భారతదేశం. అందుకనే భాషలు మన భారతీయులు అలంకరణకు నవ రత్నాలూ, సువర్ణరత్నోపహా వివిధ రక ముల భూషణాలు తయారుచేయించి పురాణ యుగంనుండి శ్రీ పురుషులు దరించేవారు.

కొందరు మహారాజులు ఏడువారాల సొమ్ములు ధరించేవారట. అనగా ఒకనాడు వజ్రాలతో తయారుచాడినవి, మరొకనాడు తెంపులూ, పచ్చలూ, నీలాలూ, ముగ్ధాలూ, వైడూర్యాలూ ఈ విధంగా ఒకొక్కనాడు ఒక రకమైన ఆభరణాలు అలంకరించుకునే వారట.

ఇన్ని విధాలుగా వారలంకరించుకునే వారంటే భారతదేశపు భాగ్యమే కారణం. మన భూమిలో, సముద్రంలో, గనులలో, అభ్యుపేక్షకున్న యీ సంపదను వారు తేవలం వినోదార్థం, విరాళంగా ఉపయోగించుకునే వారనుకోవాలి.

పురాణ యుగంలో శ్రీరామచంద్రుడూ, తమ్ములుకూడా చేతికి తలంకలూ, దండ కట్టి నూటా పెదలో హారాలతో విరాజిల్లు

తున్నట్లు మన చిత్రకారులు చిత్రించారు. ఆ సగలవలననే వారంత సౌందర్యరాసులుగా మనకు కనుపించారనుకుంటే అది కల్ల. సీతాకళ్యాణమునకు ఆ సీతమ్మకల్లిని నఖ, శల సర్వలంత వజ్రాలంకృతగా అలంకరించారట. వివాహాతంతు ముగిసిన పిదప పరూపరులు పెద్దలందరికీ నమస్కరించడం జరిగింది.

ఆ కరువార వశిష్టమహర్షి జానకీదేవి నుద్దేశించి “తల్లీ రామచంద్రుని పాదములకు నమస్కరించు” అని ఆదేశించారట. జానకీ కిమ్మనకుండా గమ్మున నిల్చున్నదట. మరల నొక మారు మహర్షి హెచ్చరించారు. ఊహ, సీత కదలలేదు, మెదలలేదు. అంత మహర్షి కిందికి కోపగించారు. ఏమి టీసిల్ల మొండికనం, అనుకొని అంతలోనే కోపం తమపాత్రుకాదని తెలుసుకుని సీతకు దగ్గరగా వచ్చి “అమ్మో! చదలికి పతియే గతి అన్న నానుడి నీకు చెలియవినా! అందుననూ నీ సతి సర్వలోకాని పతికదా! రాక్షసులను ధనుమాది రాత్రిని నాతిగజేసిన రామచంద్రుని పాదములంటి మ్రొక్కుటకు వెనుకంట వేయుటకు కారణమేమమ్మా!” యని బుజ్జగించుగా అడిగినారట.

అప్పుడు మైదిలి బుక్కుమారులక్కినది

నట్లు యీ ‘స్వామీ మీకు తెలియదేమున్నది? రాత్రిని “రమణి”గా మార్చిన వారి పాద కమలములను ఆపాదము స్వరము రాళ్ళతో అలంకరించబడిన నే నుండినదో యీ రాళ్ళు నిర్మలమూ “రమణు”లుగా తయారయిన పక్షంలో నే నేమి చేయగలను?” అంటూ తన సంతయాన్ని తెలియబెట్టడం. ఆ మైదిలి కల్పితానిని వశిష్టమహర్షి హర్షం వెలిబుచ్చగా, అమె వివేచనాశక్తికి అంద రాళ్ళర్థమడగా శ్రీరామచంద్రులు యిట్లాంటి పోయినాగట. ఇది పిట్టకథ కావచ్చును. కానీ ఆ విధంగా అలంకారకోభిరులుగా నిర్మించిన చిత్రకూటులూన అనేకాల తోనే మనం మరొక చిత్రాల వంతుకు నున దున్న మరల్చుచున్నాము.

అది తెలియ కోరికపై సీతారామ లక్ష్మణులు పనపనముగను బయలుదేరిన చిత్రం. ఇందు వారందరూ తమ నర్వా భిరణములనూ టీసిల్ల వి శేషం నాకనరెలు ధరించినారు. ఇప్పుడు కూడ వారి సౌందర్య మున శేలోగమునూ రాలేను. సరికదా? అదిగజ్జట్టులూ, మోరాలిపైకి కట్టిన ఆనార నంచెయి, దీపర్యాదలూ వారికి మరింత శోభ నిచ్చాయి. దిరాడంబరమూ నార పీఠికి పోవెంట నడచిన ఆ తొరకమార

సీతనుగాంచిన ఆమె సహజసౌందర్యము ద్విగుణితకృతంగా మనకు కన్పట్టను

ఆ సౌందర్యాన్ని కాంచియేకదా కూర్చు
జల రామ లక్ష్మణులను వాంఛించినవరే :
సీతను రావణుడు ఎత్తుకొనిపోయినదీ : దీనిని
జిడ్డి మనము దాగా ఆలోచించి తరచి
చూచినచో యీ బంగారమే మనకు
కృంగారాన్ని చూచున్నదను మాట ఒడ్డి
బూటక మనుకోవాలి. కకుంఠలకణ్ణాశ్రమ
ములోపెరిగినది. ఆమెకునగలూ, నాడెమలూ
లేవు. కేవలమామె పుష్పలతోనే అలంక
రించుకునేది. అట్టి ఆ సిరాదండర కన్యను
దున్యంతకుడు గాండర్వ వివాహ మాడేనానోపే
ఆమె సహజసౌందర్యానికదీ గీచురాయి.

నేటి మన ప్రీతి బంగారానికెక్కువ
ప్రాముఖ్యతనిచ్చి దానివలన తమ
సౌందర్యం ఎక్కువ కాగలదను కొనడం
ఇప్పటి విషమ పరిస్థితులలో చాలా తెలివి
తక్కువనే చెప్పాలి. పాశ్చాత్య దేశాలవారు
ఏ అలంకారాలూ లేకుండా తమ దుస్తుల
లోనే తళతళ రాడురారు.

భారత ప్రీతి వారివలెనే బోసిగా వుండుట
కంగీకరించదు. ఇందుకు మన ప్రాప్తిమం
వద్దనుండి అనుశ్రుతంగా వచ్చుచున్న
అలంకారాల అనుభవం కావచ్చు. ఇప్పుడు
మనం ఒక్క బంగారాన్ని మాత్రం దేశం
కోసం నడుర్చులించి వివిధ రకాలగాజులూ,
పునల హారాలూ, ప్లాస్టిక్ తయారైన
గాజులూ, మొదలైనవి విరివిగా మనం వాడు
కోవచ్చును కదా? దొంగల ఖియాన్ని పార
ద్రోలి, దేశ సౌభాగ్యాన్ని నిలబెట్టగలిగే యీ
బంగారాన్ని మనం ప్రభుత్వానికి అందజేసి
అందుకు ప్రతిఫలంగా "గోదాబాండ్స్" తీసు
కోవచ్చును.

ఎక్కువ భాగ్యవంతులు తమకన్నంతలో
దేశరక్షణ కీ బంగారాన్ని దానంచేసి,
సామాన్యులాలంకారాన్ని ప్రభుత్వ పరం

నవగీతి

— ఎ. యస్. ప్రకాశ్ బాబు

ఎవడమ్మా ఈ నాటికి
తెగువతోడ మనతోటను
తనదటంచు తనయులతో
తగవులాడ నెంచువాడు ?

సొబగులతో సొంపారెడు
సుందర నంగన వనమిది
శాంతి జ్యోతి కాంతులందు
రూపొందిన జాతినీది.

సుంతయైన చింతలేక
కలకలనవ్వెడు పాపలు;
నిరాగనులు దయామయులు
చరియించెడు భూమినీది.

బ్రతుకులందు వెనల బరువు
దించివేయనెంచి నమత
ప్రేమమతతో సాగిపోవు
నుమతులుందు జగతినీది.

దురాశయనెడు కప్పమేసి
మదియించిన మృగమువైరి;
సుజనతయెడ దొంగుచేయ
నమకట్టిన ఈ సుపరుడు.

మంచియనెడు కునుమంబును
త్రుంచ నెంచు ఖలులకు నీ
జనతలోని పున్నతినీక
తగినరీతి చూపగలము.

చేసి దాని విలువకు తగిన బాండ్సు తీసు
కొనడం ఎంతైనా నమంజనం. పూర్వం
మన ప్రీతికు చదువనూ, వ్రాయనూ తెలి
యదు. ఆస్తిలో వాటావుండేదికాదు. అందువల్ల
పుట్టిందేవారు. అత్రింటివారు పెట్టిన
అభరణాలే అందగావుండేవి. అప్పుడో వారికి
బ్యాంకులో డబ్బు దాచుకొనుట గానీ,

సేవింగ్ సర్టిఫికేట్సు కొనుక్కొనుటగానీ,
బహుమతి బాండ్లుగానీ ఏమీ తెలియవు.
రైగా తండ్రి అల్లలో హక్కువుండేదికాదు

అంతులేని సందలతో
ఇందానరెడు పూదోటను
హరియించగ వచ్చేసినెల
పించువది పంపగలము.

గతమే 'వర్తమానము' నకు
దారిచూపు కరదీపిక
ఊహలోని శావిత్రికను
రూపమొసగి మనగలము.

మాకు అనుసరితమమ్మా
గతమందలి మనశూచిత
దీప్తైనది నాటిచరిత
ఈ యువతకు మేటిబాట.

సిరు సిరుల సారము దిసి
వికసించిన తరముమాది
నీ సేవకు తమవులైన
నగవుచు వీడెదమమ్మా.

మాకెన్నోకుశలము లొసగి
అనురాగపు పెన్నిధిగా
శ్రోచిన తల్లి నీ వ్యధ
విడిచుచు మా కైలారకును.

నీయగుగు తనయులుగా
నీ దేవైన వెలుగులోన
ఈ 'వని'లో శాంతినింప
కడలెద మీ తలమందే.

ఇప్పుడో మన ప్రీతి అన్నిటిలో పురుషునితో
నమనహక్కులు కలిగివున్నాడు. కమత
మనకిరోజులో బంగారంపై మోజంతగా
వసరికాదు. మన దేశాన్ని చైనావాళ్ళనుండి
రక్షించుకునేందుకు మన బంగారాన్ని విరివిగా
ప్రభుత్వానికందించి ఆయుధసామగ్రి
ఎక్కువగా తెప్పించి మన శత్రువును పార
ద్రోలటానికి మనం పాటుబడాలి. ఈ
దృక్పథంతో చూస్తే బంగారమే కృంగార
మని అనుకొనము

గర్విణీ స్త్రీలు - వారు తీసుకోవలసిన జాగ్రత్తలు

డాక్టర్ కె. వసుంధర

గర్విణీ స్త్రీ తీసుకోవలసిన జాగ్రత్తలు అనగానే, చూడవలసినది తొలిమూల గర్విణీకి వర్తిస్తుంది. ఎందువల్లనంటే పిల్లల తల్లులు, ఈ జాగ్రత్తలు, నియమాలు అనుభవపూర్వకంగా కొద్దో గొప్పిస్తే తెలుసుకుంటారు కాబట్టి. ఎండంటి పదిహేనుల పాపను, ఏ కష్టంలేకుండా సునాయనంగా ప్రసవించాలని కోరికతోనే తల్లికి వుండదు. ప్రసవమనేది చాలా శ్రమ, ఓర్పు, ఓపికతో కూడినదాన్ని. అందుకు తగ్గ ఓపిక, స్థిరమైన తేజస్వీవాలంటే, కాన్సిజాగ్రత్తలను, నియమాలను గర్విణీ స్త్రీ దీర్ఘ కడుపులోపడ్డదగ్గరనుండి, ప్రసవించేవరకూ, పాటించాలి.

గర్విణీ స్త్రీ తాను ప్రసవించేకాలం ఉక్తా యింపుగా తెలుసుకోవడం ఎంతో అవసరం. ఏవేవో గుణించుకొని, సరిగ్గా రెక్క-తెలియ నందువల్ల తనకు ఆ సమయంలో సహాయం చేయడానికి వచ్చిన దగ్గరకుంపుడు నెలల కొద్దీ వుండిపోవడం, లేక వాళ్ళు రాకముందే ఆ కాన్సల్టేషన్లు జరిగిపోయి, సమయానికి ఎవరూలేక యరుగునీరుగునై అదార పడడంలాటివికరూ జరుగుతూవుంటాయి. అధికాకుండా చలానా వారం, చలానా నెల అని తెలిస్తే, అందుకు కావలసినసరంజామా, ఇంట్లోకి కావలసిన అవసర సరికరాలు ముందు ఒకనెలనుండి, తరువాత రెండు నెలలవరకూ సరిపోయేట్లు జాగ్రత్త పెట్టుకోవచ్చు. ఇవన్నీ కాకుండా అసలయిన కారణం

యింకొకటి వుంది. గర్విణీ స్త్రీ తాను యీ చెప్పబోతోన్న పద్ధతిప్రకారం ప్రసవకాలాన్ని నిర్ణయించుకొని, ఆ నిర్ణయకాలానికి ప్రసవం జరగనట్లు యితే, (లేక 4 వారాలు గడచి పోయినా) తనకు స్వాభావికంగా ప్రసవం జరిగే పద్ధతికి ఏదో అటంకం కలిగిందన్న మాట. అప్పుడు త్వరపడి డాక్టర్ దగ్గరికి వెళ్ళిపో పిల్లకి, తల్లికి కూడా ప్రమాదాలు తప్పవచ్చు.

ప్రసవకాలం ఎలా నిర్ణయించుకోవాలి చెబుతాను. ఇది చాలా సులభం. గర్విణీ స్త్రీ తాను అజరిసారిగా వెలుపలవున్న మొదటి రోజును జ్ఞాపకం పెట్టుకోవాలి. ఆ రోజుకి 7 రోజులు కలిపి 9 నెలలు ముందుకుగాని, 9 నెలలు వెనక్కిగాని రెక్క-పెట్టాలి. ఉదా: చివరిసారి వెలుపలవున్న మొదటి రోజు అక్టోబరు 20వ తేదీ అయినట్లయితే దానికి 7 రోజులు కలిపినవక్షంలో అక్టోబరు 27వ తేదీ అవుతుంది. ముందుకి 9 నెలలుగానీ, వెనక్కి 9 నెలలుగానీ రెక్క-పెట్టే ట్లుయితే అప్పుడు ప్రసవం జరిగే రోజు ఉక్తా యింపుగా జూలై 27వ తేదీ అవుతుంది. సాధారణంగా ఈ రోజుకి సది రోజులు ముందుగానో తరువాతనో ప్రసవం జరగవచ్చు. పిల్లతల్లుల విషయంలో, ఒకవేళ వారు మళ్ళీ వెలుపల వుండకుండానే గర్భం దాల్చిన యెడల, కడుపులోని పిండం కదలిక మొదలయిన రోజునుండి రెక్క-పెట్టుకోవాలి. ఈ కదలిక నాలుగవమాసం సగన

పడ్డ తరువాత జరుగుతుంది. పిండం పూర్తి స్వరూపం దాల్చిన దగ్గరనుండి ప్రసవించే కాలం 280 రోజులు. దీనిని బట్టి తను ప్రసవించేకాలం నిర్ణయించుకోవచ్చు. అయితే ఇది పైన ఉదహరించినంత సరయిన రెక్క-కాదు.

స్త్రీ తాను గర్భం దాల్చినట్లు తోచిన వెంటనే డాక్టర్ ని సంప్రదించాలి. తాను మొదటిసారిగా ఏ డాక్టర్ నయితే సంప్రదిస్తుందో, ప్రసవించేవరకూ, ప్రసవించ దానికి కూడా అదే డాక్టర్ ని సంప్రదించాలి. గర్భం దాల్చిన మొదటి 30 వారాలు నాలుగు వారాలి ఒకసారి, 30 నుండి 36 వారాల వరకు ప్రతి 15 రోజులకు ఒకసారి, ఆ తరువాత ప్రతివారం డాక్టర్ ని సంప్రదిస్తూ వుండాలి. ఇలా డాక్టర్ దగ్గరకు వెళ్ళినప్పు డల్లా, రక్తపోటు, మూత్రం, రక్తం బరువు, పిండం పెరుగుదలను, సరీక్ష చేయించుకోవాలి. దానిమీదట, తనకు ప్రసవం చూచుతూ జరుగుతుందో, లేక హాస్పిటల్ లో చేరాలో డాక్టర్ నిర్ణయిస్తారు. సామాన్యంగా మొదటికామ్మ హాస్పిటల్ లో జరగడమే మంచిది.

పైన చెప్పిన ప్రకారం డాక్టర్ ని సంప్రదిస్తూ, అ మధ్యకాలంలో ఎప్పుడయినా బట్ట కనిపించడంగాని, తరచూ మాంతులు కలగడంగాని జరిగినా, మూత్రం బిగబట్టినా, వల్ల వాపు చూపినా, విడవకుండా తలనొప్పి కలిగినా, కడుపులో సందిగ్ధ కదిలికలు అగినట్లు

కోచినా, కడుపు బిగబట్టినా, వెంటనే డాక్టర్ దగ్గరకు వెళ్లాలి.

ఇక గర్భిణీ శ్రీ తీసుకోవలసిన జాగ్రత్తలు : ఇందులో డాక్టర్ ప్రమేయం ఏమాత్రం లేదు. మొదటిది వ్యాయామము: ప్రసవినందమనేది చాలాబలం. శక్తితో కూడినదని. వ్యాయామంవల్ల దానికి తగ్గ బలాన్ని శక్తిని పుంజుకుంటారు. చాలా మంది, ఇంట్లో తలమున్నగపని వుండగా, వేరే వ్యాయామం ఎందుకూ అంటుంటారు. కాని రోజూ సాయంకాలం కొద్దిదూరం వరకు, ప్రశాంతమయిన గాలిలో, నిర్భయ వాతావరణంలో నడిచినట్లయితే ఆ వ్యాయామానికి ఎదిసాటిరాదు. అదృష్టంకొద్ది ఏదైనా కాలవగానీ, ఏడుగానీ లేక చిన్నవాగయినా కానీ దగ్గరే వుండటం సందృప్తి అక్కడికి నడిచివెళ్ళి పాయంపయ్యంలో 15 నిమిషం పాంపాటు గడిపితే ఆ ప్రశాంత వాతావరణంలో మనస్సుకి, వంటికి, పుట్టిోయే బిడ్డకుకూడా ఎంతో మంచిది. మన పెద్ద వాళ్ళు గర్భిణీ శ్రీలను కూర్చున్నచోటు నుండి కదలనివ్వరు. కాని అది వాళ్ళకు ఎంతహాని చేస్తుందో వారికి తెలియదు. ఇలా శ్రమకు అలవాటు పడకపోవడం మూలాన చాలా కష్టపుకాన్పులు జరగడం పరిపాటి, కాని పెద్దబిడ్డలు మోయడం, ఎత్తడం, దూకడం ముఖ్యంగా గి నెలలు దాటిన తరువాత పరిగి క్రడం, ఈదడం, దాన్పులు చేయడంవంటివి మంచిదికావు. దూరతాళపు ప్రయాణాలు ముఖ్యంగా రైలు ప్రయాణాలను సాధ్యమయినంతవరకు తగ్గించుకోవడం మంచిది. చివినా ప్రయాణాలు హానిచేయవంటారు, దానికున్న ప్రమాదాలు తప్పిస్తే, గి నెలలు దాటినతరువాత ఎత్తుమడిమలతోళ్ళని పదిలేని అకుచెప్పలు వేసుకోవడం మంచిది.

నిశ్చిత : గి నెలలవరకూ, ప్రత్యేకంగా విశ్రాంతి తీసుకోవలసిన అవసరంవుండదు. కాని గి నెలలు దాటిన తరువాత, ప్రతిరోజూ భోజనానంతరం మధ్యాహ్నం, రాత్రి విశ్రాంతి తీసుకోవడం అవసరం. మధ్యాహ్నం చేత మంచంమీద నడుంవార్చి అన్నిమరచి పోయి కాసేపు కళ్ళు మూసుకోవాలి. ఆనమయంలో, కొంచెం బిట్టలను పడులుచేసుకొని, కాళ్ళు కొంచెం ఎత్తులోపెట్టి పండుకోవాలి. ప్రతిరాత్రి కనీసం గి గంటలయినా విస్తబోవాలి. విస్తబోయే గది కిటికీనిపై తెరిచి వుండడం మరచిపోకూడదు. అప్పులలోకిగని, స్పాక్టరీలలోగని పనిచేసేవాళ్ళు ప్రసవించే కాలానికి కనీసం గి వారాలుముందే పనిలోనుండి విరమించుకోవాలి.

ఆహారము : ఆరోగ్యంగావున్న గర్భిణీ శ్రీకి ఏ ప్రత్యేక ఆహారమూ అక్కర్లేదు, మలదంగా ఆరగగలిగేట్లు తెలికయిన ఆహారం తీసుకోవాలి. మితిమీరి ఎప్పుడూ తింటేయేరారు. ఉప్పు వాడకాన్ని తగ్గించుకోవాలి. ముఖ్యంగా గి నెలలు దాటిన తరువాత నీరు ఎక్కువగా త్రాగడం మంచిది. అహారంలో విటమిన్లు, మాంసకృత్తులు, ఖనిజలవణాలు ఆయాసాళ్ళలో వుండేట్లు చూచుకోవాలి, విటమిన్లు ఎక్కువగా వుండేపదార్థాలు పాలు, గ్రుడ్లు, ఆకుకూరలు, పండ్లు ఆహారంలో సగభాగం మాంసకృత్తులు ఆక్రమింుకోవాలి, అవి ఎక్కువగావుండే పదార్థాలు పాలు, గ్రుడ్లు, మాంసం, కాణాపండ్లు, ఆకుకూరలు. విటమిన్లు దేహానికి వ్యాధులను ప్రతిఘటించే శక్తినిచ్చి, కడుపులోనిఎండం పెరుగుదలకు తోడ్పడతాయి. “డి” విటమిన్ రిక్టెట్స్ (Rickets) అనే జబ్బురాకండా బిడ్డను కాపాడుతుంది. “ఇ” విటమిన్ గర్భిణీ కోకోమీద పనిచేసే హార్మోనులు తయారయేందుకు తోడ్పడుతుంటారు. ‘కె’

విటమిన్ “ప్రోత్రింబిన్” అనే పదార్థాన్ని తయారు చేస్తుంది. అది తల్లికి ప్రసవించిన తరువాత ఎంతో అవసరం. రక్తస్రావం ఎక్కువగా జరుగకండా పి. వి. సి. విటమిన్ శరీరానికి అన్నివిధాలా అవసరం. ఇవన్నీ చిక్కటిపాలు, మాంసం ముఖ్యంగా పండ్లు, ఆకుకూరలలో వుంటాయి.

హీలే బిడ్డ ఎముకల పెరుగుదలకు ఖనిజలవణాలు ఎంతో అవసరం. ఆహారంలో వాటిపాలు తక్కువయినట్లయితే గర్భంలోని ఎండం పెరుగుదలకు ఆటంకం కలిగి, రిక్టెట్స్ (Rickets) అనే వ్యాధి వస్తుంది. దీనిని బిడ్డ పుట్టిన తరువాత నయం చేయడం చాలా కష్టం. ఈ ఖనిజలవణాలను, కాల్షియం, ఫోస్ఫరస్, ఆయిరన్, అయిడిన్ అంటారు. ఇవి ఎక్కువగా వెన్న, జాన్ను, పండ్లు, కూరగాయలలో వుంటాయి. అయిరన్ అనే ఖనిజలవణం, ఎండం రక్తనిర్మాణానికి, వృద్ధికి తోడ్పడుతుంది. అది ఎక్కువగా పున్నపదార్థములు “మాంసం” (లివర్, మాత్రసంఘాలు) గ్రుడ్లు, పండ్లు, ఆకుకూరలు. చుసం నిత్యం తీసుకునే ఆహారంలో ఆయిరన్ పాలు గర్భిణీ శ్రీకి సరిపోయే అంతగా వుండదు. అందువలన ఆహారంలోపాలు అయిరన్ టానిక్లు తీసుకోవడం మంచిది.

గర్భిణీ శ్రీకు మలబద్ధకమనేది తరచుగా కలుగుతూ వుంటుంది. అదిరాకండా చూచుకోవాలి. అలాగని ఘటయినమందులు విరోధనానికి వాడరాదు. అమురంలాటివి ఆసనే వాడరాదు, అలా వాడినట్లయితే గర్భస్రావం జరిగి ప్రమాదమున్నది. చాల వరకు మన ఆహారం మార్పుచేసి ఎక్కువగా నీరు త్రాగినట్లయితే సర్దుకుపోతుంది. ఆహారంలో మార్పు అంతే, ఎక్కువ అకు కూరలు, రసంలాటివి తీసుకొని, పచ్చళ్ళు

తగ్గించివేయాలి, పండ్లని బాగా తినాలి. అప్పటికి నడ్డవోని పక్షంలో, సున్నిత మయిననుండులు. "లిక్విడ్ పారాఫిన్" (Liquid Paraffin) లాంటివి వాడాలి.

గర్బిణీశ్రీ స్నానం విషయంలో కూడా జాగ్రత్త తీసుకోవాలి. మరీ వేడినీటితోగాని, మంచినీటితోగాని స్నానం చేయరాదు. గోరువెచ్చని నీటితో చేస్తేమంచిది.

సాధ్యమయినంతవరకు వదులు దుస్తులనే వాడాలి. ప్రత్యేకంగా నడుందగ్గర శ్రద్ధ తీసుకోవాలి, నడుందగ్గర బట్ట బిట్టగా వుండి, "వెరికోస్ వెయిన్స్" (Varicosity of Veins) అనే జబ్బును పోత్తుంది (అంటే కాళ్ళమీది చెడురక్త నాళాలు ఉబ్బడం) బిడ్డనంది పెరుగుదలకు కూడా అలంకం కలిగిస్తుంది.

ఇకపోతే కొంతమంది గర్బిణీశ్రీలు రెండవనెలనుండి 4 వ నెలవరకూ వాంతి చేసుకోవడం మొదలుపెడతారు. ప్రక్కమీద నుండి లేచిన వెంటనే గానీ లేక మూసం కడుక్కూనెటప్పుడుగానీ ఈ విధంగా వాంతులు జరిగిన తరువాత మూసూలుగానే తిరుగుతారు. అలాంటప్పుడు ప్రక్కమీద నుండి లేవకముందే ఒక కప్పు తేలికయిన టీగానీ, లేక ఏదైనా పండు, బిస్కట్లను గానీ తిని ఒక అర్ధగంట వండుకుంటే బాగుండు, తరువాత యదాప్రకారం లేచి తిరుగవచ్చు. అప్పటికి విడవక రోజులా తిన్నది తిని నట్లు వాంతులేసుకోవడం లాంటిది జరిగితే, రోజూకు రెండుసార్లు ధోజనంచేస్తే బిడ్డలు కొద్దికొద్దిగా నాలుగుసార్లు ధోజనంచేయాలి. ధోజనానంతరం రెండు నిమిషకాయలు రసం తీసి త్రాగితేసరి. ఈ సమయంలో నీరంత ఎక్కువగాత్రాగితే అంతమందిది. అహారంలో మాంసం, వెన్న, నెయ్యి, చేపలులాంటివి చేరనియ్యరాదు. వాంతులు కట్టుకున్న తరువాత రెండుమూడు రోజులలో మళ్ళీ మూసూలు అహారం తీసుకోవచ్చు. అప్పు

టికి తగ్గపోతే డాక్టర్ని సంప్రదించడం మంచిది.

గర్బిణీశ్రీలు కడుపులో మంట అనడం తరచుగా వింటుంటాం. సాధారణంగా యీ బాధ చివరినెలలో కలుగుతుంది. చాలవరకు రాత్రిలలో వచ్చి నిద్ర భంగం చేస్తుంది. అలాంటప్పుడు పండుకోబోయేముందు ఒక గ్లాసు నీళ్ళలో ఒక్కగరిట బెరీంగ్సోడా కలిపి త్రాగితే, ఆ మంటరాదు. బజారులో అమ్మేసోడా త్రాగినాసరే. ఇంకా తగ్గపోతే, బోజనంచేసిన తరువాత రెండు నిమిషకాయలు రసం తీసి త్రాగితే బాధ నివారణ కావచ్చు. అప్పటికి గుణం చూపించకపోతే అది "హయాటన్ హర్నియా" (Hiatus Hernia) అనే జబ్బువల్ల కలుగుతున్న దన్నమాట. ఇది ప్రసవించిన తరువాత దానంతటదే తగ్గిపోతుంది ధారావరకు.

నెలలు నిండిన రోజులలో తొలిచూర గర్బిణీశ్రీలు ప్రసవాన్ని గురించి రాసిన పుస్తకాలు చదివి, అందులోని వివిధధర్మాల తెలుసుకొనే మొదటిసారి అదేమిదోసనే తత్తర పాటుకుండు బిడ్డకి తనకీ ప్రమాదం తెచ్చుకొనే ముప్పు తప్పిపోతుంది. ఈ కాలంలోనే చిన్నచోక్కలు కుట్టుకోవడం గానీ, చిన్న చిన్న మేకోర్లు, స్వెటర్లు తన పుట్టిబోయే బిడ్డకు తయారు చేసుకోవడం కానీ చేస్తూ అపావనుగురించి తియ్యని కలలు కంటూ సంతోషంతో ప్రకాశవయిన మనస్సుతో అసమయంకోసం ఎదురుచూస్తే, ప్రసవం తేలికగా జరిగిపోతుంది.

ఇక ఇరుగు పొరుగువారి విధి : మనలో కొంతమంది పరామర్శించడానికనివయివ్యాళి, రేపో ప్రసవించబోయే గర్భవతి ముందుకువెళ్ళి చరధ్యానంగానో, తెలిసీ తెలియనీ మొదలెడతారు బాతా థానీ. ఏమని? "పలానా సీత గర్భంపోయింది;" "పలాని రంగమ్మగారి జానకి ప్రసవించరేక మూడు రోజులు వానాయాతన పడి, నాలుగో

రోజున వచ్చిన బిడ్డని కన్నది" అని. ఇలాంటి మాటలు పొరబాటునయినా గర్భిణీశ్రీ ముందు ముఖ్యంగా తొలిచూరాలముందు అనరాదు. ప్రతీ తొలిచూరాలు ప్రసవించడమంటే ఆదోలాంటి భయం పెట్టుకుంటుంది. భయంతోటి ఎదురుచూస్తుంది. అలాంటప్పుడు యిలాంటి కబుర్లు చెప్పునవడితే, ఒక విధమైన ఆందోళన, భయం ఆమెలో జనిస్తుంది. అది సులభ ప్రసవానికి అలంకం కలిగించి, బిడ్డనంది ప్రకోప, సంకోచాలకి అడ్డు కలుపుతుంది. ఇలాంటి కష్టపు కాన్పు అమెలో ఒక విధమైన విసుగు, జానప్తు కలిగిందిమనస్సుపై దెబ్బతిస్తుంది. అప్పుడు బిడ్డలాంటి ఒక విధమైన జానప్తు కలిగి లాలంగా, ప్రేమతో దగ్గరకు తీయలేక పోతుంది. ఇది ముందు ముందు బిడ్డకు నరిపోయినన్ని పాలు యవ్వలేక పోతుంది. అలా కాకుండా తొలిచూరాలు, సంతోషంగా తన మొదటికాన్పును గురించి, పుట్టిబోయే బిడ్డనుగురించి తియ్యలే కలలు కంటూ, తను విన్న మంచి మంచి విషయాలను, చూచిన చక్కటి పాపాలను గుర్తుకు తెచ్చుకుంటూ, చుట్టూ, పేమీతులు యిచ్చిన ప్రోత్సాహంతో, తన తొలికాన్పుకి ఎదురుదాడి నట్లయితే, తేలికగా కాన్పు జరిగిపోయి అరోగ్యవయిన పండంటి పాపను కంటుంది. అలాంటప్పుడు గర్భవతి పుట్టిన బిడ్డను, అప్యాయక ప్రేమను చిందిస్తూ, ప్రకాశవయిన మనస్సుతో బిడ్డను దగ్గరకు తీసుకుంటుంది. ముందు ముందు ముందు బిడ్డ అరోగ్యవతి, తల్లి ఆరోగ్యవతి యిది సంతోకుకునూవచ్చును.

గర్బిణీశ్రీలు ఈ జాగ్రత్తలన్నీ కు, చ. తప్పకుండా పాటిస్తే, స్వధంగానూ, అరోగ్యంగానూ, పుండే బిడ్డలు పుడతారు. తనదంతో సందేహంలేదు. నేటి పానలే రేపటి పొరులు, రాబోయే కాలంవారు ఎంత అరోగ్యవంతంగా వుంటే, దేశానికి అంత మేలు చేసారుతుంది.

విద్యా సహాయం

వైద్యకరిగిన తరగతులు ముఖ్యంగా విద్యుత్తు జాతులు, విద్యుత్తెగల వారిలో విద్యార్థి వృద్ధిని వారి ఆర్థిక ప్రయోజనాలనూ సాధించడానికి, సాంఘిక దురస్థాయం, ఇతర దోపిడీ విధానాలనుంచి వారికి రక్షణ చేకూర్చడానికి రాష్ట్ర ప్రభుత్వం తగిన అవకాశాలు కల్పించడాన్ని భారత రాజ్యాంగం నిర్దేశిస్తున్నది.

సాంఘిక సరికామంపై విద్యా ప్రణాళిని గూర్చి ప్రత్యేకంగా నోటిఫికేషన్లు వస్తూ ఉన్నాయి. విద్యా సమస్యలపై చరిత్రను పిల్లలకు సహాయం చేయడమే సమాజంలోని ఈ మందభాగ్యులకు ప్రభుత్వం చేసే గొప్ప సేవ. బోర్డింగ్ పాఠశాలలు, ఉపకారవేతనాలు, ఉన్నతాలు మొదలైన వాటికొరకు దనసహాయంవంటి సమస్యలను రాష్ట్ర సాంఘిక సంక్షేమశాఖ కల్పిస్తున్నది.

ప్రభుత్వ హాస్టళ్లు

విద్యుత్తు జాతులు, ఇతర వెనుకబడిన తరగతుల వారిపట్టికలను చక్కదిద్దడానికి సాంఘిక సంక్షేమశాఖ గైకొన్న ముఖ్యదర్శక, ఈ తరగతుల పిల్లలకు విద్యాభ్యాసం నిమిత్తం హాస్టలు సౌకర్యాలు కలుగజేయడం. ఈ హాస్టళ్లు ప్రభుత్వం చే నిర్వహించబడుతున్నాయి. ప్రభుత్వ నిధులనుంచే వీటి ఉర్బలను భరిస్తారు. ఈ హాస్టళ్లలో పాఠశాలలు, కళాశాలలలో చదివే విద్యుత్తు జాతుల పిల్లలకు, కొందరు వెనుకబడిన తరగతుల పిల్లలకు కూడా భోజన, వసతి సౌకర్యాలు

కలుగజేస్తారు. 1963-64 వ సంవత్సరంలో వివిధ జిల్లాలలో నిర్వహించబడుతున్న 19 హాస్టళ్లలో సహా రాష్ట్రంలో 122 హాస్టళ్లున్నాయి. వీటి నిర్వహణకు గత సంవత్సరం రూ. 14,18,442 లు ఖర్చయినవి. ఈ ఏడాది రూ. 17,30,600 లు కేటాయించారు. వీటి వల్ల 6,051 మంది బోర్డర్లకు ప్రయోజనం చేకూరుతున్నది.

సహాయక హాస్టళ్లు

ప్రభుత్వం పూర్తిగా స్వంత నిధులనుంచి హాస్టళ్లు నిర్వహించడంతో పాటుగా ప్రైవేటు అధ్యక్షులలో నిర్వహించబడే బోర్డింగ్ గృహాలకు కూడా గ్రాంట్లు ఇస్తుంది. ఈ హాస్టళ్లలో ఉండే అర్హులైన బోర్డర్లకు ఒక్కొక్కరికి ఒక సంవత్సరంలో 10 నెలలకు రూ. 150/- ల చొప్పున బోర్డింగ్ గ్రాంట్లు మంజూరు చేస్తారు. బోర్డింగ్ గ్రాంట్లకు అర్హత పొందడానికి విద్యార్థి, హాస్టలు ఉన్న స్థలంనుంచి మూడు మైళ్లకు పైగా దూరంలో ఉన్న ప్రాంతం నాన్ రూరల్ అయితే విద్యార్థినుంచి విద్యుత్తు జాతి వంటి నిబంధనలేదు. నిర్దిష్ట వయస్సు పరిమితిలో ఉండి మూడవ తరగతి లేక అంతకు పైతరగతిలో చదివే విద్యార్థులకే గ్రాంట్లు అర్హత. విద్యుత్తెగలు, విద్యుత్తు జాతులకు చెందిన విద్యార్థులు కూడా తరగతి,

వివాస స్థలం దూరం, వయస్సు నిబంధనల నుంచి మినహాయించబడతారు. రాష్ట్రంలో సహాయంపొందే హాస్టళ్లు 878 ఉన్నాయి. 1962-63 వ సంవత్సరంలో ఈ హాస్టళ్లకు రూ. 48,84,800 ల మేరకు 29,230 బోర్డింగ్ గ్రాంట్లు మంజూరు చేశారు. వర్తమాన సంవత్సరంలో రూ. 31,38,000 లు కేటాయించారు.

ప్రభుత్వ హాస్టళ్లు, సహాయక హాస్టళ్లు కూడా ప్రస్తుతం జిల్లా పరిషత్తులు, వందాయతీ సమితుల సర్వీస్ కేంద్రాలలో ఉన్నాయి.

పాఠశాలలు

అంధ్రప్రదేశ్ లో 540 సాంఘిక సంక్షేమ పాఠశాలలు, తెలంగాణ ప్రాంతంలో 215 విద్యుత్తెగల పాఠశాలలు ఉన్నాయి. వీటిలో 3 ఉన్నత పాఠశాలలు మిగిలినవి ఎనిమిది పాఠశాలలు. ఉన్నత పాఠశాలలు ముగిసినవి, బోర్డింగ్, కొలెజ్ లలో పనిచేస్తున్నాయి. ఈ పాఠశాలల నిర్వహణకు సాంఘిక సంక్షేమ శాఖ ఏటా సుమారు రూ. 21,74,600 లు ఖర్చు చేస్తున్నది.

మధ్యాహ్న భోజనం

ఎనిమిది పాఠశాలలలో చదువుతున్న విద్యుత్తు జాతుల విద్యార్థులకు మధ్యాహ్న భోజనం సరఫరా చేస్తున్నారు. ఇందుకు ఏటా రూ. 7,49,400/- లు ఖర్చవుతున్నది.

స్టేట్ స్కూల్స్

విద్యుత్తు ఉన్నత పాఠశాలలు, కళాశాలలలోనూ, వృత్తి, సాంకేతిక విద్యా

కోర్టులలోనూ చవిపే ఈ కులాని విద్యార్థులకు... అర్హులైన వారికి... వారు తమ విద్యా అర్హులను భరించడానికి పీటగా సాంఘిక సంక్షేమకాణి రెసిడెన్షియల్, నాన్ రెసిడెన్షియల్ స్కూల్-లలో విద్యలను మంజూరు చేస్తున్నది.

నాన్ రెసిడెన్షియల్ స్కూల్-లలో విద్యలు

వీటిని విద్యార్థులు ఇల్లెంచే ఫీజు, నోటులు, మొదలైన వాటి అర్హులను భరించగలగడానికి పీటగా మంజూరు చేస్తారు. విద్యు తెగల విద్యార్థులు మినహా అర్హులైన ఇతర విద్యార్థులందరికీ జిల్లా పరిషత్తులు ప్రీ మెట్రిక్ నాన్ రెసిడెన్షియల్ స్కూల్-లలో విద్యలను మంజూరు చేస్తున్నాయి. విద్యు తెగల విద్యార్థులకు వీటిని కలెక్టర్లు మంజూరు చేస్తారు. జంటనగరాల్లో తప్ప జిల్లాలో హోస్ట్ మెట్రిక్ నాన్ రెసిడెన్షియల్ స్కూల్-లలో విద్యలను అర్హులైన విద్యార్థులందరికీ కలెక్టర్లు మంజూరు చేస్తారు. జంటనగరాల్లో వీటిని సాంఘిక సంక్షేమ కాణి రైరెక్టరు మంజూరు చేస్తారు. నాన్ రెసిడెన్షియల్ స్కూల్-లలో విద్యలన్నింటిని ఏ రేటులో మొత్తం మంజూరు చేయబడింది *దిగువ పేర్కొనబడింది:

రెసిడెన్షియల్ స్కూల్-లలో విద్యలు

వీటిని జిల్లా కలెక్టర్లు, జిల్లా పరిషత్తు III (B) స్థాయి సంఘం మోచనల సమసింపి మంజూరు చేస్తారు. అయితే జంటనగరాల్లో వీటిని సాంఘిక సంక్షేమ కాణి రైరెక్టరు మంజూరు చేస్తారు. వీ ప్రైవేటు దూరంలోని పాఠశాల లేక కళాశాల హాస్టల్-లో లానీ పరిగణించబడిన ప్రైవేటు హాస్టల్-లోగానీ నివసించే విద్యార్థులకు వీటిని మంజూరు చేస్తారు. దూరానికి సంబంధించిన

నిబంధన హాస్టల్-లో వుండే విద్యార్థిమంతు వర్తించదు. తెలంగాణా ప్రాంతంలో హరిజనులుగా మారినవారు మాత్రమే రెసిడెన్షియల్ స్కూల్-లలో విద్యలకు అర్హులు. ఈ స్కూల్-లలో విద్యల మేరకు పైన పేర్కొన్న నాన్ రెసిడెన్షియల్ స్కూల్-లలో విద్యు రేటుతోపాటుగా కోజన, వసతి అర్హులను కూడా దిగువ రేట్లలో ఇస్తారు:-

- (1) సహాయక హాస్టల్-లో నివసించే ఉన్నత పాఠశాల విద్యార్థులకు 10 నెలల వరకు నెలకు రూ. 15/- ల. చొప్పున మంజూరు చేస్తారు.
- (2) పాఠశాల హాస్టల్-లో వుండే ఉన్నత తరగతుల విద్యార్థులు, సహాయక హాస్టల్-లో నివసించే కళాశాల విద్యార్థులకు అయా పాఠశాల హాస్టల్ వార్షిక కోరిన విధంగా నెలకు రూ. 20/- ల లేక అంతకు తక్కువ మొత్తాన్ని మంజూరు చేస్తారు.
- (3) ప్రాథమికాదు, విశాల పట్నం, కర్నూలు, గుంటూరు లలోని కళాశాల హాస్టల్-లో నివసించే కళాశాల విద్యార్థులకు 9 నెలల వరకు నెలకు రూ. 50/- ల చొప్పున మంజూరు చేస్తారు.
- (4) ఇతర ప్రదేశాలలో కళాశాల హాస్టల్-లో నివసించే విద్యార్థులకు 9 నెలల పాటు నెలకు రూ. 40/- ల చొప్పున మంజూరు చేస్తారు.

ప్రత్యేక నాన్ రెసిడెన్షియల్ స్కూల్-లలో విద్యలు

విద్యార్థులలో కూడా ప్రత్యేక పొందిన విద్యార్థులకు సాంఘిక సంక్షేమ కాణి రైరెక్టరు వీటిని మంజూరు చేస్తారు. వీటి మేరకు నెలకు రూ. 14/- ల మొదలు రూ. 25/- ల వరకు మంజూరు చేస్తారు. నిబంధనాపర ముఖ్యంగా దిగువ పేర్కొనబడినవి:-

- (1) రెసిడెన్షియల్, నాన్ రెసిడెన్షియల్ స్కూల్-లలో విద్యలన్నింటిని కూడా విద్యార్థి ప్రత్యేక పొందిన నెలారంభం నుండి మొదలవుతాయి. ఒకవేళ విద్యార్థి మధ్యలో వదలు చూచినట్లయితే అప్పటివరకే ఇది వర్తించుట వంటుంది. గైర్ హాజర్ కాలానికి దామాషా మినహాయింపులు చేయబడతాయి.
- (2) పూర్తి కోర్సు కాలం (మొదటి పాఠశాల నుండి 12 వ పాఠశాల, 4 వ పాఠశాల నుండి 12 వ పాఠశాల వరకు ఒక్కొక్క పర్యాయం చొప్పున) రెండు పర్యాయాలు మాత్రమే పరీక్ష తప్పటం జరిగినట్లయితే స్కూల్-లలో విద్యలను రెండవసారి మంజూరు చేస్తారు.
- (3) సాంఘిక సంక్షేమ కాణి మంజూరు చేసే స్కూల్-లలో విద్యు పొందినవారు ఒక్క మెరిట్ స్కూల్-లలో విద్యు మినహా మరే

*కోర్టులు	విద్యు పాతులు, విద్యు తెగలు	ఇతర వెనుకబడిన తరగతులు
ప్రీ మెట్రిక్	రూ. 4/- ల మొదలు రూ. 200/- ల వరకు	రూ. 8/- ల మొదలు రూ. 70/- ల వరకు
హోస్ట్ మెట్రిక్, వృత్తి విద్యా కోర్సులు, ఇతర కోర్సులు	రూ. 14/- ల మొదలు రూ. 314/- ల వరకు	రూ. 54/- ల మొదలు రూ. 434/- ల వరకు
హోస్ట్ గ్రాడ్యుయేటు కోర్సులు	రూ. 23/- ల మొదలు రూ. 223/- ల వరకు	రూ. 23/- ల మొదలు రూ. 283/- ల వరకు

ఇతర స్కాల్డ్ షిప్పులను కూడా పొందడానికి అనుమతించబడదు.

(4) అభ్యర్థి తరీఖయై లేక సంరక్షకుల వారి కార్యాలయం రూ. 3,600/- ల పరిమితికి లోబడి స్కాల్డ్ షిప్పులు మంజూరు చేయబడతాయి. 1960-60 వ సంవత్సరానికి వ్యర్థం సాతకాలలోనున్న తెలంగాణ విద్యార్థులకు ఈ పరిమితి తగ్గించబడు.

(5) ప్రభుత్వ పరీక్షలు, విశ్వవిద్యాలయ పరీక్షల ఫీజులను, అర్థమైన కులాల విద్యార్థులందరిదరకావున వచ్చిన పిమ్మట మంజూరు చేసారు.

1962-63 వ సంవత్సరంలో రెసిడెన్షియల్, నాన్ రెసిడెన్షియల్ స్కాల్డ్ షిప్పులపై రూ. 58,98,800 లు వెచ్చించడం జరిగింది. కాగా ఈ సంవత్సరం కేటాయింపు రూ. 82,11,300.

భారత ప్రభుత్వ స్కాల్డ్ షిప్పులు రాష్ట్ర స్కాల్డ్ షిప్పులకాక, పెద్దాల్లు కులాలవారికి, పెద్దాల్లు తరగతుల వారికి, యితర వెనుకబడిన తరగతుల వారికి భారత ప్రభుత్వం యిచ్చే పోషకమైన స్కాల్డ్ షిప్పులకు సంబంధించిన పథకం విశేషం లేకపోయినది. రాష్ట్ర ప్రభుత్వానికి ఆ బాధ్యతలు అప్పగించబడ్డాయి. భారత ప్రభుత్వం ఎప్పటికప్పుడు విడుదల చేసే ఉత్తరువులు, సూచనలు మేరకు అవరించేటట్లుగా ఈ స్కాల్డ్ షిప్పుల సంపిణీ బాధ్యతలను రాష్ట్ర ప్రభుత్వం సాంఘిక సంక్షేమ శాఖ ద్వారా రెక్కడకు అప్పగించింది.

అఖి సాంపత్సరికపు పరీక్ష ప్యానుఅయిన యోగ్యతలుగల పెద్దాల్లు కులాల విద్యార్థులందరికీ నిరీక్ష మిన్స్ట్రీ ప్రాతిపదికగా యా భారత ప్రభుత్వ స్కాల్డ్ షిప్పులు యివ్వబడతాయి. వైద్య, ఇంజనీరింగు కోర్సులలో చదివే పెద్దాల్లు కులాల, పెద్దాల్లు తరగతుల విద్యార్థులు ఒకసారి పరీక్ష తప్పనా స్కాల్డ్ షిప్పులు యివ్వడానికి అర్హులుగానే ఎంచబడతారు. పెద్దాల్లు తరగతుల వారికి ఏ విధమయిన యోగ్యత పరీక్షగాని వుండదు. ఇంతవరకూ ఇతర వెనుకబడిన కులాలవారికి యిచ్చే భారత ప్రభుత్వ స్కాల్డ్ షిప్పులు కులాల ప్రాతిపదికమీద ఆధారపడి వుండేవి. కాని 1963-64 నుండి యీ పద్ధతిని భారత ప్రభుత్వం మార్చివేసి, విద్యార్థి అరిక పరిస్థితుల మీద ఆధారపడి భారత ప్రభుత్వం స్కాల్డ్ షిప్పులను మంజూరు చేయవలసిందని ఉత్తరువులు జారీ చేసింది. తల్లిదండ్రుల సాంపత్సరిక ఆదాయం రూ. 1500/- లకు మించని విద్యార్థులకు యీ స్కాల్డ్ షిప్పులు మంజూరు చేయబడతాయి. వైద్య, సాంకేతిక విద్యార్థుల విషయంలోనయితే వారి తల్లిదండ్రుల సాంపత్సరిక ఆదాయం రూ. 2400/- లకు మించి వుండకూడదు.

వివిధ కోర్సుల విద్యార్థులకు యిచ్చే నెలసరి నిర్యహణ ఖర్చులు యీ విధంగా వుంటాయి. పనతిగృహంలో వున్న వారికి—రూ. 40 నుండి రూ. 75 వరకు మారుతుంది. డే స్కాల్డర్లు—రూ. 27 నుంచి

రూ. 80 వరకూ మారుతుంది.

ఈ స్కాల్డ్ షిప్పులు గుర్తించబడిన సంస్థలలో వున్న వారికి మాత్రమే యివ్వబడతాయి.

వృత్తి విద్యలను అభ్యసిస్తున్న స్కాల్డర్లకు తమ కోర్సులను పూర్తి చేయడానికి పరిశీలనాసర్వజన చాలా అవసరమని ఆ విద్యార్థి వదువుతున్న సంవత్సరాలకు అడిపతి రుపపరచుస్తే, అట్టి వానికి రైలు, బస్సు మొదలయిన వాటిమీద అయిన ఆసనల ఖర్చు విధయించబడిన గరిష్ట మొత్తం మేరకు సంవత్సరానికి పరిశీలనాసర్వజన ఖర్చుక్రింద రూ. 100/- లను యివ్వడం జరుగుతుంది.

సంస్థ అడిపతి నిఫారనుచేసే రీసర్చి స్కాల్డర్లకు యీ పథకం క్రింద థీసిస్ రైపు చేయడానికి, అయ్యు చేయడానికి రూ. 100/- వరకూ యివ్వడం జరుగుతుంది.

1962-63 సం. కాలంలో 3,474 మంది పెద్దాల్లు కులాల వారికి, 185 మంది పెద్దాల్లు జాతుల వారికి, 1,782 యితర వెనుకబడిన తరగతుల వారికి మొత్తం వరుసగా రూ. 17,10,913; రూ. 1,09,826; రూ. 13,78,931 మేరకు భారత ప్రభుత్వ స్కాల్డ్ షిప్పులు యివ్వబడ్డాయి. 1963-64 సం. కాలానికి ఉద్దేశించిన మొత్తం యీ విధంగా వుంటుంది: పెద్దాల్లు కులాలవారికి... రూ. 7,14,700 పెద్దాల్లు తరగతుల వారికి ... రూ. 49,200 ఇతర వెనుకబడిన తరగతుల వారికి ... రూ. 13,29,800

గ్రామ్య: "ఎగ్జిజివ్"

పోడు: 41553

అఖిల భారత పారిశ్రామిక ప్రదర్శనం

హైదరాబాదు

భారతదేశంలో జరిగే పెద్ద బహుళార్థ సాధక ప్రదర్శనం ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వ పోషకత్వం క్రింద జనవరి 1 వ తేదీ నుంచి ఏప్రిల్ 10 వ తేదీ వరకు ప్రతి ఏటా జరుగుతుంది.

ఏ.పీ.టా. జరిగే కార్యక్రమాలు:

1. ఫలపుష్ప ప్రదర్శనం; 2. వజ్ర ప్రదర్శనం; 3. శోభా ప్రదర్శనం; 4. శిశు ప్రదర్శనం; 5. శుశక్త ప్రదర్శనం; 6. సాంస్కృతిక ప్రదర్శనం; 7. మాతృంగా కనిపెట్టిన ఉత్తమ సాధనాలకు అవార్డు; 8. కళాకారులపోటీ.

ఛేంబర్ డెన్నిస్, డెన్నికార్ట్, బాల్ బాడ్మింటన్, వాలీబాల్, షర్ట్ బాడ్మింటన్, కబడ్డీ,

టాస్మెట్ బాల్ లో బోర్డు మెట్లు కూడా నిర్వహించబడతాయి.

వివరాలకు దిగువ చిరునామాగల కార్యాలయం వారిని సంప్రదించండి.

ఎగ్జిజివ్ అఫీసు, ముక్తరంజాహీ రోడ్డు, హైదరాబాద్ - 500001.

జాల బాలికలార
పరుగు పరుగున రండి !
సీడి పిచ్చుకలార
గిరిగిరి రండి !
వలిగాలి పాచ్చింది !
పంక్రాంతి వచ్చింది !
ఆటలే ఆడాలి,
పాటలే పాడాలి !
గొబ్బిళ్ళు పెట్టాలి
గోవింద కొట్టాలి !
జాల బాలికలార
పరుగు పరుగున రండి !
పెద్ద పండుగ వచ్చే
ముద్దు తెన్నే తెచ్చే !!

చెల్లాయి గొబ్బిళ్ళు
చూడరా తమ్ముడూ !
గిరిగిరా తిరుగుతూ
ఆడరా తమ్ముడూ !
బుజ్జాయి గుండుపై
భోగివ శృవిగోను !
చూడవే చెల్లెల !
పాడవే కోయిలూ !!

అన్నయ్య తెచ్చాడు
ఆ దుంగ ఈ దుంగ !
అల్లరి కిష్టయ్య
తలుపులే తెచ్చాడు !
ఆకాశ మంటాయి
ఆ భోగి మంటలు !

చెల్లెళ్ళు అక్కలూ
చప్పు చప్పున రండి !
తమ్ముళ్ళు, అన్నలూ
దబ్బు దబ్బున రండి !
చలికాగి మీరంత
చప్పట్లు కొట్టండి !!
దూ డూలబనవన్న
దణ్ణాలు పెడతాడు....
వెండి కొమ్మలు ఊపి
వెదైలే చేస్తాడు....!!
“హరహరా ! హరహరా !
మహాదేవ ! మహాదేవ !”

జంగాల లింగయ్య
చరచరా వచ్చాడు !
గణగణా గణగణా
గంట కొడుతున్నాడు !
‘భూం భూం - భూం భూం’
చెవులు గింగురు మనగ
శంఖంబు పూరించు !
జాల బాలికలార
పరుగు పరుగున రండి !

“అంబ వలుకు జగదంబా వలుకు”
కంచితోని కామాక్షివలుకు!!”
డబుడక్క ! డబుడక్క !
బుడబుక్క ! డమరుక్క !!
సావనొక్కాలికి
పరమ శోభ్యం చెప్పు !!
నామాలుద్దొకొని

హరినామ స్మరణతో
కాళ్ళ గజెలు అన్ని
ఘల్లు ఘల్లున మ్రోయ,
చెకచెకా చెకచెకా
చెత్తి తాళం ఆడ,
బంతిపువ్వుల దండ
బొజ్జపై వ్రేలాడ,
తంబురా మీటుతూ
సాతాని వచ్చాడు !
శేతేలు కొట్టుతూ
జియ్యయా వచ్చాడు !!
జాల బాలికలార
పరుగు పరుగున రండి !!

గున్నమామిడి తోట
కదనరంగం కాగ -
కత్తులతో చీరంగ
నెత్తురులు పారంగ -
పొరువం అగ్నివతి
భగ భగా మండంగ -
పలనాటి పీరుతై
బొబ్బిలీ మాగుతై
ఒడలు తెలియక పోరు
కోడి పుంజుల జూడ
జాల బాలికలార
పరుగు పరుగున రండి !
పసిడి పిచ్చుకలార
ఎగిరిగిరి రండి !
పెద్దపండుగ వచ్చే
ముద్దు తెన్నే తెచ్చే !!

★

(22 వ పేజీ తరువాయి)

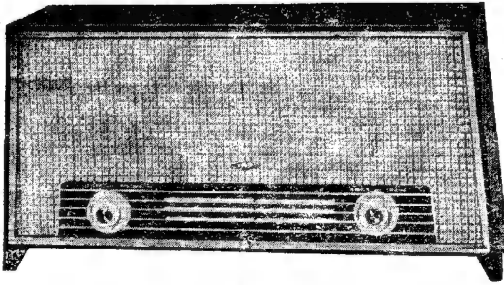
ంట్టా తిరుగుతూ, చప్పట్లు వరుస్తూ గొబ్బి
లలు పాడుతుంటారు.

పంక్రాంతి ఆటల వృద్ధులకూ పండుగ,
పందహా అంకకు ముందురోజు (పోగి)
సేవగానే నడుగుపెట్టకొని అభ్యంగన స్నానం
కొనారు. కొత్తబట్టలు ధరిస్తారు. పిండి
పండు చేసుకుని దుణిస్తారు. ఇదే తెలుగు
వాళ్ళ పెద్దపండుగ.

పంక్రాంతి మర్నాడు కినుము. గ్రామస్తు
లకు ముఖ్యంగా వ్యవసాయదారులకు సంతం
ధించిన పండుగ యిది. పశువుల కొట్లలో
పొంగి రివండి, దాన్ని పొలాల్లో చల్లు
తుంటారు. దీనినే పొలివల్లం అంటారు.
చాలాచోట్ల పశువులను బలిచ్చి, ఆరక్తంతో
పొలివండి, పొలాల్లో చల్లడం అలవాటుగా
వుంది. ఈ రోజున వ్యవసాయదారుడు తన

కృషి ఫలితంతో బాసటగా నిలిచిన
పశువులను పూజిస్తాడు. రకరకాలగా అలంక
రిస్తాడు. పూదండలను పెడల్లోపేసి, గంటల
పశువుల కట్టి, మువ్వల గజ్జలు తగిలించి
అలంకరిస్తాడు. ఆసాయంకాలం కోడి
పందాలు, గొర్రెపోటీళ్ళ పందాలు, ఎడ
పోటీలు, పశువుల ఊరేగింపులు గ్రామస్తులు
ఏర్పాటు చేసి పశువులపై తమ గౌరవ
ప్రసక్తులను ప్రదర్శించుతుంటారు. ★

“ట్రాన్సిస్టర్ టాట్ పుట్”ను ఉపయోగించి

మాడల్: టి. 63 టేబిల్ ట్రాన్సిస్టర్ రూ. 270/-

ఫోన్: 42868

అంధ్రకు డిస్ట్రిబ్యూటర్లు: కె. వరదరాజ్,

5-1-742, బ్యాంకు వీధి, కోఠి, హైదరాబాద్ - అంధ్ర.

మీ రేడియో బ్యాటరీ దీర్ఘకాలం పని చేసేట్లు చేసుకోండి : దబ్బు మిగులుకోండి !!

ఎట్టే ట్రెబ్బాటరీ రేడియోకైనా
దీనిని నాలుగు గంటలు
వ్యవధిలో అమర్చగలము.
ఉద్య రూ. 45/- మాత్రమే

రేడియోలనే
ఎన్నుకోండి

ఒక సంవత్సరం గ్యారంటీతో విక్రయించబడును.
ధరలు : రూ. 125/- ఀ (జనక : 8 బ్యాండు)
మొదలు రూ. 350/- ల (ఏ. సి. ట్రాన్సిస్టర్
కంట్రైన్) వరకు. అమ్మకం పన్ను అదనం.

తాత్ పబ్లికో, హైదరాబాదు - 1

ఫోన్: 45543

Phone No. 44407

గుర్తుంచుకోండి :

ఫోన్ నెం. 45543

కలర్ ప్రింటింగ్ కు

రఫీక్ మెషిన్ ప్రెస్

మా ప్రత్యేకత :

వీడి రేటింగ్, సోఫ రాపర్లు, పోస్టర్లు, హ్యాండ్ బిల్లులు,
పుస్తకాలను అందంగా ముద్రించి ఇస్తాము.

RAFIQ MACHINE PRESS, MACHLI KAMAN
HYDERABAD - (2) A. P.

జె. ఆర్ట్స్ పెయింటింగ్ హౌస్

జాంబాగ్ రోడ్డు, హైదరాబాదు, అంధ్ర.
డిజైనులు, సైనికార్థులు, సినిమాస్టర్లు,

ఇంకా అన్ని విధములైన పెయింటింగ్ పనులు
చేయబడును.

తాత్ పబ్లికో, హైదరాబాదు - 1

శీతాకాలం,

వేసంకాలం,

వర్షాకాలాలకు

అనువైన దుస్తులు

స్ట్రెట్సు, ఐనియన్, మేజోత్, చేతిదుమాళ్లు

ఇంకా ఇతర రేడియేట్ వస్త్రాలు సరసమైన ధరలకు లభిస్తాయి.

పి. పెంటియ్య, హోల్ సేల్ హైజరీ మర్చంట్

ఫోన్: 44954

75 - మదీనా రోడ్డు, హైదరాబాదు - (2)

తాత్ పబ్లికో, హైదరాబాదు - ఫోన్: 45543

PHONE 44954
P. PENTIAH
WHOLESALE HOSIERY MERCHANT
75 MADINA BAZAR BVD A P

రాష్ట్రంలో

నవంబరు 28 : రాష్ట్రంలో వైద్యునిజ్ఞానాన్ని వ్యాప్తిచేయడానికి, వైద్యుల అభివృద్ధికి రాష్ట్ర ప్రభుత్వం 'ఆంధ్ర ప్రదేశ్ వైద్య అకాడమీ' ఒకదానిని ఏర్పాటు చేసింది.

నాగార్జున సాగర్ ఆనకట్టపై వర్షం - కమ - ఇరిగేషన్ కాలువలు సంబంధించిన పనికి రాష్ట్ర సీటిపారుదల మంత్రి ప్రారంభోత్సవంచేశారు.

నవంబరు 29: ముఖ్యమైన పాఠశ్రాపాఠశ్రా ప్రాంతాలను సందర్శించడానికి విద్యకొండునుండి పశువులుగల ఒక ఇంట్లాండు పాత్రికేయబృందం ఒకరోజు పర్యటనకై వైదరాబాదు విచ్చేసింది.

డిశంబరు 1 : ఆఫ్రికా దేశాలు - ఇతో

పియా, టాంగనికా, నైజీరియా, ఉగండా, యు.

ఎ. ఆర్, సోమాలియా,

సుడాన్ - లకు సంబంధించిన ఏడుగురు సీనియరు

అధికార ప్రతినిధులు

నూదు రోజులపాటు

పర్యటించి ఆంధ్రప్రదేశ్ లో సంచాయితీరాజ్ విధానాన్ని పరిశీలించడానికై వైదరాబాదుకు చేరుకున్నారు.

డిశంబరు 2 : లోగడ ప్రాస్తు ప్రధానమంత్రిగా వుండిన మి. మెం డెన్ - ప్రాస్తు రెండవోజుల పర్యటనకై వైదరాబాదు విచ్చేశారు.

డిశంబరు 4 : ఆంధ్రప్రదేశ్ సహకార సంఘాల బిల్లును అసెంబ్లీ ఆమోదించింది.

డిశంబరు 7 : వాల్తేరు ఆంధ్ర విశ్వవిద్యాలయంలో శ్రీమతి ఇందిరాగాంధీ పట్టప్రధానోత్సవ సకను ఉద్దేశమైనా ప్రసంగించారు.

డిశంబరు 8 : ఆంధ్రప్రదేశ్ వ్యవసాయ మార్కెటు కమిటీ అధ్యక్షుల నుండ

లికి ముఖ్యమంత్రి ప్రారంభోత్సవం చేశారు.

డిశంబరు 9 : వర్తమాన సంవత్సరంలో తిరులకొరత్తేయా. 8. వర్షోష్ఠిమేరకు సప్తమంబరీ గ్రాంటులను ఆంధ్ర ప్రదేశ్ విధానసభ ఆమోదించింది.

డిశంబరు 10 : వ్యవసాయ విశ్వవిద్యాలయ బిల్లును అసెంబ్లీ ప్రవేశపెట్టింది.

డిశంబరు 12 : జోర్డానులోని హషిమైట్ సంశ్చరాజు హుస్సేన్ మూడు రోజులపాటు పర్యటనకై వైదరాబాదు విచ్చేశారు.

డిశంబరు 18 : ఆంధ్ర ప్రదేశ్ లోని ఇంజనీరింగు, పాలిటెక్నిక్కు కళాశాలల ప్రిన్సిపాలుల సమావేశానికి రాష్ట్ర విద్యాలమంత్రి ప్రారంభోత్సవంచేశారు.

ముఖ్యవార్తలు

రాష్ట్ర విధానసభ కాలనిర్ణయం లేకుండా వాయిదాపడింది.

డిశంబరు 14 : ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయం వైదరాబాదులో ప్రభుత్వ యాజమాన్యంపై ఏర్పాటు చేసిన సెమినారుకు కేంద్ర ఉక్కు, గనులు, భారీ ఇంజనీరింగు పరిశ్రమలరాఖా మంత్రి ప్రారంభోత్సవం చేశారు.

డిశంబరు 17 : ఉత్తరనైజీరియా ప్రధాని అబ్బాజీ అహ్మద్ బెల్లో నాగార్జున సాగర్ ను సందర్శించారు.

డిశంబరు 18 : ఆంధ్రప్రదేశ్ మంత్రిమండలిలో పదవుల మార్పిడి ప్రకటించబడింది.

భారత దేశంలో

నవంబరు 21 : తిరుచేంద్రం నుండి పది

హనుమైశ్వరూరంలోగల తుంబరాకట్టుచేపనుండి మొట్టమొదటి రాకట్టు పొడలబడింది.

నవంబరు 22 : బి. మూర్తి, కాశ్మీర్ రాష్ట్రంలో పుంపుదలగర్లలో గుత్ పూర్ పద్దెం. ఎ. ఎఫ్ కు చెందిన ఒక హానీకాస్టర్ కూలిపోయిన కారణంగా అందులోని భారత రక్షణ సర్వీసు సీనియరు ఉద్యోగులు అయిదుగురు మరణించారు.

ఒక దీర్ఘకాల వర్తక ఒప్పందానికి భారతదేశం, హంగరీ కొత్తధర్మిలో సంతకాలు చేశాయి.

నవంబరు 24 : సుహారాష్ట్ర ముఖ్యమంత్రి శ్రీ నెమ్. ఎన్. కన్వంబార్ బొంబాయిలో స్వర్గమయ్యారు.

నవంబరు 29 : కొత్తధర్మిలో నాల్గవ భారత సహకార కాంగ్రెసుకు ప్రధానమంత్రి ప్రారంభోత్సవం చేశారు.

జాతీయ పాత్రపుస్తకాల ప్రచురణకి స్వీడనుముచ్చే 6,000 రుమ్ముల కాగితం పంపి సుతిరినూర్మలును సంబంధించిన ఒప్పందంపై భారతదేశం, స్వీడను సంతకాలు చేశాయి.

డిశంబరు 1 : రాష్ట్రపతి నాగాలాండును భారతదేశంలోని 16 వ రాష్ట్రంగా ప్రారంభోత్సవం చేశారు.

డిశంబరు 2 : సిక్కింనుపరారాజు తాపీ నంగ్యాల్ కలకత్తాలో నర్మగ్గులయ్యారు.

ఫ్రాన్సిగు కమిషను డిప్యూటీ చైర్మనుగా శ్రీఅశోక మెహతా వదలి నడిపించారు.

డిశంబరు 3 : భారతదేశంలో 18 రోజుల పాటు పర్యటించడానికి జోర్డాను రాజు హుస్సేన్ బశావ్ తలాల్ కొత్తధర్మికి చేరుకున్నారు.

డిశంబరు 6 : మహారాష్ట్ర ముఖ్య

ఆంధ్ర ప్రదేశ్

మంత్రిగా బొంబాయిలో శ్రీ వసంత రావు పి. నాయక్ పదవీ ప్రమాణం చేశారు.

డిశంబరు 6: నై జీరియా ప్రజాస్వామ్య రిసెల్లికు ఉత్తరప్రాంతపు ప్రధాని బాల్గావి సర్ అహమదు టెల్లీ భారత దేశంలో 14 రోజులపాటు పర్యటించేందుకు కొత్తఢిల్లీ చేరుకున్నారు.

డిశంబరు 7: కారాపూరులోని భారత దేశపు మొట్టమొదట అణు శక్తి ప్లాంటుకు 80 మిలియను డాలర్ల (రూ. 88.10 కోట్లు) మేరకు అమెరికా యిత్ర పిదేశమారక ఋణానికి సంబంధించిన ఒప్పందానికి ఢిల్లీలో సంతకాలుచేయడం జరిగింది.

డిశంబరు 8: మెడికల్ సైన్సుకు సంబంధించిన ఇండియన్ అకాడమీ మొట్టమొదటి పట్టప్రధానోత్సవంలో రాష్ట్రపతి ప్రసంగించారు.

డిశంబరు 10: మైసూర్లో సర్కార్ కె. ఎమ్. పరిశ్రాగ్ పరమవదించారు.

డిశంబరు 18: 1984 జనవరి 1 నుండి అమరావతిలోనే కేంద్రప్రభుత్వద్యోగులకు సంబంధించిన ఒక సాంఘిక భద్రతా పథకాన్ని కేంద్ర ఆర్థిక మంత్రి ప్రకటించారు.

డిశంబరు 18: భారతదేశపు రక్షణావసరాలపై చర్చించడానికి మూడురోజుల పర్యటనగా అమెరికా సుయోక్త సైన్యాధిపతుల అధ్యక్షుడు జెనరల్ మాక్యువర్ డి. ఫెలర్ కొత్తఢిల్లీ చేరుకున్నారు.

డిశంబరు 20: కేంద్రపాలిత ప్రాంతాలయిన గోవా, డయ్యూ, డామన్ లలో మొట్టమొదటి ప్రజాప్రభుత్వ మంత్రిమండలికి శ్రీ చయ్యాంబ టి. బండోడ్ కర్ నాయకుడుగా పదవీ స్వీకారం చేశారు.

విదేశాలలో

నవంబరు 20 : మిత్ర రాజ్య సమితి సాధారణసభ 1985 సంవత్సరాన్ని ప్రపంచ సహకార సంవత్సరంగా నిర్ణయించింది.

నవంబరు 22 : బెక్యూన్ లో అధ్యక్షుడు జాన్ ఎఫ్. కెన్నెడీ హత్య చేయబడ్డాడు.

అమెరికా కొత్త అధ్యక్షుడుగా ఉపాధ్యక్షుడు లిండన్ జాన్ సన్ పదవీ స్వీకారం చేశారు.

ప్రముఖ ఇంగ్లీషు రచయిత, వండితుడు ఆల్ఫ్రెడ్ హాక్స్లే పోలి పుడలో మరణించారు.

నవంబరు 28 : మిత్రరాజ్య సమితి ఆహార వ్యవసాయసంస్థ డైరెక్టర్ జనరల్ గా భారత దేశానికి చెందిన శ్రీ బి.ఆర్. సేన్ తిరిగి ఎన్నికయ్యారు.

నవంబరు 29 : ట్రాన్స్ కెనడా జెట్ విమానం క్యుబెక్ వద్ద కూలిపోయిన కారణంగా 118 మంది మరణించారు.

డిశంబరు 6 : అమెరికాలో అత్యంత గౌరవ ప్రదమైన స్వేచ్ఛ మెడలును స్వర్ణీయ జాన్. ఎఫ్. కెన్నెడీ, స్వర్ణీయ పోపు జాన్ XXIII ల గార్లకు మరణానంతరం ఇచ్చినట్లు అమెరికా అధ్యక్షుడు ప్రకటించారు.

డిశంబరు 8 : శ్రేంకాట్ లో థాయిలాండ్ ప్రధాని మార్జిన్ సరిత్ టానరాట్ మరణించారు.

డిశంబరు 9 : అమెరికాలో మేరీలేడ్ దగ్గర్లో పేన్ అమెరికా బోయింగ్ జిట్ విమానం కూలిపోయిన కారణంగా 82 మంది మరణించారు.

డిశంబరు 10 : జాంజిబారు స్వతంత్ర రాష్ట్రం ముంది.

డిశంబరు 12 : కెన్యా స్వాతంత్ర్యాన్ని పొందింది.

డిశంబరు 17 : భద్రతాసంఘం, ఆర్థిక సాంఘిక సంఘంల సభ్యత్వాన్ని సెంచాలెనీ మిత్ర రాజ్య సమితి సాధారణ సభ స్పీకరు చేసింది.★

(21 వ పేజీ తరువాయి)

జంట నగరాలలో 2500 ఇంటి తోటలకు పంచడానికి ఒక పథకం అమలులో వున్నది. ఈ విధంగా అవాబ్ మారుద్రాక్ష పెంపకానికై ఉచితధన సహాయం ఉన్నది.

ప్రతి యేటా పండవలసిన పంటలో 10 వ శాతం చీద పిడల పల్ల సప్తమపు తుండని అంచనా చేశారు. దీనినిపయమై ఈ మధ్య రైతులు శ్రద్ధచూపుతున్నారు. పెద్దపల్లలో సవర్గరక్షణ కృషిమారు 1982-83 లో జరిగింది. ఒకలక్ష యెకరాలలో స్పేయరు, డబ్బరు ద్వారా పంటను కాపాడటమేకాక విమానాల ద్వారా 20,000 యెకరాల పరిపంటకు 4000 యెకరాలప్రతి పంటకు మందులు చల్లబడినవి.

రసాయనపుతెరువులు రైతులకు సకాలంలో సులభంగా అందడానికి ఇది వరకు అమలులో వున్న ప్రతిబంధకాలన్ని నడతించబడ్డాయి. రైతులు చేరుగానహాకార సంఘాల వద్దకు ఇతర డిపో వద్దకు వెళ్ళి తెచ్చుకొనవచ్చును.

ఈ విధంగా ఎన్నోమార్గాలలో అవరూప మున్నంతవరకూ ప్రభుత్వం పాటు బడుతూ ఉన్నది. ఉచిత ధన సహాయం, ఋణము, పన్నుసహాయము, సాంకేతిక విపర్యయాలూ, రైతులందరేమైనా బడుతూ ఉన్నాయి. ఈ నాటి సమస్యలోని తీవ్రతను ప్రతివ్యక్తి గుర్తించి తమ తమ శక్తికొద్దీ మనహస్తానికొక ప్రయత్నించి ప్రభుత్వయంత్రాంగంతో సహాకరించి వ్యవసాయంలో, కృషి చేయగల రనడలో సంతోషం లేదు. ★

ప్రభావతీ వ్యాఖ్యసహిత

ప్రభావతీ ప్రద్యుమ్నము

జ్ఞాపవి శబ్దసంస్కారం, అర్థ సంపదలు, సప్తమితో పెరి విరియడం సులభ అన్వయ పరిపూర్ణ భావవ్యక్తీకరణత. విస్పష్టోక్తి, పదభావ సంబంధ సహితత్వం. భావ అపరిపూర్ణత మండుక పుతిసంటి అసంపూర్ణ భావ వ్యక్తీకరణ రేకపోవడంనందర్ప సహిత అపసంపూర్ణ భావ ప్రకటన బలయుక్తమైన, యుక్తియుక్తమైన. ఉక్తిప్రయోగం. పూర్వార్థ పర్యవర్తన రాహిత్యం స్వవచన వ్యాపార రహితత్వం అల్పవాక్యభావ పుంజం సుహృద్వాక్య భావతో, పడుగూ పేకగా పదవాక్య బంధానుకూల్యం వంటి సదుత్తరాను బిళా తపఃపరింగా అలవరచు కున్న సుహృద్విదిగణియారన. కళాపూర్వోయదం, ప్రభావతీప్రద్యుమ్నం, రామవ పాద పీయం అన్నమాడు సుపరకృతులతో-అంద్ర సాహిత్యచరిత్రతో సుపరద్యుమ్నం అనిపించు కున్న రాయలయుగంలో మేలిమి బంగారంవంటి ప్రముఖస్థానం పొందిన మారన గురించి యిక్కడ ప్రత్యేకించి పేర్కొననవసరంలేదు. ప్రాచీన సాహిత్యంలోని ఉత్తమ కృతులలో బిడ్డైన మారన కృతమైన ప్రభావతీ ప్రద్యుమ్నాన్ని ప్రతిభాపంపమైన ప్రభావతీ అనడగిన (ఈ పేరు వ్యాఖ్యకు రచయిత పెట్టకపోయానా) ప్రళంసనీయమైన వ్యాఖ్యతో చేదవరించిన వెంకట్రామా గ్రంథమాల అనిపతి శ్రీ శివదర వెంకట్రామయ్యగారిని అంద్రదేశం హృదయ పూర్వకంగా ప్రశంసించవలసి వున్నది. (ప్రభావతీ ప్రద్యుమ్నము :- గ్రంథకర్త :- పింగళిమారన. వ్యాఖ్యాకర్త :- శ్రీ వెంకట్రామ నూర్యనారాయణ

కవిభాషాపట విద్యుత్ కవిశేఖర విరువాంకి తులై పండితలోకంలో మందీర్తకృతులగు పండితుడుగా మునిత్రయ చరిత్రరచనతోనేటి తెలుగు కవిలోకంలో ఉదాత్తమైన శబ్ద సంపత్తి. ఉత్తమకవిభాషావ్యక్తీకరణగిన సత్కవిగా పేర్కొనదగిన శ్రీమార్యనారాయణ కాత్తిగారు దీనికీ పక్కని వ్యాఖ్యానాదుడంసముచితంగా ఉన్నది. శృంగార నైషధం, అముక్త మాల్యద కృతులకు శ్రీ కీశేపులు శ్రీ వేదం వెంకట్రాయ కాత్తిగారు రచించిన వ్యాఖ్యల రచనా పద్ధతికి, వెంకట్రా వారి వ్యాఖ్యా అనుసరించిన పద్ధతిలోనే వాఖ్యా రచనకూడా వెలసివుంటే మరింత విపులమై, విషయ వివేచనతో కూడినదై రాణిం చేదను

శబ్దం "పుక" అన్నభావపునుంచి ఏర్పడిందనే భావించ వక్కరలేదు. (యాపే 22 పుట) "పూజ" దాతునుంచి ఏర్పడిన పుత్రశబ్దంలోని తకారానికికూడా "అనచిద" సూత్రంపల్ల ద్విత్వంవచ్చి "పుత్ర" కావచ్చును. ద్విప్రాస, త్రిప్రాస, చతుష్పాస నలు కేవలం అలంకారార్థం పేర్కొనబడతాయి. అమరామాత్యునకు ఇక్కడి పద్యంలో వరుష్పాసను మనం గురించి నవ్వుడు "మజ్జనవనకు" ఇక్కడి పద్యంలో (20 పేజీ) పంచస్రాసను గుర్తించ వలసి వస్తుంది. (మ్రామ, మ్రామ మొదలైన చోట్ల వ్యాకరణ సూత్రాలవల్ల రూపవిషయపు త్వులచేసి చూపించుచుం అనుకున్నప్పుడు (27 పుట) "శేక్తు" బిందుపూర్వకంబగు" వంటి సూత్రాలను విడువకూడదు. 28 పుటలో మరొకసందర్భంలో యిప్పడం జరిగినా అవి ప్రథమ పర్యాయంగానే, ప్రథమసందర్భం లోనే పేర్కొనబడం మంచిది. వలెను అన్నది గ్రాంథిక రూపంకాదు. పలయును అన్నది సర్వైత రూపం, వలెను అన్న ప్రాయాపం రూపొందడానికి "వల" దాతువు లేనేలేదు. గ్రాంథికం దృష్టితో చూచి నవ్వుడు ఇటువంటి అక్రమ "వల" దాతు రూపం ను శ్రీ మార్యనారాయణ కాత్తిగారి వంటి పండితులు లభ్యం కలిగి కనిపెట్టువలసి వున్నది. వెనగలలో మట్టిగెడతల వలె కొన్ని చోట్ల ప్రామాదికాలైన వ్యాకరణాది వ్యాఖ్యా విశేషాలున్నా ప్రాచీన సాహిత్యం పట్ల ఆసక్తి, అభిమానం పెంపొందవలసిన అవశ్యకత వున్న యీ రోజుల్లో యిటు వంటి వ్యాఖ్యను రచించిన శ్రీ మార్యనారాయణ కాత్తిగారు వ్యయప్రయోగ సలకార్పప్రకటించిన వెంకట్రామ గ్రంథమాల వారు ప్రసంసనీయులు.

కాత్తిగారు, ప్రకాశకులు, వెంకట్రామ గ్రంథమాల, విజయవాడ; రాయల్ ప్రెస్ 400 పుటలు; వెల :- 8-00)

గ్రంథసమీక్ష

ఆనందదాయకమైన సమయాలను మరింత ఆనందదాయకముగా చేయండి

శుభాకాంక్షలను గాని, అనినందనలను గాని... శుభాకాంక్షల పెరిగ్రాహి
ద్వారా సంపించండి.

శుభాకాంక్షల పెరిగ్రాములను ప్రత్యేక వచిత్ర పత్రమైన చక్కని
రంగుల కవరులో అందజేస్తారు.

వ్యక్తిగతమైనవైనా, సాంఘికావసరాలకు చెందినవైనా మీరు ఎన్నుకొని
దానికి ఎన్నో వాక్య సముదాయాలు ప్రత్యేకముగా కూర్చబడినాయి.

సాధారణ శుభాకాంక్షల పెరిగ్రాముకు కనీసపు ధర్మి 75 నయా పైసలు.
ప్రతి అదనపు మాదికి 10 నయా పైసలు వసూలు చేస్తారు.

డి లెక్క సర్వీసు

ఇంకా పద్మహితముగా వుండాలని
మీ శనుకొంటే దానికి డి లెక్క పెరిగ్రాం
పుడనే వుంది.

మీరు కావలసినట్లే పెరిగ్రాములో సంబోధి
త్రాయండి, శానిత్రత్యేక సూచనల కాలములో
ఒక్కరం "డి లెక్క" అని మూత్రం త్రాయడం
చుకరిపోతండి. మీ పెరిగ్రాము శుభాకాంక్షల
పత్రమైన అందచేయబడుతుంది.

శుభాకాంక్షలు

లేక

డీ లెక్క

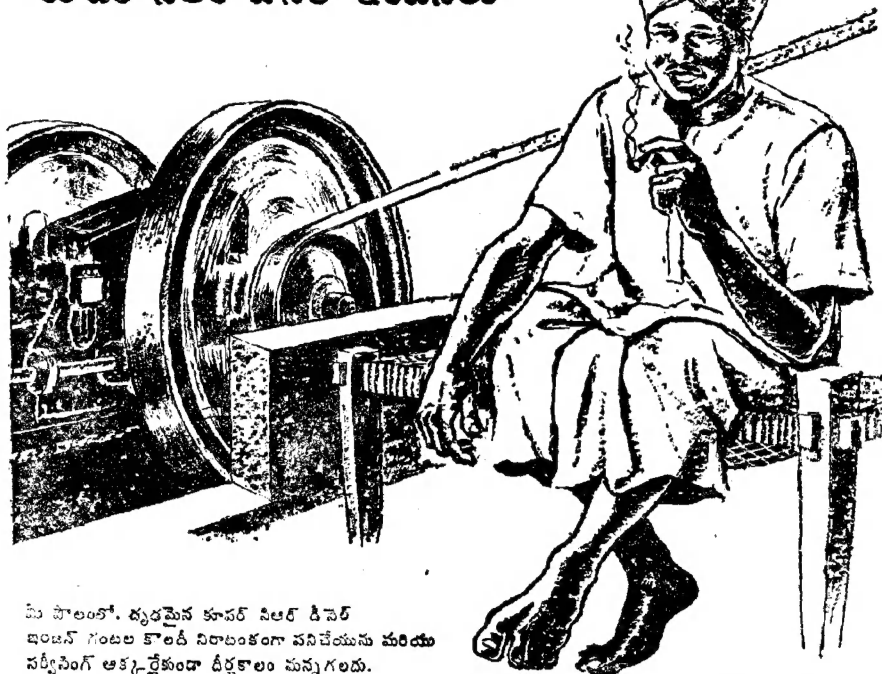
పెరిగ్రాములద్వారా

మీ సందేశాన్నందజేయండి

A product of
THE VAZIR SULTAN TOBACCO COMPANY LTD.
HYDERABAD-A.P.

నిరాటంకమైన శక్తి నిచ్చునవి కూపర్ సిఆర్ డీసెల్ ఇంజన్లు

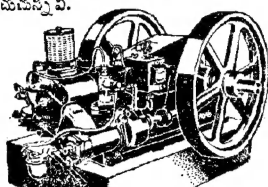
మీ పొలంలో, దృఢమైన కూపర్ సిఆర్ డీసెల్ ఇంజన్ గంటల కొలతీ నిరాటంకంగా పనిచేయును మరియు పర్యావేగ ఆకర్షణీయంగా దీర్ఘకాలం మన్నగలదు.

కూపర్ సిఆర్. 2, సిఆర్ 14, సిఆర్ 19, సిఆర్ 28 మరియు సిఆర్ 40 ఇంజన్లు 8 నుంచి 40 బి.హెచ్.పి. వరకు వర్త్య స్థితిగా లభిండున్నవి.

ఇతర సుగుణములు :

- * దృఢమైనవి మరియు ఖర్చు తక్కువ-
రైట్ డీసెల్ ఆయిల్ వ్యయం తక్కువ.
- * సదుపయి చాలా సులభం.
- * సమృద్ధిగా విడిభాగములు లభిండును.
- * "కూపర్-లమోదిత" సర్వీస్ సంపిషీ దారుల ద్వారా తక్షణం లభిండును.
- * నీటి సరఫరాయేగాక ఇతర పలువిధోపయోగములు.
- * ఒక సంవత్సరం గ్యారంటీ.

కూపర్ ఇంజనీరింగ్ లిమిటెడ్
నూరారోడ్, ఎస్.ఆర్. రైల్వే, మహారాష్ట్ర

కూపర్

డీసెల్ ఇంజన్

డినిని
కలిగి

యున్నవారిని
అడగండి

We have pleasure in announcing that we manufacture ethical Proprietarys, Vitamins, Sulphonamides, Injectables and Corticosteroids and market them at most economical rates. Besides trade channels, when required we supply direct to the medical profession. An idea of our economical prices can be judged from the fact that a 10 ml Vial of Vitamin-B 1, 100 mg. per ml costs only 85 nP. Similarly, the prices of some of the other products are also given below :

Vitamin B-Complex	10 ml Vial	Rs. 0.75 each
Vitamin B-Complex Forte	10 ml Vial	„ 1.20 „
Liver extract	10 ml Vial	„ 4.10 „
Vitamin B12 U. S. P.	10 ml Vial	„ 1.20 „
100 mcg. per ml		
Vitamin B12 U. S. P.	5 ml Vial	„ 2.35 „
500 mcg. per ml		
Vitamin B12 U. S. P.	5 ml Vial	„ 4.50 „
1000 mcg. per ml		
Glucose Saline 5%	540 ml Bottle	„ 3.75 „
Solution		
Sulpha Drugs Tablets & Vitamins Tablets	} Prices on Request.	

- * Special and lot rates also available to bonafide Govt., Mission and other Charitable Institutions
- * Freight and Packing will be paid by us by the cheapest mode of transport on orders of Rs. 100/- or more.
- * All these products pass through the rigid test of our well Equipped Control Laboratory.
- * Price List will be gladly sent on request.

BRITISH MEDICINE & PHARMACEUTICAL CO.

PHARMACEUTICAL MANUFACTURERS

44, EZRA STREET, CALCUTTA - 1

Phone : 34 - 6738 & 34 - 4931

* Gram : BICODIN

మూలచిత్రం : ఉష - చిత్రలేఖనం.

నా సంచితతోని కొందరు రచయితలు

చక్రపాణి

వైరాగి

అవసరాల రామకృష్ణారావు

ఇల్లిందల సరస్వతీదేవి

బలినాథ కాంతారావు

బి. వి. రమణారావు

కోడూరి కొనల్యాదేవి

సి. నారాయణ రెడ్డి

ఇంకా ఎన్నో అక్షరాలతో వెలువడుతుంది.

వివరాలకు :

యువ కార్యాలయం, బ్లూక్ గార్డెన్ రోడ్, హైదరాబాద్ - 1.